MEKTUP YAZ, ESKİ ALIŞKANLIKLAR TAZELENSİN

YAŞAM KÜLTÜRÜ DERGİSİ | NİSAN 2018

45

la ci vert

DOSYA

Mektup

Hiçbir pul hiçbir zarfa yakışmıyor artık!

Mesut Aytekin:
"Bilgiden malumata yeni medya"

Türk tarihinin pul hali

Kurtuluş Kayalı:
"Kemal Tahir'in müsveddeleri bile romandır"

Kâinat atomlardan değil hikâyelerden oluşur

İrlandalı Türk şair: James Mangan

Norveç'teki kıyamet deposunu su bastı!

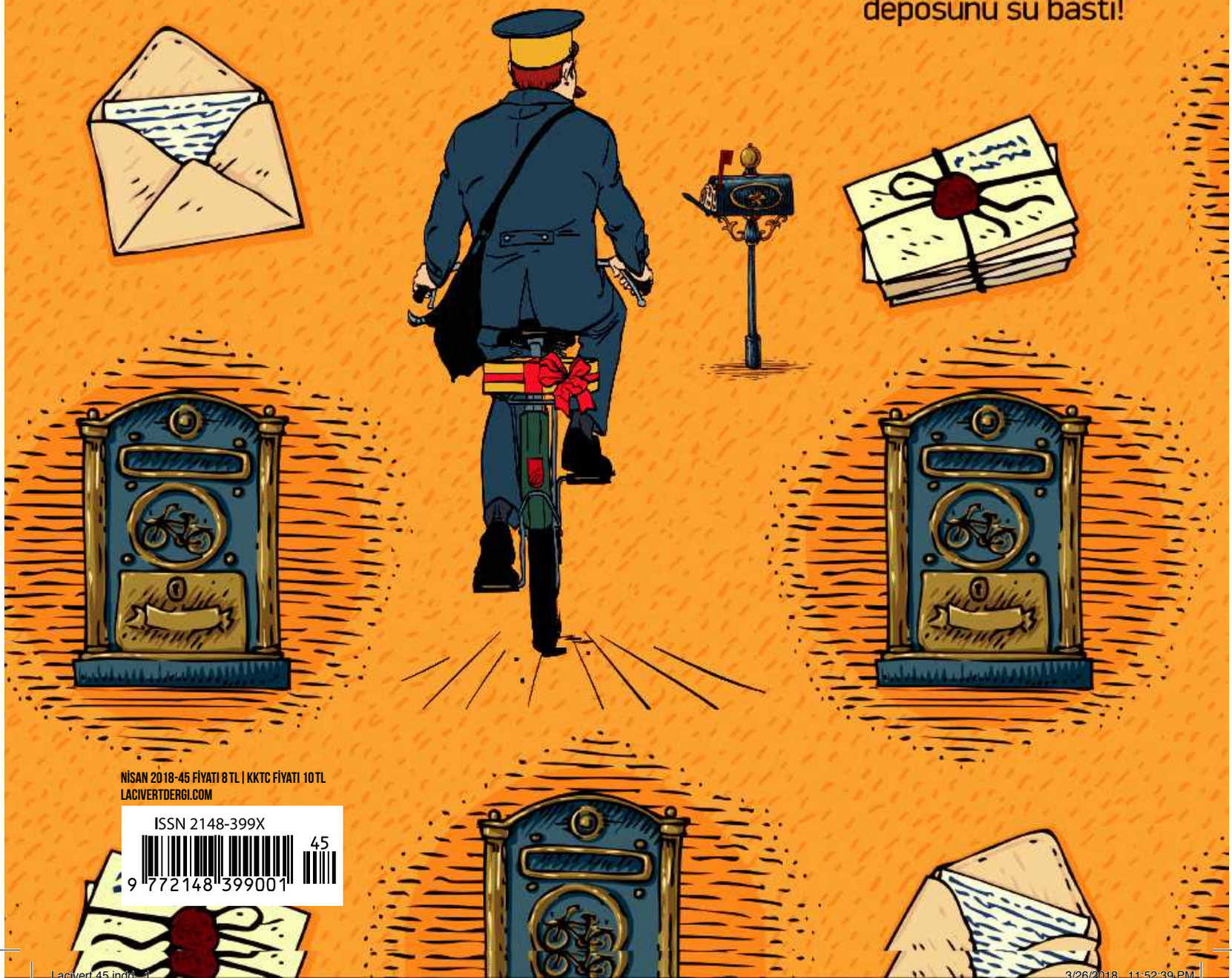

NİSAN 2018-45 FİYATI 8 TL | KKTC FİYATI 10 TL
LACIVERTDERGI.COM

ISSN 2148-399X

Lacivert 45.indd 1 3/26/2018 11:52:39 PM

Sevgini verirsen eğer, paylaşılmaya değer.

Dükkânı açar açmaz çiçeklerinle konuşuyorsan, gülümse.

Çünkü senin gülümsemen,
her ne yapıyorsa
severek yapanların
gülümsemesi.
Ve bizce senin hikâyen
paylaşılmaya değer.

Türk Telekom

TT-IMAJ3_CICEK_420x275_LACIVERT.indd 1 20.03.2018 12:02

BU SAYIDA

NİSAN 2018

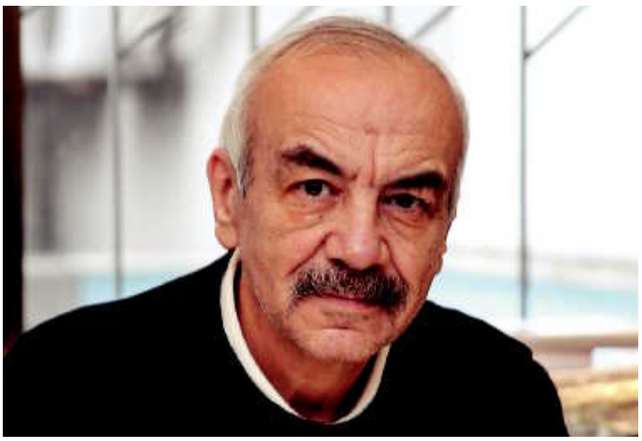

12

Türk tarihinin pul hali

RÖPORTAJ ::
Lacivert Yazı İşleri :: Ziya Ağaoğulları

56 57

DÜNYA GÜNDEMİ

Dünyadan ilginç portreler, geçen aya damgasını vuran olaylar

Birol Biçer

08 55

MEKTUP-YENİ MEDYA

Haşmet Babaoğlu Üç soru üç cevap **Röportaj** Ziya Ağaoğulları **Ekrem Demirli** Seyyar tekke ve medrese: Mektup **Mehmet Dinç** "Ol"madan ölmek! **Ahmet Edip Başaran** Mektupların izinde insan ve edebiyat **Röportaj** Mesut Aytekin **Lacivert Yazı İşleri** "Karaağaca çakımla ismini yazdım" **Zeynep Temizer Atalar** Heeppinize meeraba arkadaşlar! **H. Sena Kartal-Yunus Arslan** Sosyal medyaya sığınmak: "Balon mutluluk hali" **Kamile Develi** Öldürücü bir doygunluk: Yeni medya **M. Sena Subaşı, H. Beyza Aydın** Mini referandum

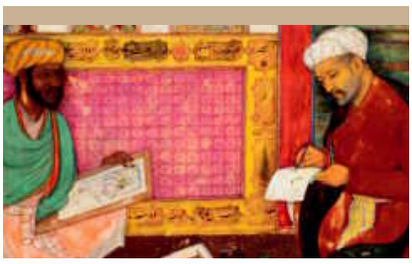

18

Seyyar tekke ve medrese: Mektup

Ekrem Demirli

22

"Ol"madan ölmek!

Mehmet Dinç

30

Röportaj: Bilgiden malumata yeni medya

Beytullah Çakır :: Mesut Aytekin

EDİTÖR Mustafa Akar

Merhaba

Sosyal medya profillerimizdeki fotoğraflarımızı biriktirerek evlerde sakladığımız albümleri azalttık.

mustafa.akar@lacivertdergi.com

Modern dünyanın başımıza açtığı en büyük felaketlerden biri, bizden geriye bizi hatırlatan nesnelerin değil sanal objelerin kalacak olması... Sosyal medya profillerimizdeki fotoğraflarımızı biriktirerek evlerde sakladığımız albümleri azalttık. Artık maille bütün yazışmalarımızı yapıyor, kalem yerine klavye kullanıyoruz.

Eşyanın ruhu olduğuna inanmak bile aşağılanır bir şey oldu, belki de o yüzden artık kullanmaz olduk şu güzelim deyimleri: Eşyanın tabiatı, hissi kablel vuku...

Dünyayı anlamak onunla aranıza mesafeler koymayı gerektirir. Rebecca Solnit'in *Kaybolma Kılavuzu*'ndan şu cümleler: "Bazı şeylere ancak kayıp kaldıkları sürece sahip olabiliyoruz ve kayıp sandığımız bazı şeyler de aslında kayıp filan değiller, sadece uzaktalar."

Tam da bu sebepten dosya konularımızdan birini mektuba, diğerini ise yeni medya meselesine ayırdık. Biri eskide kalmış, diğeri geleceğimizi biçimlendirmeye kalkmış iki önemli konu...

Mektup sadece resmi yazışmaların nesnesi oldu 21'inci yüzyılda. Oysa tarihi, yazının bulunduğu çağlara kadar gidiyor mektubun. Bugün müzelik olduğuna bakmayın, yazdığımızın bir değerinin olduğunu anlamak ve anlatmak için bile ya çıktısını alıyoruz ya da ıslak imzalı olmasına öncelik veriyoruz. Ekranda ve internette dolaşan yazının uçucu olduğuna böylece kanaat getiriyoruz. Yeni medya ise önümüzdeki yıllar boyunca konuşacağımız bir diğer önemli konu.

Ne demişler; "En silik mürekkep bile, en güçlü hafızadan iyidir." Pulların, damgaların, hatırası olan mektupların, kendisi değil de similasyonu olan yüzlerin ve geçmişle gelecek arasında sallanan sarkacın, yani kocaman paradokslarımızın dünyasına hoş geldiniz...

66 GÜNEŞ ÜLKE ANADOLU
Tuluyhan Uğurlu

68 SURET DEFTERİ
İbrahim Altay

80 MONTESQUIEU'NUN KAYIP MEKTUPLARI
Hakkı Öcal

84 BENİM ROMAN KAHRAMANLARIM
Cemal Şakar

86 DEDEMDEN MASALLAR
Nihan Kaya

92 GEZİ SİBİRYA
Ürün Dirier

Sahibi
Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.
Tüzel Kişi Temsilcisi ve Genel Müdür
YASEMİN GEBEŞ

Genel Yayın Yönetmeni
MUSTAFA AKAR

Görsel Tasarım
SEMA TÜRK

Editör
H. SENA KARTAL, BEYTULLAH ÇAKIR, RAŞİT ULAŞ

Muhabir
MELEK SENA SUBAŞI, KAMİLE DEVELİ

Sosyal Medya Sorumlusu
YUNUS ARSLAN

Fotoğraflar
CANAN YETİŞTİ

Genel Müdür Yardımcısı
YONCA ERTÜRK ÖZEREN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü ve İnternet Yayın Sorumlusu
ŞEFİK ÇALIK

Üretim Takip Müdürü
EYÜP ÇURLU

Reklam Satış Genel Müdür Yardımcısı
SEMA TEKER

Reklam Satış Grup Koordinatörü
EMEL ÖZEN, FİLİZ ÖZKAN, EBRU KAÇAR GİRGİÇ, SİNEM ATAK, MEHMET PEHLİVAN

Reklam Satış Müdürü
TAYGUN DELİOĞLU

Reklam Rezervasyon
T (0212) 354 4118/354 3395
F (0212) 354 3350/354 3375

Pazarlama ve İş Geliştirme Müdürü
DERYA CANAN SÜTER

Pazarlama ve İş Geliştirme Uzmanı
ZEYNEP DOĞAN

TURKUVAZ GRUBU HİZMETLERİ
Marka ve Pazarlama Grup Başkanı
SİNAN KÖKSAL

ABONE OPERASYON MÜDÜRÜ
UFUK KOCAOĞLU

Çağrı Merkezi 444 88 81
abone@turkuvazabone.com, www.turkuvazabone.com
www.facebook.com/TurkuvazMedyaAboneHizmetleri
twitter.com/#!/TurkuvazAbone
Turkuvaz Dergi T (0212) 354 30 00
Yazışma Adresi Turkuvaz Dergi Grubu
Barbaros Bulvarı, Cam Han, 153, 34349 Beşiktaş, İstanbul
Yayının Türü Yerel Süreli
Yayıncı Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.
Yönetim Yeri Barbaros Bulvarı, Cam Han, 153 80700 Beşiktaş, İstanbul
Dağıtım Turkuvaz Dağıtım Pazarlama A.Ş.
Matbaa Genel Müdürü
MEHMET KAMİLOĞLU
Basımcı Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.
Basıldığı Yer Akpınar Mah. Hasan Basri Cad. 4 Sancaktepe, İstanbul
T (0216) 585 90 00 | www.turkuvazmatbaacilik.com

Dergi İşletme Müdürü
HAKAN DEMİRCİ

info@lacivertdergi.com **@lacivert_dergi**
instagram.com/lacivert_dergi

İmtiyaz ve yayın hakkı Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.'ye aittir. Yazı ve fotoğrafların tüm hakları LACİVERT dergisine, yayımlanan ilanların sorumluluğu ilan sahiplerine aittir. Bu dergi meslek ilkelerine uymayı taahhüt eder.

Lacivert 45.indd 5 3/26/2018 11:52:44 PM

3sütun

“Çoluk Çocuk”

GÖRKEM YELTAN

Gerek bir çocuk kitabı yazarı olarak gerekse bir şeyler karalamak üzere kâğıdı kalemi elime aldığımda, belki de sinemanın içinde sıkça gezindiğimden hep şu soruları sorarım kendime:

Neden bizim çocuk filmlerimiz yok?

Neden karakterlerimiz dünyanın da tanıdığı karakterlere dönüşemiyor?

Uluslararası çocuk filmi festivallerinde üstlendiğim jüri üyeliği görevlerimde de aynı sorular peşimi bırakmaz.

O festivallerde edindiğim yeni dostlarım; “Neden çocuk filmlerinizi yollamıyorsunuz bizim festivalimize” diye sorduklarındaysa hemencecik canım sıkılır. Kimsenin duyamayacağı iç seslerim homurdanmaya başlar: “Çocuk filmlerimiz olsa elbette yollamak isteriz!”

Çocuk alanındaki ürünlerimiz sepetlerden taşacak kadar dolu dolu olsa, yaratıcı dünyalarıyla göz kamaştırsa, o kocaman, içi güzelliklerle dolu sepetleri karşımızda gördüğümüzde ne mutlu oluruz kim bilir... O sepetlerden dünyaya ve kendimize zarifçe uzatıp içindekilerden herkese ikram ettiğimizde de. Bir gün sanatın her alanında çocukla buluşacak eserlerimizin çoğalmasını, kendi dünyalarını yaratmalarını yürekten isterim. Onlara sıkı sıkı sarılıp onlarla kucaklaşabileceğimize, o kocaman sepetleri karşımızda görebileceğimize inanmak istiyorum. Bu istek ve inançlarla yola koyulduğumuzda “çoluk çocuk işi” deyip geçen herkesin küçümsediği o çocuk işlerinin ne ciddi işler olduğunu öğreneceklerinden de, sepetlerin çarpıcılığından büyüleneceklerinden de eminim.

YILDIZ RAMAZANOĞLU

“Şehir

Caddenin iki yanında akan ses ve görüntüler. Hızla geçen etekler, saçlar, atkılar, deri montlar, dilenciler ve evsizler. Işıldayan pırlantalarla inleyen çocukların tuhaf kolajı. İhtiyaç adı altında evleri doldurup yaşanmaz kılan eciş bücüş nesneler. Herkesin çok bildiği, bilenlerinse daima alacaklı olduğu, ayaklarını yere sertçe vurup başını dik tutmakla boyca dağlara erdiği göğü deldiği yer. Şehir, romanlarda bütün serencamı anlatıldığı için inanmamız beklenen illüzyon. Gayya kuyusundaki Yusuf.

Şehir bazen insaniyet. Komşudan gelen aşure misali beklenmedik bir selam. Camiden dağılırken ele geçirme, sahip olma duygusu az da olsa yatışmış adamlar. Bir parka yayılıp kitap okuyan gençler. Mülteciler ve yoksullar için seferber olmuş, karşılığı sadece O'ndan bekledikleri için isimlerini, yüzlerini saklamış kadınlar.

Şehir kahramanca hayatta kalmaya çalışan ele avuca sığmaz canlı. Yiyip bitirdiğimiz, yağmaladığımız, yarasının üstüne basıp poz verdiğimiz biri. Bizi biz yapan anılarla, imgelerle hafızamızın kralıdır bazı şehirler, hiç solmadan hayatımızın her anına sızar, varlığımızı şekillendirir, hükmünü icra eder.

Sonra bulut. Şehir deyince Busra. Rahip Bahira'nın manastırı. Bütün camilerin kubbesi, kocaman bir bulut gibi bembeyaz. Sırtında mührüyle ağır bir yükü taşımaya hazırlanan çocuğun halesi taptaze duruyor şehrin bütün hücrelerinde. Kervanı, deveyi, müjdeyi, amcayı, feraseti, nübüvveti, yıldızları, geceki yemeği hayal ederek şehri baştanbaşa yürümek. Devenin nazlı küçücük yolcuyu incitmeden indirişi...

SUAT KOÇER

“Film Festivali

Film festivalleri, farklı coğrafyalardan filmlerle seyirciyi buluşturmanın yanı sıra sektörün başat aktörlerini bir araya getirmeleri açısından da büyük önem taşıyor. Sinemamızın kronik sorunlarının çözümüne katkıda bulunan festivaller, ulusal sinema endüstrisinin şekillenmesinde de etkin rol üstleniyor.

Düşler âleminde insanı yolculuğa çıkaran, dahası yaşadığımız dünyanın dışında bizlere yaşanabilecek yeni dünyaların kapısını aralayan sinemayı tümüyle maddeci bir anlayışa indirgeyen algının gün geçtikçe yayıldığı aşikâr. Bu anlayışın güçlü biçimde yansıdığı festivaller şimdilerde daha ziyade pazar muamelesi görüyor. Filmleri alınıp satılan birer metadan ibaret görmek ve film festivallerini öncelikli olarak bu filmlerin pazarlandığı ortamlar olarak tanımlamanın pek de hayırlı sorunlar doğurmayacağı açık.

Meselinin yönetmenleri ilgilendiren dramatik bir boyutu daha var. Filmini seyirciyle buluşturarak aşkın bir duygunun izini sürmek yerine jüriye odaklanarak ödül, para peşinde koşmak, beraberinde itibar hırsına bulanmak en başta sinemanın varlık amacına aykırı bir tutum. Yaşadığı yahut yaşamak istediği bir dünyayı resmetmek yerine değişken, sübjektif bir jürinin görmek istediği dünyayı anlatmaya çalışmak yönetmenin, festivallerin ve de elbette sinemanın geleceğini riske atmakla eşdeğer. Bununla birlikte değişken, konjonktürel ve yer yer kimi sosyo-politik eğilimlerin hâkim olduğu festivallerin sinemayı/sinemacıları üretim noktasında şekillendiren ortamlara dönüşmesi bu gidişatın diğer bir trajik sonucu.

Lacivert 45.indd 7 3/26/2018 11:52:44 PM

DOSYA

SAYFA 08 55

DOSYA: MEKTUP-YENİ MEDYA

EN ÇOK O YALIN İNSANI GÖRME TUTKUSUYLA SARILMAZ MIYIZ MEKTUPLARA?
AHMET EDİP BAŞARAN

HİKÂYELER, KALBİMİZDEKİ MÜHÜRLERİ SÖKMEYE VESİLEDİR.
CEMAL ŞAKAR

MEKTUP, ÜSTATLARIN TALEBE MERAKIYLA KONUŞTUĞU METİNLERDİR.
EKREM DEMİRLİ

ÇEVRİMİÇİYSEN MEVCUT SAYILDIĞIN BİR DÜNYADAYIZ!
HAŞMET BABAOĞLU

EMOJİLER, YÜZ YÜZE BAKMAYI İKAME EDEMİYOR.
KAMİLE DEVELİ

EKRANLARIN HAYATIMIZI SAHİDEN KOLAYLAŞTIRDIĞINI VE GENİŞLETTİĞİNİ SÖYLEYEBİLİR MİYİZ?
MEHMET DİNÇ

70 YILDA ÜRETTİĞİMİZ BİLGİNİN TAMAMINI ARTIK BİR SAATTE ÜRETİYORUZ!
MESUT AYTEKİN

ORTAM SANAL OLSA DA İŞLENEN SUÇ GERÇEKTİR.
MUSTAFA SANSAR

BEĞENİLEN HER İLETİ YA DA FOTOĞRAF ASLINDA GERÇEĞİ YANSITMIYOR.
MERVE AYKUTLUĞ

KOLEKSİYONERLİK EMEK İSTEYEN VE İÇTEN GELEN BİR İŞTİR.
ZİYA AĞAOĞULLARI

DOSYA SÖZLÜK

Z NESLİ:

Bugün hayatta olan kuşaklar X, Y ve Z kuşakları şeklinde adlandırılıyor. 1965-1979 arasında doğanlar X nesli, 1980-1999 arasında doğanlar Y nesli, 2000 sonrası doğanlar ise Z nesli olarak adlandırılıyor. Z neslinin diğer kuşaklara baskın gelen özelliği doğrudan teknolojinin içinde doğmuş olmaları. Bütün işlerini teknoloji ile halletmeyi düşünen, akıllı telefon, tablet, i-pad kullanımı en yoğun olan nesil bu nesil. Z nesli Türkiye'nin yüzde 17'sine tekabül ediyor.

Simülasyon:
Taklit. Benzer.

Hipertex:
Bilgisayar ekranı yahut diğer elektronik cihazlarda gösterilen ve sadece yazıdan ibaret olmayan gelişmiş özelliklere sahip belge.

Second life:
Gerçek hayata mümkün olduğunca yakın tasarlanmış, üç boyutlu görsel bir arabirime sahip olan çevrimiçi yaşam simülasyonu.

Nedret:
Az bulunurluk.

Filateli:
Posta pullarını konu edinen uğraş alanına verilen isim.

Efemera:
Gündelik yaşama ait "ıvır zıvır" olarak nitelendirilebilecek kısa ömürlü, küçük ve geçici belgeleri ifade eden bir tanımlama.

Takse pulu:
Posta ücreti ödenmeyen gönderilerden cezalı posta ücreti alınmasında kullanılan pulların adı.

ELON MUSK
(1971)

Güney Afrika asıllı bir baba ve Kanada asıllı bir annenin evladı olarak dünyaya gelen Amerikalı girişimci, kurucusu olduğu SpaceX ve Tesla Motors şirketleriyle insanlığın geleceğini en çok etkileyecek olan sorunlarla ilgilenir. Elektrikli otomobil üretimi ise bu durumun merkezinde yer alıyor.

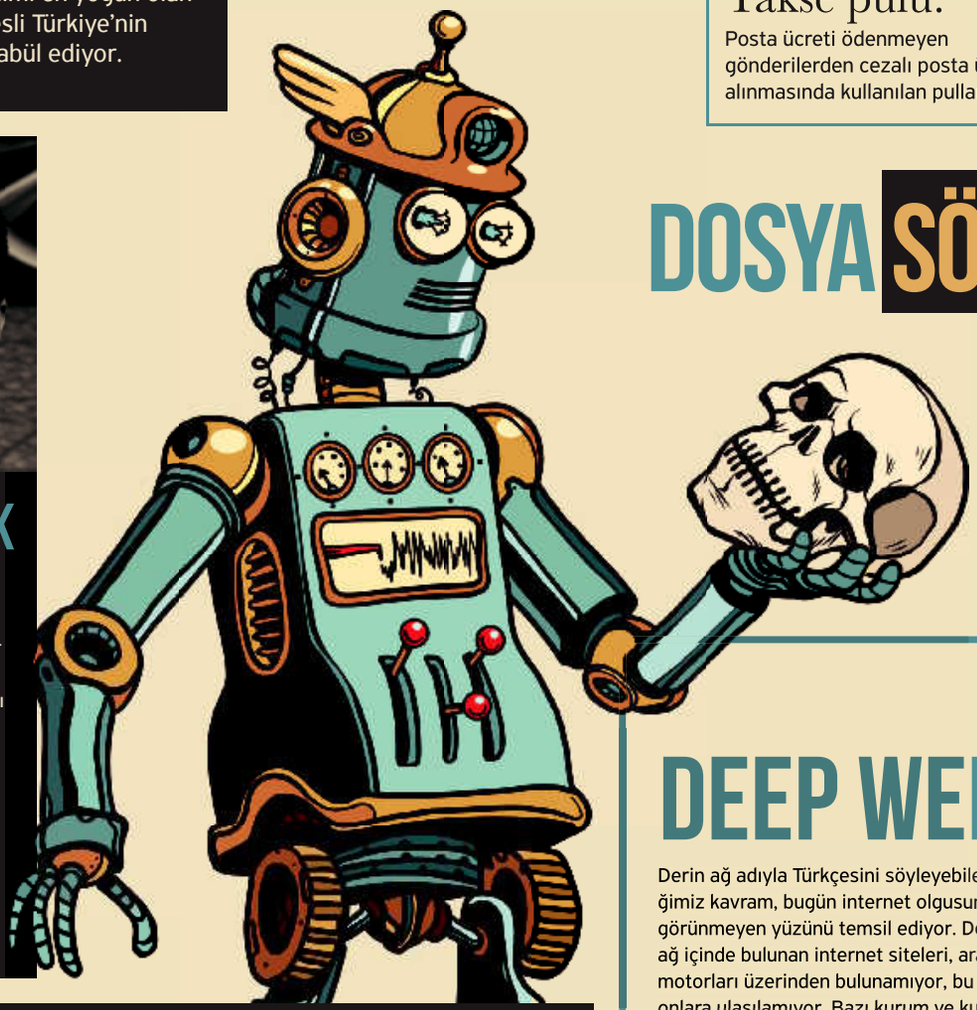

DEEP WEB:

Derin ağ adıyla Türkçesini söyleyebileceğimiz kavram, bugün internet olgusunun görünmeyen yüzünü temsil ediyor. Derin ağ içinde bulunan internet siteleri, arama motorları üzerinden bulunamıyor, bu şekilde onlara ulaşılamıyor. Bazı kurum ve kuruluşlar, verilerinin görünmesini istemediği için deep web içinde saklıyor. Bunun bir de yasadışı boyutu var ki işin kirli yönü asıl orası. Deep web içinde yer alan ve dark web (karanlık ağ) şeklinde adlandırılan bölüm ise, uyuşturucu ticareti, çocuk istismarı, silah alımı, kumar gibi birçok yasadışı faaliyetin yürütüldüğü ağdır.

HİPERGERÇEKLİK:

Baudrillard'ın ortaya attığı bir kavramdır. Ona göre, elektronik iletişim yaygınlaştığı için, artık televizyon programları yahut diğer kültürel ürünlerin göndermede bulunduğu ayrı bir gerçeklik yoktur. "Gerçek" diye gördüklerimiz, bu tür iletişimin kendisi tarafından yapılaştırılmıştır. Baudrillard, hipergerçekliği şu şekilde özetler: "Bir şey keşfedildiği anda, artık ondan bahsedemeyiz."

Lacivert 45.indd 9 3/26/2018 11:52:46 PM

Haşmet Babaoğlu

3 SORU 3 CEVAP

BENİM GÖRDÜĞÜM KADARIYLA "GÖNDERİLMEMEK ÜZERE YAZILMIŞ VE SAKLANMIŞ" TUTKU DOLU MAİLLER DİYE BİR ŞEY YOK. SAKLANAN MAİLLERİN TAŞIDIĞI HEYECAN HIZLA SÖNER, GERİYE SIKICI BİR ARŞİV KALIR, BUNU HEPİMİZ BİLİRİZ.

Seninle seviyorduk!

Haydi şu soruyla başlayalım; acaba Kafka bugün yaşasaydı Milena'yla mailleşir miydi, mesajlaşır mıydı, o ilişki nasıl kurulur ve sürerdi? Ne dersiniz?

Şimdi, Kafka'nın Milena'ya bir mektubundaki şu cümlesi geliyor aklıma: "Beni istasyonda uğurlarken gördüğüm yüzünü anımsıyorum. Unutamayacağım bir doğa olayıydı Milena: Bulutlardan değil kendiliğinden gölgelenen bir güneştin sanki."

İnsana bu sözler ancak bir kalemle kâğıda yazılır gibi geliyor. Latife tabii! Fakat mail dediğimiz şey mektubun yerini tutuyor mu, emin değilim.

Özellikle dikkatinizi çekmek isterim. Mektup gönderilerek değil, yazılarak hatta saklanarak var olur. İzin verin, bir zamanlar entelektüel gelişimimde çok değerli bir yer tutmuş olan psikanalist J. Lacan'a başvurayım: "Asıl dikkate değer olan göndermeye niyetli olmadığımız bir mektubu yazıp saklamaktır."

Benim gördüğüm kadarıyla "gönderilmemek üzere yazılmış ve saklanmış" tutku dolu mailler diye bir şey yok. Saklanan maillerin taşıdığı heyecan hızla söner, geriye sıkıcı bir arşiv kalır, bunu hepimiz biliriz. Ne garip ki, cepten mesaj veya sosyal medya mesajları çok daha ateşli, heyecanlı, gergin bir titreşime sahipler. Saklanıyorlar. Yazılıp silinenleri çok. Peki gönderilmeyip saklanan mesaj var mı? Sanmam.

Yani bu iki yeni iletişim kanalı da mektup olamaz, olamıyor. Yine de diyorum ki, benim bildiğim Kafka uzun uzun mesajlaşırdı Milena'yla.

Obsesif tekrarlar, ısrarlar, sızlanmalar, mırıldanmalar halinde sürerdi bu mesajlar. O kadar ki, bu mesajlaşma belki Milena'yı usandırır; böylece ya daha sık buluşurdu Kafka'yla ya da daha erken kopardı.

3SORU 3CEVAP

Mektup formu yüzyıllar boyu her türlü haberleşmenin yükünü taşıdı ama ilginçtir, ne zaman mektup konusunu konuşmaya kalkışsak aklımıza aşk geliyor. Neden?

Mektup mesafeyi aşıyor. Gurbeti bitiriyor. Düpedüz vuslat! Dokunuyor, dokunuluyor. Zarfı açılınca ortaya çıkıyor. Yani bir "iç"i var; sırrı hatta... Böyle bir şey akla ilk olarak aşkı getirmez mi?

Mektup yazılan dönemi yaşadım, biliyorum. Babamın devlet makamlarına yazdığı öfkeli mektupların veya gazeteciliğe başladığım dönemde postacının getirip önümüze yığdığı mektupların tekini bile hatırlamıyorum artık fakat yıllar önce bir sabah arabamın sileceklerine sıkıştırılmış halde bulduğum, zarfına mor bir lavanta çiçeği tutturulmuş ayrılık mektubunu unutabilir miyim? Neyse geçelim şimdi...

Yine de ben mektuplardan çok mektup gibi yazılmış şiirleri önemsemişimdir. Bir de sayıklar gibi yazılmış mektupları... Mesela Edip Cansever'in *Manastırlı Hilmi Bey'e Mektupları*'nı bilir misiniz? Bilin bence! Bir de şunu vurgulamak isterim; o tıkız, sakıngan, ne diyeceğini bilemeyen asker mektupları bile ciddi bir hikâye kurma çabası içerir. Her mektup gerçekte bir hikâyedir. Okunsun, okunmasın, böyledir.

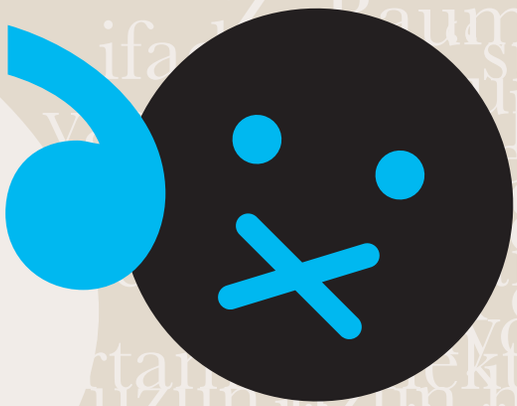

Z. BAUMAN'IN İFADESİYLE "SÜREKLİ ACİL DURUMDA" YAŞIYORUZ. O KADAR Kİ, CÜMLELER BİLE YAVAŞ KALIYOR, BU YÜZDEN EMOJİLERİ DOĞRU KULLANMAK BÜYÜK ÖNEM KAZANIYOR. BU ORTAMDA MEKTUBUN UZUN UZUN HİKÂYE ETME DÜRTÜSÜNE DE YER VAR MI?

Tam bu noktada giderek kaybettiğimiz şey ne? Kendimizi, halimizi, tavrımızı, özlemimizi, derdimizi hikâye etmek mi? Mektupla gerçekten bir şey anlatıyorduk da, şimdi sadece haber mi veriyoruz?

Güzel soru. Cevabına gelince, "galiba öyle" demekten öteye gidemeyeceğim. Çevrimiçiysen mevcut sayıldığın bir dünyadayız. Şimdi söyleyin bana, günde 40 kez nişanlısıyla mesajlaşan sonra da istediği hız ve sıklıkta karşılık alamayan bir genç kızla, geçmişte birbiriyle mektuplaşan âşıklar bir olabilir mi? Z. Bauman'ın ifadesiyle "sürekli acil durumda" yaşıyoruz. O kadar ki, cümleler bile yavaş kalıyor, bu yüzden emojileri doğru kullanmak büyük önem kazanıyor. Bu ortamda mektubun uzun uzun hikâye etme dürtüsüne de yer var mı?

Tatlı ama ürkek bir giriş yapacaksın, sonra yavaş yavaş içini açacaksın, anlattığın ne varsa okuyanın da içine işleyecek ve derken vurucu bir sonla veda edeceksin. Buna ne vakit var, ne de hal! Eh, zaten artık mektup da yok! Sonuç olarak şunu söyleyebilirim; bildiğimiz kitap formu, tarih boyunca olduğu gibi şimdi de biçim değiştiriyor. E-Kitap yine kitap fakat mektup farklı. Zarf kaybolurken mazruf da niteliğini kaybediyor, eriyip çözülüyor.

Lacivert 45.indd 11 3/26/2018 11:52:47 PM

DOSYA | **RÖPORTAJ**

ZİYA AĞAOĞULLARI KİMDİR?
1953'te Beşiktaş'ta doğdu. İstanbul Ticaret Lisesi'nin ardından, 1976 yılında İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun oldu. Ağaoğulları, 1996 senesinden bu yana Türkiye Filateli Dernekleri Federasyonu'nun (TFDF) başkanlığını yapmaktadır. Aynı zamanda İSFİLA'nın (İstanbul Filateli ve Kültür Merkezi A.Ş) yönetim kurulu başkanlığını da yapan koleksiyoner, Türk Filateli Akademisi'nin kurucu başkanıdır. Türk ve Osmanlı pulları eksperi olan Ağaoğulları, yurtiçinde ve yurtdışında jüri üyeliği görevlerini yürütmektedir. Resimli Osmanlı-Türk Posta Damgaları, Türk Pulları ve Antiyeler Kataloğu hazırladığı kitaplar arasındadır.

TÜRK TARİHİNİN PUL HALİ

RÖPORTAJ ::
LACİVERT YAZI İŞLERİ :: ZİYA AĞAOĞULLARI

Bugüne kadar birçok şeyin koleksiyonu yapıldı. Hatta kimi zaman koleksiyonerlik bir şov haline de dönüştü ama bu işi hakkıyla yapmanın ne demek olduğunu neredeyse bir ömrünü pul biriktirmekle geçiren Ziya Ağaoğulları'na sorduk. 60 senedir pul biriktirdiğini söyleyen Ağaoğulları, Türkiye'de ve dünyada pulculuğun serüvenini ve pul koleksiyonu yapmanın ne demek olduğunu *Lacivert* okurlarına anlattı.

Pullarla nasıl tanıştınız, pullar hayatınıza nasıl girdi?

Beş yaşından beri pul topluyorum. Tabii bu kadar küçük yaşta koleksiyon yapan kişiler, pulların üstündeki resimleri severek başlarlar çünkü pul toplamakla koleksiyon yapmak apayrı şeyler. Babamın getirdiği mektuplardan çıkan pulları kesip yıkayarak bir tane defterin arasına koyardım. O senelerde daha pul defterini görmediğimiz için normal bir defterin arasına diziyorduk.

Babanız mı sizi teşvik etti, kendiniz mi merak saldınız?

Teşvik eden kimse yok kendi kendime başladım. O zamanlar Beşiktaş'ta oturuyorduk, bir pasajın içinde bir dükkânda pul defteri gördüm. Onu aldırdım babama, onun içine dizmeye başladım. Bu durum aşağı yukarı ergenlik çağına kadar bilinçsizce devam etti. Bilinçli koleksiyona başlayabilmen için bir pul kataloğun olmalı çünkü pul serilerini bilmek lazım. Bunu bilmezsen örneğin 20 pulluk bir serinin beş tanesini toplarsın, onu da seri sanırsın. Bir de tema olarak alanı çok geniş tutmamak lazım. Alman pulu biriktirmek istersin ama Almanya'ya ait 5 bin tane pul var; Türkiye 5 bin küsura geldi. Rusya 7 binde. Hepsi bambaşka koleksiyonlar. O ülkeyi seviyorsan, o ülkenin kataloğunu alacaksın ona göre bir koleksiyon yapacaksın. En akıllı iş, her ülkenin insanı için kendi ülkesinin pullarını toplamasıdır. Damgalı pullar genelde damgasızlardan ucuzdur maddi durumun ona el veriyorsa damgasız yapabilirsin. Damgasız olanlar daha zor çünkü damgasız bir pulu edinebilmek için zamanında para verip postaneden almak gerekiyor. Damgalı öyle değil. Herhangi bir mektubun üstünden de komşundan da çıkabilir, bir arkadaşın hediye de edebilir.

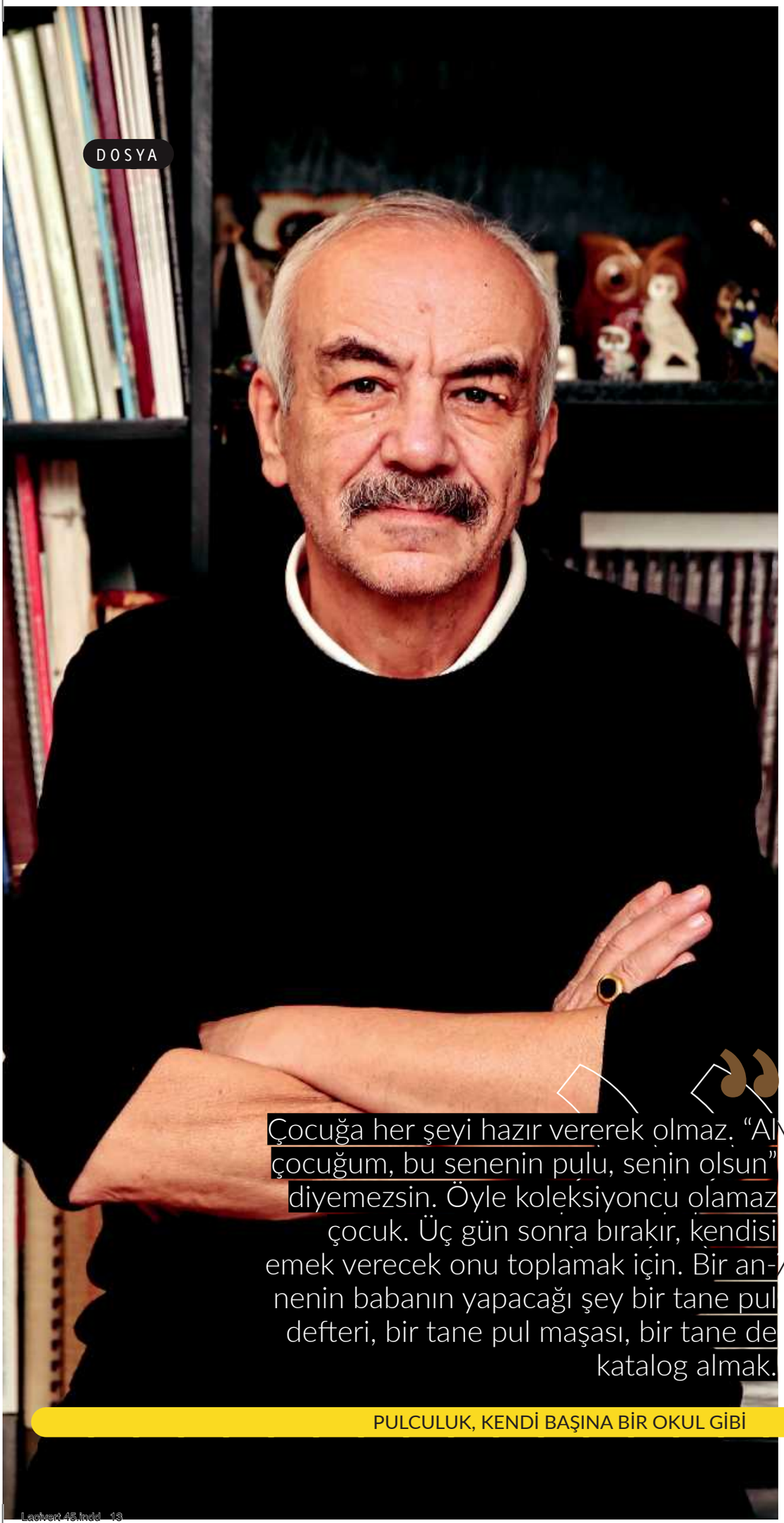

> Çocuğa her şeyi hazır vererek olmaz. "Al çocuğum, bu senenin pulu, senin olsun" diyemezsin. Öyle koleksiyoncu olamaz çocuk. Üç gün sonra bırakır, kendisi emek verecek onu toplamak için. Bir annenin babanın yapacağı şey bir tane pul defteri, bir tane pul maşası, bir tane de katalog almak.

O zaman siz belli bir yaşa kadar severek bilmeden gayri ihtiyari bir şekilde topladınız, sonra yavaş yavaş merak sararak onun tarihini, yapısını öğrendiniz?

Üniversiteye giderken İstanbul Filateli Derneği'ne üye oldum. Bu üyelik profesyonelliğe adım atmamı sağladı. Dernek üyesi olduğun zaman orada yıllarca koleksiyon yapmış insanlarla tanışıyorsun, bu insanlar başka bir yerde yan yana gelemeyeceğin insanlar, her gruptan insan var.

Siz hangi pulları topluyorsunuz?

Ben hayatımda yabancı hiçbir şey toplamadım, yalnız Osmanlı pulları topladım. Benim koleksiyonum 1840'tan başlar, bu dönem prefilatelik dediğimiz pulculuk öncesi dönem. İlk pulumuz 1863'te çıkıyor. Sırf mühürle giden mektuplar var, pul yok çünkü. Sadece çıktığı postanenin şehri yazıyor zarfın üzerinde. Ondan sonra normal pullar başlar.

İnsanlar için en akılcı yol temiz, güzel, rengi güzel, danteli güzel yani çok iyi kalitede tek seri koleksiyon yapmaktır. Koleksiyon bir iki yıllık bir uğraş değil, yaşadığın müddetçe devam edeceksin. 60 yıl oldu pul toplamaya başlayalı, hâlâ topluyorum.

Bulmakta zorlanılan pullar hangileri?

1940'tan sonra bugüne kadar son 80 senenin pullarını hızla toplarsın ama başa doğru gitmeye başladığın zaman zorluklar başlar. Bu zorluklar senin maddi durumunla da ilgili değil. 1967 senesinde basılmış dokuz adetlik bir seri olan 67

Lacivert 45.indd 13 3/26/2018 11:52:48 PM

takse pulu var. Takse pulu, posta ücreti ödenmeyen gönderilerden cezalı posta ücreti alınmasında kullanılan pulların adıdır. Parası da çok ama pulların kimlerin elinde olduğu bilinmiyor. Tabii bir koleksiyoncunun bütün pullara sahip olmasının imkânı yok. Şu anda dünyada yaşayan bir tane bile adam yok ki devletimiz de dâhil, ilk puldan son pula kadar bütün pullar elinde olsun. Bunun parayla ilgisi yok, dünyanın en zengini de olsan bulamazsın. Mesela benim 60 senedir görmediğim pullar var. Diyeceksin ki hiç görmediysen kataloğa nasıl geldin? E bir tane var, bilmem kimin elinde ama adam koleksiyonunu satmıyor ki sana. Bir de şöyle bir şey var; yurtdışında pul koleksiyonu yapan insanlar genellikle Türkiye ile bağı olan insanlardır. Adam gençken Türkiye'ye gelmiş, bir fabrikada müdür olarak çalışmış. Türkiye'yi çok beğenmiş, burada evlenmiş. Yani illa bir bağı olacak. Hiç Türkiye'ye gelmemiş bir yabancı düşünün, mesela Teksas'ta yaşayan bir Amerikalı... Hayatta Türk pulu toplamaz ama Teksas'ta bir petrol şirketinin görevlisi olarak buraya gelmiştir, ATAŞ'ta beş sene çalışmıştır, o zaman toplar.

Bir insan neden pul toplar, pullar bize ne anlam ifade eder?

Pullar sana her şeyi anlatır. Bir kere pullar ülkenin turizm elçisidir. Üstündeki resimlerde tarihî yerleri, kaleleri, turistik yerleri görebilirsin. Ülkenin ilk günden itibaren siyasi hayatını anlatır. Pulların üzerinde birçok padişahın portresini görebiliriz. Sadece Abdülhamit'in portresi yoktur. O dönemdeki pullarda çok güzel resimlerimiz var. Örneğin manzara temasında 1914'te bir pul basılmış, Londra'da pulcular arasında; "Birinci Londra Serisi" deniliyor bu seriye. İstanbul'un bütün güzelliklerini orada görebilirsiniz. En son pul, Sultan Reşat'ın puludur. Vahdettin'in tahta geçiş serüveninden tut, Sultan Abdülaziz'in tuğrasına kadar hepsi var pullarda. Ülkenin bütün siyasi hayatını da görebilirsin. Bir araştırmacı isen pulların artış fiyatlarından ülkenin ekonomik durumunu takip edebilirsin. Osmanlı'da muhteşem kayıtlar var. Benim bir kitabım var, tamamen eski yazı, kitapta 1913-14 senesinde dünyanın bütün ülkelerine giden bütün mektupların kaydı var. İnanılacak gibi bir şey değil. 1914 senesinde Kore'ye 3816 tane mektup gitmiş imparatorluktan. Yani Osmanlı'da muazzam kayıt var ama Cumhuriyet'te hiçbir şey yok. Bunun sebebi muhaberatın çoğalmış olması olabilir. Diyelim ki 5 milyon mektup atılıyordu, bunun hesabını yapabildiler ama 500 milyon olunca yapılamadı. Bugün 5700 tane postane var dağda, bayırda, köyde.

ÖNCEDEN MEKTUBUN GİDECEĞİ ÜLKEYE GÖRE TARİFE İÇİN DEFTERDEN BAKILIR, TESPİT EDİLİR, KESİLİR VE GÖNDERİLİRDİ. ŞİMDİ MAKİNE DAMGASI İLE OTOMATİK OLDU BU İŞLER. ESKİ YÖNTEM DAHA UZUN OLDUĞU İÇİN BAŞ EDEMİYORLAR.

Tarih ve coğrafya öğrenmemize de yol açar mı pullar?

Kesinlikle. Ebeveynlere anlatmak istediğimiz o. Çocuklara; "Bunlar işin bir tarafı, bak neler öğretir sana" demek. Tasarruf yapmayı öğretir mesela. Dokuz yaşında bir çocuğun var, gittin onu postaneye kaydettirdin, her çıkan pulu alıyorsun. Senede tutacağı para en fazla 150 lira olacak.

Mesela bugünden başlarsa, 2018 tarihine dair çocukta bir bilinç oluşacak yani.

Sonra o çocuk 2017'nin pullarını toplamaya başlayacak. Çocuğa her şeyi hazır vererek olmaz. "Al çocuğum, bu senenin pulu, senin olsun" diyemezsin. Öyle koleksiyoncu olamaz çocuk. Üç gün sonra bırakır, kendisi emek verecek onu toplamak için. Bir annenin babanın yapacağı şey bir tane pul defteri, bir tane pul maşası, bir tane de katalog almak. Böylece çocuğu kendi keşfedecek. Kız çocukları mesela çiçek pullarını seviyorlar, erkek çocukları hayvan, gemi pullarını seviyor. Bu tarz koleksiyonlara da tematik koleksiyonculuk denmekte.

Peki, kaç tür koleksiyon çeşidi var?

Sonsuz koleksiyon çeşidi var. İstediğiniz konuda koleksiyon yapabilirsiniz. Mesela, isterseniz böcek olsun, isterseniz de yırtıcı kuş pullarının koleksiyonunu yapabilirsiniz fakat böyle bir pul koleksiyonuna niyet edildiği zaman yalnızca Türk pulları yeterli olamaz. Örneğin, aslan pulu toplayacaksanız bunu Türkiye'de bulamazsınız, dünya pullarını incelemeniz gerekir çünkü bizde aslan olmadığından aslan pulu da yoktur.

Türkiye'de koleksiyonculuk ne durumda?

Ben federasyon başkanıyım, bütün dernekler bize bağlı ama pul biriktirmek ve koleksiyonculuk farklı şeyler önce bunu anlatayım. Evinde pul toplayan insanın sayısını biz bilemiyoruz. Pul biriktirmek için PTT'den pul alsan bile bu tespit edilemez ancak PTT'ye abone olanların tespiti yapılabilir. Biz ancak sergilere giren koleksiyoncuları, dernek üyelerini biliyoruz zira kayıtlılar. Bu durum dışındakileri bilemeyiz. Mesela, benim çocukluğumda kendi sınıfımda altı yedi kişinin pul defteri vardı. Bugün tabii böyle bir durumla karşılaşmak zor. Görüyoruz bir röportaj yapıyorlar, soruyorlar 20 yaşlarında bir kıza, kız; "Hâlâ pul çıkıyor mu, mektup var mı"

DOSYA

Ziya Ağaoğulları

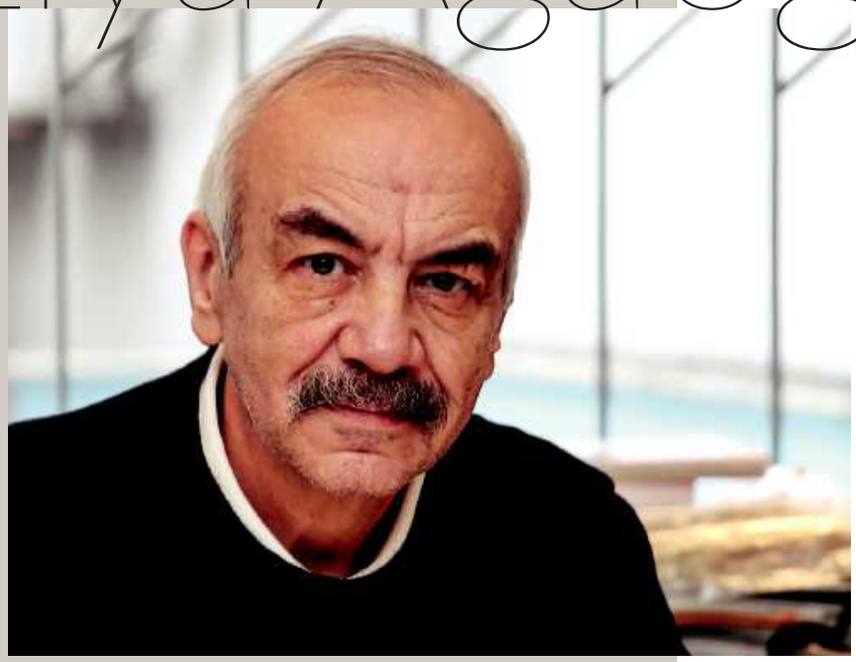

FİLATELİ ORGANİZASYONLARINDA, BÜYÜK DEVLET-KÜÇÜK DEVLET DİYE BİR ŞEY YOKTUR, SEÇİMLERDE HER ÜLKENİN BİR OY HAKKI VARDIR. BURADA SİYASET YOKTUR FAKAT SİYASET DAHA FARKLI ŞEKİLDE KARŞIMIZA ÇIKMAKTA. KAFA YAPISI BİRBİRİNE UYGUN OLAN, DAHA YAKIN DEVLETLER BİR ARADA OLUR.

FOTOĞRAF :: DENİZ TOPRAK

KOLEKSİYONERLİK AYRI BİR EMEK İSTER, İÇTEN GELEN BİR ŞEYDİR

diyor. Bugün devlet, hatıra serisi pullar çıkartıyor. Pulu düşünün, pulda ne yazıyor? Ülkemizin ismi yazıyor. Sonra üzerinde fiyatı var, bu da hâkimiyet sembolü. Ha cebindeki para ha pul, aynı şey.

Şu an resmî kurumlarda pul kullanımı nasıl?

Bugün mektuplarda makine damgası kullanılıyor. Önceden mektubun gideceği ülkeye göre tarife için defterden bakılır, tespit edilir, kesilir ve gönderilirdi. Şimdi makine damgası ile otomatik oldu bu işler. Eski yöntem daha uzun olduğu için baş edemiyorlar. Yine de PTT elinden geldiği kadar yapmaya çalışıyor. Mesela, önemli yerlerde filateli büroları açıyorlar. PTT'nin Sirkeci binasında var böyle bir büro. Oradaki kişi bu işle ilgileniyor. Sen abone oluyorsun ve yeni pullar çıktığında zarfına koyuyor, sen gidip alıyorsun. Zaten böyle bir şeyi ancak büyük merkezlerde uygulayabilirsiniz çünkü böyle bir talebin olmadığı şehirlerde bu büroları açmanın bir anlamı yok.

Devletin desteği nedir? Milli sergilerde ne gibi katkıları olur?

Biz sergilerimizi Konya, Gaziantep, Mersin gibi şehirlerle bütün yurda yaymaya çalışıyoruz. Bizler için bu çok zahmetli olmasına rağmen en önemli sergi olan Milli Pul Sergileri'ni ülkeye yaymayı istiyoruz. Bunları yaptığımızda çok ilgiyle de karşılaşıyoruz fakat bir koleksiyoncunun yetişmesi çocuğun büyümesi gibi bir şey. Bir insan birkaç pul gördü diye koleksiyoncu olamaz. Her gün pul gören birisi de koleksiyoner olamaz. Koleksiyonerlik ayrı bir emek ister, içten gelen bir şeydir.

Sergilerin hepsini devlet yapar. Federasyon 1960'lı yıllarda kuruldu ve yurtdışında da ülkemizi temsil etmeye başladı. Ondan önce ise Türkiye'yi İstanbul Filateli Derneği temsil ederdi.

Lacivert 45.indd 15 3/26/2018 11:52:49 PM

> BİZ TÜRKLER HAYAT BOYU HARP ETMİŞİZ, BAŞKA BİR ŞEYLE UĞRAŞMAMIŞIZ. İNGİLİZ 1800 SENESİNDE AVUSTRALYA'DA SİNEK BULMUŞ, ALMIŞ GÖTÜRMÜŞ MEMLEKETİNE NUMUNE DİYE DONDURMUŞ. BİLMEM KAÇ BİN BÖCEĞİN KOLEKSİYONUNU YAPMIŞ. AKLINA GELEN HER ŞEYİN MÜZESİNİ YAPMIŞLAR. ADAMLAR EMPERYALİST BİR KÜLTÜRLE YETİŞMİŞLER 500 SENEDİR.

Türkiye'deki yapılanmadan biraz bahsedecek olursam, öncelikle her ilde derneklerimiz var. Mesela, İstanbul derneğimizde yıllık 20 TL aidat ile kayıt olunur, orada haftalık toplantılar yapılır, buralarda arkadaşlıklar edinilir. Dernek üyeleri birbirlerine topladıkları pullardan bahseder ve birbirlerine yardımcı olurlar. Bahsi geçen bu dernekler ise federasyona bağlıdır. Federasyon ise FEPA'ya (Federation of the European Producers of Abrasives) bağlı. FEPA, Avrupa Federasyon Birliği'dir ve bundan sonra dünyadaki beş kıta FIP (Fédération Internationale de Philatélie) denen derneğe üye olunur.

Derneklerde ne gibi organizasyonlar düzenleniyor?

Filatelide bir dünya organizasyonları var, bir de kıtaların organizasyonları. Kıtalar içinde düzenlenir etkinlikler. Örneğin Avrupa, 44 ülkeden oluşur. Biz de her iki yılda bir yurtdışına gideriz. Bahsi geçen kurumların yöneticilerini seçeriz ve her ülkenin dünyada bir oyu var. Buralarda büyük devlet küçük devlet diye bir şey yoktur, seçimlerde her ülkenin bir oy hakkı vardır. Burada siyaset yoktur fakat siyaset daha farklı şekilde karşımıza çıkmakta. Kafa yapısı birbirine uygun olan, daha yakın devletler bir arada olur. Balkan ülkeleri, Arap ülkeleri gibi birlikler karşımıza çıkar. Türkiye olarak biz, bahsettiğim devletlerle daha yakın ilişkide oluyoruz. Ben hayatımda bir Finlandiyalıyla oturup bir kahve içmemişimdir. Onlar beni zaten ilgilendirmiyor, Norveç gibi kendisine yakın ülkelerle otururlar. Öte yandan Pakistanlı ise hemen Türkiye'nin yanına gelir çünkü diğerlerinden hazzetmezler. Böyle olunca gelişmiş ülkeler olarak nitelenenler de kendi aralarında örgütleniyor. İngilizlerin yanına ise hemen İngiliz kolonileri gelir. Burada Hintlisine, Pakistanlısına, Arap milletlerine biz sahip olmazsak iyot gibi açıkta kalıyorlar.

Bir koleksiyon değerlendirilirken ne gibi ölçütler kullanılır?

İki türlü koleksiyon vardır. Bunlardan birisi kendi evinde yaptığın koleksiyon diğeri ise sergilerde ortaya çıkan koleksiyondur. Evde yapılan koleksiyonda hiçbir sınır yoktur fakat bilinmesi gerekenler var. Öncelikle bir pul kataloğu edinmeli sonra biriktirilen pul serisinin hepsi alınmalı. Mesela beş pulluk seri ise beş pul da olmak zorunda. Katalog burada çok önemli, "hangi pul kaç seri, nerelerde bulunuyor, ücreti ne kadar" gibi bütün soruları kataloglardan öğrenebilirsiniz. Türk pulları biriktirecekseniz bir Türk pulu kataloğu alacaksınız ve bütçenize göre toplamaya başlayacaksınız.

Pullar kendi başına bir okul işlevi de görüyor gibi anlıyorum.

Pul koleksiyonculuğu insana çok şey kazandırır. Tarih bilinci, tasarruf bilinci, değerli bir şeyi saklama ve düzen kazandırır en önemlisi. Bu bahsettiklerim en çok da çocuklar için gerekli bir şey. Örneğin pul biriktiren bir çocuk, Kore Savaşı üzerine bir pul buldu diyelim. "Kore nasıl bir ülke, Türkiye neden Kore Savaşı'nda bulundu" gibi sorularla tarihini öğrenmeye başlayacak. Örneğin, Erzurum Aziziye Tabyası zaferi. Bu zaferin pulu 1952 senesinde çıkmış ve Osmanlı Devleti'nin Ruslarla yaptığı 93 Harbi'nin 75'inci yılı sebebiyle basılmış. Pula bu gözle de bakabilirsin. Pullar sana o zaman bir şey anlatacak, böyle kâğıt parçası olarak bir şey anlatmaz ki. Mesela İstanbul'un fethini anlatan bir pul serisi var. Harbi gösteriyor, kadırgaların taşınmasını gösteriyor, surları gösteriyor, Fatih'in şehre girişini gösteriyor, Sultanahmet'i gösteriyor. Pula ebeveynlerinin yönlendirmesi ile böyle bakarsa bir çocuk, bir yığın şey öğrenecek. Şimdi diyeceksiniz ki bunu yapan kaç kişi var? Bunu yapan insan çok az.

Bunun maddi bir getirisi var mı?

Pul koleksiyonunu maddi değerinden ziyade manevi bir şey olarak görmek lazım. Çocukla-

DOSYA

rın zihinlerine böyle kodlamak gerekiyor. Mesela babası pul koleksiyoncusu olan bir çocuk, babası öldükten bir saat sonra pulları satmaya uğraşıyor. Yani madde olarak görüyor pulu. Hemen babasının güzel koleksiyonunu satıp araba alıyor. Kimi her sene çıkan katalogda ne kadar artış var ona bakıyor, döviz artışıyla kıyaslıyor, "Aa çok iyi yatırım" diyor. Bizler dilimiz döndüğü kadar her yerde anlatmaya çalışıyoruz; koleksiyonculuk bu demek değildir. Şu an pul koleksiyonculuğunun az olması utanılacak bir şey esasında. Birçok zenginimiz var, bir arabaya bile çok yüksek paralar veriyorlar. Ya hu senin tarihin bu pullar. Buna rağmen pula ilgi göstermiyorlar. Tabii bir de bizim kurumlarımızın geçmişte yaptığı ihmaller var. Akıl alır gibi değil. Mesela devletin Ankara'da muhteşem güzellikte bir müzesi var. Düşünebiliyor musunuz bastıkları pullardan kendilerine bir numune bile saklamamışlar. Milli Piyango İdaresi'ne gidiyorsun, ta 1927'den beri bilet basan yer burası. Bir koleksiyoncunun koleksiyonunu aldı o sayede şimdi sergiliyorlar. Bastığı biletin bir örneğini bile saklamamış. Nereye baksan böyle eksiklikler. Niye? Bizde bu bilinç zayıf. Biz Türkler hayat boyu harp etmişiz, başka bir şeyle uğraşmamışız. İngiliz 1800 senesinde Avustralya'da sinek bulmuş, almış götürmüş memleketine numune diye dondurmuş. Bilmem kaç bin böceğin koleksiyonunu yapmış. Aklına gelen her şeyin müzesini yapmışlar. Niye, herifler emperyalist bir kültürle yetişmişler 500 senedir. Bizim de bu konudaki arşiv kültürümüzün yetersiz ve ilgimizin az olması sebebiyle yıllar geçtikçe eski pulları bulmak daha zor olacaktır. Pul koleksiyonlarının değeri her sene artıyor.

Pulların bakımı zor mu?

Sonuçta bu bir kâğıt, bir yangın bir su baskını yahut taşınırken defteri kaybedersin gider. Nemli bir yere koydun ve havalandırmazsan, hepsi bozulur. Çocuk gibi bakman lazım pullara. Yani sürekli emek istiyor. Öyle "pulu aldım deftere koydum iş bitti" değil. 10-15 günde bir havalandırmak lazım. Kitapla haşır neşir olanlar bilir; çok eski kitapların içinde beyaz minnacık bir bit türü vardır. Pulların zamkına o bit, dışkısını yapar, sarı bir leke oluşturur. Sonra o leke, kâğıtta delik oluşturur. Gitti pul.

Osmanlı'daki postanelerde damgalanan pulların yüzde kaçına ulaşabildiniz?

Osmanlı'nın üç kıtaya yayılmış 3700 tane postanesi vardı. Ben bunun kitabını yaptım, 1500 tanesini tespit ettim. 10 ciltlik kitapta 6500 adet damganın çizimi, resmi, nedreti hepsi var. Şimdi iki cilt daha hazırlıyoruz inşallah. Daha 2000 postaneye hiç ulaşamadım, Lübnan'ın dağlarında bile postane varmış. Bunların çoğu istihbarat için açılmış II. Abdülhamid ve Sultan Reşat zamanında. Arapların hareketlerini takip ediyorlarmış. Normalin haricinde durumlar olduğunda oradaki memurlar payitahta haber verirmiş. Belki de çoğu muamele bile yapmadı. Kâğıthane'de postane var mesela ama daha resmini bile görmedik. Vefa'da postane var ama hiç damgası çıkmamış. Damga toplamak çok daha zor, pul kısmen daha ulaşılabilir. Yani sen bundan 200 sene evvel Fizan'dan atılan mektubu nasıl bulacaksın, çok zor.

Sergilerde koleksiyonların değeri nasıl ölçülür?

Sergilemek işin bambaşka bir boyutu çünkü yıllarca biriktirdiğin pulları teşhire sunuyorsun. Önce föy denen A4 ebatlarında kartonlar var, koleksiyonunu onların üstüne yapıyorsun 16 föy bir pano eder. Beş pano oluşturmak mecburi, 80 tane föy demek bu. Sonra müracaat edeceksin. Damgalar, mektuplar, zarflar varsa adı "posta tarihi"dir. Posta pullarından oluşuyorsa onun ismi "geleneksel koleksiyon"dur; hayvan, spor, olimpiyat, çiçek vs. ise ismi "tematik koleksiyon"dur. Bir de "efemera" denen bir bölüm var. Dünyada ilk olarak, nisan ayında Ankara'da Koç Vakfı'yla sergisini yapacağız. Üç gün sempozyum sürecek, sonra sergi ve ödül töreni var. Osmanlı'nın posta pulu hariç her türlü devlet dairesinde kullandığı "fiskal pul" var. O da bir sınıftır. Kartpostallar var, 1895'ten 1920'lere kadar basılan. Bunları getirip gösterdin, sergiye girmen kabul edildi. Dernekler kendi koleksiyoncularının koleksiyonlarını getirir şehirlerinden. Bu sergiyi organize edecek komitenin yarısı PTT yöneticileridir, diğer yarısı bizim koleksiyonculardan seçtiklerimizdir.

> ÇOCUK GİBİ BAKMAN LAZIM PULLARA. YANİ SÜREKLİ EMEK İSTİYOR. ÖYLE "PULU ALDIM DEFTERE KOYDUM İŞ BİTTİ" DEĞİL. 10-15 GÜNDE BİR HAVALANDIRMAK LAZIM.

Komite, serginin panolarını getirir, dizer, monte eder, kilitler. Jüride her bir üye kendi alanındaki koleksiyonları değerlendirir. Misal; posta tarihi jürisi, posta tarihi koleksiyonlarıyla ilgilenir. Puan verilirken koleksiyonun önemi, pulların nedreti, malların temizliği ve kondisyonu, yaprakların mizanpajı ayrı ayrı puanlanır. 100 üzerinden 65 puan bronz madalya, 70 puan gümüş madalya, 75 puan büyük gümüş madalya, 80 puan vermey madalya, 85 puan büyük vermey madalya, 90 puan altın madalya, 95 puan büyük altın madalya demektir.

Teşekkür ederiz.

Lacivert 45.indd 17 3/26/2018 11:52:49 PM

DOSYA | MAKALE

Seyyar tekke ve medrese: Mektup

EKREM DEMİRLİ

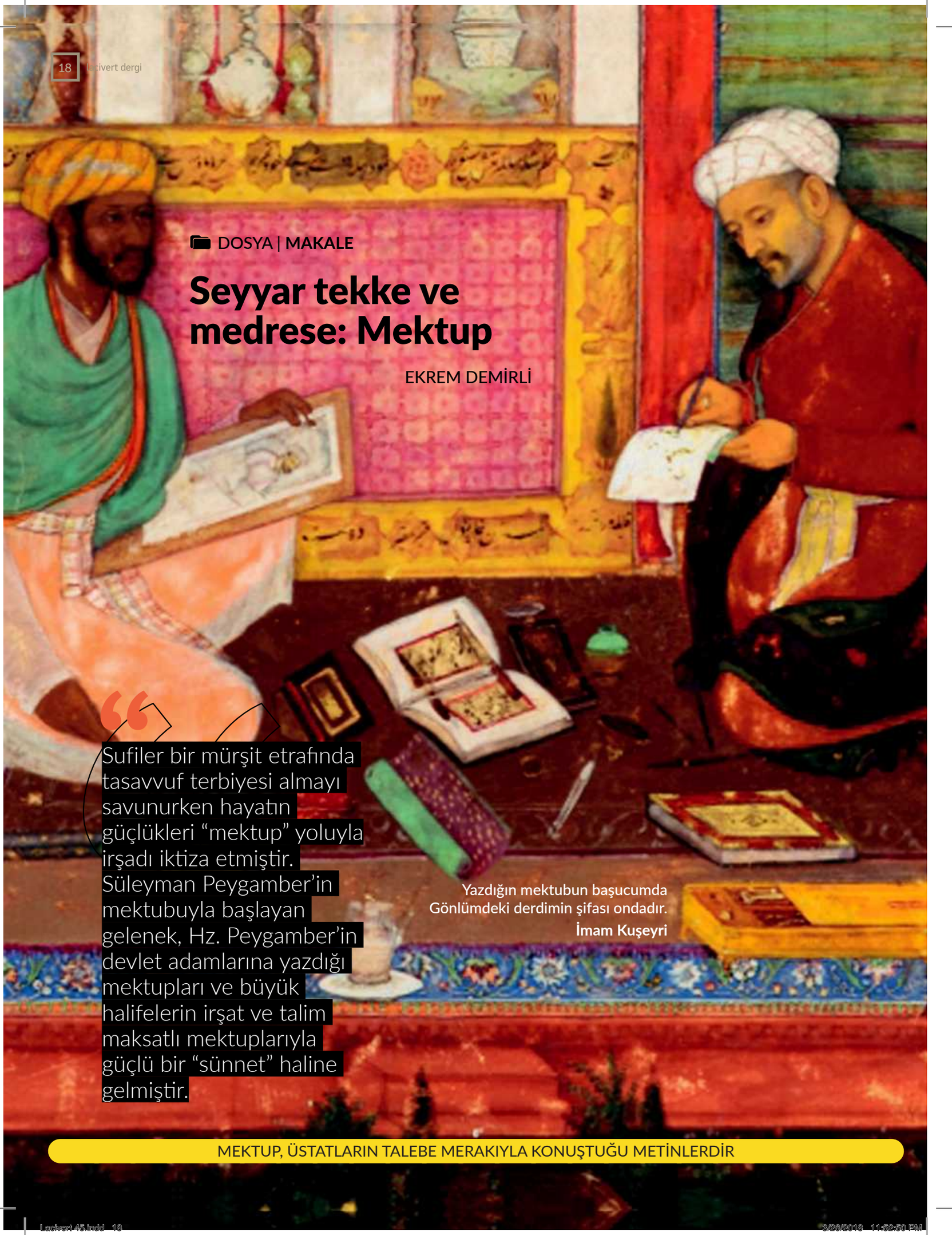

Sufiler bir mürşit etrafında tasavvuf terbiyesi almayı savunurken hayatın güçlükleri "mektup" yoluyla irşadı iktiza etmiştir. Süleyman Peygamber'in mektubuyla başlayan gelenek, Hz. Peygamber'in devlet adamlarına yazdığı mektupları ve büyük halifelerin irşat ve talim maksatlı mektuplarıyla güçlü bir "sünnet" haline gelmiştir.

Yazdığın mektubun başucumda
Gönlümdeki derdimin şifası ondadır.
İmam Kuşeyri

MEKTUP, ÜSTATLARIN TALEBE MERAKIYLA KONUŞTUĞU METİNLERDİR

DOSYA

Mektuplar arasında en dikkate değer olanı bilginler arasında teati edilen mektuplardır. İslam yazı geleneği söz konusu olunca talim ve tedris maksatlı yazılan mektuplar; bazen hadis öğretmek, bazen bir fetva, bazen idarecilere yönelik uyarı görevi taşır, bazen de seyahatlerle ilgilidir. Sanki bilginler, talim ve terbiye için bütün imkânları seferber etmiş gibidirler ve gidemedikleri yere mektupla ulaşarak sözlerini yetiştirmek isterler. Bu mektuplarda zaman ve mekân bağından kurtularak "seyyar" hale gelen bir medrese veya tekkenin havasını bulabiliriz.

İslam yazı geleneğinde bir tür olarak mektuplar, daha çok sufiler tarafından yazılmış eserlerdir. Tasavvufun tedvin döneminin kurucu isimlerinden Ebu Nasr es-Serrac'ın eserinin bir bölümünü sufilerin yazdığı mektuplara ayırması, meselenin tasavvufla ilgili kısmını hatırlatır. Eserde "Sufilerden Mektuplar" başlıklı bölüm önce dikkatimizi çekmez. Eserin bütünlüğü dâhilinde bakınca, bölüm önem kazanır ve bir eğitim, terbiye yöntemi olarak mektupları hatırlamaya yol açar. Sufiler bir mürşit etrafında tasavvuf terbiyesi almayı savunurken hayatın güçlükleri "mektup" yoluyla irşadı iktiza etmiştir. Süleyman Peygamber'in mektubuyla başlayan gelenek, Hz. Peygamber'in devlet adamlarına yazdığı mektupları ve büyük halifelerin irşat ve talim maksatlı mektuplarıyla güçlü bir "sünnet" haline gelmiştir.

Sufiler, bu sünneti yaşatmaya çalışarak irşat hizmetine "mektuplar" ile devam etmişlerdir. Onların mektuplaşmaya ilgi gösterme nedenleri aşikârdır: Birincisi okuma-yazma bilen uzaktaki talebeye ulaşabilmenin yolu mektuplaşmaktır. Herkesi ilgilendirmeyen ve tamamen kişiye mahsus bir bilgi de en iyi mektupla aktarılabilir. Mektuplaşma, kişiler arasındaki bağı güçlendirdiği gibi "aşk" merkezli tasavvuf anlayışının gelişmesine de katkı sağlamıştır. İkincisi bu sayede insanlar bulundukları yerlerdeyken talim ve terbiye imkânı bulurken kendileri de hizmetlerini sürdürür. Üçüncü bir nokta ise dini hayatın tabiatıyla ilgilidir. Dini hayat bir âlimden bilgi almayı iktiza etse bile ehl-i sünnet geleneği kitabı, bir eğitim aracı olarak öne çıkartarak insanları "metin" ekseninde toplamayı hedeflemiştir. Bir hocanın halkasında bulunmak zorunda kalmadan herkes kitaptan, daha özel olarak mektuplardan öğrenme imkânı bulur.

İrşat hizmeti olarak mektup

Bu meyanda söz konusu mektuplar arasında dikkat çeken birkaç örneği hatırlamak gerekir. Mektuplardan söz edilince 13'üncü asrın büyük metafizikçisi Sadreddin Konevi'nin İbn Sina yorumcusu ve ahlakçı Nasireddin et-Tusi ile mektuplaşması gelir akla evvela. Yüksek tefekkür ve metafizikle ilgili olan bu mektuplar kadar kıymetli metin bulmak güçtür. Her şeyden önce mektuplardaki samimi üslup ve içtenlik büyük unvanının ardında gizlenen -veya okurların öyle saydığı- "insan" Konevi ve "insan" Tusi'nin dünyasının kapılarını açar. Genele yazılan kitaplarda kendini gösteren otoriter üslup ve güçlü dil, mektuplarda yerini talebe merakına bırakarak hakikat talebinde okuyanı ve yazanı birleştirir. Üstatların talebe merakıyla konuştuğu metinler nadiren bulunabilir. Muhtemelen her iki düşünür normal yazılarında daha güçlü dili tercih edecek, sıradan insan karşısında sadece konuları değil kişisel otoritelerini sakınmak istemeyeceklerdir. Bu nedenle kanaatleri daha kesin olacak, önümüze duvarlar inşa etmiş bir halde çıkacaklardı. Mektuplarda ise iki büyük düşünür, iki talebe olarak çıkar karşımıza; meğer kesin bildiklerini düşündüğümüz konularda onların da tereddütleri varmış, onlar da öğrenmeye çalışıyormuş, anlamak için emek veriyorlarmış. İbnü'l-Arabi'nin "Âlemde racül yok, herkes dişi" dediği gibi "Âlemde üstat yokmuş, herkes talebe" demekten alamaz insan kendini. Üstatlar ile aramızda mahiyet farkı değil, sadece derece farkı bulunduğunu idrak ederiz.

İmam Gazali'nin eserlerinde önemli bir yer tutan otorite eleştirisinin haklılığı böyle mektuplarda daha iyi fark edilir. Filozoflar veya düşünürler sarsılmaz otoritelerini bir strateji olarak tesis ediyorlar, gerçekte bu dilin ve üslubun bir karşılığı yok. Belki de bütün kitaplar uzmanları arasındaki mektuplaşmalar şeklinde yazılsaydı dogmatik dil zayıflayacak, otorite yerini meraka bırakacak, düşüncenin rahat atmosferine girme imkânını daha çok bulacaktık. Bu mektuplarda insanlığın öteden beri ele aldığı temel konular karşısında iki düşünürün tükenmez bir merakla ve ciddiyetle konuştuğuna şahitlik ederiz. Kesin kanaat yok, mutlak iddia yok, sadece anlama çabası var, o kadar! İkincisi ise metafiziğin onların hayatında ne kadar merkezi bir yer tuttuğunu görürüz. Bir düşünürün büyük olabilmesi için insanlığın öteden beri konuştuğu konular hakkında bir fikrinin olması lazımdır. Bu fikrini basit sorularla anlatması ise onu "kurucu düşünür" yapar. Düşünür olmak sorunları çözmekle değil, sorunları vaz etmekle ilgilidir. Bugün Türkçede metafizik hakkındaki en önemli metin hangisidir diye sorulsa, konunun uzmanları Konevi ile Tusi arasında teati edilen mektupları mutlaka zikretmek gerekir.

Mektubat-ı Rabbani

Türkiye'de bir kitap ismi olarak mektuplardan söz edilince herkesin aklına İmam Rabbani'nin eseri gelir: *Mektubat*! *Mektubat* kadar türüne isim olmuş başka bir eser yoktur. İbn Haldun'un eseri türünün adı haline geldiği gibi (Mukaddime; kitap girişi demektir) İmam Rabbani'nin mektupları da türüne isim olmakla benzerlerinden ayrışır.

İmam Rabbani'nin *Mektubat*'ı değişik insanlara yazılmıştır. Onların arasında hocaları olduğu kadar yöneticiler, müritleri,

Lacivert 45.indd 19 3/26/2018 11:52:50 PM

Ehl-i Sünnet geleneği kitabı; bir eğitim aracı olarak öne çıkartarak insanları "metin ekseninde toplamayı

EHL-İ SÜNNET GELENEĞİ KİTABI, BİR EĞİTİM ARACI OLARAK ÖNE ÇIKARTARAK İNSANLARI "METİN" EKSENİNDE TOPLAMAYI HEDEFLEMİŞTİR. BİR HOCANIN HALKASINDA BULUNMAK ZORUNDA KALMADAN HERKES KİTAPTAN, DAHA ÖZEL OLARAK MEKTUPLARDAN ÖĞRENME İMKÂNI BULUR.

talebeleri, arkadaşları vb. vardır. Öyle ki İmam Rabbani, talim ve tedris görevi kadar irşat görevini zaman ve mekân kaydı gözetmeden bu mektuplarla sürdürmek istemiştir. Bu itibarla İmam Rabbani'nin medresesi veya tekkesi oldu ise bu; mektuplardaki "seyyar medrese" idi.

Mektubat, yeni bir tasavvuf anlayışının habercisi değildi! İmam Rabbani ile "yeni" kelimesini bir araya getirmek abesle iştigaldir. Zaten "yeni", dini hayatta muteber bir kavram sayılmaz. Yeninin adı bidattir ve her bidat bir sünneti yok eder veya onu tahrif ederek kendine alan açar. İmam Rabbani -kendi beyanı ve sonra gelenlerin bir kısmınca- müceddit sayıldı. Fakat müceddit, İslam'da dini bilginin kaynağını teşkil eden kadim bilgiyle birlikte yorumlanabilecek bir kavramdır. Bu nedenle İmam Rabbani kelimenin sözlük anlamıyla herhangi bir şekilde "yenileyici" olmadı. Mektupların yazarı bir "ihya" hareketinin temsilcisi idi.

İmam Rabbani'nin düşüncesini anlayabilmek için mektuplardaki "hasımları" hesaba katmak gerekir. Mektuplarda göz önünde tutulan hasımlar hesaba katılmadan bu mektupların derinliği ve ehemmiyeti fark edilemez. Bununla birlikte mektupların bir düşünceyi anlatmadaki başarısı kadar sınırlılıkları da hasımlarla olan çatışmalara dayanır. İmam Rabbani, sufiler arasında dikkatini cemiyete daha çok teksif edenler arasında görülebilir. Bu meyanda cihadın anlamlarından birisini teşkil eden cemiyetin (cemaat) inşası ve bilimlerin ihyası meselesi, onun manevi cihadıyla baş başa gider. Derin bir okumada cemaat duyarlılığının "bireysel cihadı" geçtiği fark edilir. Tasavvuf yerine fıkıh, sufilerin metafizik-dini düşüncelerine mukabil akide ilmine yönelmeyi savunması bu demektir.

Mektubat'ı neden okumalıyız?

Mektuplardaki gizli ve aşikâr hasımları belli başlı şu gruplarda toplamak mümkün: Birincisi teşeyyü (Şiilik) hareketleri içindeki aşırı guruplardır. Şia, ehl-i beyt sevgisi ekseninde şekillenen karmaşık bir mezheptir. Her ne kadar içinde pek çok gurubu barındırsa bile Şia'nın temel iddiası ehl-i beyt sevgisini dindarlığın odağına yerleştirmekti ehl-i beyt sevgisi ise bir nübüvvet teorisini içererek bir tarih ve varlık yorumuna evrildi. Şia'ya göre nübüvvet Peygamber ailesi üzerinden varlığını sürdürür. Ümmet ise ailenin etrafında toplanarak nübüvvetle bağını korur. Teorinin bu kısmı makuldür ve herkesçe anlayışla karşılanabilirdi fakat sorun ehl-i beyt'i sevmede değil, sevginin gereklerinde ortaya çıktı. Onlar ehl-i beyt'i sevmenin gereğini sahabeden yüz çevirmede buldukları ölçüde "cemaati" parçaladılar. Onların yaklaşımına göre İslam ailenin dışına çıkmamış, cemaat ve şehir inşa etmemişti. Bu yorum Müslümanların genelince kabul edilmedi. İmam Rabbani'nin mektuplarında bu hasım ile mücadele, sadece yanlış bir mezheple mücadele olarak yer almaz, İslam'ın bilgi kaynağı, ahlak önderleri ve kısaca selefe yönelik saldırıya karşı dini savunmak olarak kitabın ana fikrini şekillendirir. Bu bahisteki yenileme veya ihya, sahabenin bütününü sevmek, hepsini dinin bilgi kaynağı ve ahlak önderi kabul etmek demektir. Sünnet'in varlığı, sahabe hakkındaki böyle bir bakışla korunabilir. İlk nesil üzerindeki tereddüt dinin kaynağına kuşku sokmak, sünneti gelenek ve töreler karşısında tezyif etmek demektir. İmam Rabbani bu soruna karşı ehl-i sünnetin nübüvvet ve sahabe telakkisine dönmekle bir sünneti ihya etmek istedi.

İkinci bir mesele ise siyasal iktidarın İslam'ı dinlerden biri haline getirme tavrı karşısında İmam Rabbani'nin kalkıştığı ihya hareketidir. Burada hasım siyasal iktidardır. Ekber Şah, dini siyasetin aracı haline getirerek siyaseti en üst ve kuşatıcı değer yapmak istedi. İmam Rabbani böyle bir siyaseti en tehlikeli bidat sayarak onunla mücadele etti. İmam Rabbani bu maksatla sadece Ekber Şah'ı değil, onun referans noktaları arasında yer alan bazı sufileri de eleştirdi.

Bununla birlikte İmam Rabbani'nin eserini sadece hasımlara karşı yazılmış reddiye olarak okumak haksızlık olur. O başta kendi seyrüsüluku olmak üzere müritlerinin süyukü ve tasavvufun ince bahisleri hakkında bilgiler verirken İslam'ın tevhit anlayışını ve Allah, insan irtibatının en gizemli noktalarını aydınlatmaya çalışır. Onu büyük düşünür ve eserini okunmaya değer kılan hususiyet tam olarak burasıdır. Bir düşünce ortaya koymaksızın sadece eleştiri yapmakla veya hasımlarla mücadele etmekle muteber bilginler arasında yer almak söz konusu değildir. O halde *Mektubat*'ı okunmaya değer kılan unsurları şöyle özetleyebiliriz: Birincisi İmam Rabbani, özel yazma yolunu tercih etmekle ciddi bir risk almıştır: mektuplar kaybolabilir, hiç ortaya çıkmayabilir ve az sayıda insanın dışında bilinmeyebilirdi. Bir yazarın böyle bir yola başvurması bilgiye verdiği önem kadar mektup yazdıklarına ihtimamını da göstermiş demektir. Samimiyet bu mektupların gizli öznesidir. İkincisi ise mektupların ardında duran büyük güç ve inandırıcı delil, İmam Rabbani'nin mücadelelerle dolu eşsiz biyografisidir. Bu biyografi öyle etkilidir ki haleflerini, özellikle sufi önderleri derinden etkilemiştir. Son olarak bu mektuplar sadece eleştirmekle kalmamıştır: Ahlaki hayatın inceliklerine şahitlik eden derin bir tefekkür bu mektupları ortaya çıkartmıştır. Mektupları okunmaya değer kılan da budur.

WOWWO

"Avrupa'nın 2. el araç devi"

www.wowwo.com | 0850 333 92 99

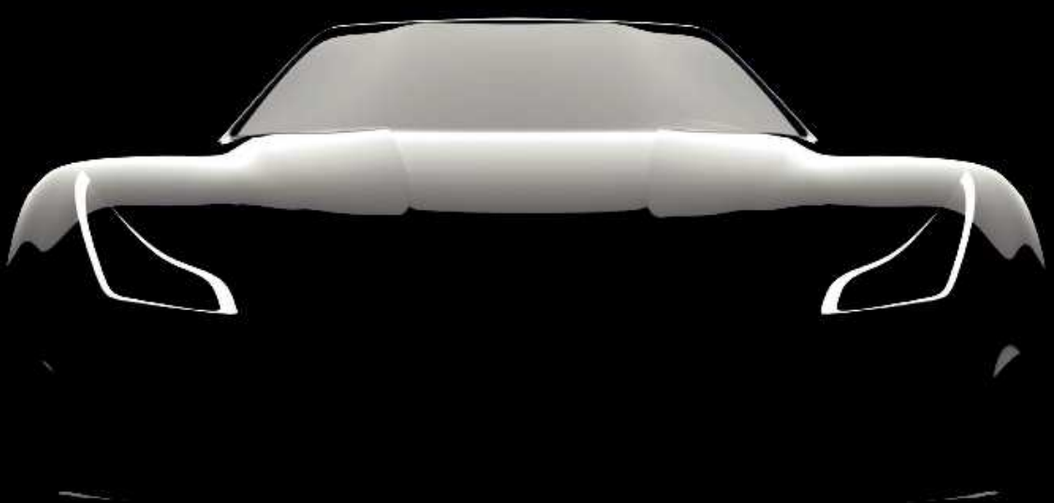

%30

Peşinatı olan herkes

36 AY VADEYLE KEFİLSİZ, KREDİSİZ ARAÇ SAHİBİ OLABİLİR

YEŞİLHOLDING

"OL"MADAN ÖLMEK

MEHMET DİNÇ

> İnsanlık olarak hızlı bir dönemin içinde bulduk kendimizi. Ne olduğunu çok anlamadan teknoloji çağında yaşamaya başladık. İnsandan çok ekran görmeye, insandan önce ekrana inanmaya, insandan çok ekranı sevmeye başladık.

Ölmeye mahkûm bir hayat yaşıyoruz. Ne zaman başlar karar veremiyor, ne zaman biter bilemiyoruz. Bizi diğer canlılardan ayıran bir akla ve kalbe sahibiz. Bu iki özelliğimiz ağır bir sorumluluk yüklüyor omuzlarımıza; Ol'ma sorumluluğu.

Hayat bir hediye bilebilirsek, hayat bir nimet ol'abilirsek. Ol'mak için emek vermek, ter dökmek, fedakârlık yapmak gerek. Ol'ma derdini yüreğinde hep taşımak gerek. Ol'madan ölmemek gerek. Yoksa kedi de canlı, köpek de yaşıyor ve böcek de bir gün ölecek.

İnsan nefes alıp verdikçe kendini inşa etmeli. Yaşadıklarından öğrendiği bir şeyler olmalı insanın. Hayatı yaşayabildiği kadar derin, imkânı yettiğince geniş, olabildiğince güçlü yaşamalı. Geriye gitmeden ileriye gidebilmeli. Ancak bugün biz insan olarak insanlık olarak hızlı bir dönemin içinde bulduk kendimizi. Ne olduğunu çok anlamadan teknoloji çağında yaşamaya başladık. İnsandan çok ekran görmeye, insandan önce ekrana inanmaya, insandan çok ekranı sevmeye başladık.

İNSAN OL'MA DERDİNİ HEP YÜREĞİNDE TAŞIMALI

DOSYA

EKRAN VE ÖZELLİKLE SOSYAL MEDYA KULLANIMI, YAPTIĞIMIZ İŞİ DAHA İYİ YAPMAMIZI, KAZANDIĞIMIZ PARAYI DAHA HAK ETMEMİZİ, BİZDEN İSTİFADE EDEN İNSANLARA DAHA DOĞRU VE FAYDALI OLMA İMKÂNINI KOLAYLAŞTIRIYOR MU YOKSA ZORLAŞTIRIYOR MU?

Tabii ki yaşadığımız anın, içinde bulunduğumuz çağın gerisinde kalamayız. Tabii ki ekranların kaçınılmaz olduğu işler, ilişkiler var. Tabii ki ekranlar hayatımızı kolaylaştırabilir, zenginleştirebilir, genişletebilir. Peki, sahiden de hayatımızı kolaylaştırdığını, zenginleştirdiğini ve genişlettiğini söyleyebilir miyiz ekranların? Bir düşünmemiz lazım. Kimseye hesap verme derdine düşmeden, mantık oyunlarına başvurmadan, kendimizi ikna ya da kandırma için kıyaslar yapıp açıklamalarda bulunmadan samimiyetle kendimize sormamız gereken sorular bunlar. Sonucundan muzdarip olan bizzat bizleriz çünkü. Kaçırdığımız kendi hayatımız, verilecek hesap da bizim hesabımız çünkü. O zaman çok detaya girmeden üç konudaki sorumluluklarımızı ve ekranlarla, özellikle de sosyal medya ekranlarıyla, ilişkimizi gözden geçirelim.

Cevabını bekleyen sorular

Öncelikli olarak bedenimize karşı sorumluluklarımızı yerine getiriyor muyuz? Ekran ve özellikle de sosyal medya kullanımımız bedenimize karşı yerine getirmemiz gereken sorumluluklar konusunda işlerimizi kolaylaştırıyor mu, zorlaştırıyor mu? Spor ve uyku için ayırmamız gereken ancak bir türlü bulamadığımız zamanın ne kadarını bizden, bedenimizden, sağlığımızdan alıyor ekranlar? Ekranlara uzun süreli bakmaktan dolayı fiziksel sağlığımız süreç içerisinde zarar görüyor, duruşumuz bozuluyor, gözlerimiz kuruyor, kas eklem ağrıları yaşamaya başlıyor, uykusuzluk çekiyor muyuz?

Benliğimize karşı sorumluluklarımızı yerine getiriyor muyuz? Ekran ve özellikle sosyal medya kullanımı hayatımızı, hayatımızın içerisinde kendimizi konumlandırmamızı, bu konumlandırmada üzerimize düşeni yapmamızı kolaylaştırıyor mu, zorlaştırıyor mu? Özellikle kendi kendimize kalıp düşünme ve muhasebe yapma için ayırmamız gereken ancak hep ertelediğimiz zamanın ne kadarını bizden, benliğimizden alıyor ekranlar? Ekranlara uzun süreli bakmaktan dolayı benliğimizden uzaklaşıyor, kendimizi unutuyor, yeteneklerimizi kaybediyor, hedeflerimizi yitiriyor, ideallerimizden vazgeçiyor, hayal kurmayı bırakıyor muyuz?

Ekranlar, neyi ne kadar götürüyor bizden?

İşimize karşı sorumluluklarımızı yerine getiriyor muyuz? Ekran ve özellikle sosyal medya kullanımı, yaptığımız işi daha iyi yapmamızı, kazandığımız parayı daha hak etmemizi, bizden istifade eden insanlara daha doğru ve fazla faydalı olma imkânını kolaylaştırıyor mu, zorlaştırıyor mu? Özellikle işimizle alakalı bilgi ve becerimizi geliştirmek için ayırmamız gereken ancak artık aklımıza bile gelmeyen zamanın ne kadarını bizden, işimizden alıyor ekranlar? Ekranlara uzun süreli bakmaktan dolayı işimizi daha sıradan, daha sevgisiz, daha ilgisiz, daha bilgisiz, daha beceriksiz, daha eksik, daha yetersiz, daha kötü yapıyor muyuz?

İlişkilerimize karşı sorumluluklarımızı yerine getiriyor muyuz? Ekran ve özellikle sosyal medya kullanımı daha derin ve kalıcı ilişkiler kurmamızı, mevcut ilişkilerimizin kalitesini artırmayı, daha doğru ve daha güzel insanlarla tanışıp görüşmemizi kolaylaştırıyor mu, zorlaştırıyor mu? Özellikle yakınımızdakilere ve sevdiklerimize ayırmamız gereken ama hep bir mazeretle ayırmadığımız zamanın ne kadarını bizden, sevdiklerimizden ve ilişkilerimizden alıyor ekranlar? Ekranlara uzun süreli bakmadan mütevellit yakınlarımızı uzaklaştırıyor, sevdiklerimize ve onların ihtiyaçlarına bigâne kalıyor, onlarla daha az göz teması kuruyor, daha az paylaşımda bulunuyor, daha az tanıyor/tanınıyor muyuz?

Basit bir yazının basit soruları bunlar ancak cevapları üzerinde hepimizin düşünmesinin ve eksik gördüğü yerleri tamamlamasının mutlaka hepimize faydası olacak. Bir hayat yaşıyoruz, geriye doğru yaşanmaz. Bir hayat yaşıyoruz, bazı pişmanlıkları telafi olmaz. Bir hayat yaşıyoruz, sorumluluğunu kimse almaz. O halde en azından bedenine, benliğine, işine ve ilişkilerine karşı sorumluluklarını yerine getirmiş bir insan olarak geçelim bu hayattan. Gücümüzü, enerjimizi, idealimizi daha bir ol'durmaya çalışalım. Öyle bir çalışalım ki hem de bütün aklımızla, bütün kalbimizle kendimizi verelim de ol'madan ölmeyelim.

Ekran ve özellikle sosyal medya kullanımı yaptığımız işi daha iyi yapmamızı, kazandığımız parayı daha hak etmemizi, bizden istifade eden insanlara daha doğru ve faydalı olma imkânını kolaylaştırıyor mu yoksa zorlaştırıyor mu?

Lacivert 45.indd 23 3/26/2018 11:52:53 PM

ELEKTRONİK MEKTUPLARIN, KISA MESAJLARIN, WHATSAPP YAZIŞMALARININ, SOSYAL MEDYANIN KUŞATMASI ALTINDA BİR İLETİŞİM AĞINA TAKILIP KALDIK. ÖRÜMCEK AĞLARINA BENZEYEN BU SOSYAL AĞLAR, İNSANIN KENDİSİYLE, ÇEVRESİYLE ARASINA ÖRDÜĞÜ KALIN MI KALIN DUVARLARA DÖNÜŞÜYOR GİDEREK.

AHMET EDİP BAŞARAN

Mektupların izinde insan ve edebiyat

MEKTUPLAR İNSANIN ÇOCUKLUĞU YENİDEN KEŞİF DENEMESİDİR

DOSYA

Türk Dili ve Edebiyatı derslerinde mektup konusu gelip çattığında, öğrencilerime hemen o meşhur soruyu yöneltirim: "En son ne zaman bir mektup yazdınız?" Soruyu bilerek bir muhatap belirsizliği içinde sormaya gayret ederim. Kime yazdığımız çok da önemli değildir aslında. İnsan bazen kendine de bir mektup yazabilir. Ve hatta yaratıcısına da bir mektup yazabilir insan. Yazmalıdır da. Dağlara, taşlara, balıklara... Derslerimden birinde, sınıftaki bütün öğrencilere herhangi bir hayvana mektup yazma ödevi vermiştim. Yazılan mektupları derste kâh gülerek kâh ağlayarak okurken şunu fark etmiştik gençlerle; insan eline kalem alıp bembeyaz kâğıtlar üzerinde birine içini dökerken ne kadar hissîleşiyordu.

Şüphesiz hissiyatın depreşmesinde yazmanın bizatihi kendisi de etkilidir ama yazı mahrem bir alandan karşıdaki birinin yüreğine doğru yazılmışsa orda harflerin bile rengi değişmeye başlar. Mektup insanın yüzünü yarıp içinden çıkması gibi sahici bir eyleme dönüşür. Bir de şu var; insan hani bazen kendisiyle bile konuşurken ciddiyeti elden bırakmaz, alabildiğince resmî durmaya çalışır ya, bir mektubun dünyasına girdiğiniz anda her şey birden bire değişir. Orası sizin uçsuz bucaksız ülkenizdir. Çocukluk gibi. Mektuplar insanın çocukluğu yeniden keşif denemesidir bir bakıma çünkü art niyetin, bencilliğin, nemelazımcılığın insanı rahatsız eden kokuları alabildiğince uzaktır orda.

Samimiyet çeşmeleridir mektuplar. Öyle değilse, o çeşmelerin suyu bulanık akıyorsa inanın sorun mektuplarda değil bizdedir. İçimizdedir. O çeşmelerin kurumaya yüz tuttuğu günümüzde şöyle kendimize esaslı bir tokat atmak, bir hâl çaresine bakmak şart. Elektronik mektupların, kısa mesajların, WhatsApp yazışmalarının, sosyal medyanın kuşatması altında bir iletişim ağına takılıp kaldık. Örümcek ağlarına benzeyen bu sosyal ağlar, insanın kendisiyle, çevresiyle arasına ördüğü kalın mı kalın duvarlara dönüşüyor giderek. Elbette bu imkânları büsbütün yok sayamayız. Kararında kullanmalıyız ama içimizde akan çeşmeleri kurutmayalım da. Hangi e-mail, hangi kısa mesaj, el yazısıyla yazılmış bir mektubun hatırası ve yaşanmışlığı kadar insanda yer edebilir?

Dipten akan bir ırmak

Bir mektubun izini sürdüğümüzde bambaşka bir dünya ile karşılaşırız. İnsan kendini gizlemez mektuplarda. Bütün zaaflarıyla, hatalarıyla, sevaplarıyla, hınçlarıyla, aşklarıyla çırılçıplak soyunur cümlelerde. En çok o yalın insanı görme tutkusuyla sarılmaz mıyız mektuplara? Türk edebiyatına damgasını vurmuş sanatçıların mektuplarına baktığımızda daha bir farkına varırız bu inceliğin. Sanatçıların yazdığı mektuplar nerdeyse bir bilinçaltı galerisine dönüşür bizim için. Yazılmış bir şiiri, bir romanı, bir hikâyeyi sanatçının mektuplarını okuduktan sonra bir başka gözle okuruz. Kendi şahsi okumalarımda bu hissiyatı çok fazla yaşamışımdır çünkü bir duyguyu, bir düşünceyi yakından tanımak, bir insanı yakından tanımak/anlamak demektir. Denilebilir ki mektuplar, Türk edebiyatında dipten akan ırmaklara benzer. Yüzde hayatın çizgileri oynaşır ama derinlerde ne olup bittiği sanatçının mektuplara sardığı cümlelerde saklıdır.

Ahmet Hamdi Tanpınar, Hasan Ali Yücel'e yazdığı 27 Mart 1958 tarihli bir mektubunda şöyle der mesela: "Geçen gün Boğaz'daydım. Âşık olduğum, yalnız gezdiğim günleri düşündüm. Ve kendi kendime 'Ya Rabbim dedim, acaba genç bir âşık bir gün buralarda tıpkı benim gibi 10-15 sene evvelki halimde dolaşırken benden bir mısra okuyacak mı?' Ebediyet işte bu! Eğer böyle bir şey olursa vallahi mezarımda dönerim." Tanpınar, şiirlerinin ders kitaplarına girdiği günleri göremedi belki ama genç âşıklar onun şiirleriyle içlerindeki düğüme bir düğüm daha attılar. "Ebediyet işte bu" diyor Tanpınar. Uzun bir zaman şairliği örtülen, görmezden gelinen Tanpınar, aslında ne de çok meftunmuş şiirlerine. Hatta aynı mektubun bir yerinde şunları söylüyor: "Ölmeden şu şiirlerime bir çeki düzen verirsem çok mesut olacağım."

Serin bir mavilik

Behçet Necatigil de, duygularını mektuplara döken güzel adamlardan biri. Eşine yazdığı mektuplar *Serin Mavi* adıyla kitaplaştırıldı. Necatigil'in bu mektuplarını okuyunca, onun şiirinde ev imgesinin niçin ayrıcalıklı ve özel bir öneme sahip olduğunu kavrıyor insan. Ev-aile-yakın çevre üçgeninde dolaşan bir şairin yazdığı mektuplar da bundan bağımsız değil elbette. 1975 tarihli mektubunu şu cümlelerle bitiriyor Necatigil: "Her şey gönül genişliğine bağlı, unutma! Koz kabuğunda gönüller, mermerde kezzap gibi, yer oyar insanı. Oyulmalar çağı geçti, artık yola koyulmalar çağı." Gönül genişliğini, iç rahatlığını ne de çok önemsiyor Necatigil. Tıpkı şiirleri gibi yaşadıkları da o sadeliğin, sahiciliğin izlerini taşı-

"Geçen gün Boğaz'daydım. Âşık olduğum, yalnız gezdiğim günleri düşündüm. Ve kendi kendime 'Yarabbim dedim, acaba genç bir âşık bir

"GEÇEN GÜN BOĞAZ'DAYDIM. ÂŞIK OLDUĞUM, YALNIZ GEZDİĞİM GÜNLERİ DÜŞÜNDÜM. VE KENDİ KENDİME 'YARABBİM DEDİM, ACABA GENÇ BİR ÂŞIK BİR GÜN BURALARDA TIPKI BENİM GİBİ 10-15 SENE EVVELKİ HALİMDE DOLAŞIRKEN BENDEN BİR MISRA OKUYACAK MI?' EBEDİYET İŞTE BU!

Lacivert 45.indd 25 3/26/2018 11:52:54 PM

yor bir bakıma. Bir mektubunda ayağını sıkan bir ayakkabıdan neler çektiğini anlatıyor eşine ve sonra ekliyor: “Aşk yok dünyada. Sıkmayan bir ayakkabın varsa bütün mutluluklar senindir.”

Necatigil’in sanat edebiyat çevresinden dostlarına yazdığı mektuplar ise ayrı bir kitap olarak yayımlandı. Tahir Alangu, Oktay Akbal, Salâh Birsel, Kâmuran Şipal, Yüksel Pazarkaya başta olmak üzere Hüseyin Cöntürk’ten Asım Bezirci’ye, Attila İlhan’dan Edip Cansever’e yazdığı onlarca mektup çevresinde Necatigil’in sanatla, edebiyatla ve dostlarıyla kurduğu dünyaya şahitlik ediyoruz bu mektuplarda. *Serin Mavi*’de daha çok bir baba ve eş olarak görmüştük Necatigil’i. Burda ise şair, yazar, çevirmen, öğretmen kısaca bütün yönleriyle bir Necatigil portresi çıkıyor karşımıza.

Bazı mektuplarsa fazlasıyla mahrem yükler taşır. Yayımlanmasına, gün yüzüne çıkmasına gerek var mıydı yok muydu tartışmaları arasında çoktan edebiyat dünyasına mâl edilir. *Leylim Leylim*, Nisan 2013 tarihinde yayımlanır yayımlanmaz hemen tartışmaların odak noktası oldu tabii ki. Ahmet Arif’in Leyla Erbil’e yazdığı mektuplar 27 yaşında genç bir şairin yüreğinde kopan fırtınaları taşıyordu heybesinde. Ahmet Arif’in el yazısı şiir örnekleri, şiirlerin yazılış ve yayımlanma serüvenleri, Arif’in şiire, sanata, edebiyata dair düşünceleri mektupları özel, şahsî bir alandan çıkarıp derinlikli bir Ahmet Arif portresine dönüştürmüş ki, yıllar sonra yayımlanan bu mektupların en güzel yönü de burası belki.

İkinci Yeni’den mektuplar

Onüç Günün Mektupları, Cemal Süreya’nın eşi Zuhal Tekkanat’a yazdığı mektuplardan oluşuyor. “Sevmek ne uzun kelime” diyen şairin sevda ve özlem dolu bu mektupları, Süreya şiirindeki aşkı ve lirizmi kaynağından görmek, okumak isteyen okurlar için birincil bir kaynak. Ağır bir ameliyat geçiren Zuhal Hanım, 13 gün hastanede kalmıştır. Süreya, bu 13 gün boyunca, her yerde, bulunduğu her köşede oturur ona mektuplar yazar. Ziyaretine gittiği günlerde ona yazdığı mektupları bırakır. Hastaneden çıkar çıkmaz da hemen yeni bir mektuba başlarmış Süreya. Mektuplarda Süreya, şiirselliği elden bırakmaz: “Sana rastladığım gün susuzdum, yalnızdım. Bir çırpıda içtim gözlerini.”

Ece Ayhan’ın İlhan Berk’e yazdığı mektuplar da *Hoşça Kal* adıyla yayımlandı. İlhan Berk’in Ece Ayhan için yazdığı satırlarla başlayan kitap, iki şairin arasındaki dostluğun izini sürmek için önemli bir imkân. Ece Ayhan, Yort Savul’dan Yunus Emre’ye, Tanzimat’tan Mahur Beste’ye bin bir çeşit mevzularda tam da o kendine özgü üslubuyla içini döküyor İlhan Berk’e. En çok da parasızlık çekmiş Ayhan. Sürekli borç para istiyor Berk’ten. Parasız yatılı tabirini kullanmıştı Ece, ikinci yeni için. Mektupları okurken o parasızlığın, mülkiyetsizliğin sancılarını da okuyoruz bir bakıma.

İlhan Berk’in Enis Batur’a yazdığı mektuplar ise yenilerde yayımlandı. 26 Mayıs 1988 tarihli mektubunda “Yahu Enis, sen insanı deli edersin, bilmem bunu biliyor musun” diyor Berk. Bu mektuplar, Berk’in sanat ve şiir anlayışına dair önemli bir izlek de sunuyor okura. Mektuplarda aynı zamanda bir dertleşmenin, kişisel hesaplaşmanın, yüzleşmenin de işaretleri çıkıyor karşımıza yer yer: “Ne olacak benim bu hâlim? Aslında kendime dayanamadığım, kendimle yapamadığım için yazıyorum. Bir cehennemim ben!” (27 Mart 1980 tarihli mektuptan)

CEMAL SÜREYA

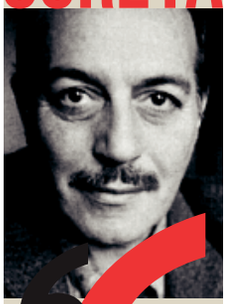

AĞIR BİR AMELİYAT GEÇİREN ZUHAL HANIM, 13 GÜN HASTANEDE KALMIŞTIR. SÜREYA, BU 13 GÜN BOYUNCA, HER YERDE, BULUNDUĞU HER KÖŞEDE OTURUR ONA MEKTUPLAR YAZAR.

Cezaevinde bir sürgün

Nâzım Hikmet de kendini olduğu gibi mektup kâğıtlarına gömen şairlerden biri. Nâzım’ın gönderdiği mektuplar genellikle cezaevlerinde yazılmış. *Piraye’ye Mektuplar*, şairin şiir, aşk ve hayat denkleminde savrulduğu ruh hâllerini gözler önüne seriyor. Yine cezaevinden Memet Fuat ve Kemal Tahir’e yazdığı mektuplar da dönemin sanat, siyaset tartışmalarına, bir neslin özeleştirisine, modernleşme meselelerine dair önemli tespitler içerir. Kemal Tahir’le olan mektuplaşmalarda şiir, roman, hikâye, güncel edebiyat tartışmaları, dil meseleleri de öne çıkar. Kemal Tahir, Nâzım’ın mektuplarından da anlaşılacağı üzere Piraye’den sonra en çok önemsediği insanlardan biridir.

Türk edebiyatının seçkin isimlerinden Sabahattin Ali’nin mektupları da *Canım Aliye*, *Ruhum Filiz* adıyla yayımlandı. Bu mektuplar, Ali’yi nişanlı, eş ve baba olarak daha yakından tanıtıyor okura. Ali’nin aşka, evliliğe ve aile hayatına olan bakışını gösteren bu mektuplar sahici bir Sabahattin Ali fotoğrafı da sunuyor okura: Coşkulu bir âşık, sorumlu bir eş, sevecen bir baba... 19 Aralık 1947 tarihli mektubunda kızına şu satırları yazıyor Ali: “Sevgili Filizim! Ben iyiyim, bana uzun ve güzel mektuplar yaz. Gözlerinden, yanaklarından bir milyon kere öperim. Baban S. Ali”

Bir yürekte çağlayan dostluk

Rasim Özdenören’in Sezai Karakoç’a yazdığı coşku ve hürmet dolu mektuplar da ilk okuduğumda beni çarpmıştı ne yalan söyleyeyim. Bu mektuplar ne yazık ki henüz kitaplaşmadı. “6-X-1967, Saat: 23.30, Otel odası” diye başlayan mektubun ilk cümlesi şöyle: “Benim canım, yüreğim, kan parçam ağabeyim”

TURKISH AIRLINES
Miles&Smiles

A STAR ALLIANCE MEMBER

2.000 MİL'E, ASİSTANS HEP SENİNLE!

Miles&Smiles Asistans ile hayatınızı kolaylaştıracak onlarca hizmete sadece 2.000 Mil karşılığında bir yıl boyunca sahip olabilirsiniz.

Seyahat-rezervasyon, tesisatçı-çilingir temini, çiçek gönderimi, yol yardımı, ambulans, hukuki danışmanlık, tamirat desteği ve concierge gibi hizmetlerden faydalanmak için Miles&Smiles çağrı merkezini 7/24 arayabilirsiniz.

ÜYE OLMAK İÇİN: **444 0 849** | HİZMETLERDEN FAYDALANMAK İÇİN: **444 62 39**

milesandsmiles.com

Bu ithaf cümlesindeki içtenliği, sıcaklığı, hürmeti ve heyecanı Özdenören bütün mektuplarına taşımış. O heyecanla içini dökmüş mektup kâğıtlarına. Ağabey-kardeş dertleşmesi gibi de okuyabileceğimiz bu mektuplar hem Özdenören'in hem de Sezai Karakoç'un sanatçı kişiliğine dair önemli ipuçları barındırıyor aslında. 18 Ekim 1967 tarihli mektubunu şu cümlelerle bitiriyor Özdenören: "Sizi sonsuz gülümsemelerle selamlıyor, kudretli kaleminizin kâfirlere dehşet salmaya devam etmesini Cenabı Allah'tan niyaz ediyorum, benim ciğer parçam, sevgili ağabeyim."

Cahit Zarifoğlu'nun mektupları da Mustafa Özçelik'in gayretiyle toplanıp Ekim 2010'da yayımlandı. Zarifoğlu'nun ilk gençlik dönemlerinden başlamak üzere birçok mektup yazdığı biliniyor. Ne yazık ki bunların çoğu gün yüzüne çıkabilmiş değil. Kitapta bir araya getirilmiş mektuplar, daha çok Zarifoğlu'nun *Mavera* dergisi döneminde yazdığı mektuplar. Âlim Kahraman'dan Ebubekir Eroğlu'na, Hasan Aycın'dan Talat Sait Halman'a edebiyat dünyasından değişik isimlere yazılmış bu mektuplarda Zarifoğlu'na has güzelliği ve hürmeti görmek mümkün. Zarifoğlu'nun Afgan cihadı döneminde Meral Maruf'la olan yazışmaları ise apayrı bir yazı konusu belki de. O yazışmalardan sonra Meral Maruf'un yazıları *Mavera*'da yayımlanmaya başlanmış, hatta *Hicret Günleri* ve *Dullar Kampı* isimlerinde iki kitabı da *Akabe Yayınları*'ndan çıkmıştı.

Genç bir şairden genç bir şaire

Şairlerin mektupları söz konusu olduğunda mutlaka bahsedilmesi gereken kitaplardan biri de İsmet Özel ile Ataol Behramoğlu'nun mektuplarını içeren, *Genç Bir Şairden Genç Bir Şaire Mektuplar* kitabı. Her iki şairin de gençlik dönemlerine, siyasi tercihlerine, sanat anlayışlarına ışık tutan bu mektuplar bir devrin anatomisini çıkarıyor bir bakıma. İsmet Özel'in askerdeyken şiir yazmak için sağlam dişlerini çektirip istirahat izni almasından, o tarihlerde başlayan zihinsel kopuşlarına, yaşadığı dönüşümün temel köşe taşlarını mektuplardan takip edebiliyoruz.

Ataol Behramoğlu'nun İsmet Özel'e hitaben aradaki mesafelerden bahsettiği, bu mesafelerden şikâyetçi olduğu bir mektubunda Özel'in verdiği cevap, oldukça ilginç ve dikkat çekicidir: "Keşke aramızdaki mesafeler sadece kilometrelerle ölçülebilen cinsten ibaret olsaydı." *Oğlak Yayınları* tarafından yayımlanan bu kıymetli eserin ne yazık ki şu an baskısı yok. Belki bir gün yeniden basılır.

Ziya'ya Mektuplar

Türk edebiyatının en seçkin, en naif mektup serilerinden biri de Cahit Sıtkı Tarancı'nın Galatasaray Lisesi'nden dostu Ziya Osman Saba'ya yazdığı mektuplar olsa gerek. Tarancı'nın 1930 senesinde 20 yaşındayken yazmaya başladığı mektuplar 1946 senesine kadar sürmüş. 16 yıl süren bu mektuplarda günümüz edebiyat dünyasına da ders olacak nitelikte bir dostluğun, kardeşliğin, birlikteliğin en güzel örneklerini görüyoruz. Tam 57 mektup var kitapta. Ziya Osman'ın Cahit Sıtkı'ya yazdığı mektupların akıbeti ise ne yazık ki meçhul. Kitabın başında Ziya Osman'ın dostu Cahit Sıtkı'nın vefatından sonra *Varlık* dergisinde yayımladığı dört uzun yazısına yer verilmiş. *Cahit'le Günlerimiz* başlıklı bu yazı serisi, Saba'nın gözünden bir dostu, bir şairi daha yakından tanımak isteyenler için bir kılavuz metin.

İSMET ÖZEL

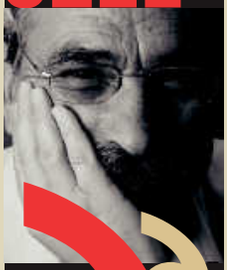

İSMET ÖZEL'İN ASKERDEYKEN ŞİİR YAZMAK İÇİN SAĞLAM DİŞLERİNİ ÇEKTİRİP İSTİRAHAT İZNİ ALMASINDAN, O TARİHLERDE BAŞLAYAN ZİHİNSEL KOPUŞLARINA, YAŞADIĞI DÖNÜŞÜMÜN TEMEL KÖŞE TAŞLARINI MEKTUPLARDAN TAKİP EDEBİLİYORUZ.

1 Şubat 1939 tarihli mektubunda Tarancı şöyle sesleniyor dostuna: "Ziyacığım, İstanbul'dayken içime sıkıntı bastığı zaman sana koşardım çünkü sen benim için yalnız vefakâr ve hâlden anlar bir dost değil, aynı zamanda açık havayı, güneşi, baharı, iyiliği de temsil eden, nasıl olup da insan kılığına girdiğine daima hayret ettiğim bir meleksin." İki şairin aralarındaki muhabbeti gösteren bu samimi satırlar, bir başka açıdan Saba'nın da şiirlerini resmediyor sanki. İnsan en çok da yazdığı şiire benzer. Tarancı'nın mektuplarında kendine ve sanatına dair yaptığı şahsi gözlemler de var. Tarancı, Ziya Osman'ın kendisine gönderdiği şiirlerde de belli başlı düzeltmeler ve ikazlarda bulunuyor. Hatta bazı Ziya Osman Saba şiirlerinin yeni baştan kuruluşuna da şahitlik ediyoruz mektupları okurken.

Tarancı, mektuplarında kişisel bir hesaplaşmanın, ölüm hayat denkleminde savrulan hayatların da bir sorgulamasını yapıyor yer yer. Onun şiirlerinde neredeyse bir "leitmotiv" olan ölüm imgesini bir de bu açılardan okumakta fayda var belki. 18 Eylül 1942 tarihli mektubunda şöyle diyor Tarancı: "Hani bu günler, mahşerde boğazıma sarılıp 'Niçin bizi yaşamadın?' deseler bir günahkâr kadar azap duyacağım. Hâlbuki sen Ziyacığım, ne kadar muntazam bir hayat yaşamaktasın." Sonra şu cümleleri ekliyor Tarancı: "Bense hep istemediğim hayatı yaşaya yaşaya istediğim hayatın nasıl bir şey olduğunu unuttum gitti. Yarınıma dair hiçbir şey bilmiyorum." *Ziya'ya Mektuplar* dostluğa yakılmış bir ağıtı andırıyor daha çok. Bir ağıt ama güzel ve umutla dolu bir ağıt. Yakının olan bir insanın yüzündeki ve bakışlarındaki sıcaklığı hiçbir kitapta bulamazsın, diyor Tarancı. Sizce de öyle değil mi?

Lacivert 210x275

SELF CLEANING TECHNOLOGY

TABİİ Kİ SON TEKNOLOJİ
TABİİ Kİ İSTİKBAL'DEN

Konforuyla bedeninizi, hijyeniyle aklınızı rahatlatan Self Clean Yatak ile mükemmel bir uyku deneyimi yaşayacaksınız.

/istikbal

istikbal

SelfCleanilan.indd 13 20.03.2018 16:18

DOSYA | **RÖPORTAJ**

BİLGİDEN MALUMATA YENİ MEDYA

RÖPORTAJ ::
H. BEYZA AYDIN-BEYTULLAH ÇAKIR ::
MESUT AYTEKİN

MESUT AYTEKİN KİMDİR?
1981 yılında Kütahya'da dünyaya geldi. İlk, orta ve lise eğitimini aynı ilde tamamladı. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo TV Sinema Bölümü'nü 2003 yılında birincilikle bitirdi. İÜ Sosyal Bilimleri Enstitüsü Radyo TV Sinema Ana Bilim Dalı'nda "Korku Sinemasında Vampir Filmleri ve Korku Sinemasının Tarihsel Sürecinde Değişen Vampir İmgesi" başlıklı teziyle 2006 yılında yüksek lisansını, "Türk Milliyetçiliğinin Türk Sineması'na Yansıması (2005-2011)" isimli teziyle doktorasını tamamladı. Birçok kısa film ve belgesel çalışması olan Aytekin'in, editörlüğünü yaptığı beş, bölüm yazarı olarak katkıda bulunduğu yedi kitabı bulunmaktadır. Aytekin halen İÜ İletişim Fakültesi Radyo TV Sinema Bölümü'nde doktor öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Teknolojinin gelişmesine bağlı olarak hayatımıza yeni bir kavram şeklinde girdi yeni medya ve hemen hepimizin hayatında neredeyse baş köşeye oturdu. Facebook, Twitter, Instagram gibi günlük rutinimizin vazgeçilmez mecralarını da kapsayan yeni medya, tam olarak neyi ifade ediyor peki? Faydaları, zararları neler bu alanın ve hayatımızdaki etkisi nereye doğru gidecek gelecekte? Bu ve benzeri birçok sorunun cevabını İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi öğretim üyesi Dr. Mesut Aytekin'le konuştuk. Yeni medya araçlarının doğru kullanıldığında büyük fırsatlar sunacağını vurgulayan Aytekin, yanlış ve bilinçsiz kullanımların ise insanlığın felaketi olacağını söylüyor.

Yeni medya deyince aklımıza öncelikle sosyal medya geliyor. Yeni medya sadece sosyal medyadan mı ibaret?

Aslında değil, yeni medya çok daha geniş bir kavram. Geleneksel medya dışındaki dijital birçok şeyi içine alıyor; kioskları, second life gibi sanal ortamları, web sözlüklerini, blu-ray'leri, diskleri, arttırılmış gerçeklik ortamlarını, navigasyon, GPRS gibi birçok şeyi yeni medya aracı olarak adlandırabiliriz. Bu araçların birçoğunu günlük hayatımızda kullanıyoruz. Sadece daha popüler olması sebebiyle aklımıza ilk olarak sosyal medya ağları geliyor aslında.

Son dönemde üniversitelerde sıkça yeni medya bölümleri açıldığını görüyoruz. Bu denli yaygınlaşması günlük hayatımızdaki kullanımıyla da ilgili herhalde değil mi?

Daha da popülerleşecek. Böyle olması da gerekiyor çünkü hayat o tarafa doğru gidiyor. Ekonomi, sağlık, tıp gibi birçok alanda yeni medya araçlarının kullanımının geliştiğini görüyoruz. Gelişmiş ülkelerde kullanım daha fazla ama bizde de giderek artıyor. Dolayısıyla bunu bilen, kullanan nitelikli insanlara ihtiyaç var. Şu anda tabiri caizse el yordamıyla bu araçları kullanıyoruz yani birçok şeyi süreç içerisinde öğreniyoruz. Kullanımlarımızın yararlarını da zararlarını da yeni yeni görüyoruz. Vurgulamaya çalıştığım gibi yeni medya araçları yakın gelecekte hemen hemen her alanda kullanılacak.

YENİ MEDYA ARAÇLARI YAKIN GELECEKTE HEMEN HEMEN HER ALANDA KULLANILACAK

Bir doktorun aldığı tıp eğitiminin yanında yeni medyayla ilgili de bir eğitim alması gerekecek, bir ekonomistin de öyle. Sadece kendi alanında alınan eğitim yetmeyecek yeni medya alanında da eğitim şart olacak. Dolayısıyla bu eğitimleri verecek, vizyoner nitelikli insanlara, okullara ihtiyacımız var.

Bu okulların dünyadaki örnekleri nasıl peki?

Dünyadaki birçok üniversite yeni medya bölümleri açıyor. Bizde de bu alandaki bölümler, fakülteler artık görsel tasarım, yeni medya, sosyal medya adı altında açılıyor. Üniversiteler, sosyal medya, dijital pazarlama, yeni medya gibi alanlarda sektöre yönelik uzman yetiştirmek amacıyla sertifikalı kurslar açıyor. Sadece üniversiteler değil, belediyeler, sivil toplum kuruluşları da bu bağlamda kurslar, atölyeler açmaya, eğitimler vermeye başladı. Son dönemde online eğitimler de popüler oldu.

Yeni medya platformları hem yerel hem de küresel siyaseti etkilemede nasıl bir fonksiyon icra ediyor?

Hem yerel hem de küresel siyaset, bu etkiye maruz kalıyor doğal olarak. Zira yeni medyanın çok geniş bir alanı var. Sınırları ortadan kaldıran, bilginin çok hızlı bir şekilde yayılmasını sağlayan bir doğası var. Sınırları kaldırdığı ve uluslararası bir merkezden yönetildiği için de siyasi alandaki etkisi yadsınamaz

EKONOMİ, SAĞLIK, TIP GİBİ HAYATIN BİRÇOK ALANINDA YENİ MEDYA ARAÇLARININ KULLANIMININ GELİŞTİĞİNİ GÖRÜYORUZ. GELİŞMİŞ ÜLKELERDE KULLANIM DAHA FAZLA AMA BİZDE DE GİDEREK ARTIYOR. DOLAYISIYLA BUNU BİLEN, KULLANAN NİTELİKLİ İNSANLARA İHTİYAÇ VAR.

Lacivert 45.indd 31 27/03/18 00:56

noktalara varabiliyor. Bu alanda gördüğümüz en bariz örnek, sözde Arap Baharı'nda yaşandı. İnsanlar yeni medya araçları üzerinden organize olarak sokaklara döküldü. Gezi Parkı'nda, Irak ve İran'da yaşanan birçok olayda da benzer etkiye şahit olduk. Keza Amerika'daki birçok protestoda da insanlar bu yolla örgütlendiler. Yeni medya aygıtlarında etkileşim, saniyeler içinde gerçekleştiği için insanlar gönül bağı kurdukları, takip ettikleri gruplara hemen tepki veriyorlar, çağrılarına uyuyorlar.

Bütün bu örgütlenmelerde, insanları yönlendiren bir aracı var mı peki? Kimilerince söylendiği gibi "karanlık güçlerin" bir dahli oluyor mu bu tarz olaylarda?

Sonuçta bu mecraların istediği zaman istediği hesabı kapatabilen, engelleyebilen hatta yönlendirmeler yapabilen bir sahibi/sahipleri var. Bizim devletimizin de birtakım itirazları olduğunu biliyoruz bazı paylaşımlara, içeriklere. Şikâyetlerimize rağmen söz konusu hesapların kapatılmadığına şahit olduk. PKK'nın ya da diğer terör örgütlerinin birçok tahrik edici mesajları paylaşılmaya devam edildi bu mecralarda. Görmezden gelindi, özgürlük, demokrasi söylemlerinin arasında konu başka yönlere çekildi. Oysaki birçok terör örgütü, propagandasını Facebook, Twitter, Instagram gibi yeni medya araçları üzerinden yapıyor. Gerek DEAŞ'ın gerek PYD'nin -özellikle Zeytin Dalı Harekâtı sürecinde- Twitter üzerinden bilgi kirliliğine yol açan, propaganda amaçlı birçok paylaşımı oldu. Anadolu Ajansı, bu paylaşımların gerçeği yansıtmadığına dair kanıtlarıyla birlikte çok güzel ve yerinde haberler yaptı. Ben bu çalışmaların çok önemli olduğunu düşünüyorum zira altını çizmekte fayda var yeni medya aygıtlarında bilgi, çok hızlı bir şekilde yayılıyor. Bu bilgilerin içinde provokatif ve yalan yanlış bilgiler de oluyor haliyle. Bunların çok sıkı takip edilmesi gerekiyor.

YENİ MEDYANIN HEM GÖRSEL HEM İŞİTSEL HEM DE YAZINSAL YÖNÜ VAR. BU BİR AVANTAJ ASLINDA ZİRA OLAYLARIN ÇOK ÇABUK KAVRANMASINA VESİLE OLUYOR. DOLAYISIYLA EĞİTİM AMAÇLI OLARAK ÇOK RAHAT BİR ŞEKİLDE KULLANILABİLİR.

Devletin bununla ilgili çalışmaları var mı?

Emniyet Müdürlüğü'nün, MİT'in bu yönde çalışmaları mevcut. Bir sistem oluşturulmaya çalışılıyor, bilişim alanında uzmanlar yetiştiriliyor. Yine yeni YÖK'ün yaptığı bazı çalışmalar var akademik ve bilimsel anlamda. Öncelikli alanlar belirlendi yeni YÖK tarafından, bunun içerisinde sosyal medya da var. Mesela fakültemizde bu sene ilk defa, sadece sosyal medya üzerine çalışacak, akademik bilgi üretecek doktora öğrencilerine burs verildi. Bazı özel kurumlar da bu yönde eğitimler vermeye başladı.

Yapılan bu çalışmalar istenilen düzeyde mi peki?

Maalesef değil! 70 yılda ürettiğimiz bilginin tamamını neredeyse 1 saatte üretiyoruz. Süreç çok hızlı ilerliyor. O nedenle bu konuya topyekûn eğilmek lazım zira her alanı etkileyen bir durumdan bahsediyoruz. Sadece birilerini ilgilendiren bir konu değil söz konusu olan. Bu yüzden de birçok kamu kurumunun, sivil toplum kuruluşunun, üniversitelerin bir araya gelip bu konuya kafa yorması ve ilgili projeler geliştirmesi gerekiyor. Bu konuda bilgili ve yetenekli gençleri özellikle yurtdışına gönderip eğitmek, onların bilgi birikimini artırmak, onlara maddi olarak da destek sağlamak gerekiyor. Türkiye'nin teknolojik altyapısına yatırım yapması şart.

Yapıldığını duyduğumuz teknolojik yatırımlar var ama.

Evet var. Mesela inovasyonla ilgili 2-3 yıldır çeşitli konferanslar, toplantılar düzenleniyor. Devlet destekliyor bu organizasyonları; TÜBİTAK aynı şekilde destek veriyor. İnovasyon Merkezleri, Teknoloji Transfer Merkezleri, Teknokentler kuruldu. 10-15 tane üniversiteye öncelikli üniversite statüsünde çok ciddi maddi destek sağlandı. Silah sanayiinde önemli gelişmeler oldu. Peki, yeterli seviyede mi? Elon Musk'ın uzaya araba gönderdiği bir zamanda yaşadığımızı düşünürsek elbette ki değil! Ama devletimizin yaptığı bu çalışmaların ileride daha da genişleyeceğine inanıyorum.

Yeni medya üzerinden yapılan paylaşımların ciddi bilgi kirliliğine yol açabildiğinden ve buna karşı devletin nasıl önlemler alması gerektiğinden bahsettik. Peki, sıradan kullanıcılar bu kirliliğe maruz kalmamak adına ne tür tedbirler almalı?

Bu aslında çok önemli bir nokta çünkü yeni medya kavramında esas ön planda olan bireysel kullanıcı. Artık kişinin medyalaşması söz konusu. Hem medyadan okuyoruz, işitiyoruz, duyuyoruz hem de biz içerik üretebiliyoruz artık. Dolayısıyla yoğun bir etkileşim söz konusu. Negatif yönde etkilenmemek için öncelikle kendimizi eğitmeliyiz. Burada özellikle ebeveynlerin kendini eğitmesi, devamında da bireyin kendini eğitmesi gerekiyor. Sosyal medyanın ne işe yaradığını ve nasıl kullanılacağını özellikle çocuklara iyi bir şekilde anlatmak, öğretmek gerekiyor. Yasaklamak çözüm değil çünkü şimdiki nesil, yeni medya araçlarının içerisine doğuyor. Facebook hangi amaca

Jumbo

ZAMANSIZ TASARIMLAR

www.jumbo.com.tr - /jumboturkiye

Mesut Aytekin

ÖNCELİKLE GÖRSEL BİR ÇAĞDA OLDUĞUMUZU UNUTMAMAMIZ GEREKİYOR. SİSTEM BUNUN ÜZERİNDEN GİDİYOR. DOLAYISIYLA DERGİ VE YAYINCILIK DA ONUN ÜZERİNE İNŞA EDİLECEK. BİZDE YAZI DEVAM EDİYOR HÂLÂ ZİRA KİTAPLA HAŞIR NEŞİR NESİL DAHA ÖLMEDİ.

FOTOĞRAF :: KUTUP DALGAKIRAN

BİRÇOK TERÖR ÖRGÜTÜ, PROPAGANDASINI YENİ MEDYA ARAÇLARI ÜZERİNDEN YAPIYOR

hizmet eder, Instagram ne işe yarar, Whatsapp neye yardımcı olur? Bunları iyice anlatmak, oradaki terminolojiyi iyice kavramak gerekiyor. İyi kullanıldığında neler olabileceğini, kötü kullanıldığında neler olabileceğini göstermek gerekiyor.

Burada vurgulamak istediğim bir mesele de mahremiyet meselesi. Örneğin bazı ailelerin dikkat etmediği durumlar var. Mesela daha çocukları doğmadan onun adına sosyal medya hesabı açan, paylaşımlarda bulunan, çocuklarının her türlü fotoğraflarını paylaşan aileler var. Bunlar çocuğun kişilik haklarına saldırı olduğu gibi kötü kullanımlara da davetiye çıkarıyor. Ayrıca garip şekilde özel hayatlarımızı kamuoyu ile birlikte yaşar hale geldik. Bu sağlıklı bir durum değil. Zira mahremiyeti alenileştiriyor ve mahremiyetin ihlalini meşrulaştırıyoruz.

Yeni medya araçlarının özellikle yeni nesil için çok belirleyici bir fonksiyon icra ettiğinden bahsettiniz. Yeni medya araçlarının doğru kullanımı noktasında Milli Eğitim'in herhangi bir çalışması oldu mu?

Evet, Milli Eğitim'in bu konuda birtakım çalışmaları oldu. Medya Okuryazarlığı dersi ilkokul müfredatına alındı örneğin. Ancak bu dersin zorunlu hale gelmesi hususunda biraz yavaş kaldık. Anaokulunda, kreşlerde bile bu konuda, çocuklara eğitim verilmesi gerekiyor.

Yeni medyanın olumlu yanları nelerdir peki?

Yeni medyanın hem görsel hem işitsel hem de yazınsal yönü var. Bu bir avantaj aslında zira olayların çok çabuk kavranmasına vesile oluyor. Dolayısıyla eğitim amaçlı olarak çok rahat bir şekilde kullanılabilir. Üretmek için, anlatmak için olayların farklı yönlerini göstermek için destek verici olabilir. Transmedya dediğimiz bir kavram var. Bunu, bir

Kur'an'ın Sesi
Tüm Türkiye'de!

ADANA	Merkez 98,9
ADIYAMAN	Merkez 98,8
AFYONKARAHİSAR	Merkez 105,2
AĞRI	Merkez 105,2
AKSARAY	Merkez 97,4
AMASYA	Merkez 105,5
ANKARA	Merkez 101,3
ANTALYA	Merkez 106,6
ARTVİN	Merkez 101,3
AYDIN	Merkez 106,5
AYDIN	Söke 106,7
BALIKESİR	Bandırma 105,2
BALIKESİR	Edremit 102,9
BALIKESİR	Gönen 105,2
BALIKESİR	Merkez 105,2
BARTIN	Merkez 101.0
BATMAN	Merkez 101,3
BAYBURT	Merkez 101,3
BİLECİK	Merkez 102,8
BİNGÖL	Merkez 96,0
BİTLİS	Tatvan 107,0
BOLU	Merkez 101,3
BURDUR	Merkez 93,0
BURSA	İnegöl 100,2
BURSA	Merkez 100,2
ÇANAKKALE	Biga 105,3
ÇANAKKALE	Merkez 98,0
ÇANKIRI	Merkez 107,4
ÇORUM	Merkez 105,2
DENİZLİ	Merkez 99,0
DİYARBAKIR	Merkez 104,5
DÜZCE	Merkez 106,7
EDİRNE	Merkez 105,2
ELAZIĞ	Merkez 103,5
ERZİNCAN	Merkez 100,5
ERZURUM	Merkez 100,5
ESKİŞEHİR	Merkez 91,5
ESKİŞEHİR	Sivrihisar 91,5
GAZİANTEP	Merkez 105,3
GAZİANTEP	Nizip 105,3
GİRESUN	Merkez 87,7
HATAY	İskenderun 98,9
HATAY	Merkez 101,3
ISPARTA	Merkez 93,0
İSTANBUL	Üsküdar 105,2
İZMİR	Merkez 106,7
K.MARAŞ	Merkez 104,2
KARABÜk	Merkez 91,5
KARAMAN	Merkez 106,0
KARS	Merkez 105,0
KASTAMONU	Merkez 105,5
KAYSERİ	Merkez 101,5
KIRIKKALE	Merkez 101,8
KIRKLARELİ	Merkez 106,4
KİLİS	Merkez 98,0
KOCAELİ	Merkez 102,6
KONYA	Ereğli 106,0
KONYA	Merkez 97,4
KONYA	Seydişehir 106,0
KÜTAHYA	Merkez 91,7
MALATYa	Merkez 87,7
MANİSA	Merkez 92,2
MANİSA	Turgutlu 96,7
MARDİN	Merkez 107,2
MERSİN	Merkez 88,1
MERSİN	Silifke 88,1
MUĞLA	Bodrum 105,2
MUĞLA	Marmaris 93,6
MUĞLA	Merkez 100,1
MUŞ	Merkez 101,5
NEVŞEHİR	Merkez 106,3
NİĞDE	Merkez 98,4
ORDU	Fatsa 87,7
ORDU	Merkez 92,2
ORDU	Ünye 87,7
OSMANİYE	Merkez 98,9
RİZE	Merkez 98,7
SAKARYA	Merkez 103,5
SAMSUN	Bafra 87,7
SAMSUN	Merkez 87,7
SİİRT	Merkez 101,3
SİNOP	Merkez 94,4
SİVAS	Merkez 97,3
TEKİRDAĞ	Çorlu 105,2
TEKİRDAĞ	Merkez 105,2
TOKAT	Merkez 105,2
TRABZON	Merkez 92,8
TUNCELİ	Merkez 95,5
UŞAK	Merkez 105,3
VAN	Erciş 107,0
VAN	Merkez 107,0
YOZGAT	Merkez 97,3
ZONGULDAK	Devrek 2 103,0
ZONGULDAK	Krd. Ereğli 103,0
ZONGULDAK	Merkez 103,5

Hemen indir!

App Store'dan İndirin

Google play'den İndirin

www.vavradyo.com.tr

TURKUVAZ

vavradyo

vavradyoturkuvaz

vavradyo

İNSANOĞLUNUN SINIR TANIMAZLIĞI, NEFSANİLİĞİ BİZİ DİSTOPYAYA GÖTÜRECEK BENCE. TAHAYYÜL ETTİĞİMİZ ÇOĞU ŞEY GERÇEKLEŞİYOR GİBİ. YAPAY ZEKÂ SATRANÇTA, GO'DA İNSANI YENDİ. "ÖLDÜRÜR MÜSÜNÜZ?" DİYORLAR, BİRKAÇ ÇAPRAZ SORUDAN SONRA ÖLDÜREBİLECEĞİNİ SÖYLÜYOR. KENDİNİ GELİŞTİREBİLEN BİR ŞEY YAPAY ZEKÂ VE BU ANLAMDA BENİ KORKUTUYOR AÇIKÇASI.

öykünün veya bir konunun farklı mecralarda anlatılması olarak tanımlayabiliriz kısaca. Örneğin biz tarihimize çok önem veriyoruz ama kuru kuru tarih anlatınca her şey havada kalıyor. Çocukların anlayacağı bir dil kullanmamız gerekiyor.

Ne yapabiliriz mesela?

Bilgisayar oyunları geliştirebiliriz örneğin ya da bir Instagram sayfası açıp öyküler oluşturabiliriz, Youtube içerisine arttırılmış gerçeklik videoları koyabiliriz, 360 derece kamera görüntüleriyle oluşturulmuş videolar yükleyebiliriz anlatmak istediğimiz konularla ilgili. Çanakkale Savaşı'nı, Mustafa Kemal'i, Mehmet Akif'i, yemeklerimizi, tarihi güzelliklerimizi, kaybolmaya yüz tutmuş mesleklerimizi ve daha birçok şeyi yeni medya araçları ile rahatça anlatabiliriz. Bu sayede gençler bu konuyu öğrendikleri gibi çevreleri ile paylaşıp konu hakkında yeni içerikler oluşturarak bilginin yayılmasını da sağlarlar.

Sosyal medyanın kişiyi içeri dâhil etme süreci çok önemli anladığım kadarıyla.

Kesinlikle. Bunun öğrenme üzerinde ciddi bir artırıcı etkisi oluyor. Kişi direkt içeri girip kendi içerik üretir hale geliyor. Bu diğer öğrenme mecralarında çok zor. Mesela öğretmen anlatıyor, öğrenci anlarsa, algılarsa idrak edebiliyor. Oysa yeni medyayla birlikte yaygınlaşan görsellikle birlikte topyekûn bir anlatım süreci devreye girmiş oluyor. Görsel, işitsel ve yazınsal süreçlerin hepsiyle birlikte desteklenince öğrenmenin de bereketi artıyor.

Sosyal medya vasıtasıyla ortaya çıkan milyonlarca veri doğru işlendiğinde, sağlıklı bir şekilde tanzim edildiğinde öğrenme noktasında çok faydalı şeyler ortaya çıkar. Verilerin çokluğuyla beraber unutulmaya yüz tutmuş birçok meslekten yahut kıyıda köşede kalmış pek çok işten de haberdar olabiliriz bu sayede. Geçenlerde rastgeldim; bir tostçu Youtube sayfası açmış yaptığı tostları anlatıyor. Basit bir şey belki ama hem kendini hem yaptığı ürünü gösteriyor hem de reklamını yapıyor. Normalde bu reklamı televizyonda yapmaya kalksa parası yetmez, prodüksiyonu yetmez. Ama Youtube sayesinde bunu gerçekleştirebiliyor. Sosyal medya bu anlamda fırsat eşitliği sağlıyor.

Yeni medyanın gelişmesi ve hayatımızı gitgide kuşatmasıyla birlikte dergicilik, kitapçılık gibi alanlarda nasıl bir evrilme olacak sizce? "Yazı kalır" diyoruz hep, gerçekten yazı kalacak mı yerinde?

Öncelikle görsel bir çağda olduğumuzu unutmamamız gerekiyor. Sistem bunun üzerinden gidiyor. Dolayısıyla dergi ve yayıncılık da onun üzerine inşa edilecek. Bizde yazı devam ediyor hâlâ zira kitapla haşır neşir nesil daha ölmedi, dolayısıyla onlar yok olmadan kitabın kaybolacağını söyleyemeyiz ama süreç oraya gidecek gibi. Yazının tamamen yok olacağını da söyleyemeyiz ama yazı şekil değiştirecek muhtemelen.

Nasıl bir şekil alacak?

"Hipertext" dediğimiz zengin içerikli metinler meydana gelecek. Mesela kare kodlu metinler var şu anda çokça kullanılan bunun gelişerek yaygınlaşacağını düşünebiliriz. Üç boyutlu metinler, e-dergi, e-gazete... Hepsi bir arada, oradan oraya atlayacağız, yazıdan videoya, ortamdan metne geçeceğiz. Bir nevi köprüler kuracağız medyalar arasında. Bunlar zenginleşecek çünkü artık insanların zamanları kısıtlı ve farklı şeyler istiyorlar.

Bir de şunu kavramak lazım, sosyal medya okuma kültürünü de düşünme kültürünü de değiştirdi. Artık parçalı bir kültüre gidiyoruz. Birçok sosyal medya mecrasını kullanıyoruz, aynı anda birçok ayrı medyayı takip ediyoruz. Uzun metinleri okuyamaz hale geldik. Bu ileride dijital sistemin içerisinde doğan çocuklarda farklı bir düşünce sisteminin gelişmesine neden olacak, çoklu düşünme sistemleri gelişecek gelecek kuşaklarda. Eğer bireyler kendilerini iyi geliştirmezlerse parçalı düşünecekler, bütünü

okuyamayacaklar, dolayısıyla dergilerdeki uzun metinleri insanlar istemeyecek, daha görsel ağırlıklı şeyler ağır basacak. Bunu iyi organize edersek çok iyi yerlere gidebiliriz ama organize edemezsek algıda bozukluk, bütünsel düşünememe, birçok konuyu algılayamama, tek konuya adapte olma, farklı fikirler üretememe gibi sorunlar yaşayacağız ki şu andaki internet hastalıklarının çoğu bu şekilde ortaya çıkıyor. Gençlerde böyle sıkıntılar görülüyor özellikle. Bir konuya odaklanamama, 40-45 dakikalık dersi dinleyememe, yetişkinlerde konferans dinleyememe gibi sonuçlara sıklıkla rastgeliyoruz. Sohbet edemiyoruz. Kelimeler tıkanıp kalıyor çünkü daha kısa, daha vurucu, daha çok görsel ağırlıklı olan, daha az bilgi içeren içeriklere alıştık. Bilgiden malumata doğru yöneldik yani.

Yeni medyanın gelişmesine bağlı olarak bir distopya öngörüsünde bulunabilir miyiz?

Emarelerini görüyoruz aslında. Sonuçta her şeyi biz yönetiyoruz ama yönetemiyoruz da aynı zamanda. Yönettiğimizi zannediyoruz. İnsanoğlu kendisine en çok zarar veren varlık, burada da onu yapıyor. Yapay zekâda bunu gördük. Programlayan biziz ama acaba bize zarar verir mi diye tereddüde düşen de yine biziz! Ama insanoğlunun sınır tanımazlığı, nefsaniliği bizi distopyaya götürecek bence. Tahayyül ettiğimiz çoğu şey gerçekleşiyor gibi. Yapay zekâ satrançta, go'da insanı yendi. "Öldürür müsünüz?" diyorlar, birkaç çapraz sorudan sonra öldürebileceğini söylüyor. Kendini geliştirilebilen bir şey yapay zekâ ve bu anlamda beni korkutuyor açıkçası. Belli sınırları baştan çizmemiz gerekiyor. Hatta Avrupa Birliği üyeleri, bunun üzerine bir araya gelip yapay zekânın nerelerde ve nasıl kullanılabileceğini belirleyen maddeler ortaya koydular.

Arttırılmış gerçeklik, avatar, simülasyon ve yapay zekâ önümüzdeki yıllarda çok sık duyacağımız kavramlar. İnsanlar konformizme gidiyor, işlerin daha hızlı, daha kolay ve daha mutlak hatasız şekilde yapılmasını istiyor. Aslında nefsini Tanrılaştırıyor insanoğlu böyle yaparak ve onun kulu haline geliyor. *Matrix* filminde bu anlatılıyordu. Makinelerin insanlığı ele geçirmesi. Bizim en büyük güzelliğimiz hata yapabilmek, hata yapan bir varlığız. Tövbe, bizim vicdan ve kalp sahibi bir varlık olduğumuzun ispatı değil mi?

Peki, bu süreç nereye gidecek sizce?

Benim gördüğüm, daha az insanın yaşadığı bir dünyaya doğru gidiyoruz. Güçsüzlerin öldüğü, paralıların yaşadığı bir dünya. Nuh depoları yapılıyor, tahıllar saklanıyor, uzaya gidip yeni yaşam mekânları aranıyor. İnsanlar yok oluşun yaklaştığını hissediyor ve buna bağlı olarak birtakım arayışlara giriyor. Daha doğrusu belli bir kitle bir arayış içerisinde; zira dünya yok oluyor. Tabii bu 5-10 yıl gibi kısa vadede olabilecek bir şey değil, daha uzun sürede gerçekleşecek. Benim öngördüğüm elitlerin, parası olanın, gücü olanın ve belli bir ideolojiye sahip olanların yaşayacağı küçük minimal bir dünyaya doğru gittiğimiz yönünde.

Korkmalı mıyız bu anlattıklarınızdan, az da olsa bir umut yok mu?

Biz Müslüman olarak umutsuzluğa düşemeyiz, düşersek zaten inancımızı kaybetmiş oluruz. Bunlardan korkmamalıyız, pervasız da davranmamalıyız. Ruhumuzu korumamız gerekiyor. Zaten teknolojiyi, sosyal medyayı biz neden geliştirdik? İyiye gitmek için. Elimizden geleni yapmamız gerekiyor, sistemi iyi kavramamız, nereye gidildiğini öngörüp eğitim almamız gerekiyor. Bu teknoloji içerisinde nerede yer alacağız, neler yapacağız konusunda sınır çizmemiz gerekiyor. Övündüğümüz gençlerle birlikte emin adımlar atmamız gerekiyor, gençlere hedef vermemiz gerekiyor. Çok gencimiz var ama şu anda hedefsiz gibi, başıboş dolaşıyormuş gibiler. Onlara tutunacak bir dal vermemiz gerekiyor.

ÜÇ BOYUTLU METİNLER, E-DERGİ, E-GAZETE... HEPSİ BİR ARADA, ORADAN ORAYA ATLAYACAĞIZ, YAZIDAN VİDEOYA, ORTAMDAN METNE GEÇECEĞİZ. BİR NEVİ KÖPRÜLER KURACAĞIZ MEDYALAR ARASINDA. BUNLAR ZENGİNLEŞECEK ÇÜNKÜ ARTIK İNSANLARIN ZAMANLARI KISITLI VE FARKLI ŞEYLER İSTİYORLAR.

İyiye çevirebiliriz bu tabloyu. Oyunun içine girip oyunu kavramamız şart. Sıfırdan bir şeyler üretebiliriz, tarihimizde çok örneği var bunun. Kendimize dönüp rol modeller çıkarabiliriz bu noktada. Bir Vecihi Hürkuş var mesela sıfırdan uçak üretmiş bir dava adamı. Bir Süheyl Ünver var sanat ve bilimle bir nesli etkileyen. Fatih Sultan Mehmet Han, İbn-i Sina, Osman Gazi, Mevlana... Çok büyük değerlerimiz var. Gençlere bunları göstermeliyiz ama sadece övünç bağlamında değil bilinç bağlamında. İslam'ı, barışı, güzelliği anlatabilecek kıvama gelirsek, Kızıl Elma'mızı gerçekçi bir bakış açısıyla belirleyebilirsek olur bu iş. Yani ruhumuzu yaptığımız işe vermeliyiz. O zaman özlediğimiz medeniyetimize kavuşabiliriz. Ama bunun için de ciddi anlamda çalışmamız gerekiyor, olayların ucundan tutarak bu hedefimize ulaşamayız. Birçok kamu kuruluşu ve üniversiteler işin ucundan tutuyor, yapıyormuş gibi yapmak olayı var bizde; "mış gibi". Onu aşmak, gerçekten yapmak gerekiyor.

Teşekkür ederiz.

Lacivert 45.indd 37 27/03/18 00:57

"Karaağaca çakımla ismini yazdım"

RAŞİT ULAŞ

İnsanların birbirlerini özleyebildiği zamanlara yetişemedi birçoğumuz. Artık uzak diye bir şey yok. Hem şairin de dediği gibi "Kendinin bile ücrasında yaşayan benim için gidecek yer ne kadar uzak olabilir?" Artık o kadar kendimizden uzağız ki başka birinden uzak olmanın ne olduğunu bilmiyoruz. İşte insanın birisini özleyebildiği zamanlardan bir mektup derlemesi yaptık size. Kimi zaman gurbetliğin acısını çektiler, kimi zaman savaşın ortasında sevdanın en şiddetlisini. Kimi zaman annelerini özlediler, kimi zaman çok yakın bir dostlarını. Kimi zaman çocuklarını kimi zaman da hasretinden yandıkları sevdalılarını… Şairlerden yazarlara, ressamlardan askerlere kadar bir mektup derlemesi…

DOSYA

Şinasi'den annesine*

Efendim, benim canımdan aziz olan valideceğim,

Geçenki aldığım mektubunuzda bir yıldan beri hasta olduğunuzu bildirmiş idiniz; lâkin bundan anladığıma göre canınızla uğraşır mertebeye gelmişsiniz. Öyle ise, efendim, niçin bu zamana kadar bildirmediniz? Eğer bildirmiş olsaydınız çarçabuk tahsilin arkasını alıp şimdiye dek Âsitâne'ye (İstanbul'a) gelirdim çünkü bundan mukaddem (önce) daha kolaylıklar var idi; her ne ise, şu günlerde işimi bitirmek üzereyimdir. Eğer hastalığınız pek ağırlaşıyor ise tez bize yazın. Tâ ki avdet etmenin çaresine bakayım; amma yine siz ihmal buyurmayıp şu hastalıktan kurtulmaya çalışın. Vücut sağ olmadıktan sonra, mal ve mülkü ne yapmalıdır?

Leonardo da Vinci'den Milano Dukası Antonio Sfroza'ya*

Savaş araçları yapmakta usta geçinenlerin yaptıklarını artık yeteri kadar gördüğüm için, benim sayın efendim, kimseye taş atmadan, gizlerimi açarak düşüncelerimi anlatmağa çalışacağım:

1. Çok hafif, güçlü, çok kolaylıkla taşınabilir, rahatça kaldırılıp konar köprü sistemlerim var. Düşman köprülerini yıkacak ve bozacak yöntemleri bilirim.
2. Kuşatılan bir yerin hendeklerindeki suyu boşaltmasını; sayısız köprüler, merdivenler ve bunlar gibi savaşla ilgili başka araçlar bilirim.
3. İstenen bir yere hiç gürültü çıkarmadan gitmek için gizli ve dolambaçlı yollar yapmasını bilirim.

Nazım Hikmet'ten Kemal Tahir'e*

Kemal kardeşim,

Ellerin dert görmesin, yazdığın romanların yalnız isimlerini okumak bile yüreğime ferahlık verdi. Madem ki tetkikten geçmişler, neşirlerinde mahzur görülmemiş, bütün temennim hiç olmazsa bir tanesinin bir gazetede yayınlanması ve bu suretle hem bizim güzelim Türkçemizle yeryüzünün en namuslu halklarından biri olan Türk halkına dair ne mükemmel romanlar yazabileceğinin anlaşılması, genç romancılara bir ders kitabı vazifesi görmesi, hem de sana bir miktar dünyalık sağlamasıdır.

Goethe'den Kontes Auguste Stolberg'e*

Ad koymadığım aziz kişiye, Değerlim – sizi adlandırmak istemiyorum; dost, kardeş, sevgili, nişanlı, eş gibi adlar, ya da bütün bu adların bileşimini içeren bir söz, yalın duygu yanında ne anlam taşır ki…- daha fazla yazamayacağım, mektubunuz beni garip bir anımda yakaladı. Elveda, hemen ilk anda!-

Lacivert 45.indd 39 3/26/2018 11:53:00 PM

Halid Ziya Uşaklıgil'den Tevfik Fikret'e*

Monşer

Geçen gün yine idareye uğradım. Sizi yine bulamadım. Bir kere çoktan beri görmediğim için görmek istiyordum. İkincisi, yine çoktan beri İhsan Bey'e (Ahmet İhsan Tokgöz) açmak istediğim bir soğuk meseleyi, para meselesini aracılığınızla havale edecektim.

Mai ve Siyah bitiyor. Ayrıca kitap olarak da basıldı. Bunun maddî yanı üzerine bir söz olmadı. Ben doğrudan İhsan Bey'le bunun üzerine görüşmekten ne yalan söyleyeyim utanıyorum. Ara yere bir aracı girince utanç da hafifleyecek gibi sanıyorum.

Süleyman Nazif'ten Abdülhak Hâmid'e*

En Büyük Şair Abdülhak Hâmid Beyefendi'ye

Üstâd-ı azîm'üş-şân

Başımı dâhiliğiniz eşiğine koyarak ağlamak isterim. Beni bu dakikada ebedîliğin sığınağına olan yüce katınıza ileten ağlama gereksinmesi, kişilikle ilgili emellerin kırılmış bulunması üzgünlüğünden değil, yaralı ve çok sevgili yurdun o darmadağın görüntüsünden doğmaktadır. Keşke bugünlerde yaşayanlar arasında bulunmasaydım! Keşke bundan önceki zamanların hepsinde ayrı ayrı öleydim de bu zamanda, bu dakikada yaşamayaydım!

Tevfik Fikret'ten Süleyman Nazif'e*

Yeis… Yeis… Yeis… Yeisliyim kardeşim; dehşetli bir kızgınlık bunalımı içindeyim, sönüyorum. Bu biraz daha sürerse, eyvah! Sebebini söyleyeyim mi? Fakat bu o kadar tuhaf ki, gülersiniz diye korkuyorum; kimi zaman kendim bile halime gülüyorum. Koca bir âlem içinde yalnızım, Nazif! En yakın arkadaşlarımın arasında, sokağa çıplak çıkmış bir adam duygusuyle titriyorum; herkesin vicdanı kapalı, örtülü; yalnız ben çıplak!

Cemal Süreya'dan Zuhal Seber'e

Zuhal,

…

Pir Sultan'a girdim. Bir buçuk ay içinde bu araştırmayı bitirmem gerek. İşin üstesinden gelebilirsem güzel bir çalışma ürünü çıkacak ortaya. *Madam Bovary*'nin parasıyla televizyon, *Pir Sultan*'ın parasıyla çamaşır makinesi alacağım sana. İkisinin bedeli ikisini almaya yetecek. Seni yaşatacağım. Dalım, çiçeğim. Günlerimiz daha iyi olacak. Çünkü Necati Cumalı'nın dediği gibi,

"yaşar iyi ve güzel olan"

Onüç Günün Mektupları/YKY

DOSYA

Stefan Zweig'dan bütün dostlarına*

Kendi isteğimle ve aklım başımda olarak hayatıma son vermezden önce son bir borcu yerine getirmek isteği yakamı bırakmıyor. Bana ve çalışmaları için böylesine güzel ve konuksever bir davranışla başımı dinlemek olanağını sağlamış eşsiz Brezilya'ya bütün içtenliğimle borçluluğumu belirtmek isterim. Bu ülkeyi, her gün biraz daha fazla sever oldum. Konuştuğum dilin dünyasını yitirdikten ve düşünce dünyamın yurdu Avrupa, kendini yıkıp yaktıktan sonra, hayatımı temelinden yepyeni ve severek buradan daha başka bir yerde kuramazdım.

Ahmed Arif'ten Leyla Erbil'e

Leylacık,

Bineceğin trenlerin soluğu tükenmesin. Ayağını attığın yerler deprem görmesin. Denizler uslu, vapurlar yollu olsun. Ferman et rüzgâr beni de alıp oralara atsın.

Mutlu ol. Allah beni kahretsin. Gözlerinden öperim. Ellerinden öperim. Öperim kızı öperim. Öperim oğlu öperim.

Leylim Leylim/Türkiye İş Bankası Yayınları

Enver Paşa'dan Naciye Sultan'a

Naciyeciğim, sevgili sultanım, cici efendiciğim!

Bugün pek sıkıntılı bir hava, tuhaf bir sis, güneş görünmüyor. Düşmandan bir hareket yok. Fakat henüz sabahtır (…)İşte efendiciğim, hemen şu satırları yazarak mektubumu kapatıyorum ve içine her gün sana topladığım buranın yabani çiçeklerinden maada (hariç olarak) kaç gecedir altında yattığım karaağaçtan kopardığım ufak bir dalı leffediyorum (ilave ediyorum). Seni öper, sever, kucaklar, bu mevcudiyet-i maddiyemle aşk ve iştiyakımla sarılarak Hüda'nın birliğine yavrularımla beraber emanet ederim ruhum efendiciğim.

Karaağaca çakımla ismini yazdım. Enver'in...

Aktaran: Murat Bardakçı

Ziya Gökalp'ten kızı Hürriyet'e*

Kızım Hürriyet,

Sevgili kızım, insan için hürriyetsiz yaşamak çok güç. Benim iki hürriyetim var ki, bugün ikisinden de uzağım. Birisi sensin, sana kavuşacağım zaman öteki hürriyetime de kavuşacağım. Senin adın da senin gibi iyidir. Bir zaman gelecek ki, bütün insanlar, bütün milletler hür olacak; akıllar hür olacak, kalpler hür olacak, vicdanlar hür olacak. İnsaniyetin (insanlığın) bu kara günleri sonuna yaklaşmıştır.

* Türk Dili Dergisi Mektup Özel Sayısı

Lacivert 45.indd 41 3/26/2018 11:53:01 PM

DOSYA | MAKALE

ZEYNEP
TEMİZER
ATALAR

Heeppinize meeraba arkadaşlar!

ÇOCUĞUN BİR YOUTUBE KANALI AÇMA, ÇOK SAYIDA TAKİPÇİYE ULAŞMA, ÜNLÜ OLMA, HERKES TARAFINDAN GÖRÜLME, TANINMA İSTEĞİNİN DERİNİNDE YATAN ESAS ETKEN; ANNE BABASININ ONAYINI ALMA İHTİYACIDIR. ÇOCUĞUN ÇOK FAZLA TAKİPÇİYE İHTİYACI YOKTUR ASLINDA, ONA GERÇEKTEN BAKAN BİR ÇİFT GÖZ YETERLİDİR.

ÇOCUĞUNUZUN YOUTUBE KANALINA MUTLAKA ABONE OLUN

Lacivert 45.indd 42 3/28/2018 11:53:02 PM

DOSYA

Çevrenizde ortalama 7-13 yaş arası bir çocuk varsa, kendisinden ya da elindeki tabletten başlıktaki gibi bir cümle duymanız büyük bir olasılık çünkü özellikle bu yaş grubunun yeni trendi; "youtuber olmak" veya "bir youtuberın takipçisi olmak!" Kimi yaptığı deneyi, kimi oynadığı oyunu, kimi günlük yaşamını, kimi aile üyelerini, kimi makyajını, kimi ise söylediği şarkıyı veya yaptığı şakayı paylaşıyor. Paylaşmayanlar ise, paylaşanlar hakkında mutlaka bir fikre sahip.

Bu örneklerin katlanarak artmasındaki temel nedenlerden biri, yaşları çok küçük olsa da bu çocukların bu videolar sayesinde çok para kazanıyor olması. Dokuz yaşındaki çocuğun para kazanmaktan ne anlayacağı sorulabilir elbette ama bu noktada resme biraz daha uzaktan bakmakta fayda var. Çocukların aileleri de işin içine girip çocuğu destekleyebiliyorlar. O yaşlardaki bir çocuğun kendini bu kadar afişe etmesinin ya da birçok kişi tarafından tanınan, bilinen biri haline gelmesinin ne gibi sonuçlar doğurabileceği üzerinde pek düşünmeyebiliyorlar. Bunu düşünmeyi engelleyen unsur ise anne babanın çocuklarını, kendi uzantıları olarak görmeye devam etmeleri olabiliyor. Yani çocukları ünlü oldukça para kazandıkça sanki kendileri de ünlü olup para kazanıyormuş gibi hissedebiliyorlar. Çocukları beğenildikçe kendileri de beğeniliyormuş gibi algılayabiliyorlar. Bu şekilde anne babasını memnun ettiğini gören çocuk ise bu döngüden kendi başına çıkamıyor.

İkinci etken ise, çocukların haz ilkesine takılıp kalması. Çok para kazanmak, herkes tarafından sevilmek, her istediğini elde edebilecek güçte olmak, sadece çocuklar için değil herkes için büyük bir fantezi ama adı üstünde fantezi, yani gerçek değil. Çocuğun bunu öğrenebilmesi için bu fanteziye göre hareket ettiğinde, anne babasının sınırlarıyla karşılaşması gerekir. Çocuk istemeli ama anne baba "dur" demelidir. Çocuk, belli bir denge dâhilinde engellendikçe her istediğini elde edemeyeceğini ama bu durumla da başa çıkabileceğini ve yokluğun içinde kendine mutlu olabileceği bir alan açabileceğini deneyimler. Anne babanın dengeli engeli olmadıkça çocuk haz ilkesine takılıp kalır. Böylece düşünmeyi, problem çözmeyi öğrenemez. Bion'un "Düşünce, yokluktan doğar" sözü, çocuğun yoğun bir şekilde arzuladığı ne varsa, bir miktar yokluğuyla karşılaşmasının ne kadar gerekli olduğunu destekler.

Madalyonun iki yüzü

Peki, bu zamanın vazgeçilmez bir parçası olan internet ve kullanım alanları veya konumuz üzerinden gidersek Youtube kullanımı, bütünüyle sakıncalı mıdır? Üzerinde birlikte düşünebiliriz. Çocuk hakları sözleşmesine göre bir çocuğun "katılım hakkı" mevcut. Yani her çocuk yeni bir fikir beyan etme, fikrini söyleme hakkına sahip. Bunu, açtığı bir Youtube hesabından da yapabilir. Hatta bugün Ortadoğu'da yaşanan birçok durumdan çocukların internet üzerinden yaptıkları yayınlar vasıtasıyla haberdar olabiliyoruz. Bir bilim adamı olmak isteyen çocuğun, yaptığı deneyleri bir Youtube kanalından yüzümüzde minik bir gülümsemeyle izleyip aynı çocuğun çabasını, yaratıcılığını takdir edebiliyoruz. Bu gibi örnekler madalyonun bir tarafı olabilir. Madalyonun bu tarafı, bu tür alanların çocukların kendilerini ifade etme ve yaratıcı düşünme becerilerini destekleyici bir tarafı olduğunu temsil edebilir. Ama madalyonun diğer tarafı ise oldukça riskli ve tehlikeli olabilir.

Çocuk her ne kadar iyi niyetle böyle bir çalışma içine girse de, bu çalışmayı servis ettiği alan, aynı iyi niyette olmayabiliyor. Çocuğun çabasıyla dalga geçen, onu küçük düşürücü ifadelerle yargılayan yorumlara erişimi çok kolayken, kendini bu tür saldırılardan tek başına koruyabilmesi de bir o kadar zor olabiliyor. Ayrıca sosyal anksiyetesi olan bir çocuk için sadece kendini gördüğü ya da çektiği görüntünün oynadığı bir ekrana bakarak konuşmak çoğu zaman işleri kolaylaştırıyormuş gibi görünse de, bu da bir tuzak haline gelebiliyor. Çünkü aynı çocuk kendini, başka insanların içinde değil de bu sanal ortamda güçlü ve güvende hissedebiliyor. Bu duygunun bu alana iyice yerleşmesi de beraberinde bağımlı kişilik yapısını ve depresyonu getiriyor.

İnternet ve kullanım alanlarının, bu çağın bir parçası olduğunu dolayısıyla "Z nesli" denen ve bu yıl itibariyle en büyüğünün 18 yaşını doldurmuş olduğu kabul edilen genç nüfusun, bu parçadan alıkonamayacağını düşünenlerdenim. Kabul edelim ya da etmeyelim ama şöyle bir etrafa bakınca rahatlıkla görebileceğimiz bir gerçek var; eli bir "şey" tutabilecek kadar büyümüş her çocuğun elinde akıllı telefon görebiliyoruz. Bu kadar küçük yaşta, bu kadar hızlı akan bir ekranla muhatap olması, şüphesiz ki her çocuk için faydadan çok zarar verir durumda fakat bunu bilmek

Lacivert 45.indd 43 3/26/2018 11:53:02 PM

ÇOCUK, ANNE VE BABASI TARAFINDAN BELLİ BİR DENGE DÂHİLİNDE ENGELLENDİKÇE HER İSTEDİĞİNİ ELDE EDEMEYECEĞİNİ AMA BU DURUMLA DA BAŞA ÇIKABİLECEĞİNİ VE YOKLUĞUN İÇİNDE KENDİNE MUTLU OLABİLECEĞİ BİR ALAN AÇABİLECEĞİNİ DENEYİMLER.

veya bunu konuşmak, çözüm için yeterli olamıyor. Dünyaya baktığımızda Facebook hesabı açmada ortalama yaş 13 fakat bu yaş giderek daha da aşağılara düşüyor. Giderek daha artan bir popülasyonla yeni neslimiz sanal platformlara kayıyor. Daha önce de belirttiğim gibi buna engel olmanın, yaşadığımız bu zaman çerçevesinde pek mümkün olabileceğini düşünmüyorum çünkü bu tutum, çocukların evinden çıkıp internet kafelere gitmesine ve daha da tehlikeli ilişkiler içine girmesine neden olabiliyor.

Durum bu kadar kötü mü? Hayır, henüz geç kalmış değiliz; derin bir nefes alarak neler yapılabilir kısmına geçebiliriz;

- Öncelikle anne babanın, kendi çocukluğunu, çocuklarının çocukluğundan ayırması gerekir. Bizler sokakta oynayabilmiş bir nesil olabiliriz ama bu çocukların büyük bir kısmı, kentleşmedeki bazı aksaklıklar ve yoğun göç nedeniyle daha az güvenli ortamlarda bulunmak zorunda kalabiliyorlar. Dolayısıyla bize göre daha fazla evde vakit geçiriyorlar. Yani bir youtube kanalı açmış veya açan birini takip ediyor olabilir hemen paniklemeye gerek yok.

- Bu gerçeği kabul ettikten sonra, çocuğunuzun açtığı kanalı ya da takip ettiği hesapları reddetmek, engellemek yerine bunlar hakkında mutlaka bilgi sahibi olun. Nasıl bir kanal açmış ya da açmak istiyor, neler yapmak istiyor, sınırlar konusunda ne kadar bilinçli ya da değil kısımlarıyla ilgili mutlaka bilginiz olsun. Bu noktada çocuğa rehberlik etmek yani "Kendi hayatını anlatmak yerine ilgilendiğin futbol takımı hakkında araştırdığın ve öğrendiğin bilgileri paylaşmaya ne dersin? Araştırmalarında ben de sana destek olabilirim" şeklindeki bir yaklaşım, hem çocuğun ihtiyacını karşılar hem de kendi, ailesi ya da evi hakkında uygun olmayan içerikleri paylaşmasının da önüne geçmiş olur.

- Youtube teknik olarak 13 yaş ve üzeri çocuklar için uygun olarak tanımlanıyor. Bu nedenle "güvenlik modu" olarak tanımlanan ve ailelerin uygun olmadığını düşündükleri zararlı unsurları filtreleyen bir sisteme sahip. Çocuğunuzun açtığı hesabın bu güvenlik ayarına sahip olup olmadığını mutlaka kontrol edin.

- Çocuğunuz ne izlediğini sizinle paylaşmıyorsa, son izlediği videoları ya da önerilen videolar kısmını mutlaka inceleyin. Önerilen videolar, çocuğunuzun izlediği videolara benzer içeriklere sahip diğer videoları gösterecektir. Böylece çocuğunuzun daha önce ne tür yayınlar izlediği hakkında fikir sahibi olursunuz.

- Çocuğunuzun bir Youtube kanalı varsa mutlaka abone olun. Böylece yayınladığı her türlü içerikten anında haberdar olabilirsiniz.

- Çocuğunuzun takip ettiği kişi ya da kişileri mutlaka onunla birlikte izleyin. Eleştirmek, yargılamak yerine bu kişide ne buluyor ya da yapmaya çalıştığı şey aslında ne, anlamaya çalışın.

Aslında bütün bu konunun temeli, işte bu ihtiyacı anlamakta yatıyor. Özellikle ergenlik dönemiyle beraber her çocuk kendini "ötekinin gözünden" değerlendirmeye çalışır. Bu, gelişim sürecinin de doğal bir parçasıdır. Ama çocuk için ötekinin gözü, kendi iç gözünden çok daha fazla öncelikli olursa, onun hakkında ne düşündükleri, kendi hakkında sahip olduğu fikrin önüne geçerse, tehlike çanları da çalmaya başlar.

Çocuğun bir Youtube kanalı açma, çok sayıda takipçiye ulaşma, ünlü olma, herkes tarafından görülme, tanınma ihtiyacı, daha derinde yatan, anne babasının onayını alma ihtiyacıdır. Çocuğun çok fazla takipçiye ihtiyacı yoktur aslında, ona gerçekten bakan bir çift göz yeterlidir. Bu ihtiyacı tam olarak karşılanmamış her çocuk, kendini başkalarının gözünde aramaya devam eder.

Bu nedenle belki de en önemli madde şu olabilir;

- Çocuğunuzu ihtiyaçlarını, nelerden hoşlanıp nelerden hoşlanmadığını, arkadaşlarını, onlarla birlikte ne yapmaktan keyif aldığını anlamaya çalışın. Ama bunu bir dedektif edasıyla her alanına nüfuz ederek değil gerçekten onu dinleyerek ve ona eşlik ederek anlamaya çalışın. Onu destekleyin, motive edin ve her zaman çok sevin. Kısacası; kanalına abone olmayı ve "like" atmayı unutmayın!

Lacivert 45.indd 44 3/26/2018 11:53:03 PM

HAYDİ TÜRKİYE! BAĞIŞLARINIZLA ŞEFKAT NÖBETİ'NE KATILIN.

BAĞIŞ yaz
2868'e gönder
1 SMS 10 TL

150 YILDIR NÖBETTEYİZ

SİZ DE KATILIN!

168 ÇAĞRI MERKEZİ

www.kizilay.org.tr

TURKUVAZ MEDYA GRUBU'nun katkılarıyla yayınlanmaktadır.

TÜRK KIZILAYI
1868

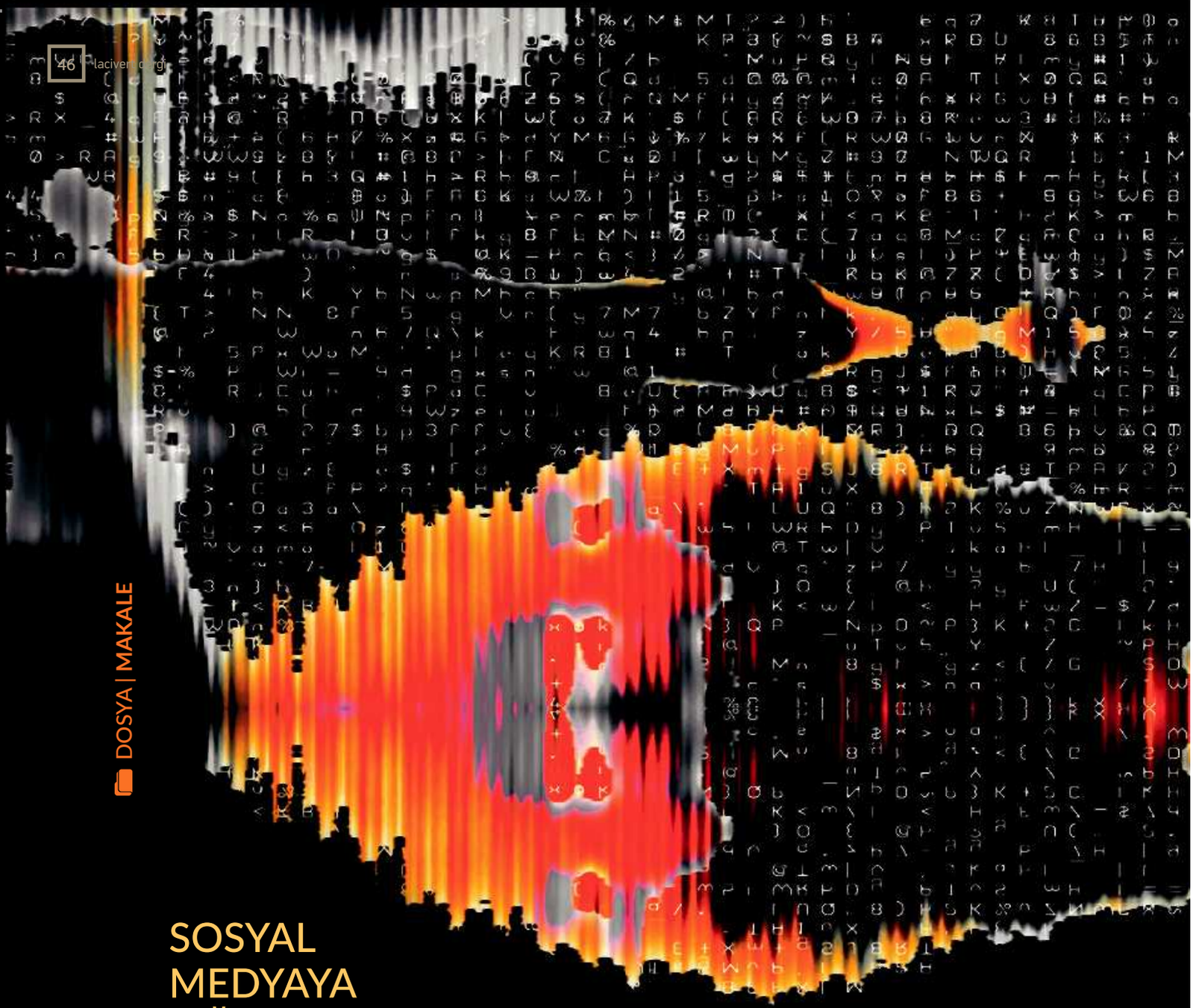

SOSYAL MEDYAYA SIĞINMAK: “Balon mutluluk hali”

H. SENA KARTAL
YUNUS ARSLAN

Sosyal medya hayatımıza destek mi oluyor yoksa köstek mi? Sosyal medyanın baş döndürücü hızına sürekli olarak maruz kalan bizler, neredeyiz? Kafamıza takılan bu gibi soruları ve sanal dünyanın günümüzde aslında bir suç dünyasına eviriliyor oluşunu konunun uzmanlarına çeşitli sorular sorarak araştırdık.

SANAL DÜNYADA ÜRETİLEN HER ŞEY MANİPÜLASYONA AÇIKTIR

DOSYA

BEĞENİLEN HER İLETİ GERÇEĞİ YANSITMIYOR

Merve Aykutluğ
Papillon Digital
Marka Müdürü

Medya dediğimiz kavram çok uzun bir süredir hayatımızda olmasına rağmen artık bu kavram geleneksel ve yeni medya diye ayrışmakta. Öncelikle geleneksel medyada karşılaşılan içerikler ve bu içeriklerin insanlar üzerindeki etkisi üzerine konuşalım isterseniz.

Geleneksel, yani yazılı ve görsel basın vasıtası ile aslında hepimiz "tek yönlü" bir iletişime maruz kalıyoruz. Bizlere iletilen mesaja interaktif şekilde katılma, yorumlama, fikrimizi belirtme ve paylaşma şansımız maalesef olamıyor. Yani hepimiz tüketmek zorunda kalıyoruz.

Medyayı, iletişim biliminin altında konumlandırıyoruz fakat geleneksel medya tek yönlü olduğu için burada aslında bir iletişim değil de "iletim" süreci işliyor. Yani geleneksel medyanın propagandasına, aşırı derecede maruz kalıyoruz.

Yapılan reklam ve duyurularının tam olarak hangi kitleye, nasıl ulaştığını bilemiyoruz. Bu mecralar yayın organı olarak çok büyük kitleleri kapsamalarına rağmen, iş, raporlama tarafına geldiğinde sonuçları ölçümleyemiyor ve buna bağlı olarak da sağlıklı analizler elde edemiyoruz. Bu da geleneksel medyanın amacına ne kadar ulaştığı konusunda bizi tatmin edemiyor tabii ki.

Diğer taraftan geleneksel medyada içeriklerin etkin bir onay süreci hâkimiyeti altında olduğunu belirtelim. Yazılı yahut görsel, üretilen bütün içerikler bir denetim mekanizmasına tabi tutulur ve onay almayan hiçbir içerik yayınlanamaz. Yani içerikte yer alan herhangi bir yanlışı şu butona basıp sileyim yahut değiştireyim diyebilmek mümkün değil. Hata her zaman bu sürecin sonrasında telafi edilmek durumunda. Bu da kimi zaman geri dönülemez sonuçlara yol açabiliyor.

Eski medyanın tek yönlü oluşu nedeni ile aslında karşılaştığımız içerik kanal, gazete yahut dergi yöneticilerinin isteklerinden ibaret diyebiliriz. Bu nedenle insanların karşılaştıkları içerikler, karşılaşmak istedikleri değil de onlara dayatılanlardan ibaret oluyor genellikle. Yani toplum, isteği olmasa da karşılaştığı içerikleri kabullenmiş olduğu için herhangi bir dönüş de söz konusu olamıyor.

Yeni medyanın insanlar üzerindeki etkileri hakkında neler söyleyebilirsiniz?

2017 verilerine göre Türkiye'de 48 milyon internet kullanıcısı var. Bu rakam aynı zamanda sosyal medya kullanıcısı olarak da karşımıza çıkıyor. Bu kadar aktif kullanımın nedenlerinden biri de mobil olarak internete kolay erişebilmemiz ve bu her yıl yaklaşık yüzde 4 oranında artmakta.

Bu kadar aktif kullanılan mecraların toplumun her kesiminden insanın hayatına etki etmesi tabii ki kaçınılmaz. Yaşı ve sosyal statüsü ne olursa olsun kişiler sosyal ağları, dijital haber portallerini yani özetle gündemi elinin altındaki cihazlar ile internet üzerinden kolayca takip ediyor. Aslında çoğumuz bu duruma bağımlı haldeyiz ve bu durum kişileri sosyal, kültürel, eğitsel, siyasal ve bedensel olarak etkiliyor. Diğer bir taraftan ruhsal olarak ve iş hayatı anlamında da bambaşka etki ve sonuçlarını görebiliyoruz.

İnsanlar günlük stres ve mutsuzluklarından uzaklaşmak adına sıkça sosyal medyada vakit geçiriyorlar. Bu durumu, "balon" mutluluk hali olarak tanımlayabiliriz. Yani zaman geçirirken eğleniyorlar fakat o dünyadan gerçek dünyaya geçiş yaptıklarında, ilk olarak yaptıklarının zaman kaybı olduğunun farkında oluyorlar. Bu da ruh halinde olumsuz bir duruma yol açıyor. Diğer yandan beğenilen bir ileti ya da fotoğraf aslında çoğu zaman gerçeği yansıtmıyor ve kişi bunun farkında olduğu için kendisi ile çelişiyor.

Diğer önemli bir konu ise iş hayatı. Şirketler çalışanlarının kendi şirketi hakkında sosyal mecralar üzerinden olumlu ya da olumsuz yönde ilerleyen, yoruma açık paylaşımlar yapmalarına çok sıcak bakmıyor. Aksi takdirde yapılan bu paylaşımlar daha sonraki süreçte hem kendisini hem de bağlı bulunduğu markayı zor durumda bırakabiliyor.

Olumlu bir yanı yok mu peki yeni medyanın?

Elbette ki var. Yukarıda geleneksel medyada insanların aslında tek taraflı bir "iletime" maruz kaldığını belirtmiştik. Yeni medyada ise tam tersi bir durum söz konusu. İnsanlar diledikleri gibi yorumlayabiliyor, müdahale edebiliyor, beğenisini yahut rahatsızlığını dile getiriyor veya konu ile ilgili örgütlenebiliyor. Yeni medya, doğru kullanıldığında kişinin gelişimine katkıda bulunan etkili bir haber ve bilgi kaynağı olabiliyor hatta kullanıcıları eğitsel anlamda yükseltebiliyor.

Burada önemli bir konuyu da belirtmekte fayda var: Yeni medya mecralarını kullanan kişilerin; rahatsızlığını dile getirirken kişisel haklara zarar vermemesi gerekiyor. Zira bu ve benzeri durumlarda birtakım hukuki yaptırımların uygulanabildiğini biliyoruz.

Lacivert 45.indd 47 3/26/2018 11:53:04 PM

GÜNÜMÜZDE SOSYAL MEDYA ÜZERİNDEN İŞLENEN SUÇLARDA FAİLLER DAHA ÇOK ÇOCUKLARI VE GENÇLERİ HEDEF ALMAKTADIR. FAİLLER, ÇOCUK VE GENÇLERLE KURDUKLARI İLK DİYALOGLARDA ONLARIN GÜVENİNİ KAZANMA YOLUNA GİDİYORLAR.

SANAL DÜNYADA HER ŞEY BAŞ DÖNDÜRÜCÜ BİR HIZLA GELİŞİR

ORTAM SANAL OLSA DA İŞLENEN SUÇ GERÇEKTİR

Mustafa Sansar
Fordefence Adli Bilişim Laboratuvarı Genel Müdürü

Her ne kadar sanal bir dünya olarak görülse de yeni medyanın hayatımıza kattığı sosyal medya gerçek dünyamızı oldukça etkilemekte. Peki, sosyal medya ortamında ne gibi suçlar işleniyor daha çok?

Yeni medyanın bir alanı olarak nitelenen sosyal medya, sağlamış olduğu avantajlarla klasik medyadan ve gerçek dünyadan birkaç nedenden dolayı farklıdır. Öncelikle sanal dünyada her şey baş döndürücü bir hızla gelişir. Üretilen her yeni şey, sınırsız sayıda çoğaltılabilir ve manipülasyona açıktır. Ülke hatta kıta sınırları yoktur. Bu da hukukun temel prensiplerinden biri olan "yargı alanı" kavramını boşa çıkarmakta ve işlevsiz hale getirmektedir.

İnternet ve sosyal medyanın yaygınlaşmasıyla insanlar çok hızlı bir şekilde gruplaşabilmekte, kendi ağlarını oluşturabilmekte ya da diğer insanlara çok hızlı ve kolay bir şekilde ulaşabilmektedir. Bu nedenle klasik medya yahut geleneksel toplumda çok zor olan etkileşimler, sosyal medya aracılığıyla çok kolay bir şekilde sağlanabilmektedir.

Bunlara her seviyede örnek vermek mümkündür. Mesela; iki "cannibalist"in (canlı insan eti yiyen) sosyal medyada birbirini bulmaları gibi uç örneklerle dahi karşılaşabiliyoruz. Normalde bu iki insanın birbirini bulması oldukça zor bir durumken, bu yeni medya marifetiyle mümkün hale gelmiştir. Öyle ki anonimlik sağlayan ağ ve servisler, bu tarz ilişki ve alışverişler için vazgeçilmez bir platform haline gelmiştir.

Sosyal medyada suç işleyen kesimlerin hedef kitlesini kimler oluşturuyor ve failler nasıl bir yol izliyorlar bu noktada?

Günümüzde sosyal medya üzerinden işlenen suçlarda failler daha çok çocukları ve gençleri hedef almaktadır. Failler, çocuk ve gençlerle kurdukları ilk diyaloglarda onların güvenini kazanma yoluna gidiyorlar evvela. Daha sonra bu güvene bağlı olarak edindikleri görüntü, yazışma, ses gibi materyaller üzerinden bu kişileri tehdit ederek suça sürükleyebiliyorlar. Çocukların ebeveyniyle olan ilişkisinin şeffaflık üzerine olduğu durumlarda çocuk yahut genç daha ilk aşamada bu tehdit zincirini kırabilmekte ve daha kötü sonuçların önüne geçebilmektedir. Ancak katı aile ortamlarında bu şekildeki tehditler suçluların işini kolaylaştırıyor zira çocuk, durumu ailesine anlatmaktansa istenenleri yaptığı takdirde gizli kalacağı yanılgısına düşüyor. Mavi Balina ve benzeri birçok güncel tehditte uygulanan model aynıdır. Sonuçta ya intihar eden bir çocuk, yahut kendisine suç işlettirilen bir gençle karşı karşıya kalıyoruz. Bu bağlamda her fırsatta tekrar ediyoruz ki: "Ortam sanal olsa da işlenen suç gerçektir!"

Yeni medya araçlarında kişisel bilgilerimizi paylaşmamızın çok sağlıklı olmadığı söyleniyor. Bu tür bilgi paylaşımlarının ne gibi etkileri oluyor suça bulaşma noktasında?

Kişisel bilgilerin, orantı gözetmeksizin internet ortamında paylaşılması oldukça önemli bir konu. Zira paylaştığımız bu bilgilerin toplanması ve işlenmesini amaçlayan açık kaynak istihbaratı, sadece iyi niyetli kamu görevlilerinin değil art niyetli, dolandırıcı şebekeleri, terör örgütleri, kişisel düşmanlık besleyen vb.

kişilerin de vazgeçilmez bir aracı haline geldiğini gözden kaçırmamak gerekiyor. Bu şekilde ele geçirilen kişisel verilerimizle suçlular, örneğin bankacılık işlemleri gibi önemli hususlarda adımıza işlem gerçekleştirebilmekte, yaşadığımız yerleri tespit edebilmektedirler. Özellikle sosyal ağ platformlarında bir hesabın ele geçirilmesi dolandırıcıların en çok ihtiyaç duydukları güven oluşturma aşamasını onlara hazır olarak sunmakta ve hesap sahibinin arkadaşlarına ya da diğer takipçilerine ulaşırken hem kendilerini gizleyebildikleri hem de güven ilişkisi kurabildikleri fırsatlar sunmaktadır. Bu şekilde güvenilir kişilerden geldiğini düşündüğümüz bağlantı ve paylaşımlar aracılığıyla "olta" diye tabir edilen tuzaklara düşebiliriz. Hesaplarımızı, şifrelerimizi kaptırabilir ve haberimiz olmadan kendi hesaplarımızdan suç konusu işlemler yapılabilir veya başkaca suçlar için atlama taşı olarak kullanılabilir. Hesaplarımızın atlama taşı olarak kullanıldığı durumlarda; örneğin, polis bir gün kapımıza dayanabilir ve bizi işlemediğimiz bir suçun faili olarak aradığını söyleyebilir.

Sosyal medyada saldırıya maruz kalan kullanıcılar nasıl bir yol izlemeli?

Öncelikle tehdit altında olanların, bu alanda uzman firmaların olduğunu ve kendilerini yalnız hissetmelerine gerek olmadığını bilmeleri önemli. Aleyhlerine oluşturulan içeriğin yahut paylaşımın hızlı ve tarafsız bir şekilde tespiti, bulundukları bölgedeki savcılıklara yapacakları adli müracaatlar için çok önemli. Zira bu tespitlerde yaşanacak gecikmeler delillerin kaybolması ve faillerin tespitinde işe yarayacak, verilerin kaybolması sonucunu doğuracaktır. Her ne kadar bu alanda güvenli kalmanın ilk halkasında bireyin kendisinin ve çevresinin bilinçli olması yer alsa da bu tür olaylara maruz kalanlar, profesyonel yardım almak suretiyle suçun etkisini azaltabilir ve faillerin tespitinde adli makamların ihtiyaç duyacağı verileri daha hızlı toplayıp sunabilirler.

SOSYAL MEDYA İYİYİ KÖTÜ, KÖTÜYÜ İYİ GÖSTERECEK ŞEKİLDE TASARLANABİLİYOR

SOSYAL MEDYA ASOSYALLEŞTİRİYOR

Said Ercan
Uluslararası Sosyal Medya Derneği Başkanı

İçinde bulunduğumuz zamanda sosyal medyanın hayatımızda ne gibi etkileri var?

Sosyal medya, gerçek hayatı hiç olmadığı kadar etkilemeye başladı. İnsanların eş seçiminden tutun da iş aramaya kadar hayatının hemen her alanında merkezi bir konuma oturmuş durumda. İnsanlar artık günlük hayatın işleyişi içerisinde sevinçlerini, üzüntülerini sosyal medya ile paylaşıyor. Sosyal medya herkesin ortak buluşma mekânı olmuş durumda.

Sosyal medya kullanımının hem olumlu hem de olumsuz sonuçlara yol açabilen bir mecra olduğunu hatırda tutmak gerekiyor. Örneğin, insanların bir kısmı sosyal medya kullanımıyla sosyalleşebilirken diğer kısmı da asosyalleşebiliyor. Böylesine devasa değişimlerin yaşandığı sosyal medya ve gerçek hayat ilişkisi arasında kopmaz bağlar oluşmuş durumda. Sosyal medyayı iyi ve aktif kullananlar mesleki anlamda işini daha çok geliştirebilirken başka bir kesim de bu aktiflik sonucu işini kaybedebiliyor. Yani sosyal medya nasıl, nerde ne kadar kullandığınıza göre insan hayatına destek ya da köstek olabiliyor.

Sosyal medyanın olumsuz etkilerine maruz kalan kesimleri genel olarak kimler oluşturuyor ve bu etkiler ne gibi sonuçlara yol açıyor sizce?

Özellikle gençler, dijital okuryazarlık eğitimi almamış olanlar, sosyal medyanın tehlikelerini bilmeyenler ve yaşadığı zamanın ruhuna uygun olarak yaşamayanlar sosyal medya yoluyla yapılan manipülasyonların açık hedefi haline gelebiliyorlar. Günümüzde sosyal medya algı yönetiminin merkezi halinde malumunuz. Malcom X'in dediği gibi; "İyi siyah yahut iyi beyaz olmak gibi bir durum yoktur."

Sosyal medya iyiyi kötü, kötüyü iyi gösterecek şekilde tasarlanabiliyor. Bot, sahte (fake) ve gölge hesaplar hiçbir ceza almadan toplumları yönlendirecek ve kaos oluşturacak şekilde toplum mühendisliği yapabiliyor. Yaşadığımız "big data" (büyük veri) çağında bir toplumun enformasyon olarak bütün bilgilerini dijitalde depolayıp toplumsal ve milli güvenliği tehdit edecek şekilde kullanılabiliyor. Özellikle hackerlar marifetiyle deepweb (derin internet) ortamında gençler dijital istihbarat ve illegal işlerle bir bataklığın içerisine çekiliyor.

Lacivert 45.indd 49 3/26/2018 11:53:04 PM

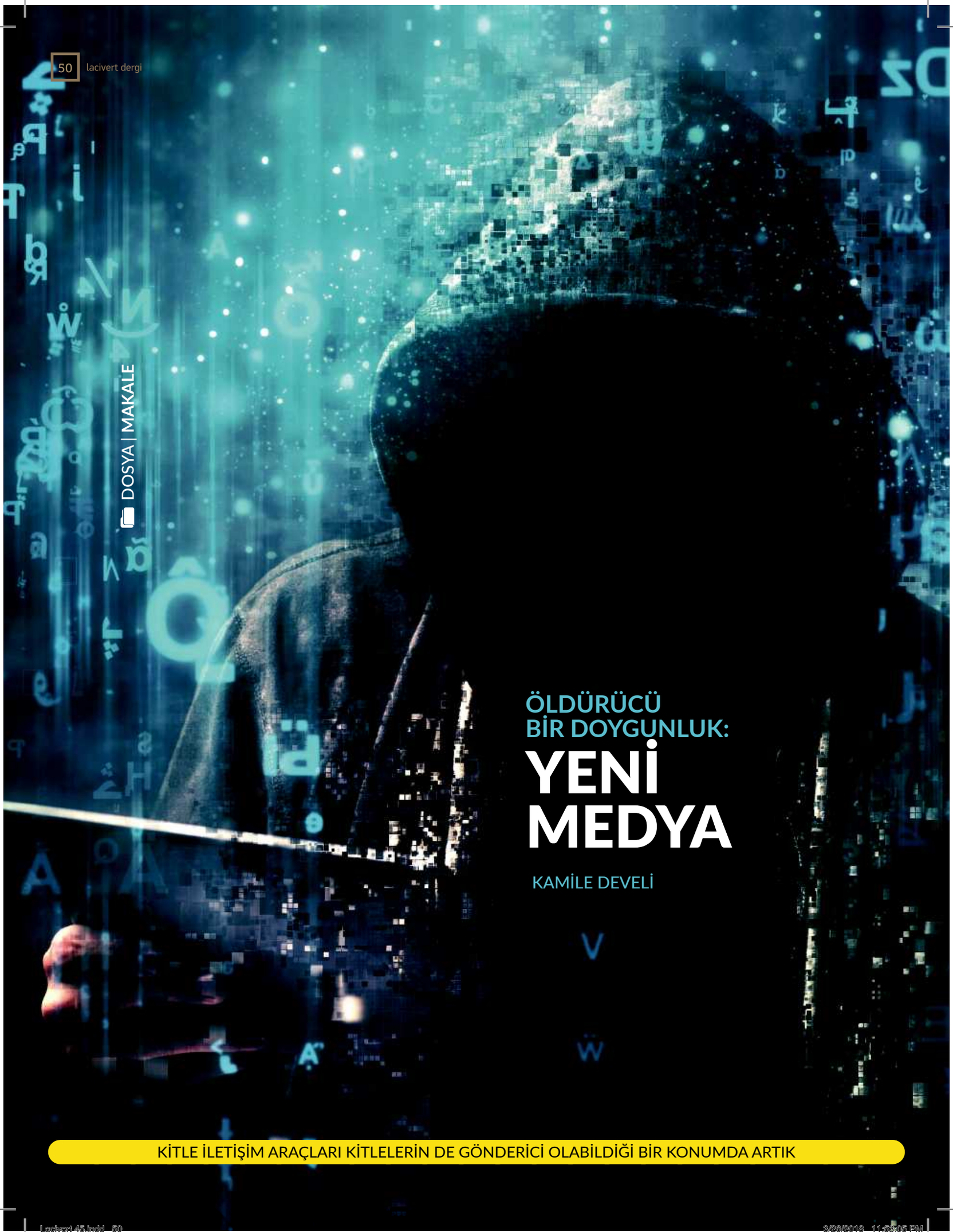

ÖLDÜRÜCÜ BİR DOYGUNLUK:

YENİ MEDYA

KAMİLE DEVELİ

KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI KİTLELERİN DE GÖNDERİCİ OLABİLDİĞİ BİR KONUMDA ARTIK

> Herkesin kendi gerçeğini ortaya koyabilmesi sonucu oluşan "gerçek enflasyonu" büyük bir anlam kaybına yol açtı. Giderek artan haberleşme olanağı ve bilgi akışına rağmen hakikat, bugün son derece uzağımızda.

"-Hiçbir şey mi gerçek değildi?
-Sen gerçektin. Seni izlemeyi bu kadar güzel yapan da buydu."
Truman Show (1998)

Yeni medyadan "yeni" ibaresinin kalkmasının zamanı geldi de geçiyor bile. Yapay zekâyı konuştuğumuz bu günlerde, yeni medyanın hiç de yeni olmadığını söyleyebiliriz. Yaklaşık çeyrek asırdır iletişimimiz çift yönlü olarak ilerliyor. Kitle iletişim araçları kitlelerin de gönderici olabildiği bir konumda artık. Söz konusu medyayı geleneksel medyadan ayıran da tam olarak bu; yani herkes tarafından, her an ve her yerden ulaşılabilir olması.

Yeni medyanın alametifarikası, gerçekliğin daha üst bir gerçeklikle yer değiştirmiş olması desek sanırım abartmış olmayız. Literatürde "hipergerçek (simülasyon) dünya saptaması" olarak geçen tabire, bir şekilde aşinayız. Yazının başında da vurgulamaya çalıştığımız yeni medyanın artık yeniliğini yitirmesi durumu, söz konusu bu kavramın ortaya çıkış tarihiyle ilgili aslında. Tarihler 1981'i gösterdiğinde ünlü Fransız kuramcı Jean Baudrillard'ın geliştirdiği bir kavramdan bahsediyoruz. Hani bazen "Acaba bir rüyanın içinde miyiz" diye düşünürüz ya, Baudrillard bunu daha fazla düşünmüş olmalı ki adını çokça duyduğumuz fakat mahiyeti hakkında esaslı bir bilgiye sahip olmadığımız "simülasyon kuramı"nı ortaya atmış. Kuram, dünyanın bir simülasyon evreni olduğunu söylüyor özetle. Yani "gerçeğin, gerçekten daha gerçek" bir taklidinden ibaret olduğunu. Baudrillard söz konusu bu durumu "hipergerçeklik" kavramıyla tanımlamış. Bu hipergerçeklikler Baudrillard'a göre o kadar fazla ve kuşatıcı bir haldedir ki artık bildiğimiz anlamda bir gerçeklikten söz edebilmemiz mümkün değildir. Peki nedir bu simülasyon dedikleri şey? Bunun öncelikle "-mış gibi yapmak" olmadığını belirtelim. Meseleyi biraz daha anlaşılır kılmak adına Baudrillard'a kulak kabartalım dilerseniz. Düşünürümüz konu hakkında şöyle bir örnek veriyor: "Hastaymış gibi yapan kişi yatağa uzanıp bizi hasta olduğuna inandırmaya çalışırken, bir hastalığı simüle eden kişide ise bu hastalığa dair semptomlar görülür. Bu noktada simülasyon, gerçekle sahte olan arasındaki farkı ortadan kaldırmaktadır; söz konusu kişi 'gerçekten' hasta olmadığı halde hastalığı simüle ederek semptomlar üretmektedir. Bütün bunlardan ötürü bu kişiye ne hastasın ne de hasta değilsin diyebiliriz." Simülasyonun "-mış gibi olmadığını" da açıklayan bu örnekte esas dikkat çeken nokta ise; gerçeklik ilkesinin büyük bir yıkıma uğramasıdır. Baudrillard'ın teorisinin nirengi noktasını da tam olarak burası oluşturuyor işte. *Simülakrlar ve Simülasyon* kitabında Baudrillard; "Gerçeğin tüm göstergelerine sahip, gerçeğin tüm aşamalarına kısa devre yaptıran; kusursuz, programlanabilen, göstergeleri kanserli hücreler gibi çoğaltarak dört bir yana savuran bir makineden" bahseder. Gerçek bir daha asla geri dönmeyecek şekilde kaybolmuştur.

“Körfez Savaşı aslında hiç olmamıştır!”

Medya, gerçeğin yeniden üretimi ve yayılması sürecinde başroldedir. Yeni medya ise daha fazla göndericisi, kanalı, alıcısı, zamansızlığı ve kuralsızlığıyla bu işlevi daha güçlü bir etkiyle yerine getiriyor. Herkesin kendi gerçeğini ortaya koyabilmesi sonucu oluşan “gerçek enflasyonu” büyük bir anlam kaybına yol açtı. Giderek artan haberleşme olanağı ve bilgi akışına rağmen hakikat, bugün son derece uzağımızda. Buna ister yozlaşma, ister dejenerasyon deyin; insani bağlarımızı yitiriyoruz. Peki sevincin, yasın, beğeninin, tebriğin, desteğin ifade edilmesindeki değişiklik yalnızca biçimde mi? “Araç mesajdır” diyen Marshall McLuhan, iki kelimeyle en kesin cevabı veriyor. İletişim kurduğumuz mecra, aslında söylemek istediğimiz. Mektup yazan biri; “Sana vakit ayırdım, kalem oynattım, zarf pul aldım, postaneye gittim” mesajını, alıcısı eline alır almaz iletmiş oluyor. Aynı haberi gazeteden okumakla, Twitter’dan almak arasında esaslı bir fark var. Çünkü biliyoruz ki; gazete çıkarmak kolektif ve zorlu bir sürecin ürünü ve birkaç parmak hareketiyle iki saniyede bize ulaşabilen bir metin değil. Hatta ve hatta aynı diziyi yayınlandığı saatte, kanalından izlemek yerine sonrasında internetten izlemenin bile zihnimizde uyandırdığı algı farklı. İlkinde tam saatinde ekran karşısında olması gereken, reklam arasında beklemek zorunda olan edilgen izleyici; ikincisinde istediği zaman, istediği sahneyi, istediği tekrarda izleyebilir. Birine “Doğum günün kutlu olsun” demenin kaç değişik yolu varsa en az o kadar da farklı anlamı vardır. Akıllı telefonla çekilmiş bir fotoğrafa bakmak başkadır, analog makineyle çekilmiş, karanlık odada yıkanmış bir fotoğrafa bakmak ise bambaşka.

JEAN BAUDRILLARD

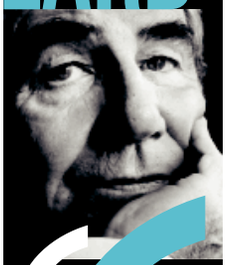

> TEK TIKLA ELDE EDİLEBİLEN KOLAY VE HIZLI TÜKETİM, DENEYİMLEMENİN ZORLUĞUNU ÇEKMEDEN ÖDÜLE ULAŞTIRIVERİYOR. DAHA AZ EFORLA DAHA FAZLA TATMİN SAĞLAYAN HİPERGERÇEKLİK KARŞISINDA İNSAN, GERÇEĞİN ZORLU SERÜVENİNİ SEÇMİYOR.

Verilecek bütün örneklerin kesiştiği ortak nokta simülasyon evreninin insanlarda yarattığı yıkıcı duyarsızlaşmadan ibaret. Öyle ki televizyonda Sudan İç Savaşı’nın ardından gelen deterjan reklamını aynı kayıtsızlık içinde izleyebiliyoruz. Televizyonu kapattığımız an savaş da bitiyor bizim için. Baudrillard daha da ileri gidiyor ve diyor ki; “Körfez Savaşı aslında hiç olmamıştır!” İstenen açıyla çekilmiş, sakıncalı yerleri kırpılmış, süzgeçten geçirilmiş, sterilize şiddet görüntüleri aylarca yayınlanmıştır yalnızca. Bu “izlenebilir” savaş, zihinlerde acıdan, gözyaşından, yurtsuzluktan, ölümden arındırılmış yeni bir savaş gerçekliği oluşturmuştur.

İmaj hakikattir!

“Bir şey keşfedildiği anda, artık ondan bahsedemeyiz” der Baudrillard. Nesneleri ve olayları simüle ederek görülebilmelerini sağlamak onları yok eder. Mevcudiyeti teşhire indirgeyen sosyal medya, kıymeti de sergi değeriyle ölçer. Bakışlarımız “tam Instagram’a atmalık” kareler yakalıyorsa, zihnimizde çoktan farklı değer algoritmaları gelişmiş demektir. Parlak ekranlara yansıtamadığımız tüm metafizik ögelerin bu değer cetvelinde yeri bile yoktur. Görünmeyenin uyandırdığı merak, sırra vakıf olabilmek için verilen çaba, beklemenin gerektirdiği sabır... Tek tıkla elde edilebilen kolay ve hızlı tüketim, deneyimlemenin zorluğunu çekmeden ödüle ulaştırıveriyor. Daha az eforla daha fazla tatmin sağlayan hipergerçeklik karşısında insan, gerçeğin zorlu serüvenini seçmiyor beklenildiği üzere. Zamanla da düşünme, yorumlama, hayal gücü devre dışı kalıyor.

Bireylerin sosyal medyadaki yansımalarına baktığımızda gerçek olamayacak kadar iyi yaşamlar görüyoruz. Gerçeğin kusurluluğundan, olumsuzluğundan azade ama asla gerçek olmadığı iddia edilemez bir hipergerçeklik hali. Hiçbirimiz olaylar karşısında o şekilde tepki vermiyoruz ama reaksiyon videolarının izlenme sayıları ortada. Oyunu oynamak yerine, oynayanı izleyen çocuğun yaşadığı eğlence yadsınamaz. “Trol” olarak adlandırılan sahte profillerin de gerçek bir kullanıcı kadar söz hakkı var. Yorumlar, beğeniler, paylaşımlar hepsi varlar, görebiliyoruz, ama ne kadar gerçekler? Tüm bu “iç içe geçmişlik” halini Baudrillard ‘Möbius şeridi’ne benzetir. Gerçeklikler ve simüle edilmiş gerçeklikler esasen tek yüzlü olan bu sarmalda bir aradadırlar.

Fazla muhabbetin tez ayrılık getirdiğini söyleyen atalarımız, insanların sağlıklı iletişimlerinin devamı için mesafeye ve dolayıma ihtiyaç duyduklarını ilk keşfedenlerden olmalı. Aşırı iletişim, kişileri birbirine yaklaştırmak yerine uzaklaştırıyor. Sanal mecralar üzerindeki “hipergerçek arkadaşlık” mefhumunun tarih boyunca bir örneği görülmüş değil. Her gün, sosyal medyada fazla zaman geçirenlerin depresyona ve asosyaliteye daha yatkın olduğuna dair haberler okuyoruz. Emojiler, yüz yüze bakmayı ikame edemiyor belli ki. *Kötülüğün Şeffaflığı* eserinde “Yoksunluk hiçbir zaman feci değildir; öldürücü olan doygunluktur” diyen Jean Baudrillard, aşırılığın tüketişine vurgu yapıyor. Yeni medya her nesneyi her açıdan sonuna kadar göstererek anlamların yerine imajları koyuyor. Bu bağlamda geleneksel medyayla aralarında yöntemsel bir farklılık var. Geleneksel medya gerçekliği karartarak yok ediyordu, yeni medya ise aydınlatarak tüm gerçeklikleri hipergerçeğe çeviriyor. Bütün bu süreçte esas failin aslında siz olduğunu akıllı telefonunuzdan teyit edebilirsiniz!

HEM İNDİRİMLİ HEM HEDİYELİ ABONELİK FIRSATI

1001 İCAT DÜNYAMIZDA İSLAM MİRASI

Lacivert Dergi'ye şimdi abone olun derginiz **1 yıl boyunca 96 TL yerine 80 TL'ye kargoyla kapınıza gelsin.**

*Aboneliğiniz ile birlikte fiyat artışından etkilenmeden derginizle birlikte gelen "1001 İcat-Dünya İslam Mirası" kitabının keyfini çıkarın.

WWW.LACIVERTDERGI.COM

lacivertdergi
@lacivert_dergi/#lacivertdergi
@lacivert_dergi/#lacivertdergi

TURKUVAZ DERGİ

WhatsApp Bilgi Hattı: 0552 357 00 00
HEMEN ARAYIN 444 88 81

Lacivert 45.indd 53 3/26/2018 11:53:10 PM

mini referandum

M. SENA SUBAŞI
H. BEYZA AYDIN

MAVİ TİK VAR ARTIK MEKTUP NEYE YARAR?

Mektup aracılığıyla insanlar kimi zaman sevdiklerinin kalplerine dokunurlardı kimi zaman kapıda beklenirdi gurbetten gelen mektuplar. Şimdilerde akıllı telefonlar, elektronik postalar derken mektup unutuldu. Biz de merak ettik, acaba günümüzün insanları hiç mektup yazmış mı diye ve vurduk kendimizi sokaklara.

HİÇ MEKTUP YAZDINIZ MI?/EN SON NE ZAMAN MEKTUP YAZDINIZ?

- Zamanında çok yazdım ama uzun zamandır mektup yerine bu akıllı telefonları kullanıyorum. Yakın zamanda bir mektup kaleme aldım ama. Kökenlerimi bulmak için eski Yugoslavya'ya mektup yolladım. Elimizde çok eski tarihlerden kalan ev adresleri vardı. Telefon numarası olmadığı için mektup yollamak zorundaydım. İki ay sonra cevap geldi ama mektupla değil telefonla. Akrabalarımız Amerika'daymış, kısmetse bu sene görüşeceğiz.

- Ben geçen senelerde bir mektup yazdım. En yakın arkadaşımın doğum günüydü. Farklı, değişik bir sürpriz olsun diye evine mektup yolladım. Baya PTT'ye gittim, pul falan yapıştırdım. Bir sayfalık mektuptu ama o mektuba emek veriyorsun, zaman ayırıyorsun, özen gösteriyorsun. Farklı ve değerli oldu ikimiz için de. Onu hâlâ saklıyormuş, konusu geçiyor ara sıra. Ama şöyle bir dezavantajı var; doğum gününe eline ulaşsın diye hesap edip verdim ne yazık ki bir hafta sonra gitmiş.

- Artık kimse mektup yazmıyor. herkes sosyal medyayı kullanıyor. Durum çok kötü oldu, sosyal medya yuvaları yıkıyor.

- Mektup çok yazdım, gurbetçiler bilir PTT'nin yolunu.

- Ben ara sıra mektup yolluyorum, postanede çalışıyorum zaten. Mektup yazan kalmadı deniyor. Ben de postanede çalışmadan önce öyle düşüyordum ama hâlâ mektup göndermeyi tercih eden insanlar var. Genelde yurt dışına mektup gönderiyorlar. Ben de gönderiyorum çünkü daha nostaljik geliyor. Tebrik, kutlama mektupları yolluyorum. Hem karşındaki insanı mutlu ediyor, hem de kendin mutlu oluyorsun. Mesela e-kitap da okuyabilirsin çok daha kolay erişebilirsin

GURBETÇİLER BİLİR PTT'NİN YOLUNU

YAKIN ZAMANDA EN SEVDİĞİM ROMAN KAHRAMANINA BİR MEKTUP YAZDIM. EDEBİYAT DERSİNDE HOCA ZORLA YAZDIRMIŞTI. ÇOK SIKILMIŞTIK YAZARKEN ÇÜNKÜ MANTIKSIZ.

ona ama yine de normal kitapları tercih ediyorsun. Onun gibi yani.

- Telefon varken mektuplaşmaya ne gerek var? Artık o eski çağda kaldı.
- Askerdeyken yazıyordum, sonra da hiç yazma ihtiyacı hissetmedim ama o mektupların yeri farklıydı. Bütün hasretini döküyorsun. Sayfalarca yazıyorsun; bütün derdini, sıkıntılarını, mutluluğunu, yaşadıklarını yazıyorsun. Şimdi "Günaydın, nasılsın" ve bitti. 10 gün boyunca yazsa o mektubun yerini tutamaz. Mektubun gelmesini çok bekliyorsun, ne zaman gelece-ğini bilmiyorsun ama onun zevki orada.
- Asker mektubu yazıyordum. Abime yolluyordum. Çok duygusal oluyordu. Mesajlar, mailler o mektupların yerini tutamaz.
- Yazdık tabii ama 25 sene önceydi yaklaşık. Dijital dünya bir gerçek artık. Cep telefonlarından sonra yavaş yavaş bitti. Bir mektup yolluyordum, bırak geç gitmeyi, kayboluyordu. Çağdan geri kalamazsın, eskiye takılıp kalırsan toplumu bitirirsin. Siz de geri kalmayın.
- Yakın zamanda en sevdiğim roman kahramanına bir mektup yazdım. Edebiyat dersinde hoca zorla yazdırmıştı. Çok sıkılmıştık yazarken çünkü mantıksız.
- Mavi tik var artık, mektup neye yarar?
- Ömrümde hiç mektup yazmadım, yazmadığımıza göre de artık mektup ölmüş demek ki.
- Lisedeyken hocamız yurt dışından bizim gibi öğrenci ayarlamıştı. Onlarla mektuplaşıyorduk. Mektup arkadaşım vardı lisedeyken. O olay çok güzeldi ama haberleşmek için mektup yazmak çok saçma artık. İlla duygularımı dökeceğim falan diyorlarsa o zaten mektup olmuyor. Deftere de yazabilirsin kendi kendine. Gidip de "Nasılsın, iyi misin" diye mektup yazmak kimsenin isteyeceği bir durum değil. İnsanlara değişik, nostaljik geldiği için "Ah eski mektuplar" diyorlar ama bence iyi ki mektup olayı bitmiş. Bu saçma takıntıdan kurtulmanız gerek.
- Ortaokulda hoşlandığım çocuğa mektup yazıp çantasına atıyordum. O da bana yazıyordu. Hayatımda mektup bir tek orada vardı.
- İnsanlar insansız araba, yapay zekâ konuşuyor; siz mektup diyorsunuz...
- Benim için mektubun bir gerçekliği yok. Sadece lisede verilen ödevlerden başka yazmadım. Şimdi Whatsapp var. İleride muhtemelen "Whatsapp'ın tadı da başka oluyor" diyeceğiz. Kulağa ne kadar komik geliyor değil mi? Mektup olayını özlemek de bana böyle komik geliyor. Eski insanlar şey mi diyor mesela, "Eskiden ne güzel güvercinle haberleşirdik."
- Kendime mektup yazıyorum sürekli. Adına günlük deniyor.
- Her hafta kendisine mektup yolluyorum. Daha başka bir şekilde haberleşme şeklimiz olmadığı için sadece mektup yazabiliyoruz birbirimize. Karşılıklı konuşamıyoruz öyle. Cezaevinde çünkü kendisi.
- Ben hiç yazmadım. Annemle babamın mektupları bizim evde bir kutuda hâlâ durur, okudukça çok tatlı geliyor, insanı etkiliyor ama şu an bunu yaşamak mümkün değil. Birisine kızıyorsun mesela mektup atıyorsun, mektup ulaşana kadar neye kızdığını unutuyorsun.
- Mektup mu? Çooook yazdım, bana gelenler de hep durur, saklarım, ara ara açar okurum.
- Yeniçağa ayak uydurmak lazım, mektup geri gelir mi sanıyorsunuz? Gelmesi felaket olur, o yavaşlıkta nasıl iletişim kuracağız?
- El yazısıyla yazıldığı için mektup değerliydi, parfümünü sıkman, arasına belki fotoğraf iliştirmen, tatlı heyecanlardı bunlar, hepsi yok oldu.
- Mektup çok tatlı, sevgililer falan yazıyor ya birbirlerine. Ben hiç yazmadım ama bana yazılsın isterdim.
- Şu anda dünyanın öteki noktasından birisiyle canlı görüşüyorsun, ne mektubu?
- Yok, kâğıda yazmadık, elektronik olarak yazdım. Ama ölmemiştir mektup, yazanlar vardır. Mektubun bir yeri var, insanın kendini ifade etmesi için çok daha samimi olsa gerek. Kâğıt kalemle kurduğumuz cümleler klavyeye göre daha samimi.
- Çocukken yazdım, elden vermiştim ama. E-posta daha hızlı, mektup yok artık.

TELEFON VARKEN MEKTUPLAŞMAYA NE GEREK VAR?

Lacivert 45.indd 55 3/26/2018 11:53:10 PM

dünyadan portreler/ haberler

BİROL BİÇER

2018

01

SURİYE-ABD

LAILA ALAWA

YENİ MEDYANIN EN ETKİN GENÇ GİRİŞİMCİLERİNDEN OLDU

ABD'de eğitim gören Suriye asıllı Laila Alawa, Doğulu olmakla birlikte yeni medyada dünya çapında etkinlik kazanan nadir şahsiyetlerden. 2012'de Wellesley College'dan mezun olmadan önce 2011'de ülkesi Suriye ile ilgili olarak yeni bir medya platformu olan NuDay Syria ile dikkatleri çekti. Mezuniyetten sonra yeni medya alanında girişimlerini derinleştiren genç kız önce 2015'te Washington'da Institute for Social Policy and Understanding'i kurdu. 2016'da açtığı ve CEO'su olarak yönetmeye başladığı The Tempest medya sitesini kurdu. Bu site ile binlerce yeni nesil yazarı, yapımcıyı, tasarımcıyı bir araya getirerek çok kültürlü, entelektüel ve etkin bir topluluğun oluşmasına ön ayak olan Laila aynı zamanda dünyanın en hızlı gelişen yeni medya organlarından birinin yöneticisi haline geldi. Onu en etkili gençler arasına sokan bir diğer şey-se The Tempest ile özellikle bütün dünyadan ve farklı etnisitelerden kadınların sesini gündeme getirmesi.

02

MISIR

MUSTAFA EMİN-MUHAMMED HAYRAT

MISIR SOKAKLARINI DÜNYAYA YENİ MEDYA İLE ANLATIYORLAR

29 yaşındaki Mustafa ve 25'indeki Muhammed her ne kadar Mısırlı olsalar da adresleri sürekli değişebi-liyor. Mısırlı bu iki genci Arap dünyasında en çok okunan yeni medya platformunun patronları yapan olay 2012'de başladı. Mısır'ı ayağa kaldıran protesto gösterilerinden bir yıl sonra ülkede neler olup bittiğini içeriden ve Mısırlı gözüyle dış dünyaya aktarmak isteyen iki genç, İngilizce yayın yapan Egyptian Streets (Mısır Sokakları) adlı yeni medya sitesini kurdular. Bu dijital yayın, cinsel tacizden İhvan-ı Müslimin'e kadar ülkedeki zorlu meseleleri toplumu da dahil ederek yerel bakış açısıyla yansıtmaya çalışıyordu ve özellikle Mısır dışından pek çok insanın ilgisini çekmeyi başardı. Geçen altı senede 6 milyon tekil takipçiyle Mısır'ın en çok okunan platformlarından birine dönüşürken, Mustafa Emin ve Muhammed Hayrat'ı da yeni medya alanında Arap dünyasının en etkili genç figürleri arasına soktu.

03

VATİKAN

JOSEPH RATZINGER

ESKİ PAPADAN MEKTUPLU VEDA MESAJI

2013'te beklenmedik bir kararla papalık görevinden çekilen 16'ncı Benedikt unvanlı Joseph Ratzinger, Vatikan'da eski bir manastıra çekilmişti. Günlerini orada ibadet, dua ile ve kendisine gönderilen oldukça yüklü mektuplara cevap vermekle geçiriyordu. Sâbık papa manastırda bu dünyadan ayrılmaya hazırlanıyor. Papanın geçtiğimiz haftalarda bir gazetede yayınlanan mektubu aslında açıkça bunun ilanı ve Katoliklere gönderilmiş bir veda mektubu niteliğinde. Ratzinger mektubunda şöyle hitap ediyor: "Fizikî gücüm yavaş yavaş tükenirken, iç dünyamda Tanrı'nın evine doğru bir hac yolculuğundayım. (...) Pek çok okuyucu haya-tımın bu son döneminin nasıl gittiğini bilmek istiyor(...) Bazen oldukça yorucu olan bu yolun son döneme-cinde hayal edemeyeceğim şefkat ve iyilikle kuşatılmış olmak benim için büyük bir lütuf."

04

BİRLEŞİK KRALLIK

İSLAMOFOBİK NEFRET VE ŞİDDET ÇAĞRI MEKTUBU

İngiltere'nin çeşitli şehirlerinde yaşayan binlerce kişi mart ayının başlarında posta kutularında buldukları alışılmadık türde bir mektupla şaşkınlığa uğradılar. Zira bu düpedüz Müslümanlara karşı nefret ve şiddet eylemlerine çağrı mektubuydu. Müslüman düşmanı gruplar tarafından 3 Nisan'ı "Müslüman Cezalandırma Günü" olarak ilan eden ve herkesi Müslümanlara karşı nefret gösterisi ve şiddet eylemlerinde bulunmaya çağıran mektup, ayrıca eylemleri gerçekleştirecek olanlara ödül de vaat ediyordu. İşin en ilginç yanı ise sosyal medya ve internet gibi yaygın ve kolay yollar yerine mektubun tercih edilmesiydi. Bunun sebebini tahmin için fazla düşünmeye gerek yok çünkü internet teknolojileri ve yeni medyada özellikle sosyal platformlarda İslamofobi başta her türlü nefret suçu sıradanlaşmış durumda ancak bir o kadar da ciddiye alınmıyor. İslamofobik ırkçı gruplar mektubun çok daha ciddiye alınacağını ve daha fazla korku salacağını düşünmüş olmalılar. Üstelik kaynağının tespiti çok daha zor. Nitekim haksız da çıkmadılar.

05

KÜRESEL

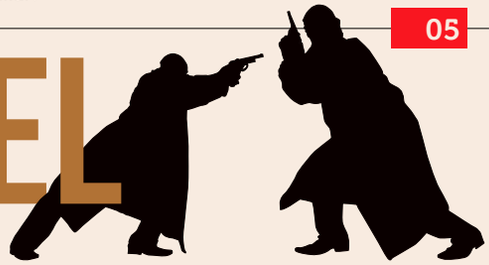

TERÖRİSTLERDEN MEKTUP VAR!

Bir zamanlar insanların yegâne uzun mesafe iletişim aracı olan mektuba günümüzde pek kimsenin itibar ettiğini söylemek mümkün değil ancak nadir de olsa mektubu keşfeden yeni mecralar da oluyor. 11 Eylül saldırılarından sonra şarbon mikroplu mektuplarla Amerikalıları hayli endişelendiren terörizm, son dönemde mektubu yeniden keşfetmişe benziyor. 12 Şubat'ta İngiltere kraliyet prensi Harry ve nişanlısı Meghan Markle'a gönderilen ve içinde şüpheli bir beyaz toz ile birlikte ırkçı hakaret ve tehditler bulunan mektup bu akımın son örneklerinden biri. Aynı günlerde benzer bir başka mektubun daha Britanya Parlamentosu'nda İçişleri Bakanı Amber Rudd'a gönderildiğini *Evening Standart* gazetesinden öğreniyoruz. Yakın zamanda gerçekleşen daha ciddi terör mektubu vakaları da var ancak bunlar ABD'de. Aynı günlerde Donald Trump'ın oğlu Donald Trump Jr'a gönderilen mektubu açan eşi Vanessa Trump'ın içinden çıkan beyaz bir toz yüzünden hastaneye kaldırılması bunlardan biri. Bunlardan iki hafta sonra ise Washington'da bir askerî üsse gönderilen beyaz tozlu bir mektup nedeniyle dokuzu deniz piyadesi 11 askerî personel hastaneye kaldırıldı.

06

AFGANİSTAN

TALİBAN'DAN ABD HALKINA MEKTUPLU ÇAĞRI

ABD ve müttefiklerinin Afganistan'a silahlı müdahalesinin 17'nci yılına girildi ancak geçen sürede ülkede ortalığın durulduğunu söylemek mümkün değil. Taliban halen ABD'ye ve ABD destekli hükümete karşı silahlı mücadeleyi sürdürüyor. ABD'ye göre huzur ve barışı sağlama amaçlı müdahalenin, Afganlara göre ise işgalin 17'nci yılı dolayısıyla ABD halkına açık bir mektup yayınlayan Taliban, Amerikalılara çağrıda bulunuyor. Taliban'ın uzun mektubunun son paragrafı şöyle: "Özet olarak, Afganistan'daki savaşı sürdürmek için ısrar edilmesi ve Amerikan askerî varlığının devam ettirilmesi ne Amerika ne de bir başkası için yararlıdır. Hatta tam tersi olarak, bütün dünyanın istikrarını tehlikeye atmaktadır. Bu su götürmez gerçekleri kabul etmeyen tek taraf sizin kibirli yetkililerinizdir. Özelde Afganlar, genelde de bütün dünya ile barışçıl diyaloglar kurmak istiyorsanız, başkanınızın ve savaş çığırtkanı milletvekilleri ile Pentagon yetkililerinin durumun gerçekliğini anlamasını sağlayın ve onları Afganistan ile alakalı mantıklı bir politika izlemeye zorlayın!"

07

STEVE JOBS'UN İŞ BAŞVURU MEKTUBU

Dünyanın en değerli şirketlerinden Apple'ın kurucusu Steve Jobs, ekonomik ve maddi açıdan bakılınca başarının en büyük timsallerinden biri oldu. Baba evinin garajında kurduğu şirket, binlerce kişiye iş sağladı, milyonlarcasına iş kapısı açtı. Zengin ve başarılı bir iş adamı olarak birkaç yıl önce hayata gözlerini yuman Jobs, her ne kadar dünyanın en yenilikçi alanının milyarder patronu olsa da bir zamanlar o da iş arıyordu. İşte Jobs'un o günlerinde iş başvurusu için yazdığı bir mektup birkaç hafta önce ortaya çıktı. 1973 yılında Jobs tarafından yazılan iş başvurusu mektubu daha düne kadar para etmezken, 45 yıl ve sahibinin ölümünden sonra müzayedeye konulacak kadar değer kazandı. Çoğu kişinin dâhi olarak nitelendirdiği Jobs'un 18 yaşında ReedCollege'ı bitirdikten sonra yazdığı, 50 bin dolardan satışa çıkarılan mektubunda hayli yazım ve ifade hatası var. Örneğin kendi adını "Steve jobs", okulunun adını "reedcollege", şirketin adını "Hewitt Packard" olarak yazan Jobs bir soruyu da "Mümkün ama muhtemel değil" şeklinde cevaplandırıyor.

Lacivert 45.indd 57 3/26/2018 11:53:12 PM

Aslanla gezen bir Osmanlı: Cezayirli Hasan Paşa

CEZAYİR'E YAPTIĞI BİR DENİZ YOLCULUĞU ESNASINDA ÇIKAN FIRTINA NETİCESİNDE GENÇ HASAN'IN BULUNDUĞU GEMİ, AVRUPA BANDIRALI BİR YÜK GEMİSİYLE ÇARPIŞIR. KENDİ GEMİSİNDE BULUNAN HEMEN HERKES KORKUDAN KAÇIŞIRKEN HASAN, KARŞI GEMİYE ATLAR VE BU GEMİDE BULUNAN SİLAHLI 15 KİŞİYİ TEK BAŞINA YATAĞANIYLA YERE SEREREK GEMİYE EL KOYAR.

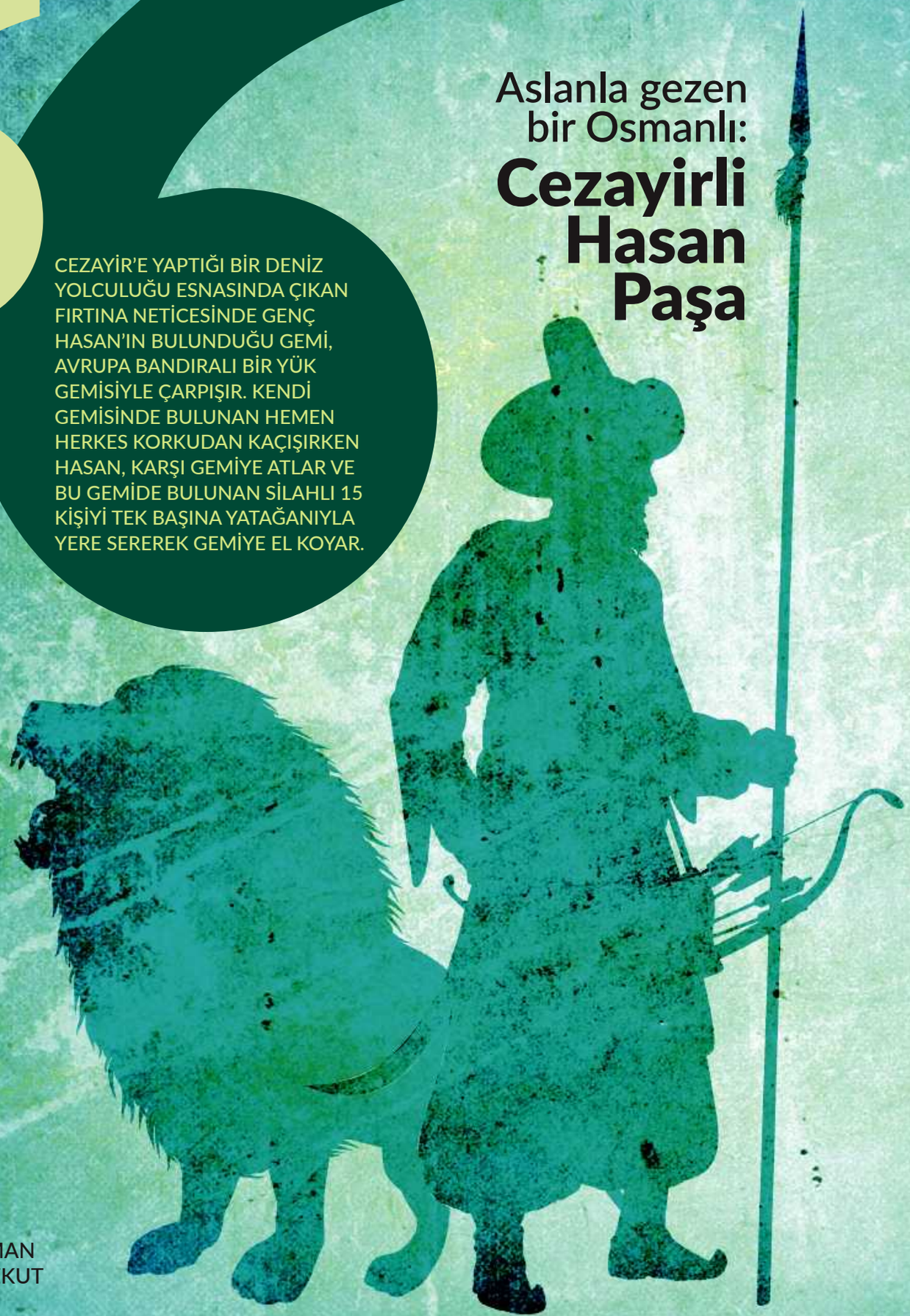

SÜLEYMAN ARİF ÖZKUT

DELİKANLILIK YILLARINDA TAKINDIĞI ASABİ TAVIR, HASAN'A ÖZGÜRLÜĞÜN KAPILARINI ARALAMIŞ

ABD'NİN İLK DEVLET BAŞKANI OLAN GENERAL WASHINGTON, 27 MART 1794 TARİHLİ TOPLANTIDA, CEZAYİR'DE FAALİYET GÖSTEREN TÜRK KORSANLARINA KARŞI DURABİLMEK İÇİN 700 BİN DOLARA YAKIN BİR PARANIN DONANMANIN İNŞASI İÇİN AYRILMASINI TEKLİF ETTİ. DURUMUN VAHAMETİNİ KAVRAYAN KONGRE İSE BU TEKLİFİ KABUL ETTİ.

Devlet-i Âliye'nin altı asır süren ömrü boyunca öne çıkan en önemli özelliklerinden biri de, karşılaştığı problemlere geliştirdiği hızlı ve kesin çözümlerdir. Bu çözümler mali, siyasi ve askeri olabildiği gibi geniş yelpazedeki reformların hayata geçirilmesini de içerir. Sorunlara çözüm bulma yolunda isimleri öne çıkan tarihi karakterler ise kendilerinden sonraki dönemlere eserlerini miras bırakmışlardır.

İmparatorluğun 18'inci yüzyılda karşılaştığı hayati problemlerden bir tanesi, Osmanlı donanmasının 1770 tarihinde Çeşme'de yakılmasıydı. Bu feci olay, Akdeniz kıyılarının beşte üçüne sahip olan imparatorluğun bir anda deniz kuvvetlerinden mahrum olmasına sebep olacaktı ancak Cezayirli Hasan Paşa'nın ve halefi Küçük Hüseyin Paşa'nın çabaları ve donanmada yaptıkları yeniliklerle problem kısa sürede çözüldü. Donanma, 25 seneye kalmadan Atlas Okyanusu'ndan kalkıp gelen Amerika Birleşik Devletleri gemilerinin, kıyıları taciz ve işgal girişimlerine karşılık verebilecek seviyeye geldi.

ABD'ye Osmanlı tokadı

ABD, koloniler halinde kalkıştığı bağımsızlık hareketiyle İngiltere'yi bölgesinden çıkarmış ve bağımsız bir devlet olarak tarihteki yerini almıştı. 1776 yılında bağımsızlığı kazanan bu yeni devlet için Avrupa ile ticaret ve okyanus güvenliği oldukça önem arz ediyordu. Bunları tesis edebilmek için Akdeniz sularında birtakım faaliyetlerde bulunuyordu ABD gemileri.

Akdeniz yakınlarında bulunan Cadiz'de gezen Kaptan Isaac Stevens'ın idaresindeki gemiye Cezayir korsanları el koymuştu. Kısa bir süre sonra Dauphin adlı ABD gemisinin de akıbeti aynı oldu. Bunun üzerine Cezayir korsanlarını cezalandırmak isteyen ve büyük beklentileri olan ABD, yeni donanmasıyla Akdeniz'e indi ancak sonuç hiç de bekledikleri gibi olmadı. İngilizlerden kalan güçlü gemileri bulunan ABD donanması, Xebec denilen Cezayir korsan gemilerinin Akdeniz'e uygun kıvrak yapısı karşısında pek tutunamadı ve donanmasının tamamına yakınına el konuldu. Sonrasında Akdeniz açıklarında faaliyet gösteren altı ABD gemisi daha ele geçirildi.

ABD'nin ilk başkanı olan General Washington, bu feci mağlubiyet üzerine kongreyi toplama kararı aldı. 27 Mart 1794 tarihli toplantıda, Cezayir'de faaliyet gösteren Türk korsanlarına karşı durabilmek için 700 bin dolara yakın bir paranın donanmanın inşası için ayrılmasını teklif etti. Durumun vahametini kavrayan kongre, bu teklifi kabul etti. Böylece bağımsız olduktan sonra ticari filolarını korumak için gönderdikleri ve ilk donanmaları sayılabilecek gemilerin Türklerin eline geçtiğini kabul etmiş oluyordu ABD. ABD'nin büyük bir donanma hazırlamaya karar vermesinin, Osmanlı'nın bir eyaleti olan Cezayir korsanlarından yediği ağır darbe sonucu gerçekleştiğini söyleyebiliriz.

Geçen süre zarfında Cezayir donanması ve korsanlarıyla baş edemeyeceğini anlamış olan ABD barıştan yana tutum takınmaya başladı ve 5 Eylül 1795'te ABD'nin Cezayir'deki esirlerini, önemli kaptanlarını ve en azından ticari gemilerinden bir kısmını kurtarmak adına anlaşma girişimlerinde bulunduğunu görüyoruz. General Washington'un isteklerinin yerine gelmesi için 642 bin altın doları gözden çıkarması ve Atlantik ile Akdeniz'deki filolarına dokunulmaması karşılığında ise yıllık 12 bin Osmanlı altını (216 bin dolar) ödemeyi kabul etmesi gerekiyordu. Taraflar arasında 22 maddeden oluşan ve Türkçe olarak kaleme alınmış bir antlaşma imzalandı. Söz konusu bu anlaşma, ABD'nin vergi vermeyi kabul edip karşı tarafın üstünlüğünü net olarak kabul ettiği ve kendi dili dışında imzaladığı ilk ve tek anlaşmadır. Anlaşmanın muhatapları da ilginçti. Başta Fransa gibi birçok ülkeyle diplomatik

Lacivert 45.indd 59 3/26/2018 11:53:13 PM

Okuma yazma bilmeyen Hasan Paşa, eğitime fazlasıyla önem veriyordu. Bugün İstanbul Teknik Üniversitesi ve Deniz Harp Okulu'nun temelinin Mühendis-hane-i Bahr-i Hümayun'un temelleri onun girişimiyle atıldığını biliyoruz.

OKUMA YAZMA BİLMEYEN HASAN PAŞA, EĞİTİME FAZLASIYLA ÖNEM VERİYORDU. BUGÜN İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ VE DENİZ HARP OKULU'NUN TEMELİ OLAN MÜHENDİS-HANE-İ BAHR-İ HÜMA-YUN'UN TEMELLERİNİN ONUN GİRİŞİMİYLE ATILDIĞINI BİLİYORUZ.

ilişkisi başlayan ABD, dönemin Osmanlı imparatoru III. Selim tarafından muhatap kabul edilmemiş olmalı ki, anlaşma metninde Washington'un muhatabının Cezayir Beylerbeyi ve dayısı olan Hasan Paşa olduğunu görüyoruz. Normal şartlarda özerk bir yapısı bulunması sebebiyle Cezayir'in iç işleriyle ilgili kararlarda hür olduğu fakat uluslararası bir meselede İstanbul'daki sultanın onayı olmadan hareket edemeyeceğini biliyoruz.

1770'te donanması Çeşme'de tamamen yakılan Osmanlı'nın 25 yıl gibi kısa bir sürede bu şekilde toparlanması dikkate değer bir durum olarak karşımıza çıkıyor. Bu toparlanışta aslan payının Cezayirli Hasan ve Hüseyin Paşalarda olduğunu belirtmemiz gerekiyor. Paşalar, yaptıkları yerinde reformlarla hem donanmanın yeniden inşasını hem de Cezayir'i başına buyruk şekilde yöneten dayıların disiplinli bir yapıya kavuşmasını sağlamışlardır. Peki, kimdi bu Cezayirli Hasan ve Hüseyin Paşalar?

Kölelikten kaptanıderyalığa

18'inci yüzyıl Osmanlı denizcilerinin en büyük isimlerinden biri olan Cezayirli Hasan Paşa'nın oldukça fantastik bir yaşam öyküsü olduğunu belirtelim. 1713 yahut 1715 yılında doğduğu tahmin edilen Paşa'nın Midilli, İranlı yahut Balkan kökenli olduğuna dair türlü rivayetler var kaynaklarda. Çocukluk yıllarında harp esiri olarak Hacı Mehmet adlı bir tüccara köle olarak satılan Hasan burada, çocukluğundan itibaren ticareti öğrenir. Hasan'ın delikanlılık yıllarında takındığı asabi tavır özgürlüğün kapılarını aralar kendisine. Efendisi Hacı Mehmet, genç Hasan'ın asabi tavırlarından çekinmeye başlar ve onu yanından uzaklaşması şartıyla azat eder. Özgürlüğüne kavuşan Hasan, Yeniçeri Ocağı'na girer. 1738 yılında Belgrat'ın Avusturya'dan geri alındığı kuşatma savaşına katılır. Cesareti ve gözü karalığıyla dikkat çeker bu savaşta. Savaşın ardından Cezayir'e gitmek üzere Belgrat'tan Tekirdağ'a gelir. Gemiyle gerçekleştirdiği bu yolculukta yaşadığı macera, genç yeniçerinin dönüm noktası olur. Yolculuk esnasında çıkan yoğun fırtına sonrasında genç Hasan'ın bulunduğu gemi, Avrupa bandıralı bir yük gemisiyle çarpışır. Kendi gemisinde bulunan hemen herkes korkudan kaçışırken Hasan, karşı gemiye atlar ve bu gemide bulunan silahlı 15 kişiyi tek başına yatağanıyla yere serer. Bir kısmını ise kamaraya kilitler. Bütün bunlar yaşanırken Hasan'ın yolculuk ettiği esas gemi, fırtınanın etkisiyle uzaklaşır ve gözden kaybolur. Ele geçirdiği geminin dümenine geçen Hasan, gemideki birkaç kişinin de yardımıyla Cezayir'e gelmeyi başarır. Dönemin Akdeniz korsan merkezi olan Cezayir'de, tek başına gemi elde eden bu genç, ilgi odağı olur. Ele geçirdiği gemi kendisine bırakılan Hasan, burada "dayı" adıyla görev yapan kaptan ve denizcilerle yakın arkadaşlık kurmaya başlar. Önce Cezayir liman reisliğine ve daha sonra Cezayir Beylerbeyi tarafından Tlemsen şehrinin sancak beyliğine getirilir.

Bir süre sonra Cezayir Beylerbeyi ile girdiği hasmane ilişki sonucunda görevinden alınır, öldürülme riski ortaya çıkar. Bunun üzerine gemisine atlayarak İstanbul'un yolunu tutar. Osmanlı donanmasına bağlı miri(sıralı) kaptanlar arasına girer. Önce riyale yani tuğamiral, daha sonra da kaputane yani koramiral olur

ve uzun yıllar Osmanlı donanmasında hizmet eder. Savaş sırasında karşılaşılan tehlikeli durumlara kendine has yöntemlerle cevap vermesi onun en önemli özelliklerindir. Bu özelliğine dair şöyle bir örneği aktarmanın yerinde olacağını düşünüyorum: Çeşme'de Türk donanması yakılınca Ruslar Limni Adası'nı kuşatarak teslim almak üzeredir. Boğazlara ve İstanbul'a saldırma ihtimalleri konuşulmaktadır. Bu noktada Hasan Paşa İstanbul'daki eski gemileri hızlı bir tamirden geçirip Çanakkale Boğazı'na gönderdiği gibi buradaki kara tahkimatlarını da güçlendirir. İstanbul'dan yanında getirdiği ve sayıları 4 bini bulan ayak takımı ile kayıklarla Limni'ye ulaşır. Yanlarında top bile olmadan yapılan bu saldırıyı, o dönem Osmanlı ordusu hizmetinde bulunan Baron Dö Tot intihar ve cinnet hali olarak nitelendirecekti fakat sanılanın aksine Hasan Paşa, yanındaki toplama gönüllüleriyle Limni'den Rusları çıkarmayı başardı. Bu büyük başarı üzerine altın çelenkle gazi unvanı verildi kendisine.

Atabey Hasan Paşa

Cezayirli Hasan Paşa'nın korsanlıkla başlayıp Kaptanıderya olmasından sonraki dönemde önemli adımlar attığını görüyoruz. Rahat ve uzun soluklu adımlar atmasının sebeplerinden bir tanesi de sultanın güvenini fazlasıyla kazanmış olması. Bu güvenin kazanılmasında hem cesareti hem de sultan I. Abdülhamid'e yapılmak istenen darbe hakkında sultanı önceden uyarmasının etkisi büyük olmuş. Gelen doğru istihbaratla püskürtülen bu girişim sonrasında sultan, Hasan Paşa'ya sonsuz bir sadakat ve güven beslemiş. Sultanının sadrazamlık teklifini tatlı bir şekilde reddeden Hasan Paşa'nın, kimlerin sadrazam olabileceği konusunda daimi bir etkisi olduğunu da belirtelim. Başarılarından ve sultanla olan karşılıklı güven ilişkisinden ötürü Hasan Paşa, Osmanlı tarihinde başka hiçbir kaptanıderya veya sadrazama nasip olmayan bir elkab kazanacaktır: I. Abdülhamid, Hasan Paşa'yla devlet yazışmalarında "atabey" şeklinde hitap edecektir. Esasında Selçuklu ve Ortaçağ İslam devletlerinde yaygın olarak kullanılan bu unvan, sultanın akıl hocası olan ve kendisine hemen her konuda danışılan bilge devlet adamlarına verilen unvandır.

Osmanlı donanmasının Çeşme'de yok olmasının ardından, mali durumun kritik vaziyette olmasına rağmen gerekli adımları atan Hasan Paşa, Leroi ve Durest adlı iki önemli gemi mühendisini İstanbul'a getirtti. Fransız tarzı hızlı ve seri hareket edebilen gemilerin planlarını bu mühendislere çizdirdi. Haliç Tersanesi'nde de belli başlı yeniliklere gitti. Gemi yokluğu yanında devletin yaklaşık 100 yıllık bir problemi olan personel yokluğunu gidermek için de birçok adım attı. Kasımpaşa'da bulunan Kalyoncu Kışlası bu eksiği gidermek için yaptırılmıştı Hasan Paşa tarafından. Burada halatçıdan dümenciye, topçuya kadar lazım olan bütün denizci sınıfları yetiştirilecektir. Kışlada ikameti mecbur kılarak merkezde her an 10'dan fazla gemiyi doldurabilecek personeli hazır tuttu. Okuma yazma bilmeyen Hasan Paşa, eğitime fazlasıyla önem verdi. Bugün İstanbul Teknik Üniversitesi ve Deniz Harp Okulu'nun temeli olan Mühendishane-i Bahr-i Hümayun'un temellerini attığını biliyoruz kendisinin.

Geriye Kasımpaşa'daki aslanlı heykel kaldı

Atabey Cezayirli Hasan Paşa, kabadayılıktan gelen sert bir mizaca sahipti. Gençliğinde bir avda yakalayıp evcilleştirdiği aslanı yanından hiç ayırmazdı. Cezayir korsanlarına getirdiği yeni nizamda Atlas Okyanusu'na açılıp faaliyet gösteren Müslüman korsanların büyük devletlere rağmen faaliyet gösterebilmesine olanak sağladı. Cezayirli Hasan Paşa, Karadeniz'deki kıyıya yakın kalelerin savunulması görevlerinde de bulundu. Sultan III. Selim tarafından sadrazamlık görevine getirilişinden yaklaşık dört ay sonra Şumnu'da vefat etti. Vefat ettiği Şumnu'da kendi yaptırdığı Bektaşi Tekkesi'ne defnedildi. Vefatı, disiplininden sıkılan denizci sınıfın bir kısmı ve bürokrasideki düşmanları tarafından mutlulukla karşılandı. Birçok devlet adamı ve bürokrat da yetiştiren Hasan Paşa'nın Kasımpaşa meydanında aslanıyla bir heykeli ve Feyhaman Duran tarafından çizilen bir portresi vardır.

Cezayirli Hasan Paşa'nın Çeşme faciasından hemen sonra ele aldığı reform programı, halefi Küçük Hüseyin Paşa ile devam etti. Sultanın kıyafetlerini muhafaza görevi olan baş çuhadarlıktan yetişmiş bir isim olan Küçük Hüseyin Paşa, selefinin yolundan giderek Le Brün, Benois ve İsveçli Mühendis Klenberg'i imparatorluk topraklarına getirerek devlet hizmetine aldı ve adları Selimiye, Heybet, Endaz ve Tavasu Bahri olan büyük gemilerin inşa edilmesine ön ayak oldu. Bütün bu çalışma ve emeklerinin, imparatorluğun Akdeniz'deki varlığının ve boğazların güvenliğinin sağlanmasında büyük tesirleri oldu.

> CEZAYİRLİ HASAN PAŞA'NIN UYGULADIĞI REFORM PROGRAMINI DEVAM ETTİRMEYE KARARLI OLAN HALEFİ KÜÇÜK HÜSEYİN PAŞA, LE BRÜN, BENOİS VE İSVEÇLİ MÜHENDİS KLENBERG'İ İMPARATORLUK TOPRAKLARINA GETİREREK DEVLET HİZMETİNE ALDI VE ADLARI SELİMİYE, HEYBET, ENDAZ VE TAVASU BAHRİ OLAN BÜYÜK GEMİLERİN İNŞA EDİLMESİNE ÖNAYAK OLDU.

Lacivert 45.indd 61 3/26/2018 11:53:14 PM

Hanım izin verirse **ben de koleksiyon yapacağım**

RAŞİT ULAŞ

Bir insan neden koleksiyon yapsın ki? Dünyaya ait şeyleri, bir gün gelip yok olacağını bile bile neden biriktirsin? Biriktirmek zaten ârifler tarafından çok da hoş karşılanmayan bir kelime. Biriktirmenin dünyaya meyli artırdığını söyler ârifler. Küçüklüğümden beri hep bir şeyler biriktirdim. Çakmak koleksiyonu yaptım, eğlenceli desenleri olan bir çakmak markasının bütün çeşitlerini toplamaya başladım. Sağdan soldan yakaladığım arkadaşların çakmaklarını da alıyordum. Kitap ayracı toplamaya başladım sonra. Hâlâ evde sedirin altında bir kolinin içinde binlercesi duruyor. Belki de 15 senelik bir süreç sonunda topladım onları ama artık yenilerini koyamıyorum çünkü evde yer yok. Evet, bu acı bir şey.

BELKİ BİR TAŞIN, BELKİ 1930 MODEL BİR KALEMİN, BELKİ KOKUSUZ BİR ÇİÇEĞİN, BELKİ HİÇBİR MENFAATİNİN OLMADIĞI DOSTUNUN GÜZELLİĞİNE SIĞINACAĞIZ. BELKİ BİR GÜZEL ALLAH DOSTUNUN ELİNE.

BUGÜNE KADAR ARADIĞIMIZ BİR PARÇA HUZUR DEĞİL Mİ?

Geçenlerde Üsküdar Sahaf Festivali'nde bir sahafta kitaplara bakarken bir adam geldi. Büyük boyutlu prestij denilen kitaplara bakıyordu. Sanırım sergi yahut fotoğraf koleksiyonu olan kitaplar. Birini almayı çok istedi ama biraz hayıflanarak, biraz üzülerek, çok gizli bir şekilde biraz da sinirlenerek şöyle dedi: "Şimdi ben bunların hepsini alırsam hanım eve sokmaz bunları, en iyisi birini alayım onu da gizli gizli sokarım bir şekilde." Sanırım bir şeyin koleksiyonunu yapan neredeyse her evli adam, bir gün bu tedirginliği yaşayacak olmanın gerginliğini hissediyor. Şöyle olmalı; bir şeyin koleksiyonunu yapıyor yahut yapmak istiyorsun ama maddi durumun da çok çok iyi değil. 80-90 metre karelik bir evde oturuyorsun. İşte sıkıntı burada başlıyor. Herkesin kendi cephesinden haklı olduğu bir sıkıntı. Maaş yetmiyor, yetse de aybaşına ucu ucuna denk geliyor. E evde de yer yok. Bütün yollar kapandı. İnsan ne yapsın peki? Bütün günün iş yoğunluğu, trafik çilesi, geçim derdi derken kaçacak sığınacak nere kalıyor ki? Kendine ayıracağı bir vakit, içinde sadece kendisinin ve kendisine ait olanın olacağı bir yer, dış dünyadan kurtarılmış bölge bir bakıma. Koleksiyonerlik böyle bir şey. Öyle büyük büyük koleksiyonlardan, maddi değeri milyon dolarla ifade edilenlerden bahsetmiyorum. Küçük, kendine yetecek kadar olan, çekmecesini açıp onlara baktığında, temizlediğinde, bakımını yaptığında huzura erdiğin koleksiyonlar. Evet, sanırım doğru kelime bu; huzur. Bugüne kadar aradığımız bir parça huzur değil mi zaten? O huzuru kimi zaman pul defterini açıp çiçek pullarının rengârenklerinde bulur insan, kimi zaman da dolmakalemlerin temizliğini yapıp içine güzel renkli mürekkepler çekerken. Kimi zaman dağdan topladığı ilginç taşları elinde ovarken bulur, kimi zaman da sevdiği şairin imzalı ilk baskı kitabını eline alıp şairin attığı imzanın üstünde parmaklarını gezdirirken. Bu kadar basit aslında, bu kadar küçük ve alelade.

Milyonluk birikimler

Sıradan insanın hikâyesi sıradan oluyor. Sıradan şeylerin derdinde çünkü. Değeri 50 lira olan bir pulu bir şekilde bir yerden 7-8 liraya denk getirirse mutlu oluyor. İyi bir dolmakalemi bir arkadaşından çarpıp koleksiyonuna kattığında da öyle ama bir de milyon dolarlık koleksiyonlar var. Dünyada ve Türkiye'de çeşitli işadamlarının tarihi eserlere, ünlü ressamların resimlerine, belki bir sultanın çorba tasına verdiği paralar sıradan insanların birkaç on liralık yahut birkaç yüz liralık koleksiyonuyla yan yana dahi getirilemez. Türkiye'de kim var koleksiyoner diye şöyle etrafımıza baktığımızda ilk akla gelecek isimlerin işadamları olduğunu görüyoruz. İşadamları ve cemiyetin önde gelen isimlerinin yaptığı koleksiyonların kahir ekseriyeti resim üzerine. Osman Hamdi, Fikret Mualla, Şeker Ahmet Paşa gibi klasik Türk ressamları ile birlikte Zonaro ve De Mango gibi çoğu oryantalist olan bazı yabancı ressamların resimlerinden oluşan koleksiyonların değeri milyon dolarlarla ifade ediliyor. Birkaç istisna dışında kayda değer bir koleksiyonun olduğunu görmedim. Kayda değer derken bunu herhangi bir maddi değerle ölçmüyorum. Maddi olarak düşündüğümüzde belki Türkiye'deki bütün koleksiyonların değerinin milyar dolarlarla ifade edilebileceği görülür. Şöyle düşünüyorum; her istediğin şeyi istediğin şekilde alabilecek kadar çok paraya sahip olduktan sonra koleksiyon yapmanın tadı nerede? Mesela bir dolmakalemi çok seviyorum, ilk gördüğümde vuruluyorum tabiri caizse ama onu hemen alacak imkâna sahip değilim. Onu alabilmek için çeşitli yollar bulmaya çalışıyorum, başka kalemlerle takas, sahafiye değeri olan bir kitabı satmak yahut o kalem için para biriktirmek gibi çeşitli yöntemler... Bir şeye ulaşmaya çalışmanın güzelliği sanırım ona ulaşmaktan daha güzel. O çaba, ulaştığının kendisinden daha kıymetli.

İyi dostlar koleksiyonu

Yaşadığımız bu kaosun içinden biraz olsun çıkacak bir yer lazım bize. Bu vakte kadar koleksiyondan anladığım buydu, koleksiyon dediğin kaçış, dışarıdan kendine kaçış. Sadece sana ait olan o alanı, sadece kendinin istediği gibi kullanıp değerlendirebilmek demek. Biriktirdiğimiz sadece kalem, taş, pul, çakmak falan mı acaba? Hayır, dostluklar da biriktiriyoruz. İyi dostlar koleksiyonu diyebiliriz adına. Koleksiyon kelimesi ile dost kelimesi yan yana gelince oksimoron gibi oldu sanki ama öyle değil. Bir koleksiyona maddi değer üzerinden bakmayan insanlarla, koleksiyonunu milyon dolarlarla değerli kılanların biriktirdikleri arasında illa ki fark olacak. Hiç değeri olmayan bir taşı sadece güzelliği için alıp evine giden birisi, kendisinden dünyevi anlamda hiç menfaat görmeyeceği bir insanı sadece güzel insan olduğu için kendine dost kılabilir. Diğer türde olanlar böyle yapabilir mi emin değilim. Buradan doğan şey, iyi insan olmaktan başka bir şey değil. Neydi o Şebnem Ferah'ın parçası: "İyi dostlar biriktirdim, hepsi ailem oldu."

Sığınacağımız birkaç liman dışında herhangi bir şey kalmadı. Gelecek konusunda endişeli olmakla geçmişi övüp durmak arasında bir fark yok, ikisi de şu ânımızı öldüren uğraşlar. O halde şimdi nereye sığınabiliriz buna bakmak gerekiyor. Bir güzelliğe sığınmaktan başka çaremiz yok. Bu neyin güzelliği olacak peki, asıl soru bu. Belki bir taşın, belki 1930 model bir kalemin, belki kokusuz bir çiçeğin, belki hiçbir menfaatinin olmadığı dostunun güzelliğine. Belki bir güzel Allah dostunun eline, belki sevdalandığın bir güzelin gözlerine... Her ne dersek diyelim, eğer kâinat insan için yaratıldıysa kâinatın içindeki her şey de insan için var. Biriktirelim, biriktirirken birilerini fakirleştirmeden biriktirelim. Biriktirirken birilerini mutlu ederek biriktirelim. Kendimiz de mutlu olalım insanlar da mutlu olsun.

Lacivert 45.indd 63 3/26/2018 11:53:15 PM

“EDİP ABİ NEREDE” DİYEREK İÇERİ GİRER ÜLKÜ TAMER. EDİP DİYEREK SORDUĞU CANSEVER’DİR. O DÖNEMDE CANSEVER’İN ANTİKACISINDA YENİ İŞE BAŞLAMIŞ OLAN MUSTAFA, HEMEN YUKARIYI İŞARET EDER. YUKARI ÇIKTIĞINDA CANI BURNUNDADIR TAMER’İN. “AĞABEY, EKİN’İ CERRAHPAŞA’YA GÖTÜRDÜK NEFES ALAMADI. DOKTORLAR ŞU REÇETEYİ VERDİ.” UZATTIĞI REÇETEDE MEDİKAL BİRTAKIM ALETLER YAZILIDIR DOKTOR YAZISIYLA.

Edip Cansever ve Tomris Uyar’ın GÜZEL KIRGINLIKLARI

ORHAN ÖZEKİNCİ

“Kocaman bir boşluğun küçülttüğü her şey gibi”

Edebi türler arasında benzerliği birbirinden en uzak olanı şiir olarak karşımıza çıkar. Mesela Japon geleneksek edebiyatının bir türü olan “haiku”, resmetme düşüncesiyle yazılmış, genellikle doğayı konu edinen şiirlerdir. Japon bir şairin haikusunu okuduğumuz zaman, sadece o ânı görüp zihnimizde canlandırmış oluruz. Yahut bir Fransız şairden şiir okuduğumuz zaman mütemadiyen gerçeği değil, gerçeğin etkisinin sembollerle anlatıldığını görürüz. Bu kapalı şiiri anlamak, sadece sembollerin manasını bilmek ve şiirdeki yerini fark etmekle mümkündür. Yani gündelik hayatı iyi gözlemlemek, izlenimci olmak bu şiirlerin manasına pekâlâ köprü olabilir. Bu söylediklerimle dünya edebiyatının naylon bir duyguya sahip oluşuna değil şairin hayatının şiire dahlinin azlığını anlatmak

BİR ŞİİR YAZILIRKEN YARA OLMUŞTUR EDİP

niyetimdeyim fakat Türk şiirinde durum bu bahsettiklerimden çok daha farklı. Okuyucu tarafından ortak kabul görmüş, okuyucunun beğenisini kazanmış ve zamana da dayanabilmiş her Türk şiirinin ardında bir hikâyenin olduğunu öğreniyoruz. Bunlardan aklıma ilk gelen Attila İlhan'ın Pia şiiridir. İlk okuduğumuzda sembolik bir mana aradığımız, onu bulamayınca da Yunan bir tanrı yahut mitolojik bir unsur olduğunu düşündüğümüz Pia'nın ne olduğunu şairin kendisinden öğrenebiliyoruz ancak. Hikâyeye göre Attila İlhan, Kadıköy rıhtımda otururken yabancı plakalı bir nakliye aracı görür ve o aracın üzerinde Pakistan International Airlines yazıyordur. Attila Bey, bu aracı hayalindeki kadına benzetir, kendince o kadını görmüştür ama bu araç hızla yanından gitmiştir hiç farkında olmadan. Farkına vardığında belki o hiç olmayan kadını, aklında kalan o imkânsız aşkın kadınını "Pia" isimli bir şiirde anlatır.

Behçet Necatigil, 1 Şubat 1967 tarihli *Varlık* dergisindeki yazısında; "Bir sanatçının tutku, korku ve saplantılarının gerçek nedenleri; dönem dönem hayatının ayrıntıları iyice bilinmedikçe, elde güvenilir monografiler olmadıkça açık seçik anlaşılamayacaktır" der. İşte bugüne kadar şiirini açık seçik anlayamadığımız, aslını ise çok sonradan öğrendiğimiz şairlerin hikâyeleri yepyeni başlangıçların, temas edebildiğimiz bir anlamın kapısını aralar bize.

***

"Edip abi nerede?" diyerek içeri girer Ülkü Tamer. Edip diyerek sorduğu Cansever'dir. O dönemde Cansever'in antikacısında yeni işe başlamış olan Mustafa, hemen yukarıyı işaret eder. Yukarı çıktığında canı burnundadır Tamer'in. "Ağabey, Ekin'i Cerrahpaşa'ya götürdük nefes alamadı. Doktorlar şu reçeteyi verdi." Uzattığı reçetede medikal birtakım aletler yazılıdır doktor yazısıyla. Birlikte hızla varırlar Cerrahpaşa'ya. Mustafa'ya da peşlerinden reçetedekileri almasını tembihler ama Cerrahpaşa'ya vardıklarında ihtiyaçlarının kalmadığını anlarlar o reçeteye. Tomris Gedik, elleriyle başını tutmuş, öylece ağlıyordur. Ekin, Ülkü'yle Tomris'in ilk bebekleri, can pareleri, süt boğulması sonucu vefat etmiştir. Prof. Dr. Rahmet Çelebioğlu girer odaya hemen, "Yapılan tüm müdahaleye rağmen olmadı" diyebilir sadece. Tomris, bildiği haberi yeniden almanın verdiği üzüntüyle bayılır oracıkta. Hemencecik kaldırır Edip Tomris'i; düşkünlüğünden, üzüntüsünden. Tarih 1965'in Nisan'ıdır.

Yıllar geçer, Tomris Gedik artık Tomris Uyar olmuştur. Edip Cansever'in subay arkadaşı Turgut'un eşidir Tomris. Cansever'in eşi, Mefharet Hanım'ın da dâhili olduğu görüşmeler başlar; Çin ruleti, Çiçek Pasajı, Karaköy'de enginar... İki aile arasında müthiş bir dostluk başlamıştır ki bir gün Turgut'la Tomris ayrılacaklarını söylerler. Katiyen karşı çıkar Cansever, maddi sebeplerden olacağını düşünmüş olacak ki maddi yardımda bile bulunmayı teklif eder ama aralarında o bağ çoktan kopmuştur. Süleymaniye Adliyesi'nde boşanma davası görülür ve tek celsede boşanırlar. Davadan sonra üçü birlikte ayrılırlar adliyeden ve Kadıköy vapuruna binip gider Tomris. "Nereye" diye sorar Cansever ama yanıt alamaz. Aslında gittiği yer, Cemal Süreya'dır. Cansever o günler için şöyle söyler: "Tomris, Cemal Süreya'ya aslında iki sene evvel Çiçek Pasajı'ndaki bakışlarıyla gitmişti."

Yine bir gün, 1983 Mart'ının 11'i. Tomris, Sandal Bedesteni'ndeki dükkâna gelir. Aslında Cansever, kendi için yok dedirtir ama sorgusuzca çıkar Tomris asma kata. Kapalıçarşı kapanana kadar konuşurlar. Bir ara daktilonun mürekkebini ister Mustafa'dan. Mustafa, hemen yukarı çıkıp mürekkebi götürür, Cansever alelacele değiştirir ve biriken müsveddeleri de atar çöpe. En aşağı altı saattir asma katta bulunan Cansever'in neler yazdığını merak edip çöpten alıp bakar Mustafa. Yazılanların üzerinde çokça düzeltilmiş, çalışılmış bir şiir vardır. Anlam veremez önce. Çok sonradan anlar ki, Tomris hanımın Cansever'e doğum günü için zorla yazdırdığı; "Ben buradayken bu şiiri yazmazsan ikimiz de buradan çıkamayız" dediği "Yaş Değiştirme Törenine Yetişen Öyle Bir Şiir" isimli şiirdir. (Cansever ölmeden iki ay evvel Mustafa'ya söylemiştir)

"Bir kıyıya bakarken, bakarken ki ağlayan yüzünle" mısraını Tomris'in Cerrahpaşa'daki o baygın haline, "Yok bir yanıtın 'nereye' diyenlere" mısraını ise adliye çıkışı Kadıköy vapuruna binip gidişine yazmıştır.

***

1994 yılında bir radyo programı: Radyocu Nigâr Hanım, program sonunda Edip Bey ile ilgili bir şeyler sorar. Tomris hanım, "bir şiir yazılırken yara olmuştur Edip" diyebilir sadece.

İşte 1983'ün 11 Mart'ında, o şiir yazılırken söylenir, hiç söylenmemiş sözler.

BEHÇET NECATİGİL, 1 ŞUBAT 1967 TARİHLİ VARLIK DERGİSİNDEKİ YAZISINDA; "BİR SANATÇININ TUTKU, KORKU VE SAPLANTILARININ GERÇEK NEDENLERİ; DÖNEM DÖNEM HAYATININ AYRINTILARI İYİCE BİLİNMEDİKÇE, ELDE GÜVENİLİR MONOGRAFİLER OLMADIKÇA AÇIK SEÇİK ANLAŞILAMAYACAKTIR" DER.

Lacivert 45.indd 65 3/26/2018 11:53:16 PM

Güneş ülke Anadolu

TULUYHAN UĞURLU

Eski Mısır'da Anadolu'ya "güneş bahçesi" derlerdi. Mısır'da yaşayan aydınlar, bilgiye ulaşmak, kendilerini geliştirmek için gemilere binip Anadolu'ya gelirlerdi. Torosların gölgesinde, gürül gürül akan suların yanı başında soluklanıp bu cennet ülkede bilgilerini ve ruhlarını tazeleyerek ülkelerine dönerlerdi.

Anadolu topraklarını dünyanın her yerinden farklı kılan bu muhteşem bilgi birikimi, insanındaki bu erdem, bu duygu yükü nereden gelir diye hep düşünmüşümdür. Dünyanın en vahşi orduları, Anadolu topraklarına gelince nasıl olur da burada güçlü ama insancıl devletler kurarlar? Nasıl olur da Anadolu, dünyanın en ileri düşüncelerini bin yıllar önce en saf haliyle benimser, sadelik içinde büyük kültürlere ev sahipliği yapar? Anadolu'nun bu hoşgörüsü, bilgeliği, insanca yaşama ve yaşatma içgüdüsü sahi nereden gelir?

Bir rastlantı mıdır, Nuh Peygamber'in Cudi Dağı'nın zirvesinde demirlemesi? Hz. İbrahim'in en büyük mucizelerini Urfa'da gerçekleştirmesi? Aynı yörede bulunan peygamber kabirleri, Ashab-ı Kehf'in sığındığı mağaranın burada bulunması? Ya kadim uygarlıkların en bilge insanlarının bu topraklarda yaşamaları? Bize asırlarca Yunan uygarlığı diye anlatılan Batı Anadolu medeniyetinin zirvedeki isimleri Homeros, Heredot, Tales, Pisagor ve hatta Hipokrat'ın topraklarımızda kök salmaları? Diyojen'in elinde feneriyle Karadeniz'in dalgalarına bakarak kurduğu derin felsefe... İsimlerini sayamadığımız eski dünyanın yüzlerce bilgininin topraklarımızdan dünyaya ışık saçmaları...

Nasıl ki bitkiler yaşayabilecekleri doğada çoğalırlarsa, uygarlıklar da kendilerine uygun coğrafyalarda gelişirler. Bu nedenle Anadolu coğrafyasında eski dünyanın en büyük medeniyetlerinin bulunması da tesadüf değildir. Anadolu, insanlık tarihi için büyük bir vahadır. Zulümden kaçan insanların kendilerini bulabilmek için koşup geldikleri bir soluklanma ülkesidir.

"Bin Tanrılı kent"

Anadolu topraklarında bilinen ilk büyük devlet Hititlerdi. İnsan kemiklerinden tepeler yapıp bununla övünen Mısır'ın vahşeti sürerken, Hititler Anadolu'da insancıl bir devlet anlayışı ile yaşıyorlardı. Hititlerin bence en büyük erdemi, fethettikleri topraklarda yaşayan halkların inançlarına karışmamalarıydı. Bu nedenle başkentleri Hattuşaş'a "Bin tanrılı kent" demişlerdi.

Asırlar sonra aynı topraklarda kök salan ve İslam'ın ışığı ile aydınlanan Selçuklular ve Osmanlılarda da inanç özgürlüğü her zaman çok önemli oldu. "Kim olursan ol gel" diyen Mevlâna, insanlık için, uygarlık için son noktayı koymuştu.

Hititler buğdayı güzel işler, çeşit çeşit ekmek yapar ve ekmeklerini fethettikleri yeni ülkelerdeki kültürler ışığında hem geliştirir hem de onlara ikram ederlerdi. Fırınlardan ve ocaklardan yükselen ekmek kokusu, bizi Hititlerden beri Anadolu geleneklerinin

NASIL Kİ BİTKİLER YAŞAYABİLECEKLERİ DOĞADA ÇOĞALIRLARSA, UYGARLIKLAR DA KENDİLERİNE UYGUN COĞRAFYALARDA GELİŞİRLER. BU NEDENLE ANADOLU COĞRAFYASINDA ESKİ DÜNYANIN EN BÜYÜK MEDENİYETLERİNİN BULUNMASI DA TESADÜF DEĞİLDİR.

en köklüsüne götürür. “Ekmeğini paylaşmak” bizlere ta asırlar öncesinden kalan en güzel mirastır.

Bir dostum beni yıllar önce Konya’da Çatalhöyük kazılarına götürmüş ve eski Konyalıların duvarlara çizdikleri resimlere dikkat etmemi istemişti. Çatalhöyük’te en ilkel evlerin, mağaraların duvarlarında bin yıllar ötesinden bugüne ulaşan desenlerin kilim ve halılarla bugüne ulaşabilmesine şaşırmıştım. Sonra uzun uzun düşündüm. Bu toprakların kuşkusuz dünden gelen bir kültürü vardı, her gelen üzerine yeni bir şeyler eklemiş böylece Anadolu kültürü oluşmuştu. Bir dönem mozaikleriyle ünlü Zeugma, yani günümüzün Gaziantep’inde ben hâlâ hünerli ellerin bu sanat eserlerine yatkın olduğunu düşünürüm. Örnekleri çoğaltmak mümkün. Mesela, Denizli eski çağların en büyük dokuma ustalarının toplandığı bölgeydi. Bugün de Denizli dokuma, kumaş konusunda üstün yetenekli ustalarla doludur. Hitit kabartmalarında gördüğümüz bağlama çalan insan figürleri, Anadolu’nun bağlama geleneğinin başlangıcıdır. Urartu uygarlığının maden işçiliğinde geldiği nokta, Kapalıçarşı ustalarının ellerinde altın ve gümüş mücevherlere dönüşüp dünyayı kendine hayran bırakır.

Işık ölümsüzdür

Rahmetli babamın Konya Taşkent doğumlu olması ve hâlâ pek çok akrabamın o bölgede yaşamasından olsa gerek Torosların benim için önemi büyüktür. Torosların zirvesinden Akdeniz’in sonsuzluğuna bakan Likyalıların hikâyesi de beni derinden etkiler. Likya, dünyanın ilk demokratik birliğini kuran ülkedir. Kadınlara erkeklerden daha çok hak vermeyi başarabilmiş bir toplumdur. Çok saygı duyduğum ve benim için hiçbir zaman eskimeyen dünya lideri George Washington, ABD’yi kurarken Likya uygarlığından esinlenmiştir. (Geçtiğimiz günlerde ABD’nin son dönemde dünyayı karıştıran zalim davranışlarını anlattığım yazımı, “ABD’nin kuruluş ayarlarına dönmesi gerekiyor” diye bitirirken de George Washington’u bir kez daha anmıştım.)

Likya uygarlığının beni etkileyen bir başka yönü ise, özgürlükleri için verdikleri savaştır. Çeşitli ülkelerin saldırılarına karşı koyan Likyalılar sonunda tutsak olmamak için kendilerini yakarak intihar ederler. Anadolu’yu yurt edinen Müslüman Türkler de tarih boyunca vatan aşkıyla hiçbir tehlikeden korkmaz, ölüme gülerek yürürler ancak iki uygarlık arasında büyük bir fark vardır. Müslüman Türkler, kanlarının son damlasına kadar savaşıp ölümü Allah’tan bekler ve şehit olurlar zira İslam’da şehitlik en yüksek mertebedir.

Selçuklular, geldikleri Orta Asya’nın kültürü ile bu topraklara yepyeni bir uygarlık getirmenin ötesinde Orta Çağ karanlığında dünyaya ışık olurlar. Anadolu kültürünün gelişmesinde Hoca Ahmet Yesevi’yi anmadan geçemeyiz. Kitlelerin anlayabileceği sade bir Türkçeyle İslam’ı anlatarak onun yayılmasına en büyük emeği veren Ahmet Yesevi, binlerce öğrencisini Anadolu’ya göndererek bu güzel dinin en güzel şekilde anlaşılmasını istemiş, Türklerin savaşlardan önce engin bir felsefe ile Anadolu’yu fethetmelerini sağlamıştır. Onu her zaman minnetle anmamız gerekir.

Mevlana’nın, Yunus’un, Hacı Bektaş’ın, Hacı Bayram Veli’nin, Taptuk Emre’nin, Şeyh Ali Semerkandî, Akşemsettin, Ebu’l Hasan Harakânî ve daha isimlerini sayamadığımız nice velilerin izinden giden Selçuklu ve Osmanlılar, Anadolu kültürünü dünden bugüne taşırlar.

Son dönemde tüm dünya zalimlerine karşı çıkan ve çoluk çocuk kendine sığınan herkese kapılarını açan Türkiye eski bir Anadolu geleneğini yaşatmaktadır. Asırlar önce Roma zulmünden kaçan Meryem Ana’yı (Ben onu hep acılı Orta Doğulu bir ana olarak görürüm) kucaklayan Anadolu insanıdır. Engizisyondan kaçan Yahudilere kapılarını açan yine Anadolu’dur. II. Dünya Savaşı’nda faşist yönetimlerden, Rusya’da Stalin’in zulmünden kaçanlara iş ve aş veren yine bu topraklardır.

Her zaman şunu söylerim; “Eğer biz geçmişimize sahip çıkmazsak gelir birileri alır sahiplenir.” Yaşadığımız bu topraklar üzerinde kurulmuş tüm medeniyetler bizim medeniyetimizdir çünkü hiçbir şey yok olmaz, sadece şekil değiştirir. Işığı taşıyan eller değişir ama ışık ölümsüzdür.

Fatih Sultan Mehmet’in, Alaeddin Keykubat’ın, Alp Arslan’ın, Truva Kralı Hektor’un, Roma’ya karşı çıkan Kommagene Kralı Antiachos’un, Hitit Kralı Şuppililuma’nın ve nihayet Gazi Mustafa Kemal’in ışığının kaynağı aynı ışıktır.

O ışık Anadolu’dan yakılır ve tüm dünyayı aydınlatır. Yaşadığı toprakların hikmetini iyi kavrayamamış, bu bilinci gelecek kuşaklara devredememiş toplumların ayakta kalamayacaklarını her daim hatırda tutmak gerekir.

Sonsuz saygılarımla, sonsuza kadar sizlerle...

HİTİT KABARTMALARINDA GÖRDÜĞÜMÜZ BAĞLAMA ÇALAN İNSAN FİGÜRLERİ, ANADOLU’NUN BAĞLAMA GELENEĞİNİN BAŞLANGICIDIR. URARTU UYGARLIĞININ MADEN İŞÇİLİĞİNDE GELDİĞİ NOKTA KAPALIÇARŞI USTALARININ ELLERİNDE ALTIN VE GÜMÜŞ MÜCEVHERLERE DÖNÜŞÜP DÜNYAYI KENDİNE HAYRAN BIRAKIR.

Lacivert 45.indd 67 3/26/2018 11:53:16 PM

SURET DEFTERİ

İBRAHİM ALTAY

Bozguncular

DEDİKODUCULARA, İFTİRACILARA, YALAN YANLIŞ HABERLER YAYARAK İNSANLARI BİRBİRİNE DÜŞÜRMEYE ÇALIŞANLARA "BOZGUNCU" DEMEK KAMUSUN ZENGİNLİĞİNE İHANETTİR. BU HALLERİN TASNİFİ BAŞKA BAŞKADIR. HER KELİME YERLİ YERİNDE SÖYLENMELİDİR.

Nereden aklına geldiyse keratanın?

Durup dururken "Kıymetli üsted! Çocuklarına 'Sakın kavgaya karışma evladım, dayak yersin' diyen annelerin hükmü nedir" şeklinde bir sual istidraç etti.

Bu harikulade suale ben dahi şaşırdım. Dikkat ederseniz, "istidraç" tabirini özellikle kullandım.

Evvela aklıma merhumun "defineye malik viraneler" mısraı geldi fekat bilahare bozuk saatin günde iki kez doğruyu göstermesine dair teşbihin, durumu tespit için daha isabetli olacağına kanaat getirdim.

Bizim talebede hikmet ne arasın?

Ne ise! Lakırdıyı kesip suale dönelim. Hemencecik aklıma çocuklarının etliye sütlüye bulaşmamasını telkin eden bütün anneler ve hatta "Herkes kendini kurtarır, olan sana olur" diyen nineler geldi.

Bir yanım hüzünlendi, bir yanım sinirlendi. Bu halitanın da tesiriyle olsa gerek şöyle bir cevap istihraç ettim: "Bu annelerin durumu düpedüz bozgunculuktur. Bu anneler evvela kendi çocuklarına, sonra da cemiyete zararlı insanlardır."

Dikkat buyurun, "istihraç" tabirini hususi olarak seçtim.

Şaşırma sırası müridime geçmişti. Bir anlık tereddütten sonra itiraz etti: "Nasıl olur üsted?! Ana yüreği bu değil midir? İthamınız biraz ağır olmadı mı? Ne demek istediğinizi izah edin lütfen."

Bende öyle kuru gürültüye bırakılacak ayakkabı yoktur!

“Ben izah ederim etmesine de bu meseleyi anlayabilmek için ruhiyat ve kamus ilimlerine vakıf olmak lazımdır evladım” diyerek mukabele ettim.

“Aksi takdirde benim manalı sözlerim sizin o boş beyninizin içinde bülbülün ıssız kırlarda yankılanan feryadı gibi dönüp durur fakat bir zülfüyâra dokunabilemez.”

“Fakiri karşınıza alıp muhabere etmeniz dahi bir keramettir şeyhim! Yine alicenaplığınızı ispat ettiniz. Can kulağıyla dinliyorum, lütfen bu günahkârı ilminizden mahrum etmeyiniz” diyerek boynunu büktü.

Tilki tabiatlı, uyanık bir talebeydi. Yüreğimdeki insan sevgisine mağlup olup izahata başladım: “Evladım aç kulağını da dinle. Sana emanet ettiğim bu sırdan da zinhar kimseye söz etme! Çocuklarını korkak yetiştiren bu anneler apaçık bozgunculardır. Bunu anlamak için bozguncu kelimesinin hakiki manasını bilmek gerekir.”

“İrşad edin üsted!” dedi.

“Sözümü kesme de dinle! İlim sahibi olmak için evvela sabretmeyi bilmek lazımdır” diyerek kaldığım yerden devam ettim: “Bizde ‘bozguncu’ kelimesi öteden beri yanlış anlaşılmaktadır. Arapça müfsid kelimesini bazı cahiller ‘bozguncu’ olarak çevirmişlerdir ve bu tabir dilimize öylece yerleşmiştir. Doğrusu bu, ruhiyat nazariyelerinden ve tefsir ilminin temel kaidelerinden bihaber olan sahte âlimlerin bir uydurmasıdır.”

“Müfsid, ifsad eden yani bozan demektir. Hâlbuki ‘bozgun’ mağlubiyet yani yenilgi manasına gelir. Şu halde bozguncu kelimesini öz Türkçeye ancak ‘yenilgici’ gibi bir ucube lafla tefsir etmek kabildir.”

“O halde bozguncu kimdir?”

“Bozguncular, yenilgiyi peşinen kabul etmiş, her durumda mağlup olacaklarını düşünen, ferde ve cemiyete zerrece itimat etmeyen, korkak ve sünepe kişilerdir.”

“Bozgunculuk ruhiyye ve akliyye ilminde adı sanı belli olan marazi bir haldir. Bir ruhi sapıklıktır. Yani bir hastalıktır. Çocukların herkesten dayak yiyeceğini düşünen annelerin durumu da böyledir.”

“Dedikoduculara, iftiracılara, yalan yanlış haberler yayarak insanları birbirine düşürmeye çalışanlara ‘bozguncu’ demek kamusun zenginliğine ihanettir. Bu hallerin tasnifi başka başkadır. Her kelime yerli yerinde söylenmelidir.”

Şüpheci gözlerle bana bakıyor ve muhtemelen zihninden “Hoca yine bizi ayaküstü kekliyor” şeklinde tuhaf düşünceler geçiriyordu hayta. Aldırmadım.

“Türkçen anlamaya kâfi gelmediyse başka lisanlardan da istifade edebilirsin! Bozgun kelimesinin Amerikancadaki muadili ‘defeat’ demektir. Bu haletiruhiyenin vücuda getirdiği cereyana ‘defeatism’, bu cereyana kapılmış olan zavallılara ‘defeatist’ denir.”

Talebem kendisinden beklemediğim bir cesamet göstererek atıldı: “Tam anlayamadım. Birkaç misal verebilir misin üsted?”

BİZDE “BOZGUNCU” KELİMESİ ÖTEDEN BERİ YANLIŞ ANLAŞILMAKTADIR. ARAPÇA MÜFSİD KELİMESİNİ BAZI CAHİLLER “BOZGUNCU” OLARAK ÇEVİRMİŞLERDİR VE BU TABİR DİLİMİZE ÖYLECE YERLEŞMİŞTİR. DOĞRUSU BU, RUHİYAT NAZARİYELERİNDEN VE TEFSİR İLMİNİN TEMEL KAİDELERİNDEN BİHABER OLAN SAHTE ÂLİMLERİN BİR UYDURMASIDIR.

“Elbette evladım. Bozgunculaların bazı türleri vardır ki anneler bunların yanında sütten çıkmış ak kaşık gibi kalır.”

“Farz-ı misal; ‘İsrail’le bozuşmayalım, Amerika’yla iyi geçinelim, Rusya’yı ürkütmeyelim, Avrupa’nın buyruklarını tatbik edelim, Afrin’de ne işimiz var’ diye zırlayan zevatın hepsi bu hastalıktan muzdariptir.”

“Biz yapamayız, biz edemeyiz, biz beceremeyiz, biz kazanamayız, bizi mahvederler diyen herkes bu hastalıkla maluldür. Bunlar her türlü terakkiye muhaliftir. Yapılması düşünülen bütün iyi işlere karşı çıkarlar. Her vesileyle ortaya fırlayıp şimdi mahvolduk, şimdi bittik deyu ağlayarak moral bozarlar.”

“Bunlar cemiyet zararlılarıdır. Islah edilmeleri gerekir.”

“Hatta bazıları işi o kadar azıtmışlardır ki vehimle yetinmeyip içinde yaşadıkları cemiyetin kötülüğünü isterler. Ondan nefret ederler. Yakılıp, yıkılma, yenilip, kaybetme ihtimalini hayal etmekten derin bir haz alırlar. Bozguna uğramasını, harap ve bitap düşmesini arzularlar. Bunlara mağlubiyet-perestler de denilebilir. Bu zümrenin ıslahı dahi mümkün değildir.”

“Doğrusu şaşkınım üsted” dedi kerata. “Hadiseye hiç bu zaviyeden bakmamıştım.”

“Senin zaviyelerin kapanmış, nasıl bakacaksın be hey ahmak” diye ünlemek geldi içimden fakat öfkeme hâkim oldum. “Üzülme evladım, o da zamanla olur” diyerek sohbeti tamamladım.

Lacivert 45.indd 69 3/26/2018 11:53:16 PM

GÜLENAY BÖREKÇİ

egoist okur

Bir dönemin avangart çocuk kitapları

Koleksiyon yapmayı sevmeyen biri olarak tek takıntım, bir dönem Sovyetler Birliği'nde yayınlanmış çocuk kitapları. Esas sevdiklerim, 20'lerde, 30'larda çıkanlar ama sonraki yıllarda yayınlananlara da itirazım olmaz.

Bu kitapları benim gibi takıntılı bir hayranlıkla seven biri daha var; *Altın Pusula* serisi ve *Ben Bir Fareydim* gibi harikulade kitapların yazarı İngiliz Philip Pullman. Stalin döneminde nasıl olup da bu muazzam güzellikte çocuk kitaplarının yapılabildiğini de zaten ilk ondan okumuştum. O kadar akıl almaz bir baskı ortamı varmış, sansür öyle acımasızmış ki gönüllü propagandacılar dışında iki satır bir şey karalamaya, resimle ya da müzikle uğraşmaya kimsenin cesareti olmuyormuş. Bir cümlesinde yamuk bulunan yazar, hapse atılıyor; yanlış renklerdeki bir grafik tasarım, sahibini idama gönderebiliyormuş. Bu yüzden, dönemin büyük yazarları, avangart ressamları, öncü tasarımcıları hayatta kalabilmek için çok daha emniyetli bir alan olan çocuk edebiyatını seçmiş. Bu eşsiz külliyat işte böyle ortaya çıkmış.

BİRKAÇ DENEYSEL ROMAN

Tristram Shandy Beyefendi'nin Hayatı, LAURENCE STERNE, Yapı Kredi Yayınları
Solgun Ateş, VLADIMIR NABOKOV, İletişim Yayınları
Seksek, JULIO CORTAZAR, Can Yayınları
Kayboluş, GEORGES PEREC, Ayrıntı Yayınları
49 Numaralı Parçanın Nidası, THOMAS PYNCHON, İthaki Yayınları
Wittgenstein'ın Metresi, DAVID MARKSON, Jaguar Kitap
Kalan, TOM MCCARTHY, Notos Kitap

Yapraklar Evi: Deneysel pop kültür

MARK Z. DANIELEWSKI

Geçen ay uzun roman okumayı sevmediğimi yazmış hatta destekçi olarak yanıma Anton Çehov, Saul Bellow ve Ian McEwan'ı almıştım. İşe bakın ki bu ay *Monokl Yayınları*'ndan çıkan *Yapraklar Evi*'ni yazıyorum. Uzun mu? Çok uzun. Sevdim mi? Eh, pek sayılmaz. Daha ziyade yazarının, çevirmeninin, tasarımcısının, yayınevinin çabasına saygı duydum.

Yapraklar Evi'ni *Finnegans Wake*'le karşılaştırıyorlar. Vladimir Nabokov'un *Solgun Ateş*'ine benzetenler de var. *Ateş ile Yapraklar*'ın, kurgunun işleyişi açısından fazlaca benzeştiğine şüphe yok. Mark Z. Danielewski'nin romanında kayıp bir filme dair karmakarışık bir kitap yazarken ölen Zampano'nun hikâyesi, Nabokov'un romanında upuzun bir şiir yazan ama 1000'inci dizede ölen John Francis Shade'in hikâyesini fazlasıyla andırıyor.

Hepsi bu kadar değil... *Yapraklar Evi*'nde Zampano'nun akademik notlarını, sonsuz açıklamaları ve referanslarıyla toparlayıp okunacak bir kitaba dönüştürmeye çalışan, bunu yaparken de dipnotlarda kendi kaybolma hikâyesini anlatan Johnny Truant var. *Solgun Ateş*'in esas karakteriyse, nihai haline erişememiş bir şiiri, eldeki açıklamalar, alıntılar, referanslarla toparlamaya ve eksikleri dipnotlarla tamamlamaya çalışan, sonunda da tam anlamıyla kaybolan Charles Kinbote var.

Benzerlikler bu kadar fakat Mark Z. Danielewski, Nabokov olmak istemiş ama *Blair Witch Cadısı*'nı yazmış gibi. Sonuçta odak noktayı oluşturan ele geçirilmiş ve sürekli büyüyen, güçlenen ve sonunda kötülüğe teslim olan ev, daha çok popüler kültür ürünlerini hatırlatıyor. Şu aralar pek moda olan kaçış evlerinin malumatfuruş versiyonu da denebilir.

Önsözüyle fihristi bile kurguya dâhil olan *Yapraklar Evi*'ni bir edebiyat eseri gibi değil bir oyun gibi okumak gerek. Önemi sonradan anlaşılacak bir dipnota bakmak için sayfalar sonra geri dönüp kitabı baş aşağı çevirerek hatta yamuk bakarak, tipografik numaralar ve font çeşitliliğiyle kafayı yiyerek, kolajlar ve fotoğrafları inceleyerek, ünlü yazar ve şairlerden yapılan alıntıların gerçek olup olmadığını araştırarak her sıkıntılı tecrübe gibi bunun da eninde sonunda biteceğini umarak...

Özetle *Yapraklar Evi* deneysel işlere merakı olanlar tarafından okunabilir. Ben okurken haz almadım diye haz alacaklara mani olmam. Ayrıca mektuplardan oluşan o uzun bölüm, epeyce güzel. Bu romanı çevirtip basmakla fena mı etmişler peki? Hiç de değil çünkü edebiyatı bir deney ve oyun alanı olarak gören öyle az yazar kaldı ki. *Yapraklar Evi*, başı, sonu, sorusu, dahası cevabı baştan belli plastik "best seller"ların yanında yine de çiçek bahçesi gibi duruyor.

Yapraklar Evi
MARK Z. DANIELEWSKI
Monokl Yayınları

Lacivert 45.indd 71 3/26/2018 11:53:18 PM

Maksim Gorki'nin sipariş üzerine yazdığı kitap

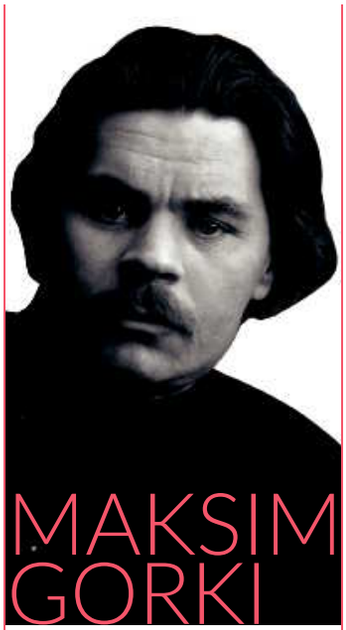

Maksim Gorki'nin bir sahafta bulduğum masal kitabını şenlikli illüstrasyonlarından dolayı görür görmez çok sevdim. Hikâyesini öğrenince daha da sevdim. Anlatayım...

15 Aralık 1908'de İtalya'da bir deprem yaşanmış ve liman kasabası Messina birkaç dakika içinde yerle bir olmuş. O sırada yakınlardaki Capri'de bulunan Maksim Gorki, hemen olay mahalline gitmiş ve binlerce kişinin öldüğünü çok daha fazlasının yaralandığını öğrenmiş. Dahası gördüklerini yazarak okurlarından yardım istemiş. Dünyanın dört bir yanından para ve ilaç gelmeye başlamış. Bakülü bir grup çocuk da topladıkları paraları "Haylazlar Çetesi" imzasıyla göndermişler.

O günden sonra ünlü yazarla Haylazlar Çetesi üyeleri arasında bir mektup arkadaşlığı başlamış. Yedi yaşındaki Borya bir seferinde diğerlerinden ayrı olarak yazmış Gorki'ye: "Alyoşa Amca, seni çok seviyorum. Bu mektubu da sen mutlu ol diye yazıyorum. Keşke bizim için bir masal yazsan. Bir serçenin masalını anlatsan mesela. Ya da hayalleri gerçek olan bir balıkçı çocuğunu..."

Gorki bu şeker mi şeker mektubu okurken kahkahalarla gülmüş, cevabında küçük arkadaşının imla hatalarını düzeltmeyi de ihmal etmemiş. Ardından sipariş büyük yerden olduğu için çalışmaya başlamış.

Capri'den Bakü'ye giden bir sonraki zarftan bu kez ince bir defter çıkmış. Mavi mürekkeple yazılmış ilk masal, bir serçeyi anlatıyormuş. Hayalleri gerçeğe dönüşen balıkçı çocuğun masalı ve diğerleri de varmış. "Bu masalları beni hiç görmeden seven arkadaşlarıma ithaf ediyorum" diye yazmış Gorki. "Artık genç değilim. Ama çocuklar, kuşlar, balıklar, filler, hamam böcekleri ve meşe ağaçları hakkında yazabildiğime hatta altında kömür yanarken içine su koymayı unutursanız bir semaverin başına gelecekleri komik bir hikâyeye dönüştürebildiğime göre öyle pek sıkıcı bir herif de sayılmam.

Eh, görüyorsunuz ya, sipariş üzerine yazılan kitaplara istisnai durumlarda itiraz etmiyoruz.

TEPE LAMBASI

tepe lambası

EMEL ÖZKAN

El mi yaman, bey mi yaman EMEL ÖZKAN

Ne var ne yok?

Bugünümüze şükür diyelim.

Halk otobüsüne en son ne zaman bindiniz?

Yakın zamanda bindim. Zaten, toplu taşıma vasıtalarını kullanıyorum.

Telefonunuzu ne zaman değiştirirsiniz?

Kendisinden hayır beklenmeyecek vakte kadar elimde tutarım. Çıkmadık candan ümit kesilmez değil mi?

Dilinize pelesenk olan bir şarkı?

"Ezelden aşinanım" diye başlayan, güftesi Akif'e ait olan şarkı. İlk kelimenin esrarından mıdır bilmem, dilime geliverir.

En sevdiğiniz marş?

Önceki sorunun cevabından sonra şaşırtıcı gelse de söyleyeyim: el-İntifada. Bu hareketli Arapça marş, ta lise yıllarımın yadigârı.

Bitiremediğiniz bir kitap, yarıda kalmış bir film?

Elmalılı Hamdi Yazır Efendi'nin tefsirini okumayı bir türlü tamamına erdiremedim. Ona üzülürüm. Sinemadan ise, *Hayatın Tuzu* isimli film yarıda kalmıştı. İmam karakterinin sözlerini ve kapalı dükkândan bakan gözün kime ait olduğunu merak etsem de, bir daha izlemek kısmet olmadı.

Atasözü mü aforizma mı?

"El mi yaman, bey mi yaman" diyorsunuz yani. Galiba, cevabı vermiş oldum.

Ne toplarsınız, ne biriktirirsiniz?

Kolonya şişeleri biriktiriyorum. Bilhassa, Pamukova gibi küçük yerlerde, zarif örnekleriyle karşılaşmak mümkün. Bu hevesim, güzelliğe küçük bir katkı sadedinde.

Keşke şunu yapsaydım dediğiniz meslek?

İçimde bir ukde olan öğretmenlik mesleğimi icra etmek isterdim.

Canımdan geçerim ondan vazgeçmem dediğiniz şey?

Din-i mübin-i İslam. Cenab-ı Hak ayağımızı sabit eylesin diyelim.

Mıh gibi aklınızda olan bir an, bir görüntü?

Henüz yetişme çağındaydım... Rahmetli anneannem, tam yemeğe başlayacağımız sırada kapıyı çalan dilenciyi sofraya buyur etmişti; birlikte yemiştik. İşte benim için büyük bir öğüt olan o görüntüyü unutamam.

Keşke olmasaydı dediğiniz bir şey var mı?

Keşke yerine, "demek ki" sözünü tercih ediyorum. Keşke kelimesi, yaşanan olaydan tecrübe çıkarmayı ve takdirdeki hikmeti görmeyi engelleyebiliyor.

Seçme şansınız olsaydı kendinize hangi ismi verirsiniz?

Hiç düşünmedim ki. Hem, ismimden memnunum.

"Hayatta olsalardı da muhabbetin belini kırsaydık" dediğiniz üç kişi?

Muhabbetine doymadığım dostlar, çok şükür ki hayattalar. Sohbetimiz ahiretlik olsun diye niyaz ediyoruz. Hani, hanımların kendi aralarında bir kardeşlik bağı vardır, birbirlerine "ahretliğim" diye hitap ederler. İşte öyle olsun inşallah.

Kalem mi klavye mi?

Her ne kadar klavyeyi kullansam da, hiç şüphesiz kalemin hakkı baki. Kur'an-ı Kerim'de kaleme yemin edilmiştir malum. Hem, insanlık diğer teknolojik araçlar gibi, isteyerek yahut istemeyerek bir gün klavyeden vazgeçebilir. Ama kalem öyle mi? Esas itibariyle olmazsa olmazımız, kıymetlimizdir o. İlk örneklerini düşünürsek eğer, tarih üstü denilen tekniğin en büyülü eseridir belki de.

Hayatınızı kolaylaştıran ya da zorlaştıran takıntılarınız neler?

Takıntılarım yok diye biliyorum.

En son ne zaman yalan söylediniz?

Yakın bir vakitte söylemiş olabilirim. Oğlum yemekte ayak dirediğinde, hocasını arayabileceğimi söylüyorum ona. Sanırım, bu dediğim tam anlamıyla yalan sayılmaz. Zira çok kızdırırsa, nazımızın geçtiği öğretmenimizden yardım isteyebilirim gerçekten.

Lacivert 45.indd 73 3/28/2018 11:58:22 PM

düşünce atlası

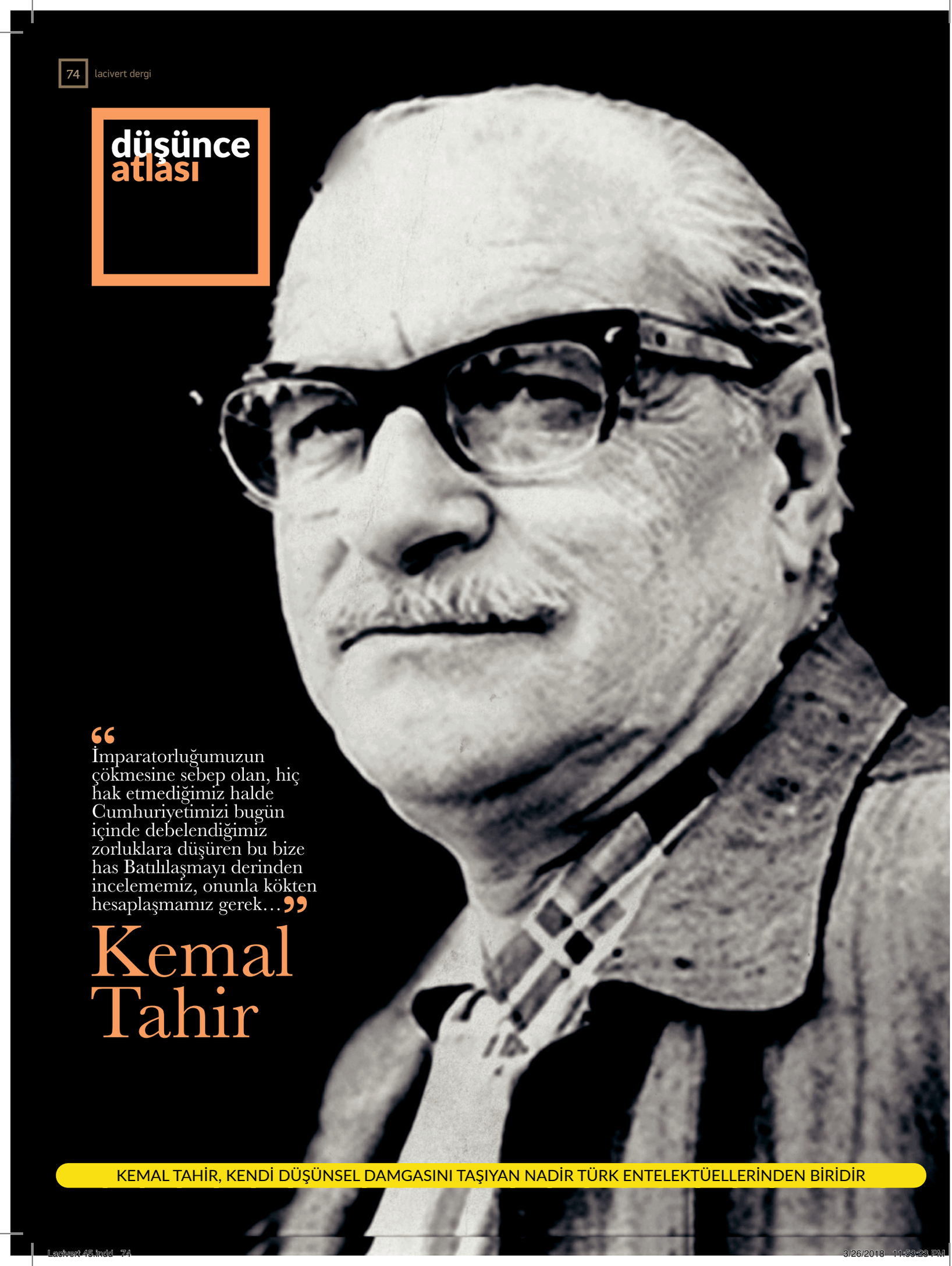

“İmparatorluğumuzun çökmesine sebep olan, hiç hak etmediğimiz halde Cumhuriyetimizi bugün içinde debelendiğimiz zorluklara düşüren bu bize has Batılılaşmayı derinden incelememiz, onunla kökten hesaplaşmamız gerek…”

Kemal Tahir

KEMAL TAHİR, KENDİ DÜŞÜNSEL DAMGASINI TAŞIYAN NADİR TÜRK ENTELEKTÜELLERİNDEN BİRİDİR

DÜŞÜNCE ATLASI

SÖYLEŞİ :: BEYTULLAH ÇAKIR :: KURTULUŞ KAYALI

KEMAL TAHİR'İN ROMAN MÜSVEDDELERİ BİLE ROMANDIR

Türk romanının, düşünce dünyasının en önemli, en tartışılan ve en özgün isimlerinden biri de Kemal Tahir'dir şüphesiz. Ortaya attığı fikirler ve özgün tezlerle Türk toplum yapısına dair yeni ufuklar sunan Kemal Tahir'i, Prof. Dr. Kurtuluş Kayalı ile konuştuk. "Hikmet Kıvılcımlı dâhil Türk sosyalistlerinin hemen hepsi Marks'tan Türk toplumuna yönelirken, Kemal Tahir'in Türk toplumundan kalkarak Marks'a ve Marksizm'e yöneldiğini" belirten Kayalı, aslında Tahir'in özgünlüğünün nereden geldiğini belirtiyor bizlere.

Kemal Tahir'in düşüncesinin şekillenmesinde etkilendiği isim yahut isimler hakkında kısaca bilgi verir misiniz?

Kemal Tahir'i etkileyen ortam olarak esasen, 1930'lu ve 1940'lı yılların Türkiye'sinin fikri atmosferini düşünmek lazım. O dönemde Kemalizm ve Marksizm'in anlaşılması konusunda doğal olarak sınırlılıklar vardı. Kemal Tahir, o dönemin sosyalizmi için; "biraz Nazım Hikmet sosyalizmi" gibi bir tabir kullanır. Belki de Nazım Hikmet'in etkisiyle Osmanlı tarihçilerini okur. Ancak 1940'lı yılların sonlarından itibaren kendi özgün yorumunu oluşturmaya başlar. Bu noktada iki hususun altını ciddi olarak çizmek gerekiyor. Bunlardan ilki bu coğrafyanın tarihsel gelişimini en ayrıntılı özelliklerine göre anlama ve değerlendirme, diğeri de sürekli olarak bir sistem çerçevesinde düşünme denemesidir. Çok sonra sona erecek köy üçlemesinde toprak düzenini Osmanlı'dan getirerek yorumlama denemesi vardır. 1960'lı yılların başlarında da Karl Marks'ın Asya Tipi Üretim Tarzı (ATÜT) kavramlaştırması üzerinde ciddiyetle durmuştur. Marks'la ilişkisi Türk Marksistlerinden oldukça farklıdır Tahir'in. Onların Marks, Engels, Lenin ve Stalin'i Ortodoks bir mantıkla ele almalarına mukabil Kemal Tahir'in yaklaşımı bariz bir biçimde esnek ve mesafelidir.

Emsallerinden farkı nedir Kemal Tahir'in?

Bakın, Hikmet Kıvılcımlı dâhil Türk sosyalistlerinin hemen hepsi Marks'tan Türk toplumuna yönelirken, Kemal Tahir Türk toplumundan kalkarak Marks'a ve Marksizm'e yönelmiştir. 1960'lı yıllardaki düşünce serüveni de Marksizm'e farklı yaklaştığının göstergesidir aslında. Marksizm, Türk sosyalist entelektüelinin kendini tanımlamak üzere kullandığı bir kavramken Kemal Tahir'in Türk toplumunu anlama deneyiminde beslendiği düşünsel bir dayanaktır. Kemal Tahir'de ilgi alanı genel anlamda Osmanlı, cumhuriyet öncesi Batılılaşma süreci ve daha sonradan erken cumhuriyet dönemi olarak anılan tarih kesitidir. Nitekim köy eksenli romanları ile kent eksenli romanları at başı gider. *Yol Ayrımı* ve *Büyük Mal*'ın neredeyse aynı tarihte başlayıp aynı tarihte tamamlanması hiç de tesadüfi değildir. Kemal Tahir'in daha sonraları merkezi öneme sahip olan dönemleri kapsayan çalışmalar zinciri Türkiye'nin toplumsal yapısını ve kültür alanını da atlamayan bir tahlilidir. Kemal Tahir çok değişik düşünce adamlarına yaslanarak sahici bir Türkiye fotoğrafı sunmaya çalışmıştır. Burada önemli olan husus Türkiye'nin bugününe dair düşünceler içerse de 1940'lı yıllara kadar bir Türkiye tablosu sunmasıdır. Kemal Tahir, örneğin

Lacivert 45.indd 75 3/26/2018 11:53:24 PM

Doğan Avcıoğlu'nun çok sonraları günü anlamak açısından tarihsel olarak önceki dönemlere gitme gereksinimi duymasından on yıllarca önce geçmiş dönem değerlendirmesi yapmak zorunluluğunu hissetmiştir. Kemal Tahir'in devrim stratejileriyle hiçbir ilgisi olmadığı gibi, "Bizim sosyalistliğimizden önce milliyetçiliğimiz gelir" tarzında bir vurgusu da olmamıştır. Bununla beraber Sovyetler Birliği konusunu da önemseyen bir anlayış içinde değildi. Ama buna rağmen de hiçbir zaman "anti Sovyetik" olarak da nitelenmemiştir. Türk toplumunun özgünlüğü üzerine bina ettiği görüşlerinin de bariz bir farklılığı var gibi görünmektedir. Herkesin azgelişmişlik ekseninde düşündüğü bir dönemde Türkiye'nin azgelişmiş olmadığının ve Afrika'nın kabile devletleri gibi tanımlanmaması gereğinin altını çizmiştir.

Çoğu Türk entelektüeli bir grubun içinden konuşurken, Kemal Tahir kendi düşünsel damgasını taşıyan nadir Türk entelektüellerinden biridir. Millilik vurgusundan daha fazla kendi özgün yerlilik vurgusunu yapmıştır. Bu vurgunun en gelişkin ifadesi de *Yol Ayrımı* romanında bulunmaktadır. Kemal Tahir'i Türkiye'deki tekil entelektüeller ve herhangi bir Batılı entelektüel ciddi anlamda beslememiştir. Geçmiş dönem entelektüellerini daha çok Türk, yakın dönem entelektüellerini ise daha çok Batılı entelektüeller beslemiştir. Örneğin, ne bir dönemler Doğan Avcıoğlu'nun üzerindeki Niyazi Berkes ne de Murat Belge'nin üzerindeki Althusser etkisine benzer bir etki, Kemal Tahir üzerinde görülmüştür. Kemal Tahir'in hem Türk düşüncesine hem de bundan daha fazla bir şekilde Batı düşüncesine yönelik bir direnci söz konusudur. O, tekil etkilenmelerden ziyade

KEMAL TAHİR'İN MARKS İLE İLİŞKİSİ TÜRK MARKSİSTLERİNDEN OLDUKÇA FARKLIDIR. ONLARIN MARKS, ENGELS, LENİN VE STALİN'İ ORTODOKS BİR MANTIKLA ELE ALMALARINA MUKABİL KEMAL TAHİR'İN YAKLAŞIMI BARİZ BİR BİÇİMDE ESNEK VE MESAFELİDİR.

Türkiye'de etkin hemen her tür düşünsel mihrakla ve düşünce adamıyla hesaplaşmıştır.

Uzun yıllar geçirdiği hapishane hayatı, Tahir'in düşüncesinde ne gibi etkiler oluşturdu?

Uzun yıllar süren hapishane hayatının Türkiye'yi tanımakta çok belirleyici olduğu şeklindeki kanaat bence abartılıdır. Onun edebiyat anlayışıyla pek örtüşmemektedir. *Beş Romancı Tartışıyor* kitabı okununca dört romancının yazdıklarının resmen ve alenen otobiyografik olmasına karşın Kemal Tahir, bunun bir tarz zabıt kâtipliği olduğunu söylemektedir. Bir romancı birikimiyle beş dakikalık bir köy tecrübesinin köy romanı yazmaya yeteceğini söylemiştir. Çankırı-Çorum deneyimi köy romanlarındaki ayrıntıyı ve mesela mezhep göndermelerini güçlendirmiş olabilir. Tabii bir de *Kelleci Mehmet* romanının daha bir gelişkin biçim almasına neden olmuş olabilir. Ölümünden sonra yayınlanan roman müsveddesi *Karılar Koğuşu* da daha sahici bir hapishane ortamını resmeder. Ancak bütün romanlarının kurmaca olduğunun en net göstergesi "Millici Abi"yi anlattığı *Esir Şehrin Mahpusu* romanıdır. Rauf Mutluay'ın da söylediği gibi; "Kemal Tahir'in roman müsveddeleri bile romandır." Belki de meseleyi anlamanın en doğru yolu onun otobiyografik izler taşıyan *Karılar Koğuşu* romanıyla sağlığında yayınlanan romanlarını karşılaştırmaktan geçer. Kemal Tahir'in romanlarında yansıtılan hayat gerçek hayattan daha gerçektir.

"Türk usulü sosyalist" bir anlayışa sahip olduğunu biliyoruz Tahir'in. Nasıl bir içeriği vardı bu düşüncenin ve ne gibi tepkiler aldı bundan dolayı?

Bu coğrafyanın özelliklerini taşıyan bir sosyalizm, Kemal Tahir'in genel amaçlarından biridir ancak Kemal Tahir ileride bu coğrafyada şekillenecek sosyalizmi hiçbir şekilde tasvir etmemiş, resmetmemiştir. Onun temel derdi bu toplumu anlama denemesidir. Türkiye'de resmedildiğinin dışında bir sosyalizm aradığının işareti Türkiye'deki sosyalistleri tanımlama sürecinde ortaya çıkmaktadır. Türk sosyalistlerini Batılılaşma düşüncesinin bir kolu olarak nitelemiştir. Sosyalistleri Batılılaşmacı olarak görmesi onların resmi ideoloji ile yakınlıklarının, Kemalizm'e olumlu olarak baktıklarının işareti olarak da anlaşılabilir. Genel anlamda bağlantılara vurgu yapılmışsa da Kemal Tahir'in metinleriyle İdris Küçükömer'in metinleri arasında önemli çakışma noktaları atlanmıştır. Tartışmanın ana noktası da zaten erken cumhuriyet dönemi üzerinde odaklanmış görünmektedir. Bu noktada son dönem romanları daha ciddi bir açılım sunmaktadır bizlere. Özellikle *Yol Ayrımı*, bu anlamda en açıklayıcı romanıdır Tahir'in. Türkiye'de solun, sosyalizmin resmi ideoloji ve Kemalizm eleştirisi konusunda Kemal Tahir'i aşma konusunda sonraki tarihlerde ileri bir noktaya geldiği rahatlıkla söylenebilse de sosyalizmin değişik coğrafyaların renklerini taşıyabilecekleri konusunda bir milim ileri gidemediklerini de rahatlıkla belirtilebiliriz. Zira bu kesimlerin ekserisi meseleyi farklılıklar ekseninde mütalaa edemedikleri ve sadece siyasi saiklere takılıp kalarak değerlendirdikleri için Kemalizm'in özgünlüğü konusunda da sağlıklı bir değerlendirme yapamamışlardır.

Osmanlı'yı "kerim devlet" Batı'yı ise "ceberut devlet" olarak tanımlamasının sebepleri nelerdi? *Devlet Ana* adlı eserini hangi saiklerle yazdı?

Devletin Türk toplumundaki kerim niteliğinin altını çizip bu

anlamda Türkiye açısından farklı bir konumlandırmanın yapılması gerektiğini söylemiştir Kemal Tahir. Bu anlamda da Batı toplumlarından farklı bir toplum yapısına dikkat çekmiştir. Kendi çağdaşı bazı entelektüeller, "ceberut devlet" kavramını Osmanlı devleti açısından özellikle kullanmışlardır. Toplum yapısının farklılığı Batılı entelektüelleri genel olarak Doğu toplumlarını "oryantal despotizm" olarak niteleme noktasına getirmiştir. Bunun da çok ciddi etkileri vardır. Bu durum Osmanlı toplumu için de "genelleştirilmiş kölelik" kavramının kullanılmasına yol açmıştır. Kemal Tahir'in Osmanlı toplumunu tahlil ederken kölelik dönemini yaşamadığını söylemesi bu noktanın, bu yaklaşımın bir tamamlayıcısıdır. Bu anlamda Sencer Divitçioğlu ve Doğan Ergun'un bazı nitelemeleri Kemal Tahir'in temel nitelemeleriyle çakışmaktadır. Kemal Tahir'in Sencer Divitçioğlu'nun *Asya Tipi Üretim Tarzı ve Osmanlı Toplumu* kitabına ilişkin olarak; "Burada kerim devlet nerede?" diye sorması, aradaki temel farka işaret eder mahiyettedir. Hatta sosyalizmin Türkiye'de devlet geleneğinden yararlanarak gerçekleşme olanağından ve fırsatından bahsetmesi meselenin özünün anlaşılması bakımından önemlidir. Bu konudaki yaklaşımı Niyazi Berkes'in Doğu türü devlet - Batı türü devlet ayrımıyla çakışmakta, daha doğrusu yakınlaşmaktadır. Kemal Tahir devleti genel anlamda olumlu işlevlere sahip bir kurum olarak tanımaktadır. *Devlet Ana*'da da, başka metinlerde de Türklerin devlet kuruculuğundan bahsetmesinin bu konuyla net bir bağlantısı vardır. Aynı zamanda devletin kerim niteliğinden bahsetmesi, Marks'ın ATÜT kavramını nasıl esnek bir şekilde kullandığının da göstergesidir. Aslında Kemal Tahir'in kerim devlet kullanımına en yatkın metinlerden biri Lütfi Akad'ın Ömer Seyfettin uyarlamalarıdır. Kemal Tahir'in Osmanlı toplumunda devlet konusundaki yaklaşımı Ömer Seyfettin metinlerinden de beslenmektedir. Ayrıca Kemal Tahir'in kerim devlet nitelemesi, tarihin herhangi bir kesitine gönderme yapmakta olmayıp kapsayıcı bir özelliği işaret eder mahiyettedir. *Devlet Ana* romanı tarihin en erken döneminde de meseleye böyle bakılması gerektiğinin işaretidir. Tarihe yaklaşımının en gelişkin örneklerinin başında gelmektedir. Ancak burada geliştirilen düşüncenin genel tasarımını önceki romanlarında da görmek mümkündür. Gazetedeki tefrika edilme tarihlerine bakıldığı zaman düşüncelerinin değişik romanlarında iç içe geçmiş bir şekilde işlendiği de görülebilir.

Tahir'in romanlarında bir sosyolog ve tarihçi titizliğiyle çalıştığını görüyoruz. O, romanı ne olarak görüyordu esasen?

Kemal Tahir'in metinleri rahatlıkla tarihsel sosyolojik mahiyette incelemeler olarak nitelenebilir. Bunlar hem teorik özellikleri bakımından hem de Türkiye'nin somut sorunlarının incelenişi açısından böyledir. Örneğin Türkiye'de meselenin teorik boyutu yıllar sonra gündeme getirilmiştir. Bu coğrafyanın yakın tarihinin tahlili açısından da bir değerlendirme yapılmak yerine mesele sosyal bilimcilerin deneyiminden kalkılarak anlaşılmaya çalışılmıştır. Kemal Tahir'in konuyla ilgilendiği dönemde sosyologların ve tarihçilerin Türkiye'nin toplumsal yapısının evrimiyle bir ilgileri yoktur. O tarihlerde sol cenahta tarih ve sosyoloji değil, iktisat ve siyaset bilimi önemsenmiştir. Bu önemseme sıralamasında hâlâ siyaset bilimi ve ekonomi öndedir. Kemal Tahir hayatının her gününde, 24 saat roman düşünmüştür. Ölümünden hemen sonra yayınlanan son söyleşisinde de; tarihi çarpıtılmış ve sosyolojik özellikleri bilinmeyen bir toplumda romanlarının bu hususları da araştırması gereğinin altını ciddiyetle çizmiştir. Hakikaten *Notlar*'ı okunduğu zaman Fuat Köprülü'nün metinlerinden Behice Boran'ın yazdıklarına kadar pek çok farklı metni o dönemde Kemal Tahir kadar geniş bir perspektiften değerlendiren bir sosyoloğun, bir tarihçinin olmadığı rahatlıkla görülebilir. Behice Boran'ın Türkiye'de burjuvazinin varlığı konusundaki iddiaları, Osmanlı feodalitesi üzerine yazdıklarını teferruatlı bir şekilde eleştirilerek yorumlanmıştır *Notlar*'da. Bu yorum denemesi Cahit Tanyol'da olduğu gibi muhayyel bir *Türk Marksizmine Giriş* başlıklı bir metne yönelmekten çok meselenin somut tahliline doğru seyretmiştir.

HEMEN HERKESİN AZGELİŞMİŞLİK EKSENİNDE DÜŞÜNDÜĞÜ BİR DÖNEMDE TÜRKİYE'NİN AZGELİŞMİŞ OLMADIĞININ VE AFRİKA'NIN KABİLE DEVLETLERİ GİBİ TANIMLANMAMASI GEREĞİNİN ALTINI ISRARLA ÇİZMİŞTİR KEMAL TAHİR.

O, romanlarında Türkiye'deki birçok sosyolog ve tarihçinin aksine Türkiye hakkında yapılagelen "beylik" tahlilleri köklü sayılabilecek bir şekilde eleştirmiştir. Kemal Tahir'in yalnızlığını da bir ölçüde bu noktada aramak gerekmektedir.

Onun roman anlayışının ikinci önemli yönü de romanı neredeyse bütünüyle kurmaca ama yüzde yüz gerçek olarak anlamasıdır. Roman alanındaki yaklaşımı da daha sonraki dönemin yaklaşımıyla benzer nitelikler taşısa da üzerinde hakkıyla durulmamış bir isimdir Kemal Tahir.

Teşekkür ederiz.

Lacivert 45.indd 77 3/26/2018 11:53:24 PM

düşünen sporcu

SERKAN AKKOYUN

Futbolda makul bir hakikat bulunamaz
ama evlat bulunabilir

Necip Fazıl, futbolu sevmemesine rağmen futbol hakkında tespit yapmaktan da geri durmaz. Onun ilgilenmediği aslında futbolun teknik meseleleridir. Toplumdaki etkilerini ise her zaman gözlemler, sosyolojik bir vaka olarak üzerine düşünülmesi gerektiğine inanır.

NECİP FAZIL'A GÖRE FUTBOL PEŞİNDE KOŞAN İNSAN, ZİHNİNİ İDAM EDER

Futbolu severim, edebiyatı da ama edebiyat, futbolu her zaman sevmez. Borges'in futbol hakkındaki görüşlerini yazmıştım. "İngilizlerin icat ettiği en kötü şey" diyordu futbol için. Ülkemizin edebiyatçıları da kayıtsız kalmamış tabii ki bu toplu sosyal trans haline. Refik Halit Karay'dan Vâlâ Nurettin'e, Ahmet Muhip Dıranas'tan Orhan Kemal'e, Yaşar Kemal'den Nazım Hikmet'e... Kimi futbolu çok sevmiş, kimi bir eğlence olarak bakmış. Aralarında sahaya çıkıp oynayanları da var, tribünden taraftarı olduğu takımı boğazı yırtılırcasına destekleyenleri de. Ama büyük çoğunluğu bu oyunu anlamak için kafa yormuş. Bir tanesi hariç! Bilerek ve isteyerek bizatihi futboldan ve futbola dair her şeyden uzak duran bu isim; Necip Fazıl Kısakürek...

Gençliğinde kürek çeken ve ata binen Necip Fazıl, futbola karşı bilinçli bir kayıtsızlık içindedir. Boğaziçi'nde oturduğu evin sokağında top oynayan çocukların ağzından çıkan; "ofsayt, faul, gol" kelimelerinden sadece "gol"ün ne demek olduğunu bilir mesela. Onu da futbolun en adi kelimesi ilan eder. Futbol ona eğri ya da doğru; makul ya da saçma gelmez. Çok büyük bir toplumsal mesele olarak görür futbolu ama çemberin dışında tutar kendini her zaman. Dörtnala koşan atların onda yarattığı heyecanla hiçbir futbol müsabakası kıyaslanamaz.

Ona göre memleketin dört bir yanında patlayan futbol gürültülerinin içinde akla ve mantığa makul bir gerçeklik pırıltısı aramak, dibine dinamit konarak patlatılan bir binanın yıkıntıları arasında kapı numaralarını aramaya benzer. Samanlıkta iğne aramak bile bundan daha

DÜŞÜNEN SPORCU

AYAKTA SOL BAŞTAKİ: OSMAN KISAKÜREK

NECİP FAZIL'IN OĞLU OSMAN KISAKÜREK, 1960'LI YILLARDA BİR YANDAN ADAPAZARI TİCARET LİSESİ'NDE OKURKEN BİR YANDAN DA SAKARYASPOR'UN GENÇ TAKIMINDA FUTBOL OYNUYORDU. UZUN BOYU VE İDEAL FİZİĞİ İLE FUTBOL İÇİN BİÇİLMİŞ KAFTAN OLAN OSMAN DA EDEBİYAT DÜNYASININ ÖNEMLİ İSİMLERİ HANDKE, NABOKOV VE CAMUS GİBİ KALECİYDİ.

gerçekçi bir hakikat arayışıdır. Çünkü yanması gereken insan, bir izci gibi çalıyı çırpıya sürterek emek ve çile ile ateşe ulaşmalıyken; futbol denen bu lakaytlık onu benzin dökülmüş gibi aleve verir. Ve bir anda ortalığı dumanlar kaplar. Tüm bu duman da insanın dünyadaki asıl amacını görmesini engeller.

Kafası meşin insanlarla meşin topu ayırmalı

Futbolun insana "ne yaptığının" da farkındadır Necip Fazıl Kısakürek. Onun bakış açısına göre futbol peşinde koşarak zihnini idam eden insan, idam sehpasını da bir futbol topuna vurur gibi devirir. Öğrencilerin, dünyanın en önemli profesörlerinin dersine göstermeyecekleri ilgiyi, bir futbol maçı izlemeye verdiklerini görünce sinir, kahır ekseninde gidip gelir. Ömründe bir defa stada girmiştir Necip Fazıl, onda da amacı maç izlemek değil arkadaşını görmektir. Necip Fazıl için kafası meşin insanlarla, meşin topu birbirinden ayırmak gerekir. Futbolu sevmemesine rağmen futbol hakkında tespit yapmaktan da geri durmaz. Onun ilgilenmediği aslında futbolun teknik meseleleridir. Toplumdaki etkilerini ise her zaman gözlemler, sosyolojik bir vaka olarak üzerine düşünülmesi gerektiğine inanır.

Futbola dair önemli tespitleri vardır Necip Fazıl'ın. Halk tarafından çılgınlar gibi alaka gören, ekonomiden dengeyi bozacak kadar büyük bir pay alan futbolun, yıllar geçse de yeterli gelişmeyi gösterememiş olmasını iki şeye bağlar: Anlayışsızlık ve zevksizlik. Günümüzün de en çok tartışılan konularından biri olan "futbolculara ödenen para" meselesi için de az ama öz bir fikri vardır yıllar öncesinden: Rezalet! Şu cümleleri ise milyonlarca para akıtılan ama bir türlü başarılı olamayan futbol kulüplerinin giriş kapısına yazılacak türdendir: "Haliç'in neresinden bir bardak su alırsanız alın, tahlili hep aynı çıkar."

Futbolu sevmezdi oğlu kaleci oldu

Futbol meselesine birçok entelektüel gibi mesafeli duran Necip Fazıl, her ne kadar kendi çocukları için "milli sporları" tercih ettiğini söylese de oğlu Osman'ın profesyonel bir kaleci olması hoş bir tesadüf oldu. Pek çok kişi tarafından bilinmeyen bu detay ve sayfada gördüğünüz (büyük ihtimalle ilk defa) fotoğraf, aslında tüm bu yazının çıkış noktasıydı.

Edebiyatçılar ve futbol zaten pek ilgi gösterilmeyen bir alanken, edebiyatçıların oğullarının futbol oynayıp oynamamasıyla kim neden ilgilenir bilinmez ama en azından ben ve benim gibi birkaç kişi için heyecan verici bir bilgiydi bu. Necip Fazıl gibi önemli bir figürün, futbol hakkındaki düşünceleri de malumken, oğlunun profesyonel futbolcu olması, az bilinmesiyle de değerli bir bilgiydi çünkü.

1960'lı yıllarda Sakarya'da yaşayan Osman Kısakürek, bir yandan Adapazarı Ticaret Lisesi'nde okurken bir yandan da hem okul hem de Sakaryaspor'un genç takımında futbol oynuyordu. Uzun boyu ve ideal fiziği ile futbol için biçilmiş kaftan olan Osman da edebiyat dünyasının önemli isimleri Handke, Nabokov ve Camus gibi kaleciydi. (Edebiyatçıların kalecilik merakı da ayrı bir yazı konusu) Başarılı bir kaleci olan Osman Kısakürek birkaç yıl sonra Sakaryaspor A Takımı'na yükseldi ve 2. Lig'de forma giydi. Necip Fazıl Kısakürek ise kaleci oğlunu ziyaret ettiği günlerden birinde şu satırları kaleme alarak bu yazının da özetini çıkarmış oldu:

"Var'ın altında yokluk
yokun altında varlık"

Lacivert 45.indd 79 3/26/2018 11:53:25 PM

Montesquieu'nun kayıp mektupları

HAKKI ÖCAL

Sayısal ben

TWITTER'IN SAHİBİ JACK BEY, ÖYLE PAŞA GÖNLÜNE ESTİĞİ ZAMAN TWITTER'I KAPATMA HAKKINA SAHİP DEĞİL! TWITTER ONUN OLABİLİR! HATTA ARZU ETTİĞİ KADAR HİSSESİNİ, ARZU ETTİĞİ ARAP VELİAHDINA DA SATABİLİR.

"Beni bende demen,
bende değilim
Bir ben var ki bende
benden içeru"

Acaba Yunus bununla ne demek istemişti? Aradan yüzyıllar geçtikten, benliklerimiz tonla değişiklik geçirdikten sonra, nasıl bir benlik çıkartacaktık ortaya? Ve o bunu 800 yıl öncesinden nasıl bilebilmişti?

İçimizdeki ben, şükürler olsun, kazasız belasız ortaya çıktı. Meğer doğuştan bağlı olduğumuz ve şu yahut bu şekilde vatandaşı olduğumuz ülkenin vatandaşı olan bizlerin içerisinde bir dijital ben gizliymiş!

Bu benliğimizin acısız sancısız ortaya çıkması, oturduğumuz yerden bir web sitesine girip bir elektronik posta hesabı almamızla birlikte anında ortaya çıkabiliyormuş. Tabii elektronik posta dediğimiz zaman işin bütün efsunu yok oluyor. Şuna adlı adınca "e-mail" demek varken nedir böyle anlaşılmaz ifadelerle konuşmak?

"Yeni vatandaşlık" tanımı böyle imiş, editörümüzün böyle yeni medyalara filan merakı çok olduğu için her acar muhabirin yapacağı şekilde, ben de yeni medya meselesini araştırmak üzere

BİRADER, INSTAGRAM HESABI NASIL AÇILIR?

kolları çoktan sıvadım. Gerçi güvenilir kaynaklarda "Yeni medya yoktur; olan eski medyadır. Yeni olan sadece mecrasıdır" deniliyorsa da bunlar, okullarımızda okutulan yeni medya derslerinin külliyen reddi ve adındaki "gazetecilik" kelimesini atıp yerine "yeni medya" kelimelerini koyan fakültelerimizin toptan inkârı anlamına geleceği cihetle, okuyucularımızla aramızda tesis edilmiş olan karşılıklı güveni sarsmamak amacıyla araştırmalarımı tamamlayıp size yeni vatandaşlık hak ve hukukunuzu sunuyorum.

Unutun dünya anayasalarını, medeni kanunları, vatandaşlık hukukunu! Çünkü bunların sözünü bile etmediği, henüz hukuk kitaplarında kelimesi bile geçmeyen başka, çok farklı, çok yeni bir vatandaşlık türünden söz edeceğiz: Sosyal vatandaşlık.

Kimi buna "dijital vatandaşlık" diyor kimi "sanal vatandaşlık." "Sayısal yurttaşlık" hatta "sosyal yurttaşlık" diyen bile var. Bu vatandaşlığı edinmeniz için herhangi bir daireye, kuruma, STK'ya başvurmuyorsunuz. Gidip kendinize bir gmail yahut hotmail adresi çıkarttırmanız yetiyor.

Yaygın anlayışa göre, (anlayış diyorum çünkü henüz ne ulusal ne de uluslararası alanda bunu belirleyen hüküm yok) bir sosyal yurttaş, mutlaka enformasyon teknolojisini kullanarak, toplumla, siyasetle, resmi makamlarla etkileşme, paylaşım ve katılım faaliyetinde bulunmalıdır. Bunun en belirgin görüntüsü, sosyal yurttaşın düzenli ve etkin şekilde interneti kullanmasıdır. Sosyal yurttaş sayılmak için, kişinin bilgisayar, cep telefonları, akıllı cihazlar, Web'e ulaşabilen diğer aletler ile özel ve kamusal kişilerle etkileşimde bulunmak için internet kullanma bilgi ve becerisine sahip olması gerekiyor. Sayısal yurttaş olmanın ön şartı olan bu bilgi ve beceriye sahip olmak da kolay. Çünkü bu işi sizin adınıza yapan akıllı cihazlar var. Çok zorda kalırsanız, yoldan geçen birini çevirip sorun, "Birader Instagram hesabı nasıl açılır" diye. Adam size anlatıversin. Bu noktada dikkat edeceğiniz husus, bu şahsın sizi tanımaması ve bir daha görmesi ihtimali bulunmamasıdır. Yoksa mahalleye rezil olmak işten bile değil.

Haklar, derya deniz

Sosyal vatandaşlığın iyi tarafı tonla hakkınızın bulunması... Nasıl mı? Gelin bakalım isterseniz.

Madde bir: "Dijital kimliğe sahip olma" hakkı. E-posta hesabı açmasına kimse engel olamaz yani. Sonra, herkesin dijital kimliğin bütün haklarına sahip olma hakkı var. Yani *hakkiocal@hotmail.com* kimliğini kullanma hakkı sadece ve sadece bana ait. Sonra, "dijital kimliğe son verebilme" hakkımız var. Bunun doğal sonucu, "dijital kimliğin çalınması halinde yeniden tesisini sağlayabilme" hakkı geliyor. İstersem "yasalara aykırı olmadığı sürece kimliğini gizleme veya başka kimlikle etkileşimde bulunma" hakkımı da kullanabilirim. Elbette, "karşı tarafın kimliğini öğrenme" hakkım da olması gerekir. Tabii bu sanal dünyada her şey karşılıklı olduğu için başkasının da benim kimliğimi öğrenme hakkı var.

Sosyal bir yurttaş olarak sosyal ağlarda, "her türlü bilgi kaynaklarına erişebilme" hakkım olması gerekir. Bu hakkımdan yararlanabilmem için "Kaynakların herkesin imkânı ölçüsünde

SOSYAL YURTTAŞ SAYILMAK İÇİN, KİŞİNİN BİLGİSAYAR, CEP TELEFONLARI, AKILLI CİHAZLAR, WEB'E ULAŞABİLEN DİĞER ALETLER İLE ÖZEL VE KAMUSAL KİŞİLERLE ETKİLEŞİMDE BULUNMAK İÇİN İNTERNET KULLANMA BİLGİ VE BECERİSİNE SAHİP OLMASI GEREKİYOR.

fiyatlandırılması" lazım. "Lazım" ama bakalım öyle oluyor mu?

Şimdi ben bu hak ve hukukla sosyal ağlarda yeni kimliğimle bunca paylaşım yapacaksam, orada burada birçok yazı, fotoğraf, "like" oluşturacağım demektir. Peki bunlar ortaya benim "kişisel kullanımdan doğan verilerimin" ortaya çıkmasına sebep olmayacak mı? Ne olacak bu veriler? İşte yeni yurttaşlık haklarımdan biri bu verilerin benim adıma saklanması ve arzu ettiğim zaman silinmesi olması gerekmiyor mu? Yani Twitter'ın sahibi Jack bey, öyle paşa gönlüne estiği zaman Twitter'ı kapatma hakkına sahip değil! Twitter onun olabilir! Hatta arzu ettiği kadar hissesini, arzu ettiği Arap veliahdına da satabilir ama o sitede yazdığım her yazı ve yüklediğim her fotoğraf benimdir ve Jack efendi bunları benim adıma saklamak zorundadır. Twitter'ın bir elemanı benim kedi fotoğraflarımı silecek olursa, firma bunları yedeklediği yerden alıp tekrar benim sayfama koymak zorunda.

Hak hakkı açıyor: sosyal ağlardan "hukuki şekilde indirilen malzemenin arzu edilen platformda kullanılması" da mümkün olmalı. Sosyal yurttaşlar bu ortamlarda "dijital etkileşmenin hukukî kapsamı konusunda diğer kişilerle anlaşma" yapabilmeli ve "bu anlaşma çerçevesinde şikâyetlerin giderilmesini talep edebilme" hakkı da olmalı.

Karmaşık gibi görünüyor ama sosyal yurttaş olmamızın başlıca sebebi bu: "Yasal çerçeve içinde diğer taraflarla etkileşimde bulunabilme" hakkımızı kullanmak için, yani bulunduğumuz ülkenin yasalarının izin verdiği çerçevede "ifadede bulunma ve fikir edinme" hakkımız olmalı ki diğer

Lacivert 45.indd 81 3/26/2018 11:53:35 PM

sosyal yurttaşlarla paylaşımda ve etkileşmede bulunabilelim!

Almadan vermek Allah'a mahsus

"Bulunduğumuz ülke" dediğimiz zaman ortaya hemen "hükumet" kavramı atılmış oluyor. Hükumet dediğimiz zaman da hemen aklımıza bu hükümete varlık kazandıran anayasanın çizdiği özgürlüklerin sınırları bulunduğu gerçeği geliyor. Fakat eski anayasal yurttaşlığın bir uzantısı olarak hükümetin şimdi bize sayısal yurttaş olabilmemiz için "elektronik iletişim hizmetlerini edinebilme" hakkımıza saygı göstermesi ve hatta bunu garanti etmesi gerekiyor.

Şimdi bir hükümet size bu kadar hakkı tanırsa ve bunların kullanılmasını sağlamak için çaba gösterirse, mutlaka ortaya birtakım sorumluluklar da atacak ve bizden bu sorumlulukları yerine getirmemizi isteyecektir.

Almadan vermek Allah'a mahsus dememişler mi?

Bunların başında kimseyi istemediği bir elektronik paylaşıma veya etkileşmeye zorlamama sorumluluğu geliyor. Yani kimse sizin paylaştığınız bir fotoğrafı beğenmek zorunda değil! Hiçbir sosyal yurttaşı istemediği bir dijital temasa zorlayamazsınız.

Bir diğer sorumluluk da şu: Başka sosyal yurttaşların paylaştıkları şeyleri onların istemediği şekilde kullanamayız. Bunun denge unsuru ise şöyle: Sosyal vatandaşların sosyal ağlarda başkalarıyla paylaşımı, etkileşmesi her türlü hükümet düzenlemesinden uzak olmalı. Yani bir makam size neyi beğeneceğinizi veya beğenmeyeceğini söyleyemez!

> SOSYAL VATANDAŞ OLARAK SOSYAL AĞLARDA EDİNDİĞİM SAYFALARIN YASADIŞI İÇERİK İÇİN KULLANILDIĞINI ANLADIKTAN SONRA HIZLA BU İÇERİĞİN YOK EDİLMESİ VE SORUMLULARIN CEZALANDIRILMASI İÇİN HAREKETE GEÇMEM GEREKİYOR.

Anlaşma bitmiştir, silin içerikleri!

Sosyal vatandaşlık, normal vatandaşlar arasında elektronik iletişim olmadan, yani internete bağlanmadan yapılamayacağına göre ortada bunu sağlayan özel firmalar veya kamu kurumları bulunmalıdır ve bu özel firmalar veya kamu kurumları, birine tanıdıkları internet bağlantısını başkasına da tanımalıdır. Yani internet hizmeti sağlayan kişi, size internet aboneliği verirken, beni bundan mahrum bırakamaz! Anlaşmalı olduğum servis ve kaynaklara önyargı veya engel olmaksızın, kesintisiz erişim hakkım olmalı. Bunun mantıksal uzantısı da şu: Ben, bu ilişkiyi sona erdirdiğimde bu özel firma veya devlet kuruluşu, benim oluşturmuş bulunduğum her türlü içeriği silmek zorunda!

Peki, benim sosyal vatandaş sıfatıyla oluşturduğum şeyleri koruma ve kollama görevim yok mu? Yani nasıl evin veya otomobilin kapısını kilitlemezsem, olabilecek yerlerden, başıma geleceklerden ben de sorumlu isem, acaba sosyal kimliğimi, bu kimlikle oluşturduğum içeriği koruma konusunda benim de görevim yok mu?

Elbette var ve ilk sorumluluğunuz da şu: "Dijital kimliğimizi yetkisiz kullanımlara karşı korumak" zorundayız. Dijital kimliğimizin tehlikeye düştüğünü anladıktan veya bundan kuşkulandıktan sonra mümkün olduğunca süratli şekilde gerekeni yapmak zorundayız. Sosyal vatandaş olarak sosyal ağlarda edindiğim sayfaların yasadışı içerik için kullanıldığını anladıktan sonra da hızla bu içeriğin yok edilmesi ve sorumluların cezalandırılması için harekete geçmem gerekiyor.

Sosyal yurttaş olarak bu ilkelerin, hakların ve hukukların ne kadar erken farkına varsak ve ne kadar çok hatırda tutsak, sosyal vatandaş olarak o kadar mutlu oluruz. Sosyal yurttaş olarak kendinize, vücudunuza, sağlığınıza, güvenliğinize, başkalarıyla ilişkilerinize ve başkalarının varlık ve hukukuna saygı duymanız gerekir. Uzmanlar bilgisayarın başına geçtiğimizde, internette bir sosyal ağa girdiğimizde, gerçekte bir kütüphaneye, bir okulun sınıfına, bir derneğin toplantı salonuna girdiğimizde takındığımız tavrı takınmamız gerektiğini söylüyor. Sosyal ağlardaki herkes sizin gibi insandır ve biz gerçek hayatta nasıl insanlara insanca ve insana uygun muamele etmek zorunda isek, söz gelimi Twitter'da da aynı tavrı takınmak zorundayız. Sosyal ağların davranış kuralları vardır ve o ortama katılan herkesten bu kurallara riayet etmesi beklenir.

Son olarak söylenecek şey şu, bugünün sosyal dünyası için: İnternette hiçbir şey gizli kalamaz. Nasıl gerçek dünyada, başkalarına açık yani sosyal her alanda her olayın, davranışın, bir tanığı varsa, sanal dünyada da her olayın, her etkileşimin, her iletişimin bir yerde bir kaydı vardır.

Bunu bilmek ve buna göre davranmak ve bunu çocuklarımıza öğretmek, sosyal vatandaş olarak bizi ve onları birçok tehlikeden koruyacaktır.

Diyeceksiniz ki, "Bütün bunlar iyi hoş, ama kazık gibi doğru ve dosdoğru şeyler!" İyi de bugüne kadar eğri ve yanlış şeyler mi yazıyordu bu fakir? Elbette doğru! Fransız saraylarının depolarından veya üniversitelerin Orta Çağ'dan bu yana güneş görmemiş depolarında araştırma yapmamış olabiliriz! Zaten sanal yurttaşlığın iyi tarafı da bu: Her şey sanal!

OK OkumaKöşesi

AYŞE EYYÜPKOCA
ATİLA

Çağdaş kadının feminizmle imtihanı

Sindrella Kompleksi/COLETTE DOWLING/ÇEVİRİ: SELÇUK BUDAK/Öteki Yayınları

Feminizm hareketlerinin tarihinde kadın algısını değiştirmiş isimlerden biri olan Collette Dowling'in etkileyici metni, kadınların kurtarılma arzuları, mücadeleden kaçışları, çaresiz olmaları, kör adanışları, cinsel kimlik panikleri ve elbette özgürlüğe uyanışları noktasında cinsiyetlerinin esiri olmaksızın kendilerine özgü birer hayat mücadelesi verenlerin odağında olan temel bir eser. Dolayısıyla, günümüzde kadının içe ve dışa doğru patlaması yönünde gerçekten çok etkileyici bir kurgusu var. Kadını bir sembolisazyon malzemesine dönüştüren kafaların nasıl işlediğini ve hangi argümanlardan beslendiklerini görmek için isabetli bir okuma.

Çağdaş kadının bağımsızlık korkusu üzerine psikolojik yönelimli bir kitap olan *Sindrella Kompleksi*, bu akışa su taşıyan önemli çalışmalardan sadece biri. Ben feminist değilim ancak feminist akımların neyi nasıl anladıkları, neye niçin itiraz ettiklerini bilmek için bazı okumalar yapıyorum. Batı toplumlarında öncelikle kadını bağımsızlaştırma çalışmalarının biçim ve içerik verdiği feminizm, fert olarak kadın tutumlarını ve fertlerden oluşan toplumları da kendi renklerine boyama telaşında oldukça aktif bir rol oynuyor. Bu da Batı toplumlarının etkisinde kalan kadını oldukça etkili argümanlarla sosyal ve ekonomik açıdan bir hırsa kurban ediyor. Temelde "kadınların kendilerinden sorumlu olmaları gerektiğini" savunan Dowling, çağdaş kadının bağımsızlık korkusunun öz-imajını felce uğrattığını da iddia ediyor. Diğer yandan, eş olmayı, anne olmayı, yuva yapmayı "büzüşmek" olarak nitelendiriyor. Oysaki kadınlık karşı cinsinizle sizi etkinlikten ayıran, soyutlayan şey değil bu birliktelikte sizin sunduğunuz katkıyı size özel yapan tarz ve stildir. Kadınlığın bin bir hallerini göstermek gerektiğinde buna "eş" olmanız Dowling'in iddia ettiği gibi bir engel teşkil etmez/etmemeli. Şahsi çalışmalarınıza bir de hatun yahut anne kimliğinizi eklersiniz. Cinsel kimliklerin bir yarışa dönüşmesi, pozitif ayrımcılığa kova ile su taşıması sırasında yabancılaştırdığınız aslında kadınlığın fıtratıdır.

Müslüman bir kadın olarak kendimden sorumlu olmayı, onun tarif ettiğinden daha farklı anlıyorum. Kendimden sorumlu olmayı kadınlığım üzerinden değil de daha çok kulluğum üzerinden değerlendiriyorum zira. Dowling'in söylemlerinin birçoğu hoşuma gitmese de kışkırtıcı olduğu kesin ancak kadının, geleneğin beslediği dinî algılarından uzakta bağımsızlaşma mücadelesi vermesini anlayamıyorum. Dünyada kendilerine yer edinme çabalarını kendi rasyonel sistemleştirmesi içine kapatarak geneli kavramaya çabalayan feminizmin karşısında hâlâ çocuklarla evde kalmanın, evi temizlemenin, dışarı gidip ekmek kazanmanın içerdiği kaygılarla başa çıkabilmesi için kocayı beslemenin her kadının haklı olarak gurur duyabileceği önemli toplumsal katkılar olduğunu düşünüyorum. Kadını, aklını ve yaratıcılığını tam olarak kullanmaktan alıkoyan ve büyük ölçüde bastırılmış korkularına *Sindrella Kompleksi* adını veriyor Collette Dowling. Bense bu kitabı bitirdiğimde, kadının kendi -küçük dahi olsa- kaderine katılabilmesi gerektiğini düşündüm. Bu insan oluşunun kaderine katılmak kadının bireyselliğini yahut özgürlüğünü kaybetmesi değil, bu büyük yapı içerisine kendi fıtratına uygun özellikleri katabilmesidir. İhtiyaçları, yetenekleri hatta imkânları ölçüsünde bu yolu yürümek, hiçbir kadını aşağıya çekmez, bilâkis insan yapar.

Lacivert 45.indd 83 3/26/2018 11:53:42 PM

BENİM ROMAN KAHRAMANLARIM

CEMAL ŞAKAR

KALBE BASILI MÜHÜRLER

KAHRAMANIMIZ KIZIL SAÇLI HİKÂYE ANLATICISI, SOĞUK BİR KIŞ GECESİ TIKLIM TIKLIM DOLU BİR HANDA BAŞLAR HİKÂYEYİ ANLATMAYA. BİRÇOK DOĞAÜSTÜ OLAYIN GEÇTİĞİ HİKÂYE BİTTİĞİNDE, DİNLEYİCİLER, DİNLEDİKLERİNİ AKLIN SINIRLARINA ÇEKMEYE ÇALIŞIRLAR. KAHRAMANIMIZ ONLARA HAK VERİR; DAHASI KENDİ İÇLERİNDEN BAZILARININ DA BÖYLE DÜŞÜNDÜĞÜNÜ SÖYLER.

Kahraman dediğimizde aklımıza, bütün hikâyenin kendisi etrafında döndüğü hatta hikâyenin kendisi için kurulduğu biri gelir. Haksızlığa, adaletsizliğe başkaldıran, yoksulu, yetimi gözeten ve sayesinde dünyanın değiştiği birisidir kahraman. Elhak doğrudur da, bu algı aynı zamanda bir körlüğe de sebebiyet verir ve Sezai Karakoç'un dediği gibi: "İri buğday tanelerinin trenleri yürüttüğünü bilmeyiz." Gözümüz hep kahramanlarda olduğu için, iri buğday tanelerini ıskalarız. Oysa başta insanı, sonra da toplumu değiştiren dinamikler genellikle iri buğday tanelerinde saklıdır. Şöyle de söyleyebiliriz; büyük kahramanları çıkaran sosyal sebepler bu iri buğday taneleridir.

Nikolay Leskov'un *Mühürlü Melek*'inde heretik (sapkın) bir topluluk vardır. Büyük Pyotr'un kilise reformuyla devlet dışı ilan edilen Rus Ortodokslarından oluşan bu topluluk köklü bir geleneğe bağlıdır. Romanda, onların inançları ve yaşadıkları oldukça ilgi çekici bir biçimde tahkiye edilir. Bu topluluk Novgorod ve Stroganov ikona okullarına ait çeşitli ikonlara sahiptirler. İkonlar, özellikle de "koruyucu melek" ikonu, birçok doğaüstü olayın gerçekleşmesinde faildir.

Topluluk aforoz edildiği için yeraltında yaşar; dualarını, ibadetlerini gizlice eda ederler. Hepsi yapı ustasıdır, nerede iş bulurlarsa oraya göçerler ve ikonları hep yanındadır. Neredeyse yanlarında gizli bir kilise taşırlar. Topluluğun lideri Luka Kirilov'dur. Koskoca Rusya'da büyük büyükbabalardan beri usta olan Kirilov'un üstüne usta yoktur; ekibi de ona sıkıca bağlıdır. Dinyeper Irmağı'nın üzerine devasa bir köprü yapma işini üstlenirler. Önce ikonlar için bir oda yapılır ve ikonlar babadan kalma kanunların icap ettirdiği şekilde duvarlara asılır; sonra ambarı ve kalacakları odaları inşa ederler. Artık hikâye başlamıştır.

Yol için yoldaş gerek

Dördüncü senede köprü yükselmiş, sıra demir zincirleri asmaya gelmiştir ancak bir ispiyon neticesinde baskına uğrarlar ve gelen askerler ikonlara oldukça kötü muamele ederek onları toplar. Ayrıca ikonları tespit ettikten sonra mühürlerler. Balmumu, tam da koruyucu meleğin yüzüne bastırılır, sonra hepsi kiliseye teslim edilir.

Baharın erken gelmesiyle nehrin buzları çözülür ve buzlar henüz bitmeyen köprüye çarparak inşaatı yıkar; dalgalar bütün emekleri yutar. İngiliz müteahhit bu durumdan nasıl çıkacaklarını sorar. Tek çare mühürlü meleği geri getirmektir. Plan yapılır. İkonun birebir taklidi yapılacak ve orijinaliyle yer değiştirilecektir.

Bize hikâyeyi başından beri anlatan 'kızıl saçlı adam': "Yolcu için ilk yapılacak iş bir yoldaş bulmaktır" deyip yanına bir genci alarak ikonu yapacak ustayı aramak için yollara düşer.

Aslında bu hikâyede bir kahraman, hatta anti-kahraman da yok. Karşımızda kızıl saçlı, usta bir hikâye anlatıcısı var. Anlatıcı, insanları ve toplumları bir arada tutan değerlerin hikâyeler yoluyla nesilden nesile aktarıldığının bilincindedir.

Böyle hikâyeler sayesinde kendimizi ait olduğumuz bütüne yerleştirir ve olan-biteni kendimiz için anlamlı kılarız. Eşyaya ad veririz ve bu adlandırma sayesinde onunla ilişki biçimimizi tesis ederiz. Kendimize dair kurduğumuz hikâyeyi anlattıkça, "büyük bir hikâye"ye de bağlanırız.

Mühürlü Melek'teki topluluk, kendilerine dair kurdukları hikâye sayesinde yaşadıkları baskılara, sürgünlere, yeraltına itilmelere dayanır. Gerçeklik, hikâye sayesinde bambaşka bir şekle bürünür ve onlar için dayanılası bir hale gelir. Koskocaman Rusya'da yalnızlığa itilen topluluk, koruyucu meleğin onların elinden tutmasıyla ayakta kalır. Onun sayesinde başlarına gelen kargışlanmaya katlanırlar çünkü hikâyeler, nesilden nesile aktarılırken, daima yeni neslin gerçekliğine göre dönüştürülür. Bu dönüşüm sayesinde dinleyiciler, hikâye kahramanlarıyla kendi aralarında özdeşlik kurarlar. Artık anlatılanlar, onların hikâyesidir. Koruyucu melek, onların da elinden tutacak ve onları ölümsüzlüğe doğru taşıyacaktır. Dünyada katlandıkları bunca acı, cefa hep daha güzel bir yarın içindir.

Hikâyeler, kalbimizdeki mühürleri söker

Kahramanımız kızıl saçlı hikâye anlatıcısı, soğuk bir kış gecesi tıklım tıklım dolu bir handa başlar hikâyeyi anlatmaya. Birçok doğaüstü unsurların yer aldığı, akıl almaz olayların geçtiği hikâye bittiğinde, dinleyiciler, dinlediklerini aklın sınırlarına çekmeye çalışırlar. Kahramanımız onlara hak verir; dahası kendi içlerinden bazılarının da böyle düşündüğünü söyler. "Ama" diye sözlerine devam eder: "Biz bu iddiaları tartışmıyoruz bile. Kim nasıl inanıyorsa öyle değerlendirsin, bizim için Tanrı'nın insanı nasıl bulup çıkardığının, eline içmesi için hangi tası tutuşturduğunun bir önemi yok, yeter ki bulup çıkarmış olsun, yeter ki onun susuzluğunu yoldaşlarıyla birlikte gidermiş olsun." Kahramanımız gece boyu anlattığı hikâyeyle hem kendisini tazelemiş hem de dinleyenleri biçimlendirmiştir. Yine Sezai Karakoç'tan mülhem olarak söylersek; "büyük bir hikâye"yi dinleyen birisi artık değişmiştir, eskisi gibi değildir. Kahramanımız final cümlesinde bu durumu şöyle ifade eder: "İlkin anlamamıştık ve ayaklarımız birbirine dolanmıştı ama sonra o korkunç gecenin bize gösterdiği gibi, insanların birbirine sevgisi sayesinde bizim ruhlarımıza basılı mühürler de kaybolmuştu."

Bazen dinlediğimiz minik bir hikâye kalbimizdeki mühürlerin sökülmesine vesiledir. Dinlersin. Kalbindeki mühürler çözülür ve trenleri yürütenin iri buğday taneleri olduğunu hayretle fark edersin. Kendini bir bütüne ait hissedersin. Artık bir kahraman olmuşsundur. Şimdi sıra sendedir.

Topluluk aforoz edildiği için yeraltında yaşar; dualarını, ibadetlerini gizlice eda ederler. Hepsi yapı ustasıdır, nerede iş bulurlarsa oraya göçerler ve ikonları hep yanındadır. Neredeyse yanlarında gizli bir kilise taşırlar. Topluluğun lideri Luka Kirilov'dur.

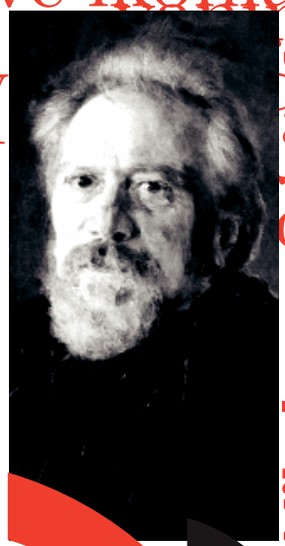

Nikolay Leskov

TOPLULUK AFOROZ EDİLDİĞİ İÇİN YERALTINDA YAŞAR; DUALARINI, İBADETLERİNİ GİZLİCE EDA EDERLER. HEPSİ YAPI USTASIDIR, NEREDE İŞ BULURLARSA ORAYA GÖÇERLER VE İKONLARI HEP YANINDADIR. NEREDEYSE YANLARINDA GİZLİ BİR KİLİSE TAŞIRLAR. TOPLULUĞUN LİDERİ LUKA KIRILOV'DUR.

Lacivert 45.indd 85 3/26/2018 11:53:42 PM

Siz de küçükken dedenizden, ninenizden yahut büyüklerinizden dinlediğiniz masalları **dedeminmasallari@lacivertdergi.com.tr** adresine gönderin, seçilen masalları *Lacivert*'te yayımlayalım ve sene sonunda aralarından seçtiğimiz en güzel masalı ödüllendirelim.

Türk Telekom

Dedemden dinlediğim masallar

Anlatılmamış masalın hikâyesi

NİHAN KAYA

> Bana okunmayan kitapların resimlerine hikâyeler uyduruşumu ve bundan büyük keyif alışımı, kendi uydurduğum hikâyelerin, bana okuduklarımdan çok daha fazla heyecan verdiğini fark edişimi, kısacası, kısmen de olsa yazarlığımı belki bana masal anlatılmamasına, kitap okunmamasına ve okuma-yazma öncesi güçlü şekilde bunu bir yoksunluk olarak duyuşuma borçluyum.

Çocukluğum süresince bana hiç kimse masal anlatmadı. Sanırım çocukluğuma dair hatırladıklarım arasında yoksunluğunu en güçlü şekilde duyduğum şeylerden biri budur. Bulduğum resimli kitapları yetişkinlere götürdüğümü, okumaları için onlara yalvardığımı hatırlıyorum. Meşgullerdi ve okumaya yanaşmıyorlardı. Kolay pes etmiyor, ısrarla kitabın ne demek olduğunu, içinde ne yazdığını soruyordum. "Hikâye" deyip geçiyorlardı. Anlamını tam manasıyla bilemediğim bu sözcük, bütün büyüsüyle birlikte zihnimde yeniden, yeniden canlanıyordu. "Hikâye"nin ne olduğu sorusuna yanıt vermiyordu hiçbiri; ben de ne olduğunu çözemediğim kitabın sayfalarını açıyor, gördüğüm resimlere hikâyeler yazarak bu büyülü sözcüğün ne anlama geldiğini anlamaya çalışıyordum.

Bu yaz 39 yaşımı dolduracağım ve "hikâye" sözcüğünün ne anlama geldiği sorusuna yanıt aramaya devam ediyorum hâlâ. Hayatımda çok şeyi bu soruya borçlu olduğumu düşünüyorum. Hikâye, bugün dahi, bildiğim en büyülü sözcük. Bu arada bu sözcüğü öyküden ayırdığımı belirteyim. "Öykü"yü İngilizcede "short-story" olarak ifade ettiğimiz türe karşılık olarak kullanırken, "hikâye"yi bir romanın hikâyesi, bir öykünün, bir piyesin, bir masalın, bir filmin, bir insanın, bir hastanın, bir mekânın hikâyesi olarak yani çok daha geniş anlamda kullandığımı vurgulamak isterim. Atölyelerde, "Kâinat atomlardan değil, hikâyelerden meydana gelmiştir" diyen yazar Muriel Rukeyser'in sözünü alıntılıyorum bu yüzden. Her durumun, her nesnenin, hatta her sözcüğün, her şeyin ama her şeyin potansiyel bir hikâye olarak düşünülebileceğini, meselenin bunu görmek, nitekim yaratıcı yazarlığın da temelde böyle bir görme biçimi olduğunu anlatıyorum. Diyorum ki; beyaz bir evin önünden geçmemiz hikâyedir. Burada sadece bir evin önünden geçme eylemimiz değil, önünden geçtiğimiz evin başka bir renk değil de beyaz olması da

hikâyedir. Ev beyazsa bu ayrı bir hikâye, siyahsa ayrı, kırmızıysa ayrı bir hikâyedir. Çünkü mesela "beyaz", tek başına bir hikâyedir. Her sözcük ayrı bir hikâye olduğu gibi, her sözcük başka başka hikâye potansiyellerini de içinde barındırır. Bir hikâye, okur için de yazar için de, karşılıklı olarak o sonsuz potansiyelleri keşfetmeye dair zihinsel, içsel, dikey bir serüvendir. Ahmet Hamdi Tanpınar *Sahnenin Dışındakiler* romanında; "Biz evvela kelimeleri öğreniriz; sonra yaşadıkça teker teker manalarını" demişti. Her sözcük bir hikâyedir çünkü her sözcüğün yatay ve dikey boyutu vardır. "Acı" sözcüğünü üç yaşındayken öğrenmişizdir. Üç yaşında koşup düştüğümüzde "Dizim acıdı" deriz; burada "acı" sözcüğünü gerçekten de doğru, anlamına uygun kullanıyoruzdur fakat büyüdükçe aynı sözcüğü yeniden, yeniden öğreniriz. Bir sözcüğü bu şekilde yeniden, daha derinden öğrenmek, aslında o sözcüğün dikey boyutunu öğrenmektir. Yaşadığımız her yeni acıda "Ben bu acıyı bilmiyordum", "Ben meğer daha önce acı nedir bilmiyormuşum" dediğimizde "acı" sözcüğünün dikey boyutunu giderek daha derinden keşfettiğimizi söylüyoruzdur aslında. Hayatı öğrenmeyi sözcükleri öğrenmekten, sözcükleri öğrenmeyi hayatı öğrenmekten bu yüzden ayıramayız. Hayata dair bir konuda derinleşmek, bir sözcüğünün dikey boyutuna giderek daha derininden vakıf olmak, hayatı, o sözcüğün hayatını dikeyleştirmektir. Hayatla ilişkimizi sözcüklerle ilişkimizin belirlemesinin, aynı şekilde sözcüklerle ilişkimizi de hayatla ilişkimizin belirlemesinin nedeni budur.

İnsan zıddına ulaşmadan kendini tamamlayamaz

Biz hayatımızı yaratıyoruz ve hayatımız da bizi yaratıyor. Biz yapıp ettiklerimizi yaratıyoruz ve yapıp ettiklerimiz de bizi yaratıyor. Karşılıklı ilişkimizin birbirini çoğaltan dinamik sinerjisinden doğuyor her şey. Tolstoy *Sanat Nedir* kitabında sanatı, sanatçının verdiği eseri uzun uzun övüyor ve sonra, geride bıraktığımız en önemli eserin hayatımız olduğunu söylüyor. Hayatımızı biz ölünce tamamlanacak bir sanat eseri gibi yaşamak, bir sanat eseri yaratmaktan pek de farklı değil aslında. Sadece olduğumuz, yaptığımız değil, potansiyel olarak yapabileceğimiz şeylerin, yapmadığımız şeylerin, tüm ihtimallerimizin de toplamıyız. Tekâmül etmek, şu anda olmadığımız kişi olmamız demek ve Samuel Beckett'ın da dediği gibi, insan zıddına ulaşmadan kendini tamamlayamaz. Nasıl ki bizim hikâyemizi yaşamadığımız şeyler de belirliyor, aynı şekilde, bir hikâyenin özünü de onun yatay yüzeyinde olmayan şeyler oluşturuyor en çok. Yatay hikâye, dikey hikâyeye ulaşmak için bir vasıta; yatay hayatın, dikey hayata ulaşmak için bir vasıta olması gibi ve bir hikâyenin değeri, yatay hikâyenin bizi derinine götürebileceği dikey potansiyel nispetinde.

Mahrumiyetlerimiz en büyük zenginliklerimiz olabiliyor; zenginliklerimizin mahrumiyet olabileceği gibi. Bana okunmayan kitapların resimlerine hikâyeler uyduruşumu ve bundan büyük keyif alışımı, sonra okuma yazmayı öğrenince o kitapları bitmek tükenmek bilmeyen bir iştahla okuyuşumu, kendi uydurduğum hikâyelerin bana okuduklarımdan çok daha fazla heyecan verdiğini fark edişimi, hikâyelerin içinde orada olmayan hikâyeler bulmaktan mest oluşumu, heyecanla yine okumaya, yine uydurmaya -bu sefer uydurduklarımı yazmaya- devam edişimi, kısacası, kısmen de olsa yazarlığımı belki bana masal anlatılmamasına, kitap okunmamasına ve okuma-yazma öncesi güçlü şekilde bunu bir yoksunluk olarak duyuşuma borçluyum. Yazdığım roman ve öykülerde de metni özellikle çok katmanlı, farklı okumalara açık, eksik bıraktığım yerleri okurun tamamlamasına imkân bırakabilecek, metni yazma eylemine okuru da aktif biçimde dâhil edecek, okuru pasif değil, yaratıcı okur olmaya teşvik edecek şekillerde kurgulamaya hep özen gösterdim.

> HAYATIMIZI BİZ ÖLÜNCE TAMAMLANACAK BİR SANAT ESERİ GİBİ YAŞAMAK, BİR SANAT ESERİ YARATMAKTAN PEK DE FARKLI DEĞİL ASLINDA.

André Gide, *Dünya Nimetleri* kitabının girişinde; "Neyse, bu kitabı okuduğun zaman, bu kitabı at ve çık" der; "Kitabım çıkmak arzusu versin isterdim sana, nereden olursa olsun çıkmak -kentinden, ailenden, odandan, düşüncenden. Yanına alma kitabımı." Yazdığım her kitapta, isterim ki okur okuduğu metinden çıkabilsin, okuduğu metni yazarla birlikte yeniden yazdığının farkına varabilsin, metnim ona metinde yazılanlar dışında fikirler verebilsin, okur metnimden kendisine ait bir metin yazma ve yaratma hevesiyle çıkabilsin. Öykü ve romanlarımla yapmaya çalıştığım şeyi bugün size bir görsel sunarak yinelemek istedim. *Lacivert Dergi* benden çocukluğumda dedemden dinlediğim bir masalı yazmamı istediğinde masal yerine resim yayımlamayı ve okuma-yazma öğrenmeden önce resimlere bakarak hikâye yazdığımız gibi, *Lacivert Dergi* okurunun da kendi masalını kendisinin yazması fikrini ortaya bırakmayı önerdim. Ne de olsa okumak da bir yazma biçimidir; yazmanın bir okuma biçimi olduğu gibi.

İşte bu, o resim. Dilerim bu güzel resim, dilerim bu birkaç cümle, her birimizin içindeki yaratıcı yazarı açığa çıkarmak için küçük bir ilham, her birimiz kendi hayatlarımızda kendi masalımızı yaratırken bizi bu resimden, bu yazıdan, bu dergiden çıkartan küçük bir düşüncenin başlangıcı olur.

Lacivert 45.indd 87 3/26/2018 11:53:43 PM

PARİS'TE BİR TÜRK İSTİSNASI

ORKUN ELMACIGİL

> Paris denince akla gelen turistik vecibelerden uzak kalarak yaşamanın gündeliğine daha çok yoğunlaşmayı, kendi serüvenime sizi ortak etmeyi istiyorum. Diliyorum layıkıyla anlatır ve anlaşılırız.

İşbu yazının yazıldığı tarihten yaklaşık iki ay öncesine denk gelen, 15 Kasım 2017 tarihi benim için heyecanla, özlemle, hem üzüntü hem de kendimden neşet eden bir görev bilinciyle dolup taştığım bir serüvenin başlangıcıydı. Zira bu tarihte, vatanım Türkiye ve şehrim İstanbul'dan kalkan bir uçakla, eşimle beraber Paris'e yerleşmek üzere yurttan ayrıldım. Daha öncesinde yalnızca kısa ve dönüş tarihi belirli olan seyahatler için terk ettiğim yurt sathından ilk kez ne zaman döneceğimizi bilemeden ayrılıyorduk. Ve şu günlerde ayrılışımızın ikinci ayını idrak ediyor, yeni bir şehir, dahası yeni bir ülke, kıta ve dahi yeni bir medeniyet havzası içinde yaşamanın, bu yaşama alışmanın, bütün bu yaşamlar içinde kendimiz olarak kalmanın yollarını arıyoruz. Bu yazı dizisiyle, hem derli toplu bir günlük tutmuş olacağım hem de sizlerle birlikte, yurdundan uzak yaşama pratikleri nelerdir, insan neye, nereye kadar ve hangi ölçülerde alışabilir, nelere alışamaz birlikte öğreneceğiz.

FRANSA YASALARINDA, YABANCILARIN ASİMİLE OLMASI GEREKTİĞİNİN ALTI ÇİZİLİR

Paris

Paris melankolisi

Sakini bulunduğumuz mekân, yani Paris, bizi Türk kılan mekânın uzağında, bu sebeple de her daim bir uzaklığı hatırlatıyor. Türkiye'den "zorunlu" ve "ekonomik" saiklerle göç edip onlarca yılını hep bir gün geri dönebilme ihtimaline tutunarak yaşayan ilk gurbetçilerimizi daha iyi anlamaya başlıyorum çünkü attığınız her adım esasen varmak ve olmak istediğiniz yerin uzağına düşüyor. Birbirine benzeyen 19'uncu yüzyıl mimarisine ait binaları, geniş ve yine birbirinden ayırt edilmesi zor olan bulvarları, insanların karşılıklı bakarak değil ama caddeye dönük oturma düzeniyle tasarımlanan meşhur Paris kafeleri, kahir ekseriyetle kapalı ve ziyadesiyle soğuk olan havası... Yani her şey sizi ilk aşamada bir tür zorunlu melankolinin içine itmeye yönelik gibi geliyor. Bu olumsuz havayı mağlup etmenin yolunu, bulunduğumuz mekânın kenara atılmışları ve yabancıları olarak değil bütün yeryüzünü sahiplenen bir efendilik ve kapsayıcılıkla aşmak mümkün sanırım.

Paris'te Türk olmak

Paris'in şehir merkezi 20 bölgeden oluşuyor ve genel olarak bu 20 bölge içinde bir ev bulup yuva kurmak oldukça zor. Bunun yanında, İstanbul'da alışageldiğimizin aksine daireler büyük değil ve öğrenciler çoğunlukla 10 ila 30 metrekare arasında olan stüdyo dairelerde oturuyor. Evli bir çift olduğumuzdan, Paris'in bu 20 bölgesinin dışında ve güneydoğusunda yer alan Alfortville'de güç bela bulduğumuz ve görece büyük bir daireyi kiralayarak Paris'in sakini olmaya başlıyoruz. Ev bulmanın zorluğunu tekraren anlamanız için tuttuğumuz evin dahi bir yıllık değil birkaç aylık bir kontrat ömrü olduğu gerçeğini söyleyeyim. Sokağımızda bulunan Türk marketi ve hemen karşısında Avrupa'nın pek çok şehrinde görmeye aşina olduğumuz Türk kebapçısı, anavatanı hatırlatan bir görüntü.

Paris'te Türk varlığının kökenini Jön Türkler'e kadar uzatabilecek olsak da, entelektüel yahut siyasi sebepleri olmayan Türk göçü 1960'ların başında başladı. Daha çok Almanya ile andığımız "misafir işçi" anlaşması Fransa ile de yapılmıştı. Bu anlaşmanın ardından geçen neredeyse 60 yılın ardından Fransa, Almanya'dan sonra en çok Türk nüfusu barındıran ikinci Avrupa ülkesi oldu. Paris'te Türk olmanın böylelikle hem tarihi hem de günlük hayata değen bir yanı var. Arada birbirinize rastlayıp bu rastlayışa hem sevinip hem de sevinme ölçünüzü normale indirgeyebileceğiniz kütlede bir topluluk arz ediyoruz.

Paris'teki ilk günlerimiz, az çok bildiğimiz ama daha ziyade turistik yanlarına vakıf olduğumuz bu şehrin, kendi rutini içinde nasıl döndüğünü anlayarak geçti. İstanbul'un aksine daha sakin, insanların sokakları daha az doldurduğu yahut doluluğun eski ve başarılı bir şehir planlamasıyla dağıldığı şehir Paris. Düzen ve kategori vaat eden Avrupa medeniyetinin medar-ı iftiharı olabilecek bir şekilde nakışlanmış planın, geniş ve sizi şehrin istediğiniz yanına götürecek metro ağının bizi rahat ettirdiğini söylemeliyim. Kedileriyle meşhur olmasına rağmen, sokaklarda tek bir sokak kedisi görmememizi Avrupa illüzyonuna, her sabah erkenden kalkıp apartman bahçesindeki güvercinleri besleyen 80 yaşındaki alt komşumuz hanımefendinin şefkatini de insaniyetin sınır tanımayacağına dalalet görüp yaşamaya ve anlamaya devam ediyoruz.

Türkler, Fransız hayalinin uzağında

Sana cismini, ismini ve mananı veren yerden uzaklık omzunda bir yük... Bu yükü taşıyarak zamanında Sartre'dan Ahmet Hamdi'ye, Valery'den Ahmet Haşim'e arşınlanmış kaldırımları yürüyorsun. Şairler parkı Tuleries'e çıkınca şehrin simgesi Eyfel Kulesi'ni bir iki dakikalık yürüyüşün ardından demirden çıplaklığıyla görüyor, ardından paltonun cebinde, şehirde hüküm süren yoğun hırsızlığın kaygısından sürekli yokladığın cüzdanının içindeki ulaşım kartıyla evine dönüyorsun. Evine, yurdunda olmayan evine...

Bitirirken Fransa'da göçmen sosyolojisi çalışanlar tarafından bilinen bir kavramı hatırlatarak biraz da Türklerin Fransa'nın havsalasında nasıl bir anlam teşkil ettiğinden bahsetmek istiyorum; kavramımızın şiirsel bir adı var: "Türk istisnası" İşbu tabir Türklerin, göçmen topluluklar içinde asimilasyona en çok direnen, kendi kültürünü en fazla koruyup evlilik tercihinde de yine en çok kendi milletini tercih eden topluluk olması dolayısıyla kullanılmakta. Az evvel yaptığım tanımda, asimilasyon kelimesini siyasi bir tercihle ben kullanmadım aksine Fransa devletinin yasalarında, yabancıların Fransız değerleri içinde eriyerek "asimile" olması gerektiğinin altı çizilir. Yani Almanya'nın aksine, daha açık sözlü davranan Fransa, kendi ötekisini kendi içinde, kendine benzetmek suretiyle "asimile" eder. Yapılan bilimsel çalışmalar ve bilimsel olmayan kişisel gözlemlerim, Türklerin Fransız devletinin bu hayalinin oldukça uzağında bir yerde kendi hayatlarını sürdürüyor olduğunu gösteriyor. Burada geçireceğimiz, kişisel tecrübemizde bize yol gösterecek olan kavram belki de Türk istisnası olacak, Paris'te bir Türk istisnası...

Lacivert 45.indd 89 3/26/2018 11:53:47 PM

BİR BİLENE SORMANIN DAYANILMAZ HAFİFLİĞİ

PROF. DR. KAMİL BİRBİLEN İLE

**SEVGİLİ AZ BİLENLER, HİÇ BİLMEYENLER VE YANLIŞ BİLENLER!
BÜTÜN DERTLERİNİZE SON VERMEK İÇİN KARŞINIZDAYIM.**

BUNDAN SONRA BU SAYFALARDA BÜTÜN SORULARINIZA YANIT VERMEYE ÇALIŞACAĞIM İNŞALLAH. MALUMUNUZ PROFESÖR OLMAK BUNU GEREKTİRİYOR. AKADEMİK KARİYERİMDE TARİHTEN SANATA, MÜHENDİSLİKTEN ZOOLOJİYE, FİLOLOJİDEN METEOROLOJİYE, COĞRAFYADAN ASTROLOJİYE KADAR PEK ÇOK ALANDA TEZ YAZIP SAHA ÇALIŞMASI YAPTIM. O YÜZDEN HER KONU HAKKINDA SORULARINIZI CEVAPLAYABİLİRİM. RAHAT OLUN, ÇEKİNMEDEN SORUN. NE YAPALIM, KADERDE HER ŞEYİ BİLEN ADAM OLMAK DA VARMIŞ. AKADEMYADA BU SEBEPLE BANA "SEÇİLMİŞ İNSAN", "KURTARICI", "NEO" FALAN DİYORLAR AMA MÜTEVAZI KİŞİLİĞİMDEN DOLAYI BUNLARI ÇOK DİLLENDİRMEYİ SEVMİYORUM.

SORULARINIZI PROFDRKAMİLBİRBİLEN@GMAİL.COM ADRESİNDEN BANA ULAŞTIRABİLİRSİNİZ.

SUAT SARIPUSAT (27): Hocam, bakkaldan çikolata aldığımızda çikolatayı satın almış oluyoruz. Peki, bir sanat eserini satın aldığımızda da, sanatı satın almış oluyor muyuz?

Sevgili Suatçığım, çok güzel bir noktaya temas ettin. Bu konuda bir doktora tezi çalışmıştım. Yanılmıyorsam üç beş de makale neşretmek nasip olmuştu. Tarihsel sürece baktığımızda sanatçıların genelde aç olduğunu görürüz. Sanatçılar için züğürtlük, bir yaşam tarzı ve bir itici güç olmuş hep. Bu sebeple de, zenginlerin eteğinden ayrılmamış olmaları sürpriz değil. Mesela ressamlar parayı kim bastıysa ona vermişler resimlerini. Eş dost gelip; "Abi beni bi çizsene be" dediklerinde façalarını çizmek istemeleri hep bundan. Parasını verseler çizerler, neden çizmesinler. Yani özetle parayı veren sanatı kapar arkadaş!

Gerçi bu duruma bozulduklarını, içten içe hınçlandıklarını söylemek yanlış olmaz. Leonardo Da Vinci örneği bu ressamlara verilebilecek en güzel örnek. Leonardo denilen bu abi, kiliselere, zenginlere falan çizdiği resimlere bu sebeple türlü şifreler saklayıp onlardan öç almış. Aradan yüzlerce yıl geçince onun bu gizlediklerini arayan sanat tarihçilerine de ekmek çıkmış. Anlayacağınız sanat, herkesin yevmiyesini çıkarttığı güzide bir sanayidir.

İş bugüne geldiğinde ise sanat daha da satılabilir bir hale geldi. Yanlış anlaşılmasın ha, kızmıyorum. Herkes ekmeğinin peşinde. Sanatçı, sanat yapıyor diye taş mı yesin, çamur mu içsin, kolunu mu kemirsin yani?

Son gördüğüm olay çok hoşuma gitti. Yakın dönemde gösterimde olan ve ılık bir uzaylı ile uyanık bir esnafın hikâyesini anlatan filmi biliyorsunuzdur. Tam bir başyapıt. Şipibörg'ü hasedinden çatlatan, Corç Lukas'ın aklını zıplatan müthiş bir film. Nasıl olduysa filmi izleyen degajeci Ayça Pekindor isimli şarkıcı ablamız bu filmi beğenmemiş. Allah şifa versin. Beğenmemesi çok sorun değil de, beğenmediğini bir de Tivitya âleminde "Muhtemelen hayatımda izlediğim en kötü film. Gerçekten şaşırdım" diyerek faş etmiş. Dokuz kusurlu hareketin hepsini barındıran bu hareket, elbette cezasız kalmadı. Filmin oyuncularından Muzaffer Yalgöz şu veciz sözü söyleyerek, mükemmel bir bilek hareketi ile kontra ataktan golü bulmuş: "IBAN'ı gönder, paranı geri göndereyim" İşte sahalarda görmek istediğimiz hareketler, işte parçası olduğu sanat eserini sahiplenen müşfik aktör. Önünde saygıyla eğiliyorum efendim.

Yeri gelmişken söylemekte fayda görüyorum: Şahsen benim de almayı en sevdiğim mesaj hep "Hocam IBAN numaranızı yollar mısınız" olmuştur.

Ezcümle: Sanat ne sanat içindir, ne de halk için. Sanat IBAN içindir.

Biz bunları kitaplarımızda hep yazdık kardeşim!

MELİH TUĞTAĞ

PROF. DR. KAMİL BİRBİLEN

BİR BİLENE SORMANIN DAYANILMAZ HAFİFLİĞİ

PROF. DR. KAMİL BİRBİLEN İLE

MUTTALİP TEZHİPOĞLU (20): Sevgili hocam, bugün evlerimizin duvarlarına astığımız ebru, tezhip ve hat gibi klasik sanatların çerçeveleri konusunda kararsızız. Evimizin her şeyi olan Mikea'nın beyaz çerçevelerini mi kullanmalıyız, yoksa altın varaklı şatafatlı olanları mı? Çok güzel hat levhaları yapan hattat bir arkadaşım altın varaklı olmalı demişti ama emin olamadım. Sizin de fikrinizi merak etmekteyim.

Ah canım kardeşim, vah güzel kardeşim... Âlimin birine; "Hocam Hazreti Musa, tam kızını kurban edecekken gökten melekler bir inek indirmişti ya. O ineği keserken kullandığı baltanın sapı gümüşten miydi yoksa ahşaptan mı?" diye sormuşlar. Tabii âlim şok, âlim iptal. "Hangisini düzeltip neye cevap vereyim evladım" demiş. Ben de şu an o durumdayım. Sorundaki yanlışlıklar karşısında kulaklarım kanıyor. Hangi birini düzelteyim?

Öncelikle biliyorsunuzdur; ebru sanatı, Mushaf-ı Şerif'in kapağı ve ilk sayfası arasındaki bağlantı sayfaları için kullanılan bir sanattır. Gerçi biliyor olsanız bu soruyu sormazdınız. Neyse! Yani o duvara asılmaz. Tezhip desen, o da Mushaf-ı Şerif ile alakalı.

Saydıklarından sadece hatlar duvara asılabilir. Ona sözüm yok.

Ama hadi diğerlerini de çok beğendiniz, dayanamıyorsunuz, duvara asmazsanız krize gireceksiniz, diyelim. İlle bir çerçeve kullanacaksanız da neden Mikea? İsveç köftesi yemeden olmuyor mu? (Tam bunu yazarken, kafamı kaldırdım ve bizim hanımın da evdeki hatları Mikea çerçevelerle astığını gördüm. Şu an ağlıyorum, beni affedin.)

"Mikea'ya asmayacaksak, altın varaklı çerçeve kullanacağız" diye düşüneniniz varsa, size hiçbir şey öğretemedim demektir. Renk uyumu diye bir şey var. Estetik var. Sanat var! Hangi renk uygunsa onu kullanın!

Bu arada, klimalara bile altın varaklı kaplama yaptırarak eziyet ediyormuşsun, etme. Çevreye verdiğin rahatsızlık, yaptığın görgüsüzlüğe değmiyor.

Gelelim, gelelim, en büyük yanlışına gelelim. Yanlış biliyorsunuz kardeşim, her şeyi yanlış biliyorsunuz ya hu! Hat yapan insanlara "hattat" denmez. Hattatlık başka bir meslek.

Eskiden her mahallede bir tane "her şeyi bilen adam" olurdu. Şu an koca ülkede bir tek ben kaldım ne yazık ki.

Halk, her mahallede bulunan bu her şeyi bilen kanaat önderlerine, akıllarına ne gelirse danışıyorlarmış. Sorulan sorulara itina ile cevap veren danışmanlar sürekli; "Hatta bir de şu var" diyerek konuyu genişletip görevlerini fazlası ile yapmaya çalışırlarmış. Bir zaman sonra insanlar danışmanların "hatta" dedikten sonra söylediklerini daha çok merak ettikleri için "hattaya gidelim" demeye başlamışlar. Hattaya gidelim, hattacıya gidelim, hattacı aşağı, hattacı yukarı, derkeeeeen, olmuş "Hattat". O zamandan sonra kimin aklına bir şey takılsa "Hattata gidip soralım" demeye başlamışlar.

Sanırım hat yazana hattat denilmesi yanlışı, hattatların danışanlarının sorularını dinlerken aldıkları notlar yüzünden fakat buna emin değilim.

Lacivert 45.indd 91 3/28/2018 11:53:47 PM

İZLENİM / GEZİ

Dünyanın sonuna yolculuk

"Bölgede ilk doğalgaz kuyusu 1966 yılında keşfedilmiş. Tam o noktada bugün devasa bir anıt heykel yer alıyor. Yaklaşık 10 yıl süren keşiflerin ardından bölgenin bir doğalgaz cenneti olduğu tespit edilince 1975 yılında Noviy Urengoy şehrinin kurulmasına başlanmış.

YAMAL BÖLGESİ, UÇSUZ BUCAKSIZ BEYAZI VE HAVASININ BIÇAKLAMA ÖZELLİĞİYLE DİKKAT ÇEKİYOR

İZLENİM / GEZİ

Sibirya

ÜRÜN DİRİER

YAMAL BÖLGESİNİN EN DİKKAT ÇEKEN ÖZELLİĞİ, IŞIĞI. HAVANIN AKŞAMÜSTÜ 4'TE KARARDIĞI BÖLGEDE GÜNEŞ DOĞDUĞU ANDAN İTİBAREN UFUK ÇİZGİSİNDE ASILI DURUYOR. TUNDRA BİTKİ ÖRTÜSÜNÜN VE BEYAZIN HÂKİM OLDUĞU UÇSUZ BUCAKSIZ TOPRAKLARDA GÜNEŞ, SAATLERCE UFUKTA DURAN TURUNCU BİR PORTAKAL GİBİ PARLIYOR.

Geçtiğimiz ay, dünyanın en büyük doğalgaz üreticilerinden birinin davetlisi olarak Sibirya'nın Yamalo-Nenets Özerk Okruğu'ndaydık. Yamal Yarımadası da denen bu bölge, dünyanın doğalgaz rezervlerinin dörtte birini barındırıyor. Bölgenin şaman yerlileri olan Nenetlerin dilinde Yamal; "dünyanın sonu" anlamına geliyor. En iyi ihtimalle -45 derecede devam eden bir hayat için son derece uygun bir isim. Kuzey Kutup Halkası sınırları içerisinde yer alan bu bölge, uçsuz bucaksız beyaz örtüsü ve havasının bıçaklama özelliğiyle dikkat çekiyor. Soğuk yerine bıçaklama diyorum çünkü soğuk başka bir şey, buradaki hava durumu bambaşka... Uçak inmeden önce bize verdikleri özel kutup giysilerimiz sayesinde hiç üşümedik ancak yüzümüzü kapatamadığımız için açık havada en fazla 10 saniye durmak mümkün oluyor. 11'inci saniyede yüzünüzün kesildiği hissine kapılıyorsunuz. Burnunuzun içinde bir şeyler çatırdamaya başlıyor çünkü burnunuzdaki nem önce kristalleşiyor, ardından kılcal damarlar çatlamaya ve burnunuz hafiften kanamaya başlıyor. Zaten dört günlük seyahatimiz boyunca açık havada en fazla beş dakika durma imkânımız oldu.

Yerli halk Nenetler

Bizim dakika hesabıyla durabildiğimiz bu topraklarda bize ve bütün Avrupa'ya doğalgaz ulaştırmak için çalışan 12 bin kişi var. Bundan sonra doğalgaz

YAMAL, DÜNYANIN SONU ANLAMINA GELİYOR

Lacivert 45.indd 93 3/26/2018 11:53:48 PM

pahalı diyeni hain ilan ediyorum, kolaysa gidiniz kendiniz çıkarınız. Doğalgaz işçileri haricinde bölgenin bir de yerli halkı Nenetler var. Sayıları 20 binlerde olan Şaman Nenetler geleneklerini hiç bozmadan, yüzlerce yıldır atalarından öğrendikleri gibi yaşamaya devam ediyor. Doğalgazı atalarının ruhu olarak gören Nenetler, modern yaşamı reddediyor. Kendileri gibi özgürce yaşamak tek hedefleri. Ren geyiği bakıcılığı yaparak göçebe bir hayat sürdürüyor, geyik derisinden yapılma çadırlarda kalıyor ve çiğ et tüketiyorlar. Nenet kültürü Ruslar tarafından da sıkı sıkı sahiplenilmiş. Nenet çocuklarına eğitimde pozitif ayrıcalık sağlanıyor.

Şehir 43 yıl önce kurulmuş

Bölgede ilk doğalgaz kuyusu 1966 yılında keşfedilmiş. Tam o noktada bugün devasa bir anıt heykel yer alıyor. Yaklaşık 10 yıl süren keşiflerin ardından bölgenin bir doğalgaz cenneti olduğu tespit edilince 1975 yılında Noviy Urengoy şehrinin kurulmasına başlanıyor. Yamal'daki doğalgaz tesislerine 5-6 saatlik mesafede bulunan şehir kurulurken her detay düşünülmüş. Çalışanlar için opera ve tiyatro binası bile var. Yılda ortalama 2 bin etkinlik gerçekleştiriliyor. Yerin 1000 ila 4000 metre arasında değişen derinliklerinden doğalgaz çıkaran firma, bu gazı işleyip dünyanın dört bir yanına ihraç ediyor. Noviy Urengoy şehrinde kayıtlı 120 bin, kısa süreli yerleşimcilerle beraber toplam 200 bin kişi yaşıyor. 12 bin kişi doğalgazı çıkaran firma tarafından istihdam ediliyor.

Duman yükselmeyen şehir

Noviy Urengoy şehrinde ve Yamal bölgesindeki tesislere varıncaya kadar yol boyunca birçok fabrika bacası görüyorsunuz. Bunların çoğu şehri ısıtmak için çalışıyor. Bu devasa bacalara dair en dikkat çekici detay ise, baca ağzından çıkan dumanın hiçbir şekilde göğe yükselememesi. Basınç ve soğuktan dolayı duman yukarı değil yere paralel bir hizada ilerliyor. Bu da şehrin egzoz ve petrol karışımı zehirleyici bir kokuya sahip olmasına neden olmuş.

Beyaz şamanın kutsal nağmelerindeyiz

Bölgenin en dikkat çeken özelliği ise elbette ışığı. Havanın akşamüstü 4'te karardığı bölgede güneş, doğduğu andan itibaren ufuk çizgisinde asılı duruyor. Tundra bitki örtüsünün ve beyazın hâkim olduğu uçsuz bucaksız topraklarda, saatlerce ufukta duran turuncu bir portakal gibi güneş. O manzarayı saatlerce hayranlıkla seyrederek Kuzey Kutup Halkası'na gidiyoruz. Sembolik bir dilek ağacının yer aldığı bu noktayı ziyaret edenlere kutup kâşifi sertifikası veriliyor. Sertifikada, "Bu andan itibaren Beyaz Şaman kutsal nağmelerinde bu yeni kutup kaşifinin cesareti ve gücüne de yer verecektir. Kar fırtınalarının ve kuzey ışıklarının dünyasına hoş geldiniz" yazıyor. Kutup Halkası'na girer girmez hava -50 derecenin altına inmeye başlıyor. Cep telefonuyla fotoğraf çekmek isteyen birçok kişinin bataryası donuyor ve telefonlar birer birer kapanıyor.

> SAYILARI 20 BİNLERDE OLAN ŞAMAN NENETLER GELENEKLERİNİ HİÇ BOZMADAN, YÜZLERCE YILDIR ATALARINDAN ÖĞRENDİKLERİ GİBİ YAŞAMAYA DEVAM EDİYOR. DOĞALGAZI ATALARININ RUHU OLARAK GÖREN NENETLER, MODERN YAŞAMI REDDEDİYOR.

Anaokulu beş avro

Doğalgaz çıkaran firma, zorlu koşullarda çalışan personeli ve aileleri için eğitimden sağlığa sanattan spora kadar her türlü imkânı sağlamaya çalışıyor. İşçilerin çalıştığı tesislerde basketbol sahasından bilardo odalarına, spadan hamama kadar sosyalleşmek için pek çok imkân

ÇOCUKLAR VÜCUTLARINDAKİ OKSİJEN ORANINI DENGELEMEK İÇİN TUZ ODASINDA DİNLENDİRİLİYOR

var. İşçiler yılın 12 ayı maaşlarını alıyor ancak bir ay çalışıp bir ay dinleniyorlar. Tesislerle arasında araçla 5-6 saatlik mesafe bulunan Noviy Urengoy şehrine gelecek olursak, firma zorlu şartların hüküm sürdüğü şehrin toplumsal ve kültürel hayatının belkemiğini oluşturuyor. Sosyal ve kültürel tesisleri, spor tesisleri, sağlık, çocuk ve yaşlı bakım tesisleri, meslek yüksekokulu ve daha birçok sosyal sorumluluk projesiyle bu zorlu coğrafyada yaşayıp çalışanların hayatlarına katkıda bulunmaya çalışılırken, bölgeyi ayakta tutacak gelecek nesiller de en iyi şekilde yetiştiriliyor. Şehirde bir eve aylık üç avro doğalgaz faturası geliyor. İşçilerin çocuklarının eğitim ihtiyacını karşılamak için açılan okulları da ziyaret ediyoruz. Kentteki doğalgaz sanayisine insan yetiştirmek için 1982'de kurulan yüksekokulda 1000 öğrenci eğitim görüyor. Bu öğrenciler mezun olduktan sonra Gazproom'da işe başlıyorlar. Çocuklar doğalgaz tesislerinde staj yapmaya başladıkları dönemden itibaren ücret almaya başlıyor. Kentte işçi çocukları için kurulan anaokulları da imrendirecek cinsten. Havuzdan masaja, özel çocuk doktorlarından, çocuk radyosuna kadar pek çok hizmet veriliyor. Vücutlarındaki oksijen oranını dengelemek için çocuklar haftada bir kez tuz odasında dinlendiriliyor. Oksijen seviyesini yükseltmek için çocuklara kahve makinesi gibi özel bir makineyle hazırlanan oksijen suyu içiriliyor. Bize de ikram ettiler, çok lezzetliydi, şekerli ayrana benziyor diyebiliriz. Okulun aylık ücreti ise beş avro.

Ayı, somon ve geyik eti yiyorlar

Sibirya'da yeme içme kültürü çok zengin ve süslü. Ayvalı geyik pastırması, mor, pembe, mavi gibi renkli peynirler, jöleli ayı eti sofralarda bulunabilecek sıradan lezzetler haline gelmiş. Füzyon mutfağı desek çok da yanlış olmaz herhalde. Etler genellikle pastırma olarak yeniyor. En çok geyik, ayı ve somon yiyorlar. Bizim için dana eti ne kadar yaygın ise, geyik de onlar için öyle. İkram izzet, özen ve misafirperverlik konusunda da kimse ellerine su dökemez. Her şey o kadar süslü ve özenli ki, sanatçı bir millet oldukları her detayda göze iyice çarpıyor.

Selkup ve Nganasan halkının da dâhil olduğu Samoyedlerden gelen Nenetler Nenetçe konuşurlar. -50'lere varan soğuklarda çadırlarda yaşayan Nenetler, huzur içindeki hayatlarını hayvanlarını otlatarak ve avlanarak geçirirler. Yeryüzünde iki büyük Nenet grubu vardır; Tundra Nenetleri ve Orman Nenetleri. Nenetlerin İ.Ö. 3000'lerde Fin-Ural dillerini konuşan gruplardan ayrıldıkları ve İ.Ö. 200'lerde Türkçe ve Altayca konuşan halklarla karışacakları doğuya göç eden gruplar olduğuna inanılır. Nenetler toprağa ve doğal kaynaklara saygı üzerinde duran Şamanist ve Animist bir inanç sistemine sahip. Klan temelli bir sosyal yapılanmaları vardır. Uzun yıllar dünyadan olabildiğince kopuk yaşayan Nenetler doğalgaz rezervi nedeniyle inşa edilen raylarla artık dünyayla daha iç içeler. Stalin rejiminde Nenetler, zorla tugaylara bölünerek kolhoz denilen kolektif çiftliklerde ve köylerde yaşamaya mecbur tutuldu. Her tugay ren geyiği etlerini vergi olarak ödemek zorunda bırakıldı. Çocuklar ailelerinden koparılarak devlet yatılı okullarına gönderildi ve ana dillerini konuşmaları yasaklandı.

NENETLER, STALİN REJİMİNDE KOLHOZ DENİLEN KOLEKTİF ÇİFTLİKLERDE YAŞAMAYA MECBUR EDİLMİŞ

Lacivert 45.indd 95 3/28/2018 11:53:51 PM

Şaşkın Kerteriz
MUSTAFA AKAR

SÖYLETME FAŞİZMİ

Efendim Afrin harekâtıyla birlikte bir "söyletme faşizmi" çıkmış ortaya. Benim gibi düşünmek zorunda değilmiş o. Farklı da düşünebilirmiş, hepimiz aynı kumaştan mı yaratılmışız sonuçta, yer bile damar damarmış. Dolayısıyla o, savaştan yana değil, barıştan yana koyuyormuş tavrını. Ortaya çıkan söylemin kendisini hapsetmesini istemiyormuş... Falan filan. Önce Hikmet Kıvılcımlı'nın Eyüp Sultan mitinginden bir paragraf alıntılayayım:

"Muhterem Vatandaşlarım! Sevgili işçi kardeşlerim! Bugün, Müslüman İstanbul'umuzun, İstanbul'dan önce Müslüman olan Eyüp bölgesinde Vatan Partisi'nin sesini duyurmaya geldik (...) Türkiye'de ağır sanayi olmaz, Türkiye'nin pazarı küçüktür, diyorlar. Utanmıyorlar, arlanmıyorlar. 25 milyon nüfus ne kadar küçük? Şu İsrail, o çölün içinde şu Yahudi memleketi. Şu da, Osmanlı Devleti'nin dün küçücük bir çöl vilayeti idi. Bugün bize kamyon yapıp da satıyor. Biz 25 milyon nüfus daha bir kamyon yapamıyoruz. Bir milyon nüfuslu İsrail: Penisilin bile yapıyor, en lüzumlu ilacını da yapıyor (...) Bizim de bir motor fabrikamız; onun yanında bir traktör, bir otomobil fabrikası olmaz mıydı?"

Bir de *Cumhuriyet* gazetesinden Aydın Engin'in Afrin harekâtıyla ilgili sözlerini alıntılayalım:

"AKP iktidarının laflarının endazesini ölçmekten aciz sözcüleri 'Sınırlarımızın güvenliğini almak için bu harekâta zorunluyuz. Bu bir savunma savaşıdır.' gibi inciler saçıyorlar (...) Suriye ve Irak'ın kuzeyinde Kürt kantonlarından ya da özerk yönetimlerinden ya da eyaletlerden bir siyasal yapılanma oluşmasının Türkiye için neden bir tehlike yarattığını anlamıyorum."

Biri Hikmet Kıvılcımlı, solcu, Türkiye'nin büyük bir ülke olabilmesi için ağır sanayi hamlesini yapabilmesini, bugün hükümetin yerli otomobil atılımlarıyla birlikte gerçekleştirmek istediği gibi kendi arabasını, makinesini, ilacını yapmasını savunuyor; diğeri de Aydın Engin, o da solcu, bütün dünya, ülkemizin Afrin harekâtıyla ilgili haklılığını savunurken kendisi Suriye'nin kuzeyinde bir PKK devleti kurulmasını ve oradan ülkemize yönelik saldırıların olmasını "nasıl bir tehlike yarattığını anlamıyorum" diyerek ve bal gibi de anlayarak, masumlaştırmaya çalışıyor. Daha ne diyeyim, yorum sizin...

Bazı okyanus kuşlarının, yavrularını kendi kanlarıyla beslediklerini öğrendiğimde geçmişti birçok kaygım.

BİR İTİRAF

KAVAFİS

Mütercim: Cevat Çapan

Nicedir hazırmış gibi, bir yiğit gibi,
Veda et ona, giden o İskenderiye'ye.
Hele kendini aldatmaya kalkma, deme ki
Bir düştü bu, belki yanlış duydum;
Böyle boş umutlara kapılacak kadar alçalma.
Nicedir hazırmış gibi, bir yiğit gibi,
Böyle bir şehre layık olan sana yaraşırcasına,
Kararlı adımlarla yaklaş pencereye;
Duygulanarak dinle, ama korkakların
Yanıp yakılmalarıyla değil,
Son bir kez doya doya dinle o sesleri,
O gizli alayın eşsiz çalgılarını,
Sonra veda et ona, yitirdiğin İskenderiye'ye.

KARADENİZ'DE BİR RÜYA KÖYÜ: YEŞİLCE

Kendimi bildim bileli batıdaki şehirler değil de doğudaki antik şehirler daha çok ilgimi çekmiştir. Nepal, Şiraz, Beyrut, Pekin, Mumbai, Delhi... Hatta Anadolu'nun her şehrini, kare kare dolaşmak isterim. Bunu zaman zaman ve yer yer yapmışımdır da, tabii bir Yavuz Donat inceliğinde değildir. Özellikle Karadeniz'e karşı özel bir ilgi var içimde. Dağına, toprağına, ağacına, denizine vurgunum. Rengine ve asaletine...

Geçenlerde yine kısa süreliğine de olsa Karadeniz'e gittim. Bölge adım adım değişiyor artık. Rize'ye yapılmakta olan hava limanını da hesaba katarsak bütün şehirlere hava yoluyla hızla ulaşmak mümkün. Yine de bana kalsa kara yoluyla, hatta elimde olsa deniz yoluyla giderdim Karadeniz'e. Deniz yollarında çok gerideyiz. Biliyorum, Karadeniz'deki illere gemi seferleri düzenlense kimse kullanmayacak, atıl kaldığı için seferler iptal edilecek ama içimde hâlâ bir umut var buna dair. Bazı şehirlere hava ya da kara yoluyla değil de deniz yoluyla girmek gerekir, mesela Venedik kesinlikle deniz yoluyla içine girilmesi gereken bir şehirdir. Tam da bu anlamıyla bizim Karadeniz şehirlerinin çoğuna da deniz yoluyla girmek, o büyüyü denizden başlayarak yakalamak lazım. Yaylası, yeşili, taşı, toprağı sonra sonra gelmeli ki bir anlamı olsun. Misal, Yunan mitolojisindeki Altın Post seferi gibi tematik seferler de düzenlenebilir gerçi. Bu tip "niş" işleri yapan yerel girişimcilerin varlığından haberdarım öte yandan.

Neden Karadeniz'le girdim yazıya, anlatayım birazcık. Anadolu'daki kentler özellikle artık 80'li yılların anlayışından çok uzaktalar. Gerçi 80'li yıllarda bir şehircilik anlayışıyla yönetilmedi bu şehirler ama farkında olunmadan doğal dokularına da fazla zarar verilmemişti. Yarım yamalak şehircilik anlayışıyla, neresinden tutsan elinde kalacak projelerle de olsa altyapı sorunu özellikle Turgut Özal'la birlikte ciddiyetle çözülmeye çalışılmıştı. Geldiğimiz nokta ise ciddi anlamda düşünmemiz gereken sonuçların ortaya çıktığını gösteriyor bize. Anadolu şehirlerinin büyük bir kısmı -elbet az da olsa istisnalar dışında- küçük birer İstanbul oldular. Özel dokularını korumak adına bazı çalışmalar yapılıyor ama şehirlerin sair alanlarında hızlı bir gelişme yaşanıyor. Mesela Karadeniz yaylaları turizme açılıyor, çok güzel oluyor ama öte taraftan da yapılan yeni yatırımlar bölge insanını oralara çekemiyor. Doğu'da bazı şehirlerde Afganistan'dan gelen çobanların çalıştırıldığını duymuştum mesela.

Benim bu konudaki tavrım çok net: Yaylaları önce kendimiz kötü yapılarla dolduruyoruz ardından devletin bununla ilgili önlem almasını bekliyoruz. Önce kendimizi suçlayacağımıza hemen devleti suçluyoruz, oysa unuttuğumuz bir şey var, devlet bizden oluşan bir yapı; hantal olabilir, ağır işleyebilir ama devlet bizden bağımsız değil ki.

Bütün bunları düşünmeme sebep olan yer Ordu'nun Mesudiye ilçesine bağlı Yeşilce. Köy, adı gibi yemyeşil. Hatta yeşilden de öte, renklerin tümünün rüya gibi etrafınıza saçıldığı büyülü bir yer. Yeşilce'nin mimari dokusu hiç bozulmamış. Bozulmadığı gibi yeni yapılarda da bir standart tutturulmuş. O standarda göre evlerin duvarları beyaza, pencere pervazları kahverengiye, damları kiremit kırmızısına boyanmış. Önce köyde yaşayanlar ortasından dere geçen bu güzelim köye sahip çıkmışlar yani. Ve Giresun, Sivas ile Ordu'nun dağlık bölgelerinin ortasında kalan Yeşilce turizm baskınından da ulaşım konusundaki zorluğu sayesinde kurtulmayı başarmış. Yolunuz düşerse, bir düşün içine girdiğinizi, oradan uzun bir süre ayrılmak istemeyeceğinizi düşüneceksiniz siz de benim gibi. Çünkü insan her zaman küçük yere göredir.

Lacivert 45.indd 97 3/26/2018 11:53:52 PM

harita metot

RAŞİ

JAMES MANGAN İRLANDALI TÜRK ŞAİR

Son zamanlarda; “Türkçe şiir, Türkçe edebiyat, Türkiye şiiri” gibi kavramsal olarak dayanaksız ve manasız, niyeti ise hiç de iyi olmayan yeni yeni ifadeler ortaya atılıyor. Aslında bunların sebebinin ne olduğunu, neden ortaya atıldığını en iyi bilenler, yine bu kavramları kullananlar. “Türkiye şiiri” dediğimizde Türkiye üzerine yazılmış şiirleri anlarız, Türk şiirini değil. Literatürde de Almanya şiiri, Fransa şiiri gibi ifadeleri bulmak mümkün değildir, genelde Alman şiiri, Fransız şiiri denir. Bütün bunları bir kenara koyup bir İrlandalı olarak dünyaya gelen, yani Türk olmayan James Mangan’ın kendisini nasıl Türk şairi olarak gördüğünü; bu topraklarda doğan, kimliği bizimle aynı olmasına rağmen zihni ve kalbi bu topraklara ait olmayanların karşısında ne derece yüceldiğini görmek istiyoruz. **Türkçe yazmasan bile Türk şiiri yazabilirsin ama Türkçe yazdığında da Türk şiiri yazmamış olabilirsin. Mangan bunun en güzel örneklerinden biri.**

- s Clarence Mangan, 1803 yılında a’nın başkenti n’de fakir bir n çocuğu olarak u. 1849’da genç yine aynı şehirde hayatını kaybetti. Ailesine yardım etmek için çeşitli işlerde çalışan Mangan önce avukatlık bürosunda kâtiplik yaptı sonra da bir kütüphanede çalıştı. Bu sırada Latince, Fransızca, İspanyolca ve İtalyanca öğrendi. Ömrünün son dönemlerinde ise Türkçe, Arapça ve Farsça öğrendi.

- Mangan, İrlanda Milli Marşı’nı yazar ve İrlanda’daki bağımsızlık ve milliyetçilik akımının en önde olan şairlerden biri olur. Bu milliyetçiliği göz önüne alındığında onun Türklere ve Osmanlı’ya nasıl bu denli ilgi duymaya başladığı da şaşırtıcı oluyor. Maalesef elimizde bununla ilgili yeterince kaynak yok.

- Türkiye’de birkaç makale ve çevrilmiş birkaç şiir dışında Mangan üzerine yapılmış bir çalışma yok. Bu durum tahmin edileceği üzere yine bizim değil de İrlandalıların dikkatini çekiyor. Peter Hird, 1968 yılında *Irish Independent* gazetesine; “Neden Mangan’ın Türkiye’de Heykeli Yok” başlıklı bir makale yazar.

MANGAN, İNGİLİZ ANTOLOJİSİNDE TÜRK ŞAİRİ OLARAK GEÇİYOR

HARİTA METOT

JAMES MANGAN

- Mangan'a olan ilgisizliğin sadece Türkiye'de olmadığını Amerikan ve İngiliz edebiyat araştırmacılarının da ona hak ettiği ilgiyi göstermediğini söylemek gerekiyor. Bunun sebebi ise sürpriz değil elbette. Mangan, Türkleri ve Orta Doğu'yu överken içinde yaşadığı Avrupa medeniyetini ise eleştirmekte beis görmez. Edgar Allen Poe'nun Mangan'dan oldukça etkilenmesine rağmen bunun hiç konuşulmaması da bu söylenenleri destekler nitelikte.

- Ulaştığımız enteresan bilgilerden biri de Mangan'ın, *Oxford Book of English Verse* adlı şiir antolojisinde İrlandalı şairler arasında değil Türk şairler bahsinde geçmesi. Burada yer alan şiiri ise bir gazel. Bu durum onun sadece bizde değil İrlanda'da da ne denli Türkleştiğinin bir göstergesi.

- "Avrupalılığın bütün eskimiş paçavralarından kurtulmak..." cümlesi aslında Mangan'ın Türklere ilgi ve sevgisinin göstergelerinden biri. Elbette İrlandalı olması ve daima emperyalizmin tasallutunda yaşayan bir milletin mensubu olması da bunun tetikleyicisi gibi görünüyor. Yani o, Orta Doğu'ya ilgisiyle bir bakıma emperyalizme başkaldırıyordu.

- Mangan, Türkçeden Almancaya çevrilmiş şiirleri İngilizceye çevirmeye başladı. Bu çeviri şiirlerle birlikte kendisinin de Türk şiirine olan ilgisi yoğun bir hal aldı. Türkçe grameri üzerinde çalışmaya başlayan Mangan şunları söyler: "Türk edebiyatını anlamak çok zor. Türkçe gramer okumakla, küçük izahları dinlemekle olacak iş değil bu. O bilgiyle Osmanlıcayı yazıp okuyamazsınız. İşi ciddi tutmak, uzun bir süre için kendi memleketinizi unutmanız gerekiyor. Adeta yeminli bir Müslüman gibi olmalısınız. Osmanlı'yı, Türk şiirini anlamak ancak böyle mümkün. Yani Avrupalılığın bütün eskimiş paçavralarından kurtulmak onları rüzgâra savurmak gerek..."

- Mangan'ı bu kadar önemli yapan şey sadece Türklere olan sevgisi değil. Onu kıymetli yapan esas nokta, şiirinde Türklere dair kullandığı ifadelerin, şiirinin bir dekorasyonu değil bizatihi kendisi olması. Yani Mangan şiirinde Türklüğe bir Batılı gözüyle değil bilakis Osmanlı coğrafyasında yaşayan bir Türk olarak bakıyor. Hatta divan şairlerinin üslubundan etkilenecek kadar Türk şiirini benimsiyor.

- Şiirinde tekrir olarak "Lâ ilahe illallah"ı kullanan Türk şairlerin bile sayısı kısıtlıyken bir İrlandalıda bunu görmek elbette çok önemli. O şiirden bir kısımsa şöyle:

"La ilahe illallah
Kuşlar gibi neşeli uçtuk
Biz: Osman, Emrah ve Perizad
Güldük, şakalaştık ve seyrettik
Şarap, güller... Güldük, türküler söyledik
Bütün unvanlardan vazgeçtik
Altına mücevhere hiç değer vermedik
La İlahe illallah!"

- Mangan öldüğünde yastığının altında bulunan kitap, onu bütün yönleriyle anlatıyordu aslında: Kitap bir Türk şairinin şiirlerinin Almanca tercümesiydi. Mangan'ın Türkçe şiirlerden oluşan bir divanının olduğu söyleniyor ama buna henüz ulaşılamadı. Kim bilir belki de gizleniyordur.

- Mangan'a vedayı yine kendi mısralarıyla yapmak gerek sanırım:

"Nihayet kafesin çöküyor... Demirleri dağılacak yakında.
Elveda gaileli dünya, günahlarla haşır-neşir olan dünya
Ruhum Allah'ın sakin yurdunda dinlenecek artık"

Okunabilecek makaleler

- *Edebî Metinler Işığında Doğu Kültürlerinin Batıya Etkileri ve Batıda Türk İmgesi*/Orhan Kemâl Tavukçu.
- *James Clarence Mangan'ın Seçilmiş Şiirlerinde Orta Doğu Coğrafyasına Ait İmgeler*/Arda Arıkan

TÜRK ŞİİRİNİ ANLAMAK İÇİN YEMİNLİ BİR MÜSLÜMAN GİBİ OLMALISINIZ

Lacivert 45.indd 99 3/26/2018 11:53:53 PM

BÜTÜN İNSANLAR POTANSİYEL SANATÇIDIR ASLINDA, ÖNEMLİ OLAN ONU NASIL GÜN YÜZÜNE ÇIKARTACAĞIMIZI BİLMEKTE. PABLO PİCASSO DER Kİ; "HER ÇOCUK BİR SANATÇIDIR, MESELE BÜYÜRKEN SANATÇI KALMAKTA.

PUSULA

HEPİMİZ SANATÇIYIZ

SAMED KARAGÖZ

Uzun süre dünyanın en saygın müzelerinden biri arasında sayılan TATE'in medya ilişkilerini yürüttükten sonra İngiliz devlet kanalı *BBC*'nin sanat editörü olan Will Gompertz'in *Pardon Neye Bakmıştınız? Modern Sanatın 150 Yıllık Şaşırtıcı, Sarsıcı, Kimi Zaman da Tuhaf Hikâyesi* başlıklı kitabından sonra *Sanat Gibi Düşün... ve Daha Yaratıcı, Daha Verimli, Bir Hayata Kavuş* başlıklı kitabı da Türkçe olarak yayımlandı. Her iki kitap da *Yapı Kredi Yayınları*'ndan ve Süreyyya Evren çevirisiyle çıktı.

Sanat ve sanatçılar üzerine uzun süre çalışınca doğal olarak onların sıradan insanlardan farkını, farklarını görmek daha kolay oluyor. Will Gompertz de bunu fark edip sanatçıların nasıl düşündüklerini, karşılaştıkları zorlukları aşmak için hangi yöntemler geliştirdiklerini, son derece rahat bir dille okuyucuya anlatıyor. Gompertz, *Pardon Neye Baktınız* kitabında olduğu gibi bu kitabında da akıcı bir dil, esprili anlatımla birlikte dikkat çeken ve akılda kalan örneklerle kitabı her kesimden insanın rahatlıkla okumasına olanak sağlıyor.

Artık hemen hemen her alanda karşımıza çıkan bir kavram var: Yaratıcılık. İngilizce haliyle söylersek: "Creativity". Kim olursak olalım yaratıcılık peşinde koşmak durumundayız. Politikacılar, ekonomistler, öğrenciler, ev hanımları, şoförler...

Yaratıcılığın en güzel örneklerini tarih boyunca hep sanatçılar verdi, öncü olup insanların farklı düşünmelerine yardımcı oldular. Bütün insanlar potansiyel sanatçıdır aslında, önemli olan onu nasıl gün yüzüne çıkartacağımızı bilmekte. Pablo Picasso der ki; "Her çocuk bir sanatçıdır, mesele büyürken sanatçı kalmakta."

Peki, sanatı kendimize profesyonel olarak bir ilgi alanı seçmemişsek, sanatçı kalmanın günlük hayatımızda bize nasıl bir faydası olacak? Cevap çok basit: Yaptığımız her şeyi daha güzel yapacağız. Estetik kaygılar güderek yaptığımız herhangi bir iş, çevremizi etkileyecek ve çevremiz güzelleşecek. Böylelikle biz de daha mutlu, daha huzurlu insanlar haline gelebileceğiz.

Gompertz, kitabını 11 başlık altında toplamış. Bu başlıkların sadece isimlerini verip detaylarına girmeyeceğim:

1. Sanatçılar Girişimcidir
2. Sanatçılar Başarısız Olmaz
3. Sanatçılar Hakikaten Meraklıdır
4. Sanatçılar Çalar
5. Sanatçılar Kuşkucudur
6. Sanatçılar Büyük Resmi ve İnce Detayları Düşünür
7. Sanatçılar Bir Bakış Açısına Sahip Olur
8. Sanatçılar Cesurdur
9. Sanatçılar Düşünebilmek için Duraksar
10. Tüm Okullar Sanat Okulu Olmalı
11. Son Bir Düşünce

TÜM OKULLAR SANAT OKULU OLMALI

PUSULA

SANAT VE SANATÇILAR ÜZERİNE UZUN SÜRE ÇALIŞINCA DOĞAL OLARAK ONLARIN SIRADAN İNSANLARDAN FARKLARINI GÖRMEK DAHA KOLAY OLUYOR. WILL GOMPERTZ DE BUNU FARK EDİP SANATÇILARIN NASIL DÜŞÜNDÜKLERİNİ, KARŞILAŞTIKLARI ZORLUKLARI AŞMAK İÇİN HANGİ YÖNTEMLERİ GELİŞTİRDİKLERİNİ, SON DERECE RAHAT BİR DİLLE OKURLA BULUŞTURUYOR.

SANATÇI İZNİNİ KENDİNDEN ALIR

Altını Çizdiklerim:

- Kendinize sanatçı derseniz ve sanat yaparsanız, o zaman sanatçısınızdır.
- Sanatçı olmak için izin almanız gereken tek kişi yine sizsiniz.
- Şimdiye kadar hiç meraksız yahut kayıtsız tipte bir sanatçıya rastlamadım.
- Başkasının kanıtlanmış fikirlerini mülk edinmek herhangi bir şeye başlamanın kaçınılmaz ve bariz ilk noktasıdır.
- İyi sanatçı olmadan büyük sanatçı olamazsınız.
- Picasso bize yaratıcılığın eklemeler yapmakla ilgili olmadığını, eksiltmelerden doğduğunu gösterir.
- Aşçılar tadı arttırmak için azaltır, sanatçılar netlik sağlamak için eler.
- Yaratıcılık, başkalarının ne düşündüğüyle değil sizin -yaratıcı kişi olarak- ne düşündüğünüzle ilgilidir.
- İnce detaya çok fazla zaman ayırırsanız kaybolur gidersiniz ama sadece büyük resmi düşünürseniz de ne bir şey yaratabilirsiniz ne de bir bağ kurabilirsiniz.
- Yaratıcılık, tıpkı toplum gibi ancak tekil öğeler büyük resme uyduğunda ve kendi katkılarını yaptıklarında serpilir.
- Bakış açımız imzamızdır.
- Bakış açısı söylediğiniz şeyi bağlar, nasıl söylediğinizi değil.

Kitabın çevirisine dair:

Kitabı birkaç yıl önce İngilizce orijinalinden okumuştum. Bu yazıyı kaleme almak ve bilgilerimi tazelemek için bu sefer de Türkçesini okumam gerekti. Daha ilk cümleden itibaren kitabın çeviri kalitesinde rahatsız edici, yazarın orijinal üslubunu zedeleyici olduğunu düşündüğüm bazı aksaklıklar gördüm. Bunlar kitabı okunmaz kılmıyor. Bütün bu aksaklıklara rağmen kitabı rahatlıkla okuyabilirsiniz ama daha özenilseymiş çok daha farklı olurmuş.

Kitabın hemen başından bir örnek verirsem neyden bahsettiğimi daha iyi anlatabileceğimi düşünüyorum: “We are a uniquely imaginative species” cümlesini mütercim; “İnsanlar olarak türümüz, eşsiz hayal gücüne sahip bir tür” olarak çevirmiş. Orijinal metinde “insanlar” kelimesi geçmiyor bile. Yazar buna rağmen “biz” demiş. Tür kelimesini iki kez tekrar etmiş ki kelime tekrarı bir metni hayli zayıflatır. Başka bir hata ise “interest” kelimesinin orijinal metinde aynı manada kullanılmasına rağmen iki sayfa arayla “ilgi” ve “çıkar” gibi iki farklı anlamlarda kullanılmış olması. Benzer bir hata “realized concept” yani “gerçekleşen fikir” ifadesi için de geçerli. Nasıl oluyorsa bu kelime hemen sonra “gerçekleşen konsepte” dönüşüyor. Aynı durum “experimentation” kelimesi için de geçerli. Bir bakıyorsunuz “deneyicilik” olarak çıkıyor karşınıza, bir bakıyorsunuz “deneyimleme.” Maalesef çeviriye gereken özen gösterilmemiş.

Kitapta dikkatimi çeken bir diğer hususu da belirtmeden geçmek istemiyorum. Gompertz, Edgar Allan Poe’nun “Yazmanın Felsefesi” isimli efsanevi yazısından bahsederken çevirmen yahut editör, yazının Türkçe halinin bulunduğu kitabın linkini dipnot olarak eklemiş. Nedenini anlamadığım bir şekilde *İthaki Yayınları*’nın sitesi değil, bir kitap satış sitesi olan *kitapyurdu.com* tercih edilmiş. Aynı dipnotta bir başka durum daha var. Çevirmen adı dipnotta Savaş Kılıç olarak belirtilmişken, web sitesinde kitabın gerçek çevirmeninin Dost Körpe olduğu görülüyor. Türkiye’nin en büyük yayınevlerinden biri olan *Yapı Kredi Yayınları*’na bu özensizliği açıkçası yakıştıramadım.

Lacivert 45.indd 101 3/26/2018 11:53:53 PM

Her şeyin tarihi

Bilim tarihi serüvenimize devam ederken bu sefer de **günlük hayatın bir düzende hareket etmesi için hazırlanan takvim çalışmalarını inceledik.** İlk takvimler hangi medeniyette, ne zaman ve ne sebeple ortaya çıkmıştı? Araştırmamızın ikinci kısmında gözümüzü gökyüzüne çevirdik. **Gökyüzü araştırma/inceleme merkezleri olan rasathanelerinin İslam tarihindeki örneklerini ele aldık.** "Hükümdarların rasathaneleri desteklemesinin arkasındaki sebep neydi" sorusuna cevap aradık.

YUNUS ARSLAN

Zamanı yöneten tarlalar

GÜNÜMÜZDE YAYGIN OLARAK KULLANILAN MİLADİ TAKVİMİN KÖKENİ JÜLYEN TAKVİMİNE DAYANIYOR. BU TAKVİM, ROMA'NIN KURULUŞUNUN 708'İNCİ YILI OLAN M.Ö. 45 YILINDA ROMA İMPARATORU JÜL SEZAR (M.Ö.100-44) DÖNEMİNDE İSKENDERİYELİ ASTRONOM SOSİGENES'İN TAVSİYESİ ÜZERİNE HAZIRLANMIŞ.

Çağımızın en büyük problemlerinden birinin de zaman yönetimi olduğu söylenir. Oysaki zaman yönetimi sadece bugüne ait bir problem değil. Bu durum tarıma dayalı ilkel toplumlarda bile karşımıza çıkar. Örneğin; mahsulün ekilmesi, hasat vakti gibi zamana dayalı işler tarım toplumları için oldukça önemliymiş.

İnsanlar için zaman yönetiminin iki en önemli unsuru olmuş tarih boyunca. Bunlardan biri saat diğeri de takvim. Araştırmacılara göre takvim, geçmişteki olayları bulunan zamana göre değerlendirmek, gelecekteki etkinlikleri düzenlemek gibi işler için oluşturulmuş kronolojik bir sayı sistemiymiş. Toplumlar takvimi oluşturmak için güneşin yahut ayın astronomik hareketlerine bakarak gün, hafta, ay ve yıl gibi zaman kavramlarını oluşturmuş.

Araştırmalara göre ilkel tarımsal toplumların bulunduğu Mezopotamya'da ilk takvim çalışmaları yapılmış. Tarıma dayalı toplumlarda geliştirildiği düşünülen güneş takvimlerinden en eskisinin başlangıcı ise M.Ö. 4241 yılına kadar uzanan Mısır takvimiymiş.

Her topluma bir takvim

Tarih boyunca her medeniyet, önemli gördüğü bir tarihi takvim başlangıcı olarak belirlemiş. Örneğin Romalılar, Roma şehrinin M.Ö. 753'teki kuruluşunu takvimlerinin başlangıcı olarak kabul etmiş. Kimi toplumlar ise önemli bir etkinlik üzerinden zamanını tayin etmiş. Mesela, Grekler M.Ö. 766'da başlayan ve M.S. 392'ye kadar süren ve her dört yılda bir gerçekleşen olimpiyat oyunlarını senelerin sayımında kullanmış.

İslam ülkelerinde kullanılan hicri/kameri takvim de Peygamber Efendimizin 622 yılında Mekke'den Medine'ye hicretiyle başlatılır. Arap coğrafyasında hayat faaliyetleri ve kervanlar için ay, güneşe göre daha önemli bir konumdaymış. Bu sebeple hicri takvim, yaygın olarak kullanılan ve güneşin hareketlerine göre belirlenen takvimlerin aksine ayın hareketlerine göre düzenlenmiş.

Günümüzde yaygın olarak kullanılan miladi takvim ise jülyen takvimine dayanıyor. Bu takvim, Roma'nın kuruluşunun 708'inci yılı olan M.Ö. 45 yılında Roma imparatoru Jül Sezar (M.Ö.100-44) döneminde İskenderiyeli astronom Sosigenes'in tavsiyesi üzerine hazırlanmış. Bu döneme kadar kullanılan takvimde yılbaşları 1 Mart kabul edilirken yeni düzenlemeyle artık 1 Ocak yılbaşı olarak kabul edilmeye başlanmış.

İlk takvimlerin ortaya çıktığı tarım toplumlarından günümüze kadar çeşitli takvimler çıkmış olsa da takvimin temeldeki amacı, zamanı daha verimli kullanmak olmuş. Bu sebeple her toplum kendisine uygun bir takvim oluşturmuş. Kim bilir belki de bir gün herkes, zamanını iyi yönetmek için kendi takvimini icat edecektir.

HER ŞEYİN TARİHİ

Yeryüzüne hâkim olma aracı rasathaneler

İnsanoğlunun yaratıldığı tarihten günümüze kadar her devirde bilim insanlarının, gökyüzünü araştırdığını ve anlamaya çalıştığını biliyoruz. Gözlemevlerinin, rasathanelerin inşa edilmesi de bilim insanlarının gökyüzüne olan bu ilgisinden kaynaklanıyor. Gökyüzüne ilgi duyan kesimler, sadece bilim insanlarından ibaret değil. Örneğin hükümdarların da çokça merakını cezbetmiş bir alan gökyüzü fakat hükümdarların bu ilgisinin bilimsel meraktan ziyade işlevsel sebeplerden kaynaklandığını da belirtmemiz gerekiyor.

Araştırmalar, tarihte ilk gözlemevlerinin antik medeniyetlerin hemen hepsinde şahıslara ait olarak ortaya çıktığını gösteriyor. En eski gözlemevlerinden birisi 7'nci yüzyılda karşımıza çıkıyor. Bugün İran sınırları içinde bulunan ve antik bir şehir olan Cundişâpûr'da, Ahmed b. Muhammed en-Nihâvendî'ye ait olan bu rasathanede yapılan gözlemlerin sonuçları da elimizde bulunuyor. Gözlem sonucu hazırlanan bu metinlere, "gökyüzü haritası" anlamına gelen "Zîc" ismi verildiğini söylüyor kaynaklar. Hazırlanan bu metinler daha sonraki gökyüzü çalışmalarında ve yorumlarında da kullanılıyormuş.

Sistemli ve sürekli çalışmaları ile bilinen ilk rasathanelere ise Abbasi Halifesi Me'mûn (M. 813-833) döneminde rastlıyoruz. Araştırmacılara göre, Bağdat'taki Şemmâsiye ve Dımaş'taki Kâsiyun rasathaneleri, Abbasiler'e bağlı ilk devlet rasathaneleriymiş. Bağdat'ta bulunan rasathane çalışanları aynı zamanda dönemin ilim merkezi olan Beyt'ül Hikme'nin eserlerinden ve araştırmacılarından da faydalanmış.

Gökyüzü meraklısı hükümdarlar

Osmanlı dönemine geldiğimizde ise Takıyûddin er-Râsıd'ın önderliğinde, Sultan III. Murad'ın desteğiyle İstanbul'da Tophane sırtlarında bir rasathane açılmış. İslam tarihinin son büyük rasathanesi olarak bilinen bu rasathanenin tamamlanması iki yılı bulmasına rağmen ömrü pek uzun olamamış. Araştırmacılara göre 1577 yılında görülen bir kuyruklu yıldızla ilgili talihsiz bir astrolojik yorumu bahane eden Takıyûddin'in siyasi karşıtları, türlü dalavereyle rasathaneyi 1580 yılında yıktırmış.

Yazının başında da vurguladığımız hükümdarların gökyüzüne olan merakına geldiğimizde ise karşımıza oldukça ilginç olaylar çıkıyor. Mesela, tarihte hükümdarlar "Yeryüzüne hâkim olmak için gökyüzüne hâkim olmak gerekir" düşüncesine sahipmiş. Bahsi geçen bu düşünce sebebiyle hükümdarlar, gökyüzünü bilen kişileri yani astrologları ve mistik yorumlar yapan astroloji uzmanlarını yanlarında bulundurmuş. Hükümdarların bu davranışının en büyük sebebi savaşa gidecekleri zaman savaşın sonucunun kendi lehlerine mi yahut aleyhlerine mi olacağı hakkında bir öngörü talepleri olmasıymış. Hükümdarların bunu öğrenmek için ise hiçbir masraftan kaçınmadığı biliniyor.

Gökyüzü araştırmalarının sonuçları aynı zamanda hükümdarın siyasi kariyerlerini de etkilemiş. Bu duruma en güzel örnek ise astronomiye ve astrolojiye özel ilgi duyan Timurlu Hükümdar Uluğ Bey'in hikâyesi. Rasathanede yapılan çalışmalar sonucunda astrologlar Uluğ Bey'e, oğlunun kendisini öldüreceğini ve iktidara geçeceğini söylemişler. Bu yorumun üzerinden çok geçmeden Uluğ Bey, oğlu tarafından öldürülmüş. Astroloji sonucundan mı yoksa klasik bir iktidar kavgasında mı oldu bilinmez ama astrologların yorumları üzerine Uluğ Bey'in son dönemlerinin oldukça sıkıntılı geçtiğini biliyoruz.

"YERYÜZÜNE HÂKİM OLMAK İÇİN GÖKYÜZÜNE HÂKİM OLMAK GEREKİR" DÜŞÜNCESİNE SAHİP OLAN HÜKÜMDARLAR, HÂKİMİYETLERİNİ TESİS ETMEK İÇİN ASTROLOGLARI VE MİSTİK YORUMLAR YAPAN ASTROLOJİ UZMANLARINI TARİH BOYUNCA HEP YANLARINDA BULUNDURMUŞ.

Lacivert 45.indd 103 3/26/2018 11:54:00 PM

DOKTOR LACİVERT

GAMZE TUNA

doktor bu ne?!

İyi günler efendim, Doktor Lacivert'te bu ay **telefonları titremediği halde telefonlarının titrediğini zannedenlerin yaşadığı "Hayali Titreşim Sendromu"** ve **her türlü tohumun kıyamet için saklandığı yer olan "kıyamet deposu"** var. Bakalım telefonlarımız bize sahte titreşimler yollayarak hangi mesajları gönderiyor? Peki, kıyamette nereye saklanacağız ve kıyamet menüsünde neler var? Hepsi ve daha fazlası bu ay Doktor Lacivert'te sizlerle!

Doktor Lacivert gururla sunar!

Görüş ve yeni meraklar için: *doktorlacivert@gmail.com*

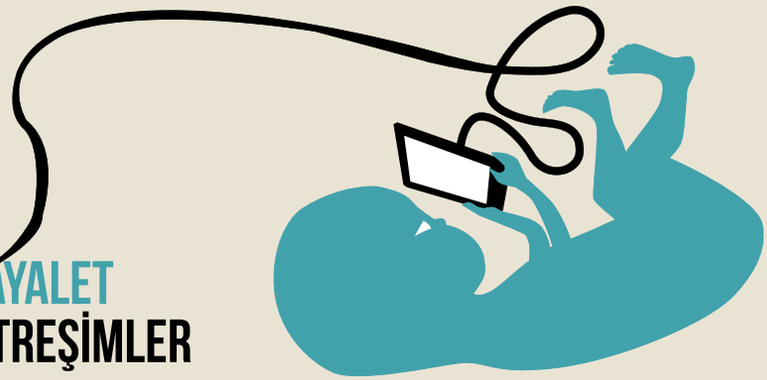

HAYALET TİTREŞİMLER

TELEFONLARLA TELEPATİ YAPMAYA BAŞLADIĞIMIZ BİR DÖNEME GİRMİŞ OLABİLİRİZ. YANİ HİSSETTİĞİMİZ BU TİTREŞİMLER BİR TÜR ELEKTRİKSEL AKTİVİTEDEN KAYNAKLI OLARAK MEYDANA GELİYOR OLABİLİR.

Hemen hemen hepimizin telefonumuz çalmadığı halde çaldığını sandığımız yahut titremediği halde titrediğini zannedip tuş kilidini açıp kapattığımız zamanlar olmuştur elbet. Bu olayın sadece sizin başınıza geldiğini düşünmeyin sakın. Her 10 kişiden 7'si bu tür titreşimler hissedip telefonlarını ceplerinden çıkarıyor fakat ortada ne bir mesaj ne de bir arama...

Teknolojik cihazları hayatımızın her alanında kullanıyoruz ve sürekli olarak bu cihazlardan bir hareket beklentisi içinde yaşıyoruz. Hal böyle olunca da titrediğinde yahut çaldığında panik oluyor ve telefonlara sarılıyoruz fakat bu sefer durum biraz daha farklılaşmaya başladı çünkü artık titremediğinde yahut çalmadığında da panik olmaya başladık. İlk duyulduğunda ufak bir problemmiş gibi görülebilir ama bu konu hakkında kitaplar yazılmış ve makaleler düzülmüş efendim. Yeni bir teknolojik rahatsızlık olarak ortaya çıkan bu durum, tıp tarihine adını "Hayali Titreşim Sendromu" olarak yazdırmış bile. Telefonu çalmadığı halde titrediğini zannedenlerin yaşadığı bir sendrom olarak biliniyor. Telefon kullanan hemen hemen herkes bu durumu en az bir kez yaşıyor.

Peki, yaşadığımız bu titreşimler gerçekten hayali mi yoksa telefonlarımız bize elektriksel bir sinyal mi gönderiyor? Doktorların çoğu, bu titreşimlerin psikolojik olduğunu söylüyorlar. Pantolonumuzdaki bir sürtünmeyi yahut dış dünyadan kaynaklı fiziksel olayları cep telefonumuzun titremesi olarak yorumluyor olabilirmişiz. Hayalet titreşim aldatmacasından kurtulmanın tek yolu telefonunuzu titreşim modundan çıkarmak çünkü titreşim modundayken beyniniz gelecek olan mesaj veya çağrıyı kaçırmamak için her an hazırda bekliyor ve en ufak bir hareketi bile titreşim zannedebiliyorsunuz.

Bu durumun psikolojik olmadığını savunan doktorlar da var. Buraya dikkat lütfen; telefonlarla telepati yapmaya başladığımız bir döneme girmiş olabiliriz. Yani hissettiğimiz bu titreşimler bir tür elektriksel aktiviteden kaynaklı olarak meydana geliyor olabilir. Vücudumuzu saran sinirlerin, bu elektriksel-manyetik akım yüzünden bize titreşim hissi vermesi pekâlâ mümkün gözüküyor.

Telefonların günün her saatinde gönderdiği ufak sinyaller bile sinir uçlarımızı etkileyip titreşimler hissetmemize neden olabilir. Hazırlıklı olalım! Yakında çevremizde telefonu titrediğinde titreyen insanlar dahi görebiliriz. Sosyal medyadan birbirimizi dürterken aniden dürtmemeye de özen göstersek iyi olur. Görünen o ki telefonlara çok fazla yapıştık artık! Telefonlarla sinyal alıp vermeye başladığımız günleri görmeye de az kaldı. Doktorlardan ricam hazır telefonlarla bu kadar içli dışlı olmuşken telefonları vücudumuza enjekte etsinler, biz de rahatlayalım bilim dünyası da biraz nefes alsın.

DOKTOR LACİVERT

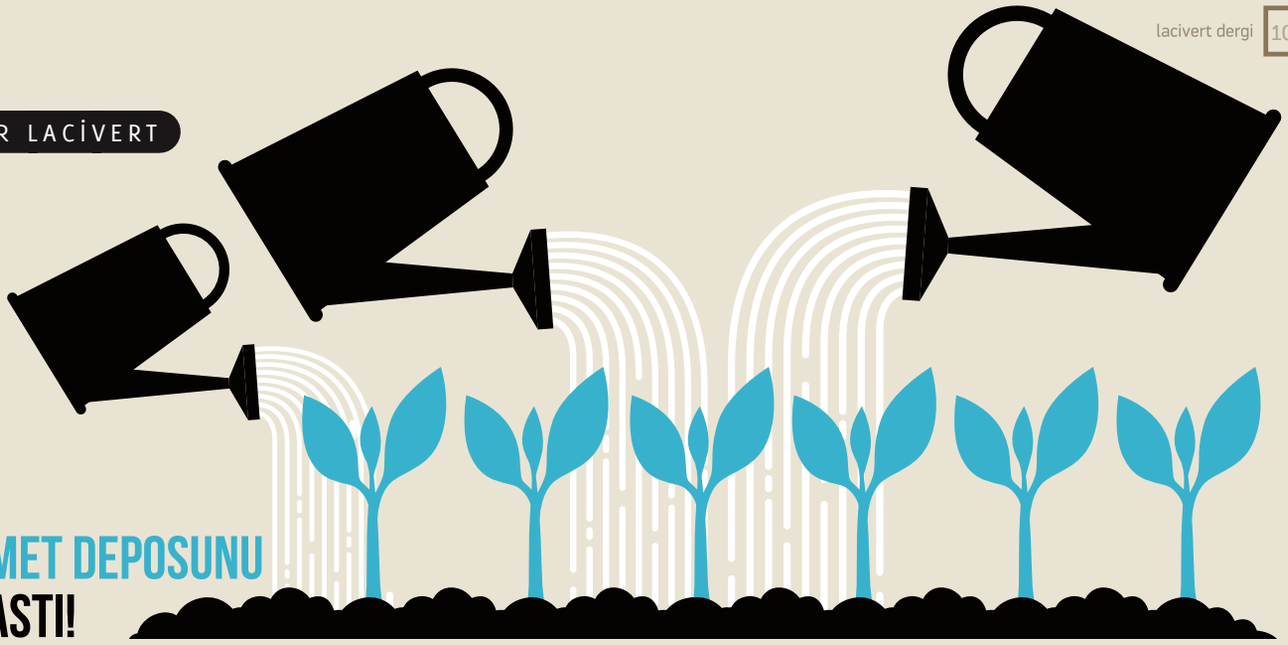

KIYAMET DEPOSUNU SU BASTI!

Nasreddin Hoca'ya sormuşlar:

- "Kıyamet ne zaman kopacak ?"
- "Karım ölürse küçük kıyamet, ben ölürsem büyük kıyamet kopacak" demiş.

Bu kısa ve düşündürücü fıkramızdan sonra anlayacağımız o ki herkesin kıyameti kendisi ölünce kopacak gibi gözüküyor. Bu yüzden ölüm, kıyamet ve kıyamet günü ile ilgili senaryolar belki de herkesin korktuğu ve dillendirmeyi istemediği konulardan. Gelişen teknoloji sonucunda artık kıyamet ile ilgili korkularımıza veda ediyoruz çünkü bu tür küçük kıyametler için bir kıyamet sığınağımız var.

Evet, yanlış duymadınız Norveç'in kuzeyindeki Svalbard Takımadası'nda olası bir kıyamet senaryosuna karşı oluşturulmuş bir kıyamet ambarı; "Svalbald Küresel Tohum Deposu" mevcut. Kar ve buzulların arasına gömülü bir dağın içine inşa edilen bu depo, dünyadaki bütün bitki tohumlarının saklandığı yer olarak biliniyor. Depo küresel ısınma, deprem, güneş patlamaları ve hatta nükleer saldırılara karşı korunaklı bir şekilde inşa edilmiş. Deponun kutup ayılarının yaşadığı bölgeye yakın olması nedeniyle depoya araçla gitmek de zorunluymuş. Olası bir felaket anında depodaki tohumlar sayesinde hayatta kalan insanların dünyayı yeniden yeşertebileceği düşünülüyor. Tohumlar çeşitlerine göre 55 ile 10 bin yıl kadar saklanabiliyor. Yani 10 bin yıla kıyamet kopsa iyi olur yoksa tüm yapılan masraflar boşa gidecek gibi görünüyor.

Kıyamet Tohum Deposu ilk olarak 2008 yılında insanlık dışı bir katliamın gerçekleştiği Suriye'ye tohum sağlamak için açılmış (gülsem mi ağlasam mı bilemedim). Deponun içinde pirinçten mısıra buğdaydan elmaya patatesten hindistan cevizine kadar birçok bitkinin tohumları bulunuyor. Şimdiye kadar 4 milyona yakın tohum depolanan bu depoda, kıyamete kadar 2 milyardan fazla tohum depolanması bekleniyor. Yani olur da yarın bir gün kıyamet kopar ve sağ kalmayı başarabilirseniz buraya gelip patates ekebilir, hindistan cevizi hüpletip kutup ayılarıyla hoşça vakit geçirebilirsiniz.

İnsanların son yıllarda kıyamet korkuları o kadar arttı ki Amerika'da "Kıyamet Rezidans"ları inşa edilmeye başlandı bile. İçlerinde tıp merkezi, kütüphane, havuz, sinema ve spor salonu bulunan bu sığınaklar, Amerikalı milyonerlerin gözdesi olmuş durumda.

Norveç'teki kıyamet deposu ise kapılarını sadece milyonerlere değil kıyamet, savaş ve güneş patlaması yaşayıp sağ kalmayı başarabilen bütün insanlığa sonuna kadar açıyor. Depoya bir tek tohum gönderen 74 kurumun yetkililerinin girebiliyor olması içeride gerçekten tohum depolandığının aksine dünyayı ekonomik ve genetik olarak ele geçirme planlarının yapıldığı dedikodularını da beraberinde getiriyor.

Bütün bunların yanında son günlerde Norveç'teki kıyamet deposunun başı daha da büyük bir dertte. Küresel felaketlerden saklanmak için inşa edilen depoyu küresel ısınma sebebiyle su bastı. Bu sayede kıyametin "yöre" seçmediğini de bir kez daha görmüş olduk.

Bir ara kıyamette gidilecek yerlerin arasında Şirince yer alıyordu ama Maya medeniyetinin de mayası tutmadı. Sonra kıyamet deposu var diye sevindik bir baktık ki su basmış... Umarım teknoloji daha fazla ilerler de şu kıyameti, gezegenimize uğramaması için el birliğiyle ikna edebiliriz. (Şeytan bunu beğendi)

OLASI BİR FELAKET ANINDA DEPODAKİ TOHUMLAR SAYESİNDE HAYATTA KALAN İNSANLARIN DÜNYAYI YENİDEN YEŞERTEBİLECEĞİ DÜŞÜNÜLÜYOR. TOHUMLAR ÇEŞİTLERİNE GÖRE 55 İLA 10 BİN YIL KADAR SAKLANABİLİYOR.

Lacivert 45.indd 105 3/28/2018 11:54:00 PM

la ci vert

Dilediğiniz zaman iptal garantisi!

Toplu ödeme yapmadan abone olma kolaylığı!

Aylık abonelik ücreti faturanıza yansısın ya da TL bakiyenizden düşsün!

LCV yazıp 4177'ye SMS atın derginiz her ay 5,20 TL'ye adresinize gelsin!

1 SMS İLE DERGİNİZ ELİNİZDE!

www.lacivertdergi.com
facebook.com/lacivertdergi
@lacivert_dergi
instagram.com/lacivert_dergi

Bu servisten bütün operatörler faydalanabilir. Lacivert'e abone olmak için LCV yazarak 4177'ye SMS yollamanız yeterlidir. 4177'ye gönderilen her SMS 0,50 TL olarak ücretlendirilir. Aylık dergi abonelik ücreti faturalı hatlardan 5,20 TL olup faturaya yansıtılır, ön ödemeli hatlarda 5,20 TL'lik tutar TL bakiyesinden tahsil edilir. Belirtilen fiyatlara KDV ve kargo ücretleri dahildir. Dergi aboneliği, abonelik iptal edilmedikçe en fazla 1 yıl boyunca aynı fiyat üzerinden devam eder. 12 sayının sonunda abonelik otomatik olarak sona erer. Lacivert aboneliğini iptal etmek için IPTAL LCV yazarak 4177'ye SMS gönderilmesi yeterlidir.

TURKUVAZ DERGİ

HEMEN ARAYIN 444 88 81

21x27,5cm_KAMPÜS.pdf 1 19.03.2018 03:03

NUN OKULLARI

5. SINIF VE LİSE HAZIRLIK KABUL SINAVI

12 MAYIS

0 (216) 686 1 686

NUN OKULLARI

nunokullari.com

Parafly_Travel_21x27,5.pdf 1 13.03.2018 15:16

Paraflytravel.com'da, **Parafly ile ekstra ParafPara'ların keyfini çıkarın!**

Parafly TRAVEL

HALKBANK 80 yıl

Ayrıntılı bilgi için: parafly.com.tr | 0850 222 0 400 Dialog